

Agendapunt I-1
Registratienummer 2017/2223

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Vaststellen agenda

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

- de agenda d.d. 30 november 2017 vast te stellen

Vergaderstuk: 2017/2223/A - Agenda d.d. 30 november 2017

Toelichting: Geen

Juridische aspecten: Geen

Financiën: Geen

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Niet van toepassing

Vervolgstappen: Geen

Communicatie: Geen

Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concern-controller	Directiesecretaris
Directie	J. Boons		J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

**Algemeen Bestuur
Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid**

Agenda – 2017/2223/A
30 november 2017

I	Opening	
1.	Vaststellen agenda	2017/2223
2.	Mededelingen	2017/2224
3.	Besluitenlijst	2017/2225
II	Ter behandeling	
1.	Burap II	2017/2226
2.	Geactualiseerde financiële verordening	2017/2227
3.	Controleprotocol accountantscontrole 2017	2017/2228
4.	Begrotingsrichtlijnen 2019	2017/2229
5.	Doorontwikkeling bevolkingszorg – <i>presentatie</i>	2017/2230
6.	Impactanalyse en evacuatiestrategie overstromingen ZHZ - <i>presentatie</i>	2017/2231
7.	Zelfredzaamheid - <i>presentatie</i>	2017/2232
III	Ter kennisname of Hamerstukken	
1.	Terugkoppeling BBC benchmark	2017/2233
2.	Overzicht incidenten	2017/2234
3.	Conceptverslag auditcommissie	2017/2235
IV	Overig	
1.	Rondvraag en sluiting	

Agendapunt I-3
Registratienummer 2017/2225

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Besluitenlijst

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

- de besluitenlijst AB d.d. 27 september 2017 vast te stellen

Vergaderstuk: 2017/2225/A - Besluitenlijst d.d. 27 september 2017

Toelichting: Geen

Juridische aspecten: Geen

Financiën: Geen

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Niet van toepassing

Vervolgstappen: Geen

Communicatie: Geen

Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concern-controller	Directiesecretaris
Directie	J. Boons		J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Besluitenlijst

Overleg: Algemeen bestuur
 Datum: 27 september 2017
 Vastgesteld op:

Aanwezig

Gemeente Dordrecht	DHR	A.W.	Kolff	burgemeester, wnd. voorzitter
Gemeente Gorinchem	MW	R.W.J.	Melissant-Briene	burgemeester, vicevoorzitter
Gemeente Alblasserdam	DHR	J.G.A.	Paans	burgemeester
Gemeente Binnenmaas	DHR	A.J.	Borgdorff	burgemeester
Gemeente Cromstrijen	DHR	J.J.	Luteijn	burgemeester
Gemeente Giessenlanden	DHR	W.	Ten Kate	wnd. burgemeester
Gemeente Hardinxveld-Giessendam	DHR	D.A.	Heijkoop	burgemeester
Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	DHR	J.	Heijkoop	burgemeester
Gemeente Korendijk	DHR	S.	Stoop	wnd. burgemeester
Gemeente Leerdam	DHR	T.P.J.	Bruinsma	wnd. burgemeester
Gemeente Molenwaard	DHR	D.R.	van der Borg	burgemeester
Gemeente Oud-Beijerland	MW	J.H.M.	Hermans-Vloedveld	wnd. burgemeester
Gemeente Papendrecht	DHR	A.J.	Moerkerke	burgemeester
Gemeente Sliedrecht	DHR	A.P.J.	van Hemmen	burgemeester
Gemeente Strijen	DHR	J.B.	Waaier	wnd. burgemeester
Arrondissementsparket Rotterdam	DHR	R.P.H.G.	de Beukelaer	Openbaar Ministerie
Waterschap Hollandse Delta	MW	I. de	Bondt	dijkgraaf
Politie Eenheid Rotterdam	DHR	H.	de Jong	politie eenheid Rotterdam
Defensie	Dhr.	E.J. van de	Broek	regionaal militair commandant
DG&J	DHR	K.J.	van Hengel	directeur DG&J
Gemeente Gorinchem	MW	A.	Vergouwe	coördinerend gemeentesecretaris
Veiligheidsregio ZHZ	DHR	C.H.W.M.	Post	secretaris
Veiligheidsregio ZHZ	DHR	A.	Slofstra	directeur brandweer
Veiligheidsregio ZHZ	Mw.	J.	Boons	directiesecretaris

Afwezig

Gemeente Zwijndrecht	DHR	D.J.	Schrijer	burgemeester
Gemeente Zederik	DHR	A.F.	Bonthuis	wnd. burgemeester
Waterschap Rivierenland	DHR	R.W.	Bleker	dijkgraaf

I Opening

Agendapunt I-1 2017/1688	Vaststellen agenda <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd te besluiten:</i> – <i>de agenda d.d. 27 september 2017 vast te stellen.</i>
Besluit	Conform

Agendapunt I-2 2017/1697	Aanwijzing DB-lid en kroonbenoeming voorzitter <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> <ul style="list-style-type: none">– <i>Op voordracht van het dagelijks bestuur mevrouw Melissant als lid van het dagelijks bestuur aan te wijzen.</i>– <i>Kennis te nemen van het besluit van het dagelijks bestuur de portefeuille van brandweer/brandweerkamer aan mevrouw Melissant over te dragen.</i>– <i>Kennis te nemen van de aanwijzing door het dagelijks bestuur van mevrouw Melissant als vice-voorzitter.</i> – <i>Kennis te nemen van het schriftelijke akkoord van alle leden van het algemeen bestuur op de voordracht van de heer Kolff als nieuwe voorzitter van de VRZHZ per 13 september 2017.</i>– <i>Kennis te nemen van het schriftelijke akkoord van alle leden van het algemeen bestuur op het voorstel de heer Kolff als waarnemend voorzitter te benoemen in de periode die tussen 13 september en de uiteindelijke Kroonbenoeming van de voorzitter VRZHZ.</i>
Besluit	Conform

Agendapunt I-3 2017/1689	Mededelingen
Toelichting	<ul style="list-style-type: none">– De heer Kolff heet mevrouw De Bondt (dijkgraaf) en de heer Van de Broek (regionaal militair commandant) welkom als nieuwe deelnemers van het algemeen bestuur.– Er wordt aandacht gegeven aan het aankomende afscheid van de heer Slofstra als commandant brandweer. Hij gaat aan de slag als directeur brandweer bij de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Tevens wordt stilgestaan bij de inzet van USAR op Sint-Maarten waar de heer Slofstra als teamleider actief is geweest. De heer Bruinsma vraagt naar de mogelijkheid om vanuit de gemeenten direct geld te doneren voor de wederopbouw.

Agendapunt I-4 2017/1690	Besluitenlijst <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd te besluiten:</i> – <i>de besluitenlijst AB d.d. 29 juni 2017 vast te stellen.</i>
Besluit	Conform

II Ter behandeling

Agendapunt II-1 2017/1691	Kennismaking DCMR <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd: Nader kennis te maken met de DCMR</i>
Toelichting	De heer Daan Molenaar is directielid van de DCMR en houdt een presentatie over de rol van DCMR voor Zuid-Holland en Zeeland in relatie tot de BRZO-bedrijven. De presentatie is toegevoegd aan deze besluitenlijst. Afgesproken wordt om bij iedere vergadering van het algemeen bestuur een overzicht aan te leveren van de incidenten uit de voorafgaande periode.
Actie	Vanaf heden aanleveren overzicht incidenten bij iedere vergadering van het algemeen bestuur.

Agendapunt II-2 2017/1692	Kostenverdeelssystematiek <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Voor de verdeling van alle kosten van de Veiligheidsregio, met uitzondering van de kosten voor taken die vallen onder het Pluspakket, het verdeelmodel toe te passen op basis van het gemeentefonds, sub-cluster Brandweer en Rampenbestrijding.</i> 2. <i>De grootste nadeelgemeenten voldoende tijd te geven om de begroting aan te passen aan de stijgende kosten en gelijktijdig de grootste voordeelgemeenten zo snel als mogelijk te korten op hun bijdragen, middels een ingroeimodel dat rekening houdt met het herverdeeleffect en een totale ingroeiperiode heeft van 5 jaar, te beginnen bij 2019.</i> 3. <i>De besluiten bij 1 en 2 voor te leggen aan de gemeenten voor een zienswijze.</i> 4. <i>Het besluit bij 1 te verwerken in de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR) en de gewijzigde GR op de geëigende wijze tot besluitvorming te brengen.</i>
Toelichting	<p>De heer Luteijn geeft een korte toelichting op het gevraagde besluit en spreekt zijn dank uit aan de leden van de bestuurlijke begeleidingscommissie, de ambtelijke werkgroep en de heer Bosland. De leden van het algemeen bestuur krijgen de gelegenheid hun reactie te geven op het voorstel. Uit de overwegend positieve reacties spreekt waardering uit voor het proces, voor de inhoudelijke en procesmatige deskundigheid en de houding van de nadeelgemeenten. Ook wordt de toegevoegde waarde van het integreren van wethouders financiën en de coördinerend gemeentesecretaris in de BBC genoemd. De heer Paans beveelt aan een dergelijke constructie in de toekomst ook te overwegen.</p> <p>De heren Veldhuijzen en Van der Velden worden specifiek genoemd als belangrijke personen in dit proces en hiervoor hartelijk bedankt. De heer Ten Kate vraagt naar de verwerking van de herindeling van Molenwaard/Giessenlanden, deze is inderdaad onderdeel van de notitie.</p> <p>De heer Moerkerke van Papendrecht is niet blij en heeft als grootste nadeelgemeente een lastig verhaal te vertellen aan zijn raad. Hij heeft behoefte aan een gesprek tussen voorzitter, algemeen directeur en hemzelf over het proces. Deze afspraak zal worden gemaakt en de heer Moerkerke zal bestuurlijk gesteund worden waar nodig.</p> <p>Met deze ronde wordt de conclusie getrokken dat het voorstel akkoord is bevonden. De heer Bosland wordt vervolgens persoonlijk bedankt met een</p>

	attentie.
Besluit	Conform

Agendapunt II-3 2017/1693	Gemeenschappelijke regeling VRZHZ <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> – <i>in te stemmen met de inhoud van het Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling VRZHZ;</i> – <i>in te stemmen met het voorleggen van het Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling VRZHZ ter besluitvorming aan de deelnemende gemeenten</i>
Toelichting	Gevraagd wordt naar het toevoegen van de technische wijziging in de beslispunten van de oplegger en naar de oude tekst. Beiden zijn opgenomen in de brieven die na het AB-besluit verzonden zullen worden naar de gemeenten.
Besluit	Conform

Agendapunt II-4 2017/1694	Wijziging begroting 2018 <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd in te stemmen met:</i> – <i>Het wijzigen van de begroting 2018 als gevolg van de vastgestelde bijstelling van begrotingen 2017-2020 d.d. 29 juni 2017.</i>
Toelichting	De heer Luteijn geeft aan dat met dit voorstel een belofte wordt ingelost.
Besluit	Conform

Agendapunt II-5 2017/1695	Evaluatie van de systematiek van egalisatie van de kapitaallasten <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> – <i>In te stemmen met het voorstel om de huidige systematiek van egalisatie van de kapitaallasten te handhaven.</i> – <i>Kennis te nemen van de vervolgacties zoals beschreven in het voorstel.</i>
Toelichting	De heer Luteijn licht het voorstel toe, en legt uit dat de VRZHZ niet onnodig grote reserves wil aanhouden. Dit jaar wordt de systematiek geëvalueerd, waarmee wederom een belofte ingelost wordt. Volgend jaar vindt, met de spelregels rondom de hoogte van de egalisatiereserve, de vervolgactie plaats.
Besluit	Conform

Agendapunt II-6 2017/1700	Projectvoorstel strategische (her)oriëntatie VRZHZ <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd in te stemmen met:</i> – <i>Projectvoorstel strategische (her)oriëntatie VRZHZ versie 1.0</i>
Toelichting	Gevraagd wordt naar de deelname van wethouders uit het sociale domein, mede ook vanwege de themabijeenkomst van de ochtend. De heer Paans geeft aan dat dit nu niet direct in de voorfase is opgenomen maar wel een wezenlijk punt is. Uit de tussentijdse terugkoppeling van de resultaten zal het vervolgproces blijken.
Besluit	Conform

Agendapunt II-7 2017/1712	Eenduidige kaders voor begroting en algemene reserve GR-en <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. kennis te nemen van de bereikte ambtelijke overeenstemming, zoals samengevat opgenomen in deze oplegger en meer uitgebreid in bijgevoegde notitie; 2. in te stemmen met de eenduidige kaders voor begroting en algemene reserve GR-en 3. na behandeling in de AB's van de 3 GR-en een gezamenlijke brief te zenden naar de deelnemende gemeenten met het verzoek in te stemmen met deze kaders; 4. vooruitlopende op de besluitvorming van de gemeenten, deze kaders te hanteren bij de begrotingsrichtlijnen 2019 en dit in betreffende brief te vermelden.
Besluit	Conform

III Ter kennisname of Hamerstukken

Agendapunt III-1 2017/1696	Instellingsbesluit Bestuurlijke begeleidingscommissie benchmark (BBC-benchmark) <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> – In stemmen met het Instellingsbesluit Bestuurlijke begeleidingscommissie benchmark (BBC-benchmark)
Toelichting	Gevraagd wordt naar de deelname van het college van Dordrecht. Dit wordt nagevraagd. Noot: inmiddels is dit wethouder Mos geworden.
Besluit	Conform

Agendapunt III-2 2017/1698	Concept verslag auditcommissie <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd:</i> – kennis te nemen van het conceptverslag van de auditcommissie d.d. 31 augustus 2017.
Besluit	Conform

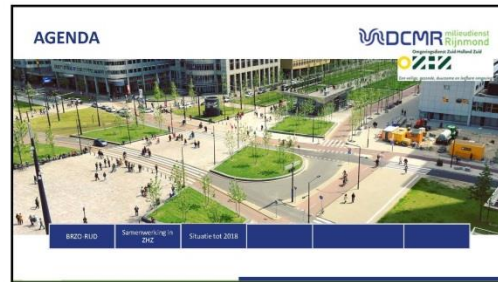
Agendapunt III-3 2017/1711	Jaaragenda bestuur 2018 <i>Het algemeen bestuur wordt gevraagd kennis te nemen van:</i> – het "vergaderschema bestuur 2018"
Besluit	Conform

IV Overig

Agendapunt III-1	Rondvraag en sluiting
Toelichting	<ul style="list-style-type: none"> • De heer Van Hengel kondigt de verspreiding van de jodiumpillen aan in de periode van 10 tot en met 24 oktober. Met de gemeentelijke communicatieadviseurs is een gezamenlijke communicatiestrategie afgesproken. • De heer Luteijn vraagt naar de AED's aan de brandweerkazernes.

	<p>Hierop wordt na de vergadering teruggekomen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De heer Van Hemmen benoemt een drietal punten: <ul style="list-style-type: none"> - Hij vraagt naar de rol van de VR ten aanzien van het aan de voorkant communiceren over de wijze van triage. Dit punt wordt gemarkeerd en op teruggekomen. - Hij verzoekt om agendering van de bewustwordingscampagne waterveiligheid voor een volgend AB. Dit wordt opgepakt. - Hij benoemt de goede aanpak van de monitoring van verwarde personen door de politieregio Rotterdam. • De heer Paans benoemt de ervaring die is opgedaan met het annuleren van de New Energy Tour en onderschrijft de evaluatie die hierop is gedaan. De aanbevelingen hieruit worden met de algemeen directeur gedeeld. Gevraagd wordt om deze te voorzien van een advies/reactie en deze samen met de opbrengst van de evaluatie in te brengen in een volgend algemeen bestuur. • De heer Moerkerke vraagt naar de tegemoetkoming van de Rijksoverheid voor de vergoeding van de plankosten voor de opvang van vluchtelingen. Deze inventarisatie is ook bij ZHZ gedaan maar heeft verder geen financiële consequenties gehad. • De heer Post benoemt een aantal punten: <ul style="list-style-type: none"> - Op 12 oktober worden de leden van het USAR-team ontvangen in Dordrecht. De leden van het AB zijn uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn. - Ten aanzien van evenementenveiligheid zal in april 2018 een evaluatie plaatsvinden - Zelfredzaamheid zal in een volgend AB worden behandeld, dit is vanwege tijdgebrek niet in de retraite aan de orde gekomen. - Begin november zal er duidelijkheid zijn op de mogelijkheid voor het integreren van het oude C2000 in de nieuwe meldkamer. Gevraagd wordt naar de zorgen die er zijn over het oude C2000 bij de ambulancedienst. De heer Post geeft aan dat deze bekend zijn en dat er nooit overgegaan zal worden alvorens eenheid is op de toepassing hiervan.
--	---

Bijlage hand-out presentatie DCMR

Agendapunt I-3
Registratienummer 2017/2224

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Mededelingen

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

- Niet van toepassing

Vergaderstuk: Geen

Toelichting: De leden van het AB krijgen gelegenheid tot het doen van mededelingen.

Juridische aspecten: Geen

Financiën: Geen

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Niet van toepassing

Vervolgstappen: Geen

Communicatie: Geen

Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concern-controller	Directiesecretaris
Directie	J. Boons		J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Agendapunt II-1
Registratienummer 2017/2226

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Tweede bestuursrapportage

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd in te stemmen met:

De voorliggende tweede bestuursrapportage (hierna: BURAP-II) en de daarin benoemde nieuwe kredieten en begrotingswijzigingen.

Vergaderstuk: 2017/2226/A - Tweede bestuursrapportage

Toelichting:

Inleiding

In deze BURAP-II rapporteren we over de voortgang en de prognose op onze beleidsvoornemens zoals verwoord in de begroting 2017 en in jaarschijf 2017 uit het beleidsplan 2017-2020. Tevens nemen we u mee in de toekomstige ontwikkelingen en het groeipad van de VRZHZ.

In de voorliggende oplegnotitie gaan we kort in op de beleidsmatige voortgang, waarna de financiële aspecten aan de orde komen.

Beleidsmatige voortgang

In de bijgaande BURAP-II wordt een aantal onderwerpen behandeld. De meest opvallende daarvan zijn:

- ***Omgevingswet:***
De komst van de Omgevingswet vergt een doorontwikkeling van de organisatie op het vlak van het risicogericht werken, het integraal adviseren, het voeren van accountmanagement en het optuigen van de regisseursrol. Om regionaal aangehaakt te blijven wordt ingezet op opleidingen, bijscholing, processen en aan de kant van informatievoorziening. Tevens vergt de Omgevingswet een omslag in denken. Het inbedden van deze nieuwe wet vraagt, ondanks het uitstel van de invoering van de omgevingswet, een investering van de VRZHZ. Op dit moment vindt onderzoek plaats, zodat in het bestuur van februari 2018 een onderbouwd voorstel kan worden ingebracht.
- ***Informatiegestuurd werken:***
Processen zowel in het voorkomen van incidenten (risicobeheersing), het bestrijden van incidenten (repressie) als de wijze waarop we transparant willen zijn en verantwoorden, vragen om een beter inzicht in de

beschikbaarheid van data en het goed organiseren van onze processen. Dit is een belangrijk thema in het beleidsplan 2017-2020. Om een goed beeld te krijgen van de opgave, waar de VRZHZ voor gesteld staat, heeft er een onderzoek plaatsgevonden door een externe partij die meerdere VR-en en het IFV adviseert. Er is gekeken naar de invoering van zaakgericht werken gekoppeld aan een Document Management Systeem (met als eerste aandachtspunt risicobeheersing), de technische aspecten (het upgraden van onze huidige ICT infrastructuur) en naar de personele componenten. Deze laatste met name beschouwd waar het gaat om informatie-ontwikkeling en vanwege nieuwe wetgeving op het gebied van dataveiligheid. Hieruit is een meerjarig traject geformuleerd met een scope om over een periode van vier jaar onze applicaties in de *cloud* te kunnen organiseren en aangesloten te zijn op het "landelijk digitaal verkeersplein" van het IFV. Dit meerjarig traject omvat zowel structurele als incidentele kosten. Ook hiervoor komen we in het bestuur van februari 2018 met een notitie. Wel wordt in deze BURAP-II al uitgegaan van een structurele ombuiging van middelen die hiervoor benodigd zijn (zie verderop bij financiële prognose).

- *Herstructurering:*
Vanwege de relatief hoge overhead, de beperkte externe gerichtheid en het vertrek van de huidige commandant brandweer is het voornemen om de managementteams van de brandweer en de VRZHZ in elkaar te schuiven. Deze richting leidt tot een nieuw organisatie- en formatierapport, waarbij eenduidige sturing en minder overhead een kader vormen.
- *Kostenverdeelssystematiek:*
Het onderzoek naar een nieuwe kostenverdeelmethodiek voor de gemeenten is afgerond. De resultaten hebben geleid tot een voorgenomen besluit van het algemeen bestuur in september. Na deze voorgenomen besluitvorming is de raden gevraagd hun zienswijze te geven op de nieuwe kostenverdeelssystematiek en dient de (tekst van de) gemeenschappelijke regeling hierop te worden aangepast. Eén en ander zal in februari 2018 bestuurlijk besloten worden.
- *Dekkingsplan:*
Vanuit het programma Vernieuwde Brandweezorg is in 2017 een bestuurlijk proces gestart om te komen tot een nieuw dekkingsplan. Tijdens de bestuurlijke retraite van mei 2017 is hierover gesproken en dit heeft geleid tot een voorgenomen besluit in het algemeen bestuur van juni 2017. Vervolgstep is dat de burgemeesters gevraagd wordt om het dekkingsplan met hun raad te bespreken. Deze reacties worden in het najaar verzameld en leiden tot bestuurlijke besluitvorming in februari 2018.
- *Terrorismegevolgbestrijding:*
De VRZHZ wil de organisatie en partners hierop voorbereiden. Zowel mono- als multidisciplinair is ook in 2017 veel inzet op dit onderwerp gepleegd.

Financiële prognose BURAP-II

Hieronder treft u in overzicht 1 de financiële prognose. Ditmaal is ook de uitsplitsing gemaakt tussen het incidenteel en het structureel deel van de financiële prognose.

Overzicht 1: financiële prognose

*€ mln	VRZHZ	Waarvan structureel	Waarvan incidenteel
geprognosticeerd resultaat totaal excl MJP	1,03	0,56	0,48
resultaat MJP *	1,71	1,71	-
geprognosticeerd resultaat totaal incl MJP	2,74	2,26	0,48

*zie hiervoor de bijgevoegde Monitor MJP in BURAP-II

Het geprognosticeerde resultaat op concernniveau bedraagt € 2,7 mln. Dit is inclusief de taakstelling MJP van €1,7 mln. Exclusief de MJP-taakstelling bedraagt het € 1,0 mln. Dit resultaat komt tot stand door onder andere de fasering van de ICT-ontwikkelingen, besparingen op facilitaire kosten, voordelen op opleiden & oefenen en verscheidene deelresultaten uit opbrengsten.

Na het opstellen van de cijfers voor deze BURAP zijn twee tegenvallers bekend geworden die we voor de volledigheid melden maar niet in bovenstaande tabel zijn verwerkt. Dit betreft een tegenvaller op de personeelslasten als gevolg van de cao-afspraken. Daarnaast is besloten tot het versnellen op een drietal projecten op het vlak van Incidentbestrijding en RI&E. Dit levert nog een nadeel op van € 0,2 mln. Het verwachte resultaat (na aftrek van het MJP) van € 1,0 mln wordt als gevolg van dit voortschrijdend inzicht naar beneden bijgesteld naar € 0,8 mln.

Gegeven deze prognose worden intern budgetten ter grootte van € 0,31 mln omgebogen voor het vormgeven van informatiemanagement en de hierbij horende beveiligingseisen. De hiermee gemoeide kosten willen wij ten laste laten gaan van het hierboven genoemde structurele resultaat van € 0,56 mln. Voor een groot deel is er samenhang tussen de kosten die structureel vrijvallen en deze ombuiging. Zo zien we dat aan de facilitaire kant minder kosten worden gemaakt, maar dat wel kosten gemaakt moeten worden om de in de plaats komende digitale ontwikkelingen vorm te geven.

Middels het in het voorjaar 2018 bestuurlijk inbrengen van de genoemde notities kunnen we bij de behandeling van de jaarstukken 2017 een integraal besluit voorleggen.

Juridische aspecten: nvt

Financiën: De begrotingswijzigingen staan opgenomen in Hoofdstuk 3.1. Deze zijn volledig technisch en administratief van aard en worden conform besluit verwerkt.

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☒ MT	☒ AB
☐ AGV	☒ Audit commissie
☒ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Datum overlegvergadering (C)OR nvt

Vervolgstappen: nvt

Communicatie: nvt

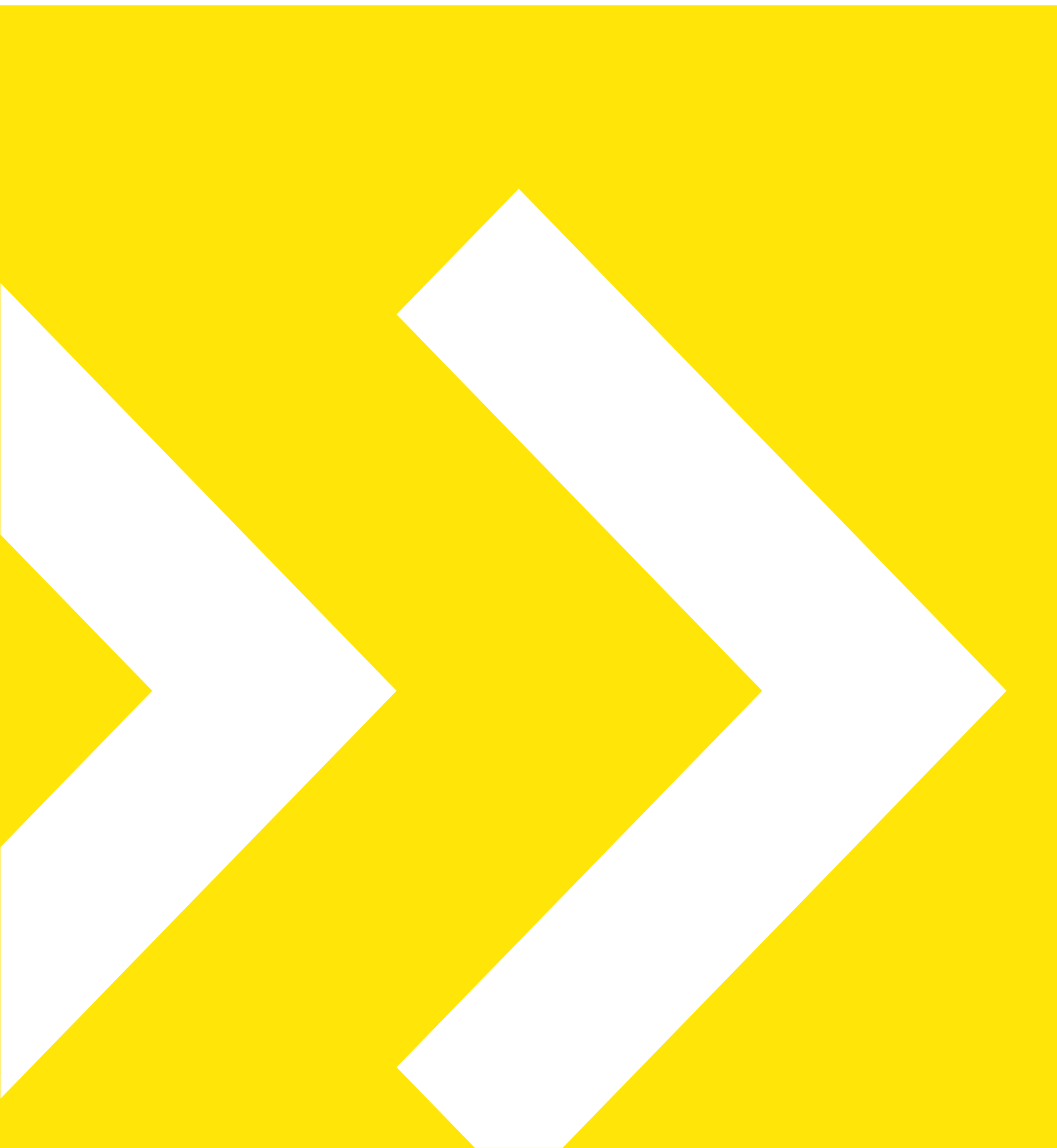
Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concerncontroller	Directiesecretaris
Bedrijfsvoering	D. Vermeulen	J. Rutten	J. Boons
	dd. 13-11-2017	dd. 13-11-2017	dd. 13-11-2017

Vergaderstuk 2017/2226/A

Tweede Bestuursrapportage VRZHZ

Versie: 1.0

Datum: 30 november 2017

Inhoudsopgave

- Inleiding4**
- 1 Strategische ontwikkelingen 5**
- 2 Beleidsrealisaties8**
 - 2.1 Beleidsdoelstelling 1: Focus op de voorkant - risicobeheersing 8
 - 2.2 Beleidsdoelstelling 2: Startklaar en daadkrachtig – preparatie en repressie..... 9
 - 2.3 Beleidsdoelstelling 3: Samen verder komen - samenwerking..... 13
 - 2.4 Beleidsdoelstelling 4: Investeren in bedrijfsvoering - professionaliteit 14
- 3 Financieel resultaat 18**
 - 3.1 Financiële prognose..... 18
 - 3.2 Verloop van kredieten 22
 - 3.3 Monitor bezuinigingsopgave Meerjarenperspectief (MJP) 23

Inleiding

Algemeen

Voor u ligt de tweede bestuursrapportage (hierna: BURAP-II) van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid over het jaar 2017. Waar BURAP-I 2017 alleen de bijstellingen en afwijkingen op de begroting rapporteerde, dient BURAP-II als voortgangsrapportage ter opmaat naar de jaarverantwoording. In deze bestuursrapportage wordt niet alleen gerapporteerd over de voortgang van de beleidsrealisatie. We geven in deze bestuursrapportage ook een doorkijk naar het restant van het jaar, inclusief een prognose op het beleidsmatige en financiële jaarresultaat.

2017 staat in het teken van de doorontwikkeling van de organisatie ten behoeve van de efficiëntie, effectiviteit en slagkracht. Grofweg zien wij dat de VRZHZ in 2017 op twee sporen inzet: op het organisatorisch vlak wordt er doorontwikkeld met onder andere de in gang gezette herstructurering van de managementstructuur. Anderzijds is een logisch gevolg van de regionalisatie de interne focus van de afgelopen jaren. Nu is het logische moment aangebroken om als organisatie zich naar buiten te gaan richten om in staat te zijn aan de voorkant in te spelen op de externe regionale en landelijke ontwikkelingen. Dit wordt in 2017 in gang gezet met inzet onder meer de doorontwikkeling van risicobeheersing en de aanvang van de transitie naar informatie-gestuurd werken.

De VRZHZ zal in 2017 vele mijlpalen bereiken op onder meer het vlak van de kostenverdeelsystematiek, terrorismegevolgbestrijding en de operationele doctrine. Echter is de verwachting dat dit jaar enkele voorgenomen activiteiten vertraagd zijn en niet volledig afgerond worden. Om focus te krijgen op een helder groeipad naar een informatie-gestuurde organisatie zijn een aantal activiteiten aan de informatie-kant tijdelijk stopgezet en wordt er minder ingezet op oefenen. Dit gaat niet ten koste van de reguliere taken en de paraatheid. De VRZHZ maakt constant de afweging om enerzijds voorzichtig met de beschikbaar gestelde middelen om te gaan en anderzijds de paraatheid en veiligheid te waarborgen.

Financieel

Bij de Jaarstukken 2016 bleek de kwaliteit van onze financiële prognose onvoldoende. In dat opzicht kan gemeld worden dat de VRZHZ stappen heeft ondernomen om het voorspellend vermogen van haar financiële prognose in BURAP-II te verhogen. Intern is er op verscheidene niveaus aandacht besteed aan de verbetering van de kwaliteit van de prognose. In deze BURAP-II presenteren wij een prognose van € 2,7 mln (voordelig) op het financieel jaarresultaat 2017. Hierin is de bij de jaarstukken 2016 vastgestelde bijstelling op het MJP en de begroting ook opgenomen. Deze bijstelling vloeit middels het resultaat van het MJP (€ 1,7 mln) met het jaarresultaat terug naar de gemeenten. In feite verwachten wij, bovenop het resultaat van het MJP, een positief jaarresultaat van € 1,0 mln.

Overzicht: geprognosticeerd resultaat

*€ mln	VRZHZ	Waarvan structureel	Waarvan incidenteel
geprognosticeerd resultaat totaal excl MJP	1,03	0,56	0,48
resultaat MJP *	1,71	1,71	-
geprognosticeerd resultaat totaal incl MJP	2,74	2,26	0,48

U treft in hoofdstuk 3.1 een uitgebreide toelichting over de financiële prognose. Ook zijn na opmaak van deze prognose enkele financiële ontwikkelingen bekend geworden. Wij hechten er waarde aan de meest

recente cijfers te presenteren en melden dit om die reden. Het verwachte resultaat van € 1,0 mln wordt als gevolg van dit voortschrijdend inzicht naar beneden bijgesteld naar € 0,8 mln, bovenop het vastgestelde resultaat op het MJP van 1,7 mln.

Overzicht: ontwikkelingen na peildatum

Na peildatum bekend geworden nieuwe ontwikkelingen *€ mln	VRZHZ
Geprognosticeerd resultaat totaal excl MJP	1,03
Nieuwe ontwikkelingen	0,22
Financiële prognose wordt naar beneden bijgesteld	0,81

Naast de positieve financiële prognose op het jaarresultaat 2017 willen we u op de hoogte brengen van een aantal toekomstige strategische ontwikkelingen en mogelijke consequenties. In de verantwoording over het vorige jaar werd al gecommuniceerd dat, ondanks het ruime positieve financieel jaarresultaat 2016, rekening gehouden dient te worden met ontwikkelingen die mogelijk financiële gevolgen met zich mee zullen brengen. Ook nu willen wij, ondanks dat BURAP-II in basis een voortgangsrapportage over 2017 is, u als bestuur zo vroeg mogelijk informeren over dergelijke ontwikkelingen die haar beslag in 2018 en verder krijgen.

Eerder werden de voorbereidingen op de komst van de Omgevingswet en de transitie naar een informatie-gestuurde organisatie genoemd. De VRZHZ wil voor deze een concreet pad uittekenen. Van andere toekomstige ontwikkelingen, zoals het OMS-dossier, de invoer van PPMO, de financiering van de meldkamer en de herstructurering van de managementstructuur zijn de gevolgen op dit moment nog niet volledig uitgekristalliseerd. Op het moment dat deze gevolgen zich concretiseren komen wij hier uiteraard bestuurlijk op terug.

Leeswijzer

In **hoofdstuk één** worden de strategische ontwikkelingen gepresenteerd. Vervolgens gaan we in **hoofdstuk twee** over tot het melden van de belangrijkste beleidsrealisaties. De financiën van de VRZHZ zullen in **hoofdstuk drie** belicht worden. Dit hoofdstuk kent de volgende onderdelen:

- de financiële prognose (paragraaf 3.1);
- het verloop van gewijzigde kredieten (paragraaf 3.2);
- de Monitor Meerjarenperspectief 2016-2020 (hierna: monitor MJP) (paragraaf 3.3).

Om BURAP-II leesbaarder en bestuurlijk relevanter te maken zijn het verloop van reserves, het verloop van voorzieningen, de totale kredietenlijst en de aparte bijlages met begrotingswijzigingen weggelaten. Wij denken dat de bovengenoemde onderdelen voor het bestuur minder waardevol zijn. Uiteraard zullen deze wel onderdeel uitmaken van de jaarstukken.

1 Strategische ontwikkelingen

In dit hoofdstuk gaan wij in op de ontwikkelingen van een aantal voor u bekende strategische dossiers. Zo belichten we kort de provinciekeuze voor Vijfheerenlanden, de lopende gemeentelijke herindelingen,

het proces van de kostenverdeelsystematiek, de ontwikkelingen rondom het nieuwe dekkingsplan, de meldkamer en de herstructurering van de VRZHZ. Gezien de strategische aard hebben we besloten alleen de ondergenoemde dossiers uit te lichten.

Gemeentelijke herindelingen

Onze regio heeft te maken met diverse toekomstige herindelingen. Ten aanzien van de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden heeft de Ministerraad het besluit genomen om een concept wetsvoorstel aan de Raad van State aan te bieden waarin staat dat de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden in de provincie Utrecht zal komen te liggen. De streefdatum voor de definitieve herindeling in de provincie Utrecht is 1 januari 2019. Onder leiding van het Ministerie van Binnenlandse Zaken wordt een begeleidingscommissie ingesteld die de financiële en beleidsmatige gevolgen in beeld zal brengen. Wij verlenen vanzelfsprekend onze medewerking aan de begeleidingscommissie en blijven ons gezamenlijk onverminderd inzetten voor een veilige, gezonde, duurzame en leefbare regio Zuid-Holland Zuid.

Kostenverdeelsystematiek

Als vervolg op de bestuurlijke retraite van 2015 is in 2016 afgesproken dat opnieuw onderzoek gedaan wordt naar een nieuwe kostenverdeelmethodiek voor de gemeenten. Dit proces is begeleid door een bestuurlijke begeleidingscommissie. De resultaten van het onderzoek zijn op de bestuurlijke retraite van mei 2017 besproken en heeft geleid tot een voorgenomen besluit van het algemeen bestuur in september. Na deze voorgenomen besluitvorming zijn de raden gevraagd hun zienswijze te geven op de nieuwe kostenverdeelsystematiek en dient de (tekst van de) gemeenschappelijke regeling hierop te worden aangepast. Eén en ander zal in februari 2018 bestuurlijk besloten worden. In dit traject is, zoals in BURAP-I is gemeld, meer externe ondersteuning benodigd dan was voorzien. In deze bestuursrapportage wordt hier in hoofdstuk 2.4 op teruggekomen.

Strategische (her)oriëntatie

Tijdens de bestuurlijke retraite in mei zijn vervolgacties geformuleerd die in 2017 opgestart worden. Eén daarvan is het uitvoeren van een strategische (her)oriëntatie, inclusief een verkenning naar samenwerkingsvormen. Hiertoe is inmiddels een bestuurlijke werkgroep gevormd.

Dekkingsplan

Vanuit het programma Vernieuwde Brandweezorg is in 2017 een bestuurlijk proces gestart om te komen tot een nieuw dekkingsplan. Eén van de onderdelen van het project Vernieuwde Brandweezorg is het deelprogramma Operationele Doctrine. Dit deelprogramma houdt zich bezig met een herziening van de wijze waarop de operationele brandweezorg in Zuid-Holland Zuid is opgezet, ingericht en wordt uitgevoerd. Dit geheel biedt kansen om de brandweezorg opnieuw in te richten, te optimaliseren en te beredeneren vanuit nieuwe inzichten en de schaalgrootte van de veiligheidsregio. Hiermee komt de VRZHZ tot goed afgewogen uitgangspunten in termen van posten, mensen en middelen voor een nieuw dekkingsplan Brandweer Zuid-Holland Zuid. Tijdens de bestuurlijke retraite van mei 2017 is hierover gesproken en dit heeft geleid tot een voorgenomen besluit in het algemeen bestuur van juni 2017. Vervolgstap is dat de burgemeesters gevraagd wordt om het dekkingsplan met hun raad te bespreken. Deze reacties worden in het najaar verzameld en leiden tot bestuurlijke besluitvorming in februari 2018. In hoofdstuk 2.2 gaan we dieper in op het dekkingsplan.

Meldkamer

In het voorjaar van 2017 is de regionale meldkamer fysiek opgeleverd. Vanwege de onzekerheid over de C2000-migratie is onduidelijk wanneer de nieuwe meldkamer daadwerkelijk in gebruik genomen kan worden. Om niet afhankelijk te blijven van deze onzekerheid wordt door de VRR en VRZHZ onderzocht op welke wijze de regionale meldkamer mogelijk wel operabel kan worden. In hoofdstuk 2.2 "Beleidsdoelstelling 3" komen we hier uitgebreid op terug.

Medewerkersonderzoek

Dit najaar wordt een medewerkersonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek heeft een aantal doelen, waaronder een nulmeting, de evaluatie van de reorganisatie en het leveren van input voor het cultuurtraject "ik en onze VRZHZ". Daarnaast worden de resultaten meegenomen in de visitatie die in 2018 plaats zal vinden.

Visitatie

Conform de wet op de veiligheidsregio's laat iedere veiligheidsregio zich één keer per vijf jaar visiteren. De visitatie heeft als doel om als organisatie te groeien en zich verder te ontwikkelen. De visitatie wordt uitgevoerd door collega's van andere veiligheidsregio's aangevuld met één externe deskundige en is gepland voor april 2018. In het kader van de voorbereiding op de visitatie stelt de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid een organisatiebeschrijving op die bestaat uit een kenschets van de organisatie en een zelfevaluatie. Dit najaar staat in het teken van het opstellen van deze organisatiebeschrijving.

Herstructurering VRZHZ

Vanwege de relatief hoge overhead, de beperkte externe gerichtheid en het vertrek van de huidige commandant brandweer is door de managementteams van de VRZHZ en de brandweer nagedacht over een herstructurering van het management. Het voornemen is om beide managementteams in elkaar te schuiven. Deze richting leidt tot een nieuw organisatie- en formatierapport, waarbij éénduidige sturing en minder overhead een kader vormt. Deze herstructurering wordt gedurende het proces bestuurlijk getoetst met de portefeuillehouders brandweer en bedrijfsvoering. Van deze laatste ontwikkeling tekenen de effecten in 2017 zich al langzaam af.

2 Beleidsrealisaties

In dit hoofdstuk geeft de VRZHZ een toelichting op de beleidsmatige rapportage en de belangrijkste resultaten die ze heeft bereikt. In deze BURAP-II rapporteren wij de voortgang op de begroting 2017. Zoals eerder gezegd worden deze beleidsrealisaties in BURAP-II langs de indeling van de vier beleidsdoelstellingen uit het beleidsplan 2017-2020 benoemd:

1. Focus op de voorkant - risicobeheersing
2. Startklaar en daadkrachtig – preparatie en repressie
3. Samen verder komen - samenwerking
4. Investeren in bedrijfsvoering – professionaliteit

2.1 **Beleidsdoelstelling 1: Focus op de voorkant - risicobeheersing**

De verschillende thema's binnen het facetbeleid

Veiligheidsbeleid is 'facetbeleid'. Het is namelijk een aspect van diverse andere beleidsterreinen en thema's. In deze beleidsplanperiode wordt daarom jaarlijks, naast alle andere thema's, aan één extra thema aandacht besteed om zodoende de vele facetten binnen veiligheidsbeleid te adressen. Op dit moment zijn de thema's voor 2018 en 2019 bepaald. Dit jaar zou de VRZHZ ook het extra thema voor 2020 bepalen. Dit wordt niet gehaald en het extra thema voor 2020 zal in 2018 bepaald worden.

In 2018 is het thema 'Hoog water en overstromingen'. Op dit thema gaan wij hieronder op in. Het thema voor 2019 is het Integraal veiligheidsplan van de gemeente. Gemeenten worden op de hoogte gesteld over deze mogelijkheid en zijn vrij gebruik te maken van het aanbod.

Integraal veiligheidsadvies

Onder het project 'Hoog water en overstromingen' is op basis van het risicoprofiel het onderwerp 'ernstige wateroverlast en overstromingen' opgepakt. Voor het opstellen van de impact- en krachtenveldanalyse voor ernstige wateroverlast en overstromingen per dijkkring is aansluiting gevonden bij het Deltaprogramma Rijnmond Drechtsteden en het vervolg op het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Ook wordt in de (Brand)Veilig Leven programma's deze werkwijze gehanteerd, met als gevolg een krachtenveldanalyse als onderdeel van het project 'Participeren in Zelfstandig Thuiswonen'. De integrale veiligheidsadviezen worden in 2018 verder uitgewerkt.

Voortzetting doelgerichte aanpak en de regisseursrol bij zelfredzaamheid

De VRZHZ is een integrale aanpak van zelfredzaamheid aan het ontwikkelen, waarin haar rol van uitvoerend naar regisserend verschuift. Onderdelen hiervan zijn enerzijds de doelgerichte aanpak en anderzijds de ontwikkeling van de regisseursrol. De VRZHZ is actief aan het experimenteren en dit zal in 2020 volledig ontwikkeld zijn.

De doelgroepgerichte aanpak is verwoord in het uitvoeringsplan (Brand)Veilig Leven (hierna: BVL) zoals het voor 2017 is opgesteld. In het Speerpuntendocument van Brandweer Nederland staat voor BVL naar

2020 dat risicogroepen gestructureerd, gedefinieerd en in kaart gebracht worden. Uitkomsten uit deze onderzoeken, in combinatie met de uitkomsten uit de regionale risicoprofielen, zijn de input voor het jaarplan 2018. Mede door het nieuwe dynamisch brandrisicoprofiel is de Brandweerorganisatie de komende jaren steeds beter in staat specifieke doelgroepen te bepalen en te duiden.

De regisseursrol vindt haar basis in de visie Vernieuwde Brandweezorg. Dit houdt in dat ontwikkeld wordt van het werk "zelf uitvoeren" naar "het regisseren van veiligheid". Het implementeren van deze rol is een proces dat momenteel, maar ook de komende jaren voortduurt.

Daar de interpretatie van "zelfredzaamheid" door de diverse interne en externe partners vaak verschillend wordt geïnterpreteerd, wordt voor dit aspect nog een algemene definitie voor de gehele VRZHZ opgesteld. Deze definitie moet eensluidend afbakening en invulling geven aan *zelfredzaamheid* voorafgaand aan een incident, maar ook tijdens een incident. Dit regionale proces zal in 2017 ambtelijk gereed zijn en begin 2018 bestuurlijk voorgelegd worden.

Risicocommunicatie

De samenwerking tussen de Multi- en Monorisicobeheersing is binnen de VRZHZ de afgelopen jaren naar elkaar toegegroeid. Hieruit volgt het samenvoegen van de Multi-en de Monorisicobeheersing binnen één afdeling Risicobeheersing. Een logische vervolgstap is de doorontwikkeling van risicocommunicatie. Hiertoe zal het beleidskader Risicocommunicatie als kapstok dienen. In verband met capaciteitsproblemen is de vaststelling hiervan vertraagd en vindt deze plaats in 2018.

Het thema jodiumproylaxe

De bij dit thema behorende onderwerpen 'predistributie', 'predistributie bijzondere locaties' en 'nooddistributie' van jodiumproylaxe zijn belangrijke onderwerpen voor de GHOR geweest. Hier vindt in 2017 veel inzet op plaats. Binnen de VRZHZ is besloten dat de DPG, als verantwoordelijke voor de publieke gezondheid, dit thema coördineert. Vanuit de DPG is de regio (burgemeesters en wethouders volksgezondheid) geïnformeerd. Daarnaast zijn er toelichtingen gegeven aan de ambtenaren rampenbestrijding en de medewerkers communicatie van de diverse gemeente en de VRZHZ. Vanuit de verantwoordelijkheid van het Rijk is in gezamenlijkheid met GGD en GHOR Nederland op landelijk niveau gezocht naar constructieve samenwerking met het ministerie van VWS. De VRZHZ blijft inzetten op deze verbinding.

2.2 *Beleidsdoelstelling 2: Startklaar en daadkrachtig – preparatie en repressie*

Informatiemanagement en VIC

Sinds juni is een pilot gestart van het Veiligheidsregio Informatie Centrum, het VIC. Dit in voorbereiding op de samenvoeging meldkamers en mede op basis van evaluatie van systeemtests en de uitkomst van de Staat van de Rampenbestrijding 2016, waarin werd geconstateerd dat informatiemanagement tijdens incidenten versterkt kan worden. Het VIC is gesitueerd op de meldkamer en ondersteunt het informatiemanagementproces vanaf de start van het incident en is een aanspreekpunt voor de diverse diensten. Het VIC monitort en acteert risico-gestuurd en pro-actief. De evaluatie vindt in het najaar plaats. Hiermee wil de VRZHZ vanaf de start van de nieuwe meldkamer aandacht besteden aan het realiseren van een betere aansluiting tussen de nieuwe meldkamer en de operationele crisisorganisatie.

Melding en alarmering

Hieronder schetsen we de stand van zaken met betrekking tot de samenvoeging van de meldkamers Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland Zuid, de Landelijke Meldkamer Organisatie en de implementatie Vernieuwing C2000 (IVC). De landelijke migratie van het nieuwe C2000 is verder vertraagd en zal op zijn vroegst in 2018 plaatsvinden. Hierdoor kan de nieuwe gezamenlijke meldkamer voor de VRR en de VRZHZ, hoewel technisch gereed sinds augustus 2017, nog niet in gebruik genomen worden. Dit betekent dat de samenvoeging van de meldkamers van Rotterdam en Dordrecht pas in 2018 kan plaatsvinden en de huidige meldkamer ZHZ langer operationeel dient te blijven. De politie/MDC zal hierdoor de komende tijd blijven inzetten op regulier onderhoud en noodzakelijke vervangingen. Onderzoek naar de huidige staat van de meldkamersystemen leert dat onderhoud en noodzakelijke vervangingen volgens plan zijn uitgevoerd, waardoor het risico op uitval klein is. In overleg met het ministerie wordt gekeken naar hoe met deze meerkosten wordt omgegaan. Momenteel verkennen het projectteam Samenvoeging Meldkamers, de leiding van de meldkamerorganisatie, de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO) en het Meldkamer Diensten Centrum (MDC) de mogelijke opties om de vertraging in de samenvoeging en de ingebruikname van de nieuwe meldkamer Rotterdam zoveel mogelijk te beperken. Eind dit jaar zal duidelijk zijn welke oplossingsrichting wordt gekozen, van daadwerkelijke samenvoeging zal dit jaar (2017) geen sprake meer zijn. Wel kan gesteld worden dat het verdere harmoniserings- en voorbereidingstraject in Zuid-Holland Zuid op schema ligt. De capaciteit van het functioneel beheer blijft wel een zorgpunt. De politie/MDC (beheerder) onderneemt actie om hier een oplossing voor te vinden.

Een veilige en gezonde leefomgeving

Dit voorjaar is het tempo van het project Schoner Werken herzien om zodoende aan te sluiten bij de onderzoeksresultaten in de regio Gelderland-Zuid en het vervolgonderzoek waar vijf Veiligheidsregio's aan meedoen. Wel heeft er inzet op deelprojecten op het vlak van schoner werken plaatsgevonden. Ook heeft de inrichting van de repressieve piketten (inclusief voertuigen) inmiddels dienst bewezen en zorgt deze dat de vervuiling zoveel mogelijk op het incident achter blijft. In het najaar worden beperkte kosten gemaakt om de centrale werkplaats en het oefencentrum beter te equiperen voor het schoner werken. Een uitgebreide aanpassing van deze werkplaats blijft vooralsnog achterwege zolang er geen duidelijke aanwijzingen zijn die de noodzaak voor een ingrijpende verbouwing aantonen. Ook is onderzoek gedaan naar een efficiëntere manier van logistieke invulling. In deze zoektocht is aansluiting gevonden bij de ervaringen van drie andere Veiligheidsregio's. De efficiëntie kan met name gevonden worden door de invoering van bepaalde technieken. In 2017 begint de brandweer met de eerste implementatie ervan. Daarnaast vindt doorontwikkeling plaats op de onderwerpen "continuïteit repressief optreden" en verzorging brandweerpersoneel". De voorlopige (landelijke) rapportages over schoner werken geven aan dat het project schoner werken goed in lijn ligt met de landelijke ontwikkelingen. De als gevolg van deze ontwikkelingen gewijzigde koers heeft echter consequenties voor de geraamde budgetten voor 2017 (en 2018). Het voorstel is om de beschikbare projectgelden door te zetten naar 2018 en 2019.

Niet alleen in het kader van het traject Schoner werken is er aandacht voor een veilig en gezonde werkomgeving. Ook is het traject periodiek preventief medisch onderzoek (hierna: PPMO) vorig jaar ingevoerd. Zoals in de jaarstukken 2016 vermeld, leidt de invoer hiervan tot structureel hogere kosten. De begeleiding van PPMO vergt extra menskracht in relatie tot de oude keuringsmethode. Op het moment van vervaardiging van deze bestuursrapportage is hier nog geen precies beeld van. Voor 2017 wordt dit binnen de begroting opgevangen, maar eventuele formatieve consequenties naar de toekomst

toe zullen, onder meer met behulp van de resultaten uit de landelijke evaluatie, nog in kaart gebracht worden en indien nodig bestuurlijk voorgelegd worden middels de P&C-cyclus.

De VRZHZ merkt dat de samenleving verandert en dat heeft effect op de bereidheid van burgers om zich beschikbaar te stellen als vrijwilliger. Ook bij de brandweerorganisatie is dit duidelijk merkbaar. Over het algemeen geldt dat de paraatheid een sterk aandachtspunt in het algemeen is. Hierdoor ontstaan er bij een aantal posten in sommige gevallen paraatheidsproblemen. Om dit, vooruitlopend op de formele vaststelling van het dekkingsplan, op te vangen is een traject van variabel uitrukken opgestart. Ook is door de formatieve bezuiniging in de operationele sterkte op de post Leerpark de veerkracht om de duiktaak 100% paraat te houden onder druk komen te staan. Onderzocht wordt hoe dit is te verbeteren. Zodra de onderzoeksresultaten gereed zijn zal hierop geacteerd worden.

Het boeien en binden van vrijwilligers

Een aantal onderdelen heeft vorig jaar onvoldoende aandacht gekregen, waaronder *het boeien en binden van vrijwilligers*. Dit is in 2017 verder opgepakt. Belangrijk onderdeel hierin in relatie tot de beschikbaarheid van vrijwilligers is het *boeien en binden* door meer zelfsturing en eigen regelruimte mogelijk te maken. Dit vraagt onder andere budgettaire mogelijkheden op de brandweerposten zelf. In het eerste half jaar 2017 zijn (budgettaire) spelregels opgesteld om de posten zelfstandiger te kunnen laten functioneren en de personeelsverenigingen meer te uniformeren. Dit thema loopt door in 2018, waarbij er wordt gezocht naar een passende formule.

Dekkingsplan

Zoals in hoofdstuk 1 "Strategische ontwikkelingen" gemeld, ligt het nieuwe dekkingsplan op dit moment voor in het besluitvormingsproces. Het is in het algemeen bestuur van juni 2017 geaccordeerd en in het najaar aangeboden aan de burgemeesters ter bespreking met de gemeenteraden. De definitieve vaststelling van het dekkingsplan vindt in februari 2018 in het algemeen bestuur plaats. Het dekkingsplan beschrijft, op basis van een gedegen analyse van het brandrisicoprofiel in de veiligheidsregio, het kwaliteitsniveau van de basisbrandweezorg. Dit gebeurt in termen van materieel en spreiding van het soort en aantal voertuigen, brandweerposten en opkomsttijden. Tevens wordt in het dekkingsplan beschreven op welke wijze bestuurlijk gemotiveerd wordt afgeweken van de in het Besluit Veiligheidsregio's gestelde eisen aan de basisbrandweezorg. De Herziening regionale specialismen, welke een relatie heeft met het dekkingsplan, wordt in het derde kwartaal 2017 afgerond waarna de besluitvorming in het managementteam plaatsvindt.

De inbedding van de meerdaagse training in het jaarlijks programma

Om de vier jaar werd er met alle officieren uitgebreide meerdaagse trainingen gedaan. Ervaringen laten zien dat een spreiding van deze vierjaarlijkse trainingen een constante kwaliteitsverbetering oplevert. Bijkomend voordeel daarvan is ook een betere verdeling van de belasting voor zowel de deelnemers als de organiserende partij. Vanuit deze gedachte zal de VRZHZ de huidige systematiek verlaten en de trainingen inbouwen in het reguliere jaarlijkse programma (en daarmee ook in de reguliere begroting). Daarnaast hebben met name de actuele ontwikkelingen rondom terrorismegevolgbestrijding en de nodige voorbereiding en training daarop een belangrijke impact op de oefenbelasting en capaciteit van deze functionarissen en organisatie in 2017. Hier is in 2017 dan ook veel op geoefend.

HartVeilig Wonen en de plaatsing van AED's

Ten behoeve van de ondersteuning aan burgerinitiatief HartVeilig Wonen heeft het algemeen bestuur op 8 juli 2016 besloten tot het plaatsen van AED's aan de buitengevels van brandweerposten op die plaatsen waar dat een toegevoegde waarde voor HartVeilig Wonen heeft. Naar verwachting zal dit een omvang van 25 tot 30 AED's en buitenkasten betreffen. Naast levering en montage in 2017 zal ook in onderhoud worden voorzien.

Terrorismegevolgbestrijding

De VRZHZ pleegt veel inzet om de organisatie en partners volledig voor te bereiden, zo ook in 2017. In samenwerking met de politie eenheid Rotterdam-Rijnmond en de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (hierna: VRR) heeft de VRZHZ een incidentbestrijdingsplan met informatiekaarten gemaakt en zijn sessies georganiseerd om de operationele organisaties op orde te brengen, zowel multi- als ook monodisciplinair, inclusief de meldkamers. Tevens is op het vlak terrorismegevolgbestrijding (hierna: TGB) geoefend tijdens de COPI-meerdaagse en heeft in juni 2017 een grootschalige internationale oefening in de VRZHZ plaatsgevonden, waarbij ruim 400 functionarissen hebben deelgenomen.

Daarnaast is er op dit vlak specifiek binnen de GHOR tijdens de themabijeenkomst van het Algemeen Bestuur in september 2017 eveneens aandacht besteed aan de verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij TGB vanuit bestuurlijk perspectief. Terrorismegevolgbestrijding zal ook in 2018 de aandacht blijven krijgen.

Vanuit GHOR-optiek is er in dit kader in 2017 samen met de ambulancedienst en de ziekenhuizen in de regio gewerkt aan een specifiek GHOR-TGB-draaiboek. De op landelijk (GGD GHOR Nederland) niveau opgestelde richtlijnen (de zogenaamde "commanders intent") vormen hiervoor o.a. de basis. Naast de specifieke aandacht voor de acute hulpverlening, zal er specifiek worden gekeken naar de psychosociale hulpverlening na een terroristisch incident.

Vanuit brandweer-optiek is het optreden van de eenheden na een terreuraanslag geïntroduceerd en zijn er meerdere oefeningen gehouden. Dit jaar staat in het teken van een betere voorbereiding op een eventuele aanslag in onze regio of in omliggende regio's. De laatste oefendag betrof de deelname in een grote internationale oefening, waarbij de diensten het protocol terrorismegevolgbestrijding hebben geoefend. Het najaar staat in het teken van het trainen van slachtofferbehandeling en het vergroten van de awareness bij terreuraanslagen. Alle operationele brandweermensen worden hierin op meerdere momenten getraind. Voor de slachtofferbehandeling zijn speciale sets aangekocht en zijn extra middelen ontwikkeld. Deze werkwijze past in de landelijke lijn over het optreden bij terroristische aanslagen dan wel extreem geweld.

Als gevolg hiervan zal dit jaar een deel van de trainingen en oefeningen niet plaatsvinden, omdat de doelgroep (en met name dit najaar) extra belast is met de trainingen in het kader van terrorismegevolgbestrijding. Er wordt gekeken of dit deel doorgeschoven kan worden. Dit heeft geen gevolgen voor de kwaliteit en paraatheid.

Multi-disciplinaire planvorming

Belangrijke planvorming rondom spoor, weg en tunnels is gerealiseerd. Daarnaast zijn ook de plannen geactualiseerd en zijn we hiermee up-to-date. Voor 2018 wordt goed gekeken naar het implementatieproces. De VRZHZ zal onder meer kijken naar enerzijds de ontsluiting van de plannen op

middelen, zoals tablet en mobiel, en anderzijds het onderdeel maken van de multidisciplinaire vakbekwaamheid.

Multi-disciplinaire vakbekwaamheid

Sinds begin 2017 zijn alle Regionaal Operationeel Leiders en Informatiemanagers gecertificeerd middels een landelijke opleiding. Ook de incidentvoorlichters/woordvoerders zijn, in gezamenlijkheid met de VRR, gecertificeerd. Multi-disciplinaire vakbekwaamheid zet daarnaast in op de samenwerking tussen de multidisciplinaire processen Leiding en Coördinatie, Informatiemanagement en Communicatie door het organiseren van 'paarse weken' waarin intensief opgeleid en geoefend wordt door alle multidisciplinaire functionarissen.

In zijn algemeenheid wordt in 2017 door alle kolommen binnen de multi-disciplinaire vakbekwaamheid ingezet op intensivering van vakbekwaamheid, mede gelet op het geringe aantal daadwerkelijke inzetten in de afgelopen periode. Dit leidt tot meer uren op het vlak van multi-disciplinair opleiden, trainen en oefenen in 2017.

2.3 *Beleidsdoelstelling 3: Samen verder komen - samenwerking*

De komst van de Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet vergt een doorontwikkeling van de organisatie op het vlak van het risico-gericht werken, het integraal adviseren, het voeren van accountmanagement en het optuigen van de regisseursrol. De komst van de Omgevingswet is vertraagd en op dit moment zijn de activiteiten tijdelijk beperkt tot het monitoren van de ontwikkelingen. Echter lopen de voorbereidingen van de regionale gemeenten door. Het risico is dat de VRZHZ niet voldoende aangehaakt wordt bij de regionale planvorming. Om dit risico in te dekken zal de VRZHZ in 2018 inzetten op het vlak van opleidingen, bijscholing, processen en aan de kant van informatievoorziening. Ook in het handelen en acteren vergt het een omslag van denken. Het infaseren en het natuurlijk verloop leiden tot het opvangen van deze investering binnen de huidige begrotingskaders. Vanwege het niet één-op-één aansluiten tussen het infaseren en het natuurlijk verloop ontstaan er in 2018, 2019 en 2020 zogenoemde "frictie-lasten" van in totaal € 0,8 mln.

De VRZHZ participeert in het project Omgevingswet-ZHZ samen met de gemeenten, OZHZ, DG&J, RWS, PZH en Waterschap Hollandse Delta. Hiervoor is in 2016 een projectplan vastgesteld, waarin ook een aantal uitvoeringsacties waren opgenomen onder de drie sporen informatie en kennis delen, het leer- en oefenspoor en de strategie. Eind 2017 en begin 2018 wordt daarnaast aandacht besteed op het aspect cultuur. Ook heeft in het teken van de Omgevingswet op 5 oktober een collegebijeenkomst voor alle collegeleden in de regio ZHZ plaatsgevonden.

Van 2 naar 1

Het onderzoeksproject *van 2 naar 1* is afgerond met het besluit in beide dagelijks besturen om te komen tot één crisisorganisatie voor publieke gezondheid. Dit betekent een samenvoeging van de crisisorganisaties GHOR en DG&J. Een innovatief traject, waarin VRZHZ landelijk voorop loopt. De DPG en de directeur VRZHZ hebben een implementatieopdracht gegeven aan GHOR, VRC en de DG&J om te

komen tot deze vernieuwde crisisorganisatie. Als onderdeel hiervan is gestart met een onderzoek naar de implementatie en start van de nieuwe crisisorganisatie.

Doorontwikkeling bevolkingszorg

In april, juni en september 2017 zijn in drie sessies, waar een aantal bestuurders, gemeentesecretarissen en de ARB'en aan hebben deelgenomen, een concrete vertaling gemaakt van de in oktober 2016 door het AB vastgestelde uitgangspunten. Dit traject heeft geleid tot concrete verbetervoorstellen voor de organisatie en aansturing van bevolkingszorg binnen de Veiligheidsregio ZHZ. Op basis van deze resultaten wordt in november aan het Algemeen Bestuur een advies voorgelegd voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg in de komende jaren en voor de implementatie van de verbetervoorstellen.

2.4 Beleidsdoelstelling 4: Investeren in bedrijfsvoering - professionaliteit

Zoals in hoofdstuk 1 "Strategische ontwikkelingen" vermeld, zijn er drie beweegredenen om over te gaan tot een herstructurering van de managementstructuur. Naast het vertrek van onze Brandweercommandant wil de organisatie de overhead verminderen. Tevens komt de eerste fase na regionalisatie, met vooral een interne focus, ten einde. Het natuurlijk moment is aangebroken dat de organisatie zich meer naar buiten gaat richten. Om dit te begeleiden en op de juiste manier vorm te geven wordt in 2017 enerzijds ingezet op de doorontwikkeling van de organisatie in relatie tot de kwaliteit en de kosten. Anderzijds is gestart met het vormgeven van informatiemanagement om te komen tot een informatie-gestuurde organisatie. Hieronder gaan we dieper in op deze twee onderwerpen.

De doorontwikkeling van de organisatie

In 2017 vindt de doorontwikkeling van de organisatie langs verschillende sporen plaats. Hieronder geven we de inzet op deze verschillende sporen weer, die allen leiden tot een efficiëntere en slagvaardigere organisatie.

Een nieuwe kostenverdeelsystematiek

Bij de bestuurlijke retraite dit voorjaar is het raamwerk voor een nieuwe kostenverdeelsystematiek opgesteld. Het voorstel is op dit moment in de laatste fase van de bestuurlijke besluitvorming beland. Ook zijn enkele vervolgacties geformuleerd, met in het bijzonder het verkenning onderzoek (de benchmark) naar de bijdragen die de gemeenten krijgen uit de BDUR en het gemeentefonds. Dit wordt gedaan in relatie tot een kwalitatieve duiding en tot andere veiligheidsregio's. Zoals in BURAP-I is gemeld, is in het traject van de nieuwe kostenverdeelsystematiek meer externe ondersteuning benodigd dan was voorzien. In hoofdstuk 3.1 "Financiële prognose" worden deze onvoorziene kosten toegelicht.

De strategische (her)oriëntatie

Ook zal een strategische (her)oriëntatie zal worden uitgevoerd, inclusief een verkenning naar samenwerkingsvormen. Dit traject is de tweede opdracht die op de bestuurlijke retraite geformuleerd is. Hier is inmiddels een bestuurlijke werkgroep voor ingesteld.

Ook op andere vlakken is de VRZHZ de organisatie aan het stroomlijnen. Zo heeft er dit voorjaar een verdiepingsslag plaatsgevonden op de overheadbenchmark. Daarnaast is de GHOR gecertificeerd volgens de ISO 9001 HKZ-norm en zijn de voorbereidingen op de visitatie in 2018 gestart. In navolging op de

implementatie van de A3-jaarplan staat 2017 in het teken van de uitrol en verfijning. Ten behoeve hiervan heeft een evaluatie plaatsgevonden.

HRM

Met betrekking tot HRM en personeelszaken vindt in 2017 een medewerkerstevredenheids-onderzoek plaats. Samen met de uitkomsten van de visitatie en de evaluatie van de reorganisatie 2016, dienen de resultaten om het (personeels)beleid voor de komende jaren verder vorm te geven en de arbeidsvoorwaarden te moderniseren en harmoniseren. Daarnaast stond de uitrol van het nieuwe functiewaarderingsstelsel HR-21 gepland. Daar deze uitrol eveneens gekoppeld is aan de herstructurering van de managementstructuur heeft dit vertraging opgelopen en zal in de eerste helft van 2018 plaatsvinden. Ook is dit voorjaar de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (hierna: WNRA) aangenomen. De VRZHZ volgt de ontwikkelingen op dit vlak en is een verkenning gestart naar de gevolgen ervan.

Het traject "Ik en mijn VRZHZ"

Vanaf de reorganisatie in 2016 wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van de organisatie op grofweg drie kernpunten: initiatief, verantwoordelijkheden laag en samenwerking. Ten behoeve van deze doorontwikkeling zijn in 2017 de trajecten leiderschapsontwikkeling, teamontwikkeling en persoonlijke ontwikkeling uitgevoerd. Ook in 2018 zullen dit nog actuele thema's zijn waarop wordt ingezet.

Het nieuwe werken

Het lopende onderzoek naar de mogelijkheden op het vlak van het nieuwe werken sluit aan bij het lager in de organisatie beleggen van de verantwoordelijkheden. Er wordt hierbij rekening gehouden met tijd- en plaatsonafhankelijk werken. Het doel is een zowel efficiëntere als effectievere werkomgeving te creëren. De VRZHZ heeft hierbij de wens een goede en moderne werkgever te zijn en tegelijkertijd besparingen te koppelen aan innovatie. Een eerste verkenning heeft inmiddels plaatsgevonden. De resultaten zijn echter op dit moment niet rendabel genoeg om over te stappen op het nieuwe werken. De VRZHZ onderzoekt verder of het nieuwe werken met bepaalde aanpassingen een interessante optie kan zijn.

De transitie naar een informatie-gestuurde organisatie

In het informatiebeleidsplan (2015) zijn de beleidsdoelen van de VRZHZ ten aanzien van informatie benoemd. In het beleidsplan 2017-2020 is een daarop aansluitende visie weggelegd ten aanzien van informatiegericht werken.

Een informatie-gestuurde organisatie

Hieruit volgt dat de VRZHZ moet doorontwikkelen naar een informatie-gestuurde organisatie. Processen zowel in het voorkomen van incidenten (risicobeheersing), het bestrijden van incidenten (repressie) als de wijze waarop we transparant willen zijn en verantwoorden, vragen om een beter inzicht in en de beschikbaarheid van data. Deze opdracht staat niet op zichzelf en vraagt nauwe verbinding met partners en andere betrokken actoren. Landelijk vindt dit zijn weerslag in het programma informatievoorziening veiligheidsregio's van het IFV. Dit programma heeft als horizon een landelijk digitaal verkeersplein waarop de verschillende veiligheidsregio's zijn aangesloten.

Het groeipad

Om hiertoe te komen is onderzoek gedaan naar de stappen die we de komende jaren moeten nemen. Hierbij hebben we advies ingewonnen bij een adviesbureau (M&I) dat ervaring heeft met

veiligheidsregio's. In afwachting van de uitkomsten van dit onderzoek hebben we dit jaar een aantal zaken "on hold" gezet. Uit het onderzoek concluderen we, dat een meerjarig groeipad nodig is, gericht op het in technische zin upgraden van het huidige systeem, en van daaruit doorontwikkelen naar een organisatie die op de cloud is gericht. Speerpunt daarbij is de invoering van het zaakgericht werken, in het bijzonder vanuit de processen risicobeheersing en daarnaast het invullen van de wettelijke eisen rondom informatieveiligheid.

Dit geheel, dat in lijn is met het informatiebeleidsplan en het beleidsplan 2017-2020, is een meerjarig omvangrijk proces, waarbij de structurele kosten vooral bestaan uit personele kosten die samenhangen met het vormgeven van de informatie-kant van de organisatie en de beveiligingseisen. Daarnaast zijn er incidentele kosten die nodig zijn om het project vorm te geven zoals projectleiding en het gegeven dat eerst kosten moeten worden gemaakt voor nieuwe licenties voor het zaakgericht werken voordat oude uitgefaseerd kunnen worden. In deze bestuursrapportage geven wij aan hoe de VRZHZ de interne middelen wil ombuigen ten behoeve van de bovengenoemde structurele lasten en de incidentele lasten.

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid is een belangrijk aandachtspunt in deze transitie. Daarnaast is sinds dit jaar de Europese privacy-verordening (Algemene Verordening Gegevensbescherming, hierna: AVG) van kracht. Om op 25 mei 2018 hieraan te voldoen heeft de VRZHZ een aantal activiteiten uitgevoerd. Zo zijn aan het voltallige beroepspersoneel informatieveiligheidstrainingen gegeven. Ook moet er een privacy-functionaris aangewezen en opgeleid worden. Eind 2017 zal de VRZHZ collegiaal worden getoetst op dit onderwerp door een andere veiligheidsregio.

De ontwikkelingen van onze inkoopfunctie

De inkoopfunctie krijgt bij een verdere professionalisering van organisaties een steeds belangrijkere rol toebedeeld. Ook de VRZHZ heeft dit jaar sterk ingezet op haar inkoopfunctie.

De behaalde inkoopresultaten zijn onder andere de ontwikkeling van een inkoopkalender en de aanhaking op de landelijke aanbestedingen van de Veiligheidsregio's. Hierdoor wordt de VRZHZ in staat gesteld gezamenlijk op te trekken en onderling expertise uit te wisselen. We zien dat deze resultaten haar vruchten afwerpen in de vorm van technische of financiële inkoopresultaten bij de verschillende aanbestedingen in 2017, onder meer bij de aanbestedingen van mobiele telefonie, de bluslaarzen en verscheidene facilitaire zaken. Naast de voordelen aan de inkoop-technische kant, zijn deze resultaten in financiële zin voor een deel terug te vinden in onze positieve financiële prognose. Ze maken daarnaast ook deel uit van de resultaten uit het MJP en de huisvestingskosten, die één-op-één met de gemeenten worden afgerekend. In het resterende deel van 2017 zullen nog verscheidene aanbestedingen plaatsvinden.

Verbeteringen om financieel in control te komen

Dit voorjaar bleek bij de jaarrekening het voorspellend vermogen van de financiële functie van de VRZHZ onvoldoende te zijn. Dit resulteerde in een grote (positieve) afwijking van het jaarresultaat. Inmiddels hebben een aantal verbeteracties plaatsgevonden. Zo is het team financiën versterkt en is de doorontwikkeling van control opgestart. Het voorspellend vermogen en de financiële functie heeft blijvend onze focus en wordt intern op verschillende niveaus onder de aandacht gebracht.

De doorontwikkeling van de P&C-cyclus

In 2017 en 2018 vinden er verschillende vernieuwingen plaats op het vlak van de P&C-cyclus. Een aantal financiële kaderdocumenten wordt vernieuwd, daar deze verouderd of niet meer in lijn zijn met de huidige organisatie. Zo is de systematiek van de egalisatie van kapitaallasten geëvalueerd, loopt er een

regionaal besluitvormingstraject over uniforme begrotingskaders en weerstandsvermogen en wordt de financiële verordening geactualiseerd.

Op dit moment wordt het investeringsplan geactualiseerd op basis van de besluiten in 2017 (op het vlak van de nieuwe operationele dekking en ICT). Het geactualiseerde investeringsplan zal tegelijkertijd met de begroting 2019 aangeboden worden. Als laatste willen wij melden dat de dienstverleningsovereenkomst met Spinel, na een eerste opstartjaar in 2016, nu goed ingeregeld is.

Met de bovengenoemde stappen blijft de VRZHZ aandacht besteden aan financiën en control.

3 Financieel resultaat

De financiële rapportage van de VRZHZ is integraal onderdeel van de BURAP. In de BURAP wordt deze voor de VRZHZ op concernniveau opgenomen met een onderverdeling naar de driedeling (BRW, VRC en Dir&BV), waarbij de rapportage voor de VRZHZ het resultaat is van de afzonderlijke productgroepen. De financiële realisatie kent de volgende onderdelen:

- financiële prognose (3.1);
- verloop van kredieten (3.2);
- monitor bezuinigingsopgave Meerjaren Perspectief (3.3).

Voorheen bevatten onze bestuursrapportages het verloop van reserves, het verloop van voorzieningen en de begrotingswijzigingen (deze laatste als aparte bijlages). Deze zijn niet opgenomen in deze BURAP-II daar wij de BURAP blijvend willen ontwikkelen naar een bestuurlijk relevant document. Wij zijn van mening dat de bovengenoemde onderdelen voor het bestuur minder waardevol zijn en willen hiermee de BURAP minder omvangrijk maken. Deze informatie is uiteraard op verzoek leverbaar.

3.1 Financiële prognose

In onderstaande tabel treft u het verloop van de begroting na wijziging BURAP-I en BURAP-II aan. In de prognose is een inschatting gemaakt van de verwachte baten en lasten tot en met december 2017 met daaraan verbonden het verwachte jaarresultaat 2017. Daarna volgt een nadere toelichting op de relevante afwijkingen.

Tabel financiële prognose op concernniveau

Concernniveau 2017 (x €1.000)						
	Bijgestelde Begroting na BURAP-I	Begrotings- wijzigingen	Bijgestelde Begroting na BURAP-II	Prognose	Saldo	Voordeel/nadeel afwijking
Lasten	49.479	-1.486	47.993	47.259	734	voordeel
Baten	49.479	-1.486	47.993	49.995	-2.002	voordeel
Saldo	0	0	0	2.736	-2.736	voordeel

Voordelig / nadelig saldo (financiële prognose uit bovenstaande tabel)	2.736
Totaal resultaat MJP (na BURAP-II)	1.705
Gecorrigeerde prognose (Saldo na aftrek vastgesteld resultaat MJP)	1.031

agv afrondingen kunnen kleine verschillen ontstaan

Financiële prognose BURAP-II 2017 in relatie tot financieel beeld BURAP-I 2017

BURAP-I bevat sinds dit jaar nadrukkelijk geen financiële prognose maar geeft alleen het financieel beeld weer van de op dat moment bekende nieuwe ontwikkelingen (in andere woorden: "BURAP-I = begroting + ontwikkelingen"). In BURAP-I heeft de VRZHZ dit voorjaar € 358.000 aan nieuwe financiële nadelen gemeld. Tegelijkertijd is in BURAP-I de verwachting uitgesproken dat de VRZHZ deze nadelige ontwikkelingen naar alle waarschijnlijkheid binnen de begroting 2017 opvangt. In BURAP-II treft u een financiële prognose van het jaarresultaat. Hierbij gaat de VRZHZ in haar financiële prognose er vanuit dat bij BURAP-I gemelde tegenvallers binnen de huidige begroting op te kunnen vangen. Hieronder treft u een uitgebreide toelichting op de financiële prognose.

Tabel financiële prognose per onderdeel

per productgroep (x €1.000)						
	Bijgestelde Begroting na BURAP-I	Begrotingswijzigingen	Bijgestelde Begroting na BURAP-II	Prognose	Saldo	Voordeel/nadeel afwijking
Directie en Bedrijfsvoering (incl alg. middelen en projecten)						
lasten	14.941	-1.047	13.894	13.724	170	voordeel
baten	21.346	-1.406	19.940	21.741	-1.801	voordeel
Saldo	6.405	-359	6.046	8.017	-1.972	voordeel
Brandweer						
lasten	31.231	-268	30.963	30.516	448	voordeel
baten	27.711	0	27.711	27.865	-154	voordeel
Saldo	-3.520	268	-3.252	-2.651	-602	voordeel
VRC						
lasten	3.307	-171	3.136	3.020	116	voordeel
baten	422	-80	342	389	-46	voordeel
Saldo	-2.884	91	-2.794	-2.631	-162	voordeel
Concernniveau 2017						
lasten	49.479	-1.486	47.993	47.259	734	voordeel
baten	49.479	-1.486	47.993	49.995	-2.002	voordeel
Saldo	0	0	0	2.736	-2.736	voordeel

Legenda	
Bijgestelde begroting na BURAP-I	Dit betreft de gewijzigde begroting na verwerking van de tot en met BURAP-I vastgestelde wijzigingen, inclusief de in BURAP-I vastgestelde begrotingswijzigingen.
Begrotingswijzigingen	Begrotingswijzigingen die <u>na</u> BURAP-I zijn vastgesteld, inclusief de in BURAP-II voorliggende begrotingswijzigingen.
Bijgestelde begroting na BURAP-II	Dit betreft de gewijzigde begroting, inclusief de eventuele in BURAP-II voorliggende begrotingswijzigingen.
Prognose	Dit betreft het geraamde resultaat 2017.
Saldo (voordeel/nadeel)	Dit is het verschil tussen de bijgestelde begroting na BURAP-II en de prognose.
Toelichting	Alleen de bestuurlijk relevante begrotingswijzigingen zijn toegelicht. Daarnaast is er een toelichting gegeven op substantiële afwijkingen van de bijgestelde begroting ten opzichte van de prognose na BURAP-II (zie kolom saldo).
Totaal resultaat MJP	Uit het eindresultaat zal €1.705.000 terugvloeien naar gemeenten als gevolg van een positief resultaat op het MJP.
Verskil vastgestelde bijstelling vs. voordelig saldo	We willen uit de prognose het voordelig saldo op het MJP van €1.705.000 isoleren. Die vloeit immers per definitie terug naar de gemeenten. Het "daadwerkelijke" resultaat komt hierna tot uiting. Na aftrek van het voordelig resultaat op het MJP van €1.705.000 is het verwachte jaarresultaat €1.031.000 voordelig.

Toelichting begrotingswijzigingen

De bijstellingen zijn deels technisch en deels administratief van aard en verlopen op concernniveau budgettair neutraal. De belangrijkste bijstelling betreft de verwerking van de taakstellingen uit het MJP. De overige bijstellingen betreffen administratieve begrotingswijzigingen, met als doel de begroting te verfijnen naar de juiste stand. Hier liggen geen beleidswijzigingen aan ten grondslag. Wij willen toewerken naar een bestuurlijk relevantere bestuursrapportage. Daarom zijn deze begrotingswijzigingen hier niet uitgebreid toegelicht en zijn ditmaal de begrotingswijzigingen niet apart in de bijlages toegevoegd. Wij hopen dat dit bijdraagt aan een leesbaardere bestuursrapportage.

Toelichting saldo prognose saldo

Het geprognosticeerde resultaat op concernniveau bedraagt € 2,7 mln. Dit is inclusief de taakstelling MJP van €1,7mln. Het saldo na aftrek van het resultaat MJP (€ 1,0 mln) is in onderstaande tabel globaal opgebouwd uit onderstaande componenten:

Tabel Globale opbouw prognose financieel resultaat (x € 1.000)

	Dir + BV	BRW	VRC	Concern	waarvan structureel	waarvan incidenteel
personele lasten	-129	31	29	-69	31	-100
overige - projecten en ontwikkelingen	-115			-115		-115
goederen en diensten	250	514	139	903	474	429
overige	261	57	-6	312	51	261
geprognosticeerd resultaat totaal excl MJP	267	602	162	1.031	556	475
mjp	1.705			1.705	1.705	
geprognosticeerd resultaat totaal	1.972	602	162	2.736	2.261	475

- = nadeel

Hieronder presenteren wij de financiële toelichting zoals die op peildatum 1 oktober 2017 is opgesteld.

Toelichting structureel en incidenteel deel van de financiële prognose

Hieronder volgt de toelichting op het geprognosticeerd resultaat, uitgesplitst naar structureel (€556.000) en incidenteel (€475.000). Zoals hierboven vermeld zijn hier de na peildatum bekend geworden financiële ontwikkelingen niet in meegenomen.

Structureel:

Personele lasten €31.000 voordeel

Dit structurele voordeel is het saldo van een aantal voor- en nadelen op het gebied van vacatureruimte, loonkosten en overige loonkosten en het ineenschuiven van piketgebieden en verdere afbouw van toelagen.

Goederen en diensten €474.000 voordeel

- €160.000 voordeel in relatie tot het uitstellen van de ICT ontwikkelingen naar 2018;
- €54.000 voordeel. Dit betreft een consolidatie van enkele posten; regionaal specialismen (waaronder huisvestingsvergoedingen), brandstoffen en terugval van subsidies;
- €87.000 voordeel op budget vakbekwaamheid & trainingen;
- €107.000 voordeel door opbrengsten op leergangen voor externen;
- €51.000 realisatie als gevolg van het afstoten van afgeschreven roerende activa die niet geraamd was binnen de begroting;
- €15.000 voordeel op het saldo van projectgelden en bijstandverlening.

Overige €51.000 voordeel

Het bedrag is een saldo van extra ontvangen vergoedingen voor inzet van personeel en hogere kosten als gevolg van inhuur van derden, onder meer in het kader van het traject van de kostenverdeelsystematiek.

Uit het totaal is € 310.000 aan structurele voordelen vrijgemaakt, zodat deze ingezet kunnen worden ten behoeve van de transitie naar een informatie-gestuurde organisatie. Deze worden ingezet ten behoeve van de samenwerking met een "co-sourcing partner" om het kennisniveau op peil te brengen, ten behoeve van applicatie-regie, trainingen en op het vlak van informatiebeveiliging. Dit laatste in het kader van de Europese privacy-verordening.

Ook wil de VRZHZ na afstemming met de Regiegroep Evenementen de lager uitvallende kosten (ca. € 5.000) voor DigiMak inzetten voor de koppeling tussen Digimak en de gemeentelijke zaaksystemen.

Incidenteel:

Personele lasten €100.000 nadeel

Dit betreft het totaal geraamde nadeel van de salariskosten en bestaat uit een cumulatie van diverse salariscomponenten.

Overige – projecten en ontwikkelingen €115.000 nadeel

Dit betreft onder meer de werkbudgetten nieuwe huisstijl, strategische heroriëntatie, visitatie, veiligheidsmonitor, IFV en programma GEO, waar vooraf geen rekening mee is gehouden. Deze laatste twee zijn wel opgenomen in de begroting 2018.

Goederen en diensten €429.000 voordeel

In grote lijnen is dit bedrag als volgt samengesteld:

- €105.000 nadeel met als oorzaak de reductie van omzet als gevolg van het wegvallen van klanten bij afd. Materieel en Logistiek;
- €125.000 als gevolg van onderuitputting op de egaliseringsreserve realistisch training;
- €158.000 voordeel op het budget oefenkosten bijdrage Spinel;
- €10.000 voordeel op het saldo van projectgelden en bijstandverlening;
- €180.000 voordeel op diverse posten binnen goederen en diensten. Enerzijds als gevolg van het uitstellen van de aanschaf van producten van 2017 naar 2018 (€15.000), anderzijds blijkt dat met name facilitaire budgetten zoals kantoorbehoeften, abonnementen en reprokosten niet of maar gedeeltelijk uitgeput worden in 2017 (€165.000).
- € 61.000 voordeel als gevolg van niet volledige formatieve bezetting voor evenementenveiligheid in 2017.

Overige €261.000 voordeel

Dit is de consolidatie van de volgende posten: afwikkeling KOC (€23.000), verlenging van detachering van een medewerker tot eind 2017 (€20.000), incidentele verhoging van de Bdur (€63.000), vrijval stelpost vanuit het meerjarenperspectief voor Landelijke Meldkamer Organisatie (€77.000) en een aantal kleinere posten (€78.000).

Na peildatum bekend geworden financiële ontwikkelingen

De peildatum van de financiële analyse is 1 oktober 2017. Wij vinden het belangrijk om omwille van het inzicht de na peildatum bekend geworden financiële consequenties ook mee te nemen, zij het tekstueel. Hiermee dragen we zorg voor een weergave van de meest recente stand. De na peildatum bekend geworden financiële ontwikkelingen betreffen de volgende posten:

- De financiële effecten van de uitwerking van de CAO gemeenten 2017-2019, (generieke salarisverhoging 1,0% per 1 augustus 2017 en IKB stijging per 1 december 2017 met 0,5%-punt) heeft een verwacht nadelig effect van €100.000.
- Een drietal projecten ten behoeve van operationele informatievoorziening en RI&E worden in 2017 versneld uitgevoerd. Als gevolg hiervan zullen de lasten in 2017 naar verwachting €120.000 hoger uitvallen.

Het verwachte resultaat van € 1,0 mln wordt als gevolg van voortschrijdend inzicht naar beneden bijgesteld naar €0,8 mln.

Na peildatum bekend geworden nieuwe ontwikkelingen *€ mln	VRZHZ
Geprognosticeerd resultaat totaal excl MJP	1,03
Nieuwe ontwikkelingen	0,22
Financiële prognose wordt naar beneden bijgesteld	0,81

3.2 Verloop van kredieten

De realisatie van de investeringen kent dit jaar een laag percentage. Op VRZHZ-totaalniveau is een investeringsvolume van 38% gerealiseerd. Omwille van het inzicht worden hieronder de belangrijkste oorzaken weergegeven. Dit lage percentage is deels het gevolg van het grote aandeel hierin van de aanschaf van tankautospuiten. Dit jaar is slechts één tankautospuit in plaats van de zeven geplande tankautospuiten aangekocht. Omwille van de efficiënte is ervoor gekozen de aanschaf van tankautospuiten te bundelen in één grote aanbesteding in 2018. De uitstel van de aanschaf heeft geen gevolgen voor onze paraatheid. De tweede belangrijke oorzaak van het lage realisatiepercentage is de uitstel van de omvangrijke ICT-aanbesteding naar 2018 als gevolg van het onderzoek naar de vorm van onze gewenste informatiemanagement en het bijhorend groeipad. De onderzoeksresultaten leiden tot een een gebundelde, maar vertraagde, investering aan de kant van onze ICT. Op basis van de resultaten uit het onderzoek en het bijhorend groeipad zal in 2018 extra ingezet worden dit vlak, deels in de vorm van een integrale ICT-aanbesteding.

Nieuwe aanvragen

- * Voor de aanschaf van een nieuw voertuig is een krediet van €26.250 nodig. De dekking van dit nieuwe krediet is het totaal van 2 restantkredieten, waardoor deze nieuwe investering geen gevolgen zal hebben voor de geraamde kapitaallasten.
- * De brandweerkazerne "Het Leerpark" aan de Kohnstammlaan is een gebouw met een constructie van veel staal en glas. Hierdoor ontstaan op de bovenste verdieping van het gebouw klimaatproblemen waar onze werknemers veel last van ondervinden. Vanwege deze klimaatproblemen in het gebouw is, na advisering van derden en een zorgvuldige overweging, gekozen voor een oplossing van zonwering aan de buitenzijde van het gebouw.

Temperatuurverschillen van tien graden fluctuatie gedurende de dag kunnen hiermee naar verwachting met vijf graden worden gereduceerd. Om dit te kunnen realiseren is een bedrag nodig van €110.000.

3.3 Monitor bezuinigingsopgave Meerjarenperspectief (MJP)

Monitor

In de P&C-producten hebben wij tot nog toe een uitgebreide Monitor gepresenteerd met rapportages langs de drie componenten van het MJP, namelijk:

- De vastgestelde kostenstijgingen (gemiddeld € 4,7 mln);
- De bezuinigingen in het kader van de Vernieuwde brandweezorg (€ 3,9 mln) en;
- De bestuursbesluiten met lage impact (€ 1,3 mln).

Het apart rapporteren op de voortgang op zowel de begroting als op de verscheidene componenten in het MJP leidt tot het in stand houden van twee aparte administratieve inzichten, waarin de relatie moeilijk te leggen is. Daarnaast blijkt dat nieuwe ontwikkelingen, die zich regelmatig voordoen, moeilijk van de kostenstijgingen in het MJP te onderscheiden zijn. Ons streven is om de reguliere begroting en de Monitor MJP te integreren. Als aanzet hiertoe heeft er in 2017 nogmaals een analyse van het MJP plaatsgevonden. Als gevolg van deze analyse wordt het MJP en de nog niet verwerkte "stelposten" middels deze BURAP volledig en juist in de begrotingsadministratie verwerkt. Hiermee is na BURAP-II 2017 de begrotingsstand ook de stand van het resultaat uit het MJP.

In deze BURAP-II is gekozen voor een andere opzet van de Monitor. In de onderstaande Monitor wordt alleen het totaalbeeld van de drie componenten van het MJP gepresenteerd. Daarnaast treft u ook een uitwerking van de plaatsgevonden analyse op het MJP. Dit zijn cijfermatige technische weergaves die wellicht niet direct herkenbaar zijn. Desalniettemin hechten wij er waarde aan om hier zo transparant mogelijk in te zijn. Daar met deze analyse en de verwerking het MJP volledig in de begroting verwerkt wordt, is ons voorstel naar de toekomst niet meer apart op de begroting het MJP te rapporteren.

Dit helpt ons bij het beter in control komen en bij het verhogen van de leesbaarheid van onze P&C-producten.

Inleiding analyse 2017

In november 2015 is een definitief besluit genomen over het Meerjarenperspectief 2016-2020. De realisatie van de bezuinigingsopgave is herijkt bij BURAP-II 2016 (herijking 2016). De herijking van het meerjarenperspectief 2017 en verder heeft onlangs bij de jaarrekening 2016 plaatsgevonden. Bij deze BURAP worden de laatste stelposten van het MJP gerealiseerd. Het MJP kan daarmee afgesloten worden.

Het MJP bestaat uit kostenstijgingen en bezuinigingen. Het saldo tussen beiden is het resultaat dat teruggaat naar de gemeenten. Beide onderdelen worden besproken, samen met de invloed van dat onderdeel op het resultaat.

Opgave begroting / kostenstijgingen

Bij BURAP-I 2017 (pagina 20) is aangegeven dat de kostenstijgingen van € 4,7mln (bijgesteld naar € 4,3 mln bij jaarrekening 2016) een gemiddelde opbouw betreft voor de jaren 2016 tot en met 2020. In werkelijkheid zijn de kostenstijgingen echter verwerkt als een vast bedrag per jaar, zie Tabel 1.

Tabel 1 Opgave begroting / kostenstijgingen

	2017	2018	2019	2020
Geraamde kostenstijgingen¹	4.231.000	4.666.000	4.351.000	4.241.000
Werkelijke kostenstijgingen	4.249.000	4.249.000	4.249.000	-4.249.000
Verschil / aanpassing resultaat	-18.000	417.000	102.000	-8.000

Door de fluctuatie in de raming van de kostenstijgingen per jaar is er in 2017 en 2020 een nadeel en in 2018 en 2019 een voordeel ten opzichte van het eerder gepresenteerde resultaat.

Bezuinigingen

De opgelegde bezuinigingen bestaan uit twee onderdelen; bezuinigingen in het kader van vernieuwde brandweezorg en bezuinigingen met een laag bestuurlijke impact.

Vernieuwde brandweezorg

Alle bezuinigingen op het gebied van vernieuwde brandweezorg zijn gerealiseerd, zie Tabel 2).

Tabel 2 Vernieuwde brandweezorg

	2017	2018	2019	2020
Vernieuwde brandweezorg	-3.733.000	-3.733.000	-3.875.000	-3.900.000
Verwerkte bezuinigingen	-3.233.000	-3.333.000	-3.575.000	-3.900.000
Begrotingswijziging BURAP ²	-500.000	-400.000	-300.000	0
Verschil / aanpassing resultaat	0	0	0	0

Lage bestuurlijke impact

Voor het onderdeel laag bestuurlijke impact worden de laatste drie onderwerpen bij deze BURAP gerealiseerd, namelijk:

1. *Opgave nog in te vullen*: Binnen het onderdeel lage bestuurlijke impact is bij BURAP-I 2017 aangegeven dat er een "opgave nog in te vullen" is. Invulling heeft plaatsgevonden door een voordeel op software HRM, besparing op kantoorbehoeften en besparing op overige kosten.
2. *Extra opgave VRC*: Voor 2017 was er een opgave van €100.000 voor VRC. Deze opgave is behaald door een voordeel op opleidingskosten, oefenkosten en representatiekosten.
3. *Verlagen onderhoud huisvesting / afschrijving huisvesting 40 naar 50 jaar*: Van deze bezuiniging is gebleken dat deze in eerste instantie te hoog is ingezet waardoor deze voor €13.000 kan worden teruggedraaid.

Alle overige onderdelen zijn verwerkt, zie Tabel 3.

¹ Conform tabel "Totale kostenstijgingen MJP jaarschijven 2017 tot en met 2020 (* €1.000)" op pagina 20 van BURAP-I 2017.

² Deze bijstelling is in BURAP-I 2017 meegenomen als een onderdeel van de bij de jaarrekening 2016 gemelde bijstelling. Omdat de jaarrekening 2016 nog niet was vastgesteld bij het maken van BURAP-I 2017 wordt de daarbij horende begrotingswijziging bij deze BURAP voorgelegd.

Tabel 3 Lage bestuurlijke impact

	2017	2018	2019	2020
Lage bestuurlijke impact	-1.208.000	-1.233.000	-1.350.000	-1.375.000
Verwerkt	-1.080.767	-1.155.767	-1.247.767	-1.247.767
Niet verwerkt	-127.233	-77.233	-102.233	-127.233
Verwerking bij BURAP-II				
Extra VRC	-100.000			
Opgave nog in te vullen	-40.233	-90.233	-115.233	-140.233
Correctie op resultaat				
Correctie BURAP-II	- 13.000	- 13.000	- 13.000	- 13.000

Resultaat

Het huidige resultaat is gelijk aan het resultaat zoals gepresenteerd bij BURAP-II 2016. Dit resultaat wordt bijgesteld bij deze BURAP door middel van een begrotingswijziging en bestaat uit drie componenten (zie Tabel 4):

1. De bijstelling zoals opgenomen bij de jaarrekening 2016
2. De bijstelling voor de opgave begroting zoals opgenomen in Tabel 1 (bijstelling opgave begroting)
3. De bijstelling voor de bezuinigingen zoals opgenomen in Tabel 3 (correctie BURAP-II).

Tabel 4 bijstelling MJP

		2017	2018	2019	2020
	Resultaat o.b.v. BURAP-II 2016	236.000	-422.000	171.000	624.000
1	Bijstelling resultaat jaarrekening 2016	1.474.000	922.000	703.000	410.000
	Totaal resultaat na jaarrekening 2016	1.710.000	500.000	874.000	1.034.000
2	Bijstelling opgave begroting / kostenstijging	-18.000	417.000	102.000	- 8.000
3	Correctie BURAP-II	13.000	13.000	13.000	13.000
	Totaal resultaat MJP	1.705.000	930.000	989.000	1.039.000

Bijstelling 2018 en 2019

Het totaal van het resultaat MJP zoals in bovenstaande tabel wordt weergegeven betreft de totaal gerealiseerde bezuiniging. In tabel 4 ziet u in rij 2 "Bijstelling opgave begroting / kostenstijging" de bedragen die als gevolg van de analyse op het MJP een opgave voor de VRZHZ (€ 18.000 in 2017 en € 8.000 in 2020) of een bijstelling (€ 417.000 in 2018 en € 102.000 in 2019) tot gevolg hebben. De opgaven (€ 18.000 in 2017 en € 8.000 in 2020) worden binnen de VRZHZ-begroting in het betreffende jaar opgevangen. De bijstellingen (€ 417.000 en € 102.000) leiden tot een incidenteel voordeel in 2018 en 2019.

P&C-cyclus

Op de voor dat begrotingsjaar geijkte momenten zal de VRZHZ deze bijstellingen terug laten komen in de bestuurlijke besluitvorming middels haar P&C-producten. Voor begrotingsjaar 2018 is dit BURAP-I 2018 en voor begrotingsjaar 2019 is dit de begroting 2019. Zoals eerder benoemd acht de VRZHZ de kans reëel dat een aantal toekomstige ontwikkelingen, zoals onder meer de herstructurering van de managementstructuur, het OMS-dossier en de financiering van de meldkamer gepaard kunnen gaan met financiële consequenties. Daarom vragen wij het bestuur voorzichtig om te gaan met deze incidentele middelen.

Agendapunt II-2
 Registratienummer 2017/2227

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Geactualiseerde financiële verordening

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

- de voorliggende geactualiseerde financiële verordening vast te stellen.
- de huidige financiële verordening in te trekken.

Vergaderstuk: 2017/2227/A - Geactualiseerde financiële verordening 2018 VRZHZ
 2017/2227/B - Was/wordtlijst financiële verordening VRZHZ

Toelichting:

Inleiding

Middels de financiële verordening bepaalt het bestuur de spelregels voor het financieel beleid, het financieel beheer en de financiële verantwoording. Tegelijkertijd kan het bestuur middels deze verordening ook de financiële functie bewaken. De financiële verordening is in die zin een kaderstellend document dat voor elke organisatie op maat gesneden wordt op basis van de eigenheid en volwassenheid van de organisatie. Gezien dit gegeven is een periodieke evaluatie van de financiële verordening belangrijk om deze indien nodig te actualiseren naar de huidige stand en dynamiek van de organisatie.

Voorgenomen wijzigingen

Bij de evaluatie van de financiële verordening begin 2017 is gebleken dat onze huidige financiële verordening gedateerd is. Ten tijde van de vervaardiging van de huidige financiële verordening in 2012 was die beschreven naar de stand en eigenheid van de toenmalige organisatie en haar behoeften. Inmiddels is de organisatie zodanig veranderd dat een actualisatie gewenst is. Daarnaast vragen de vernieuwingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) en de nieuwe organisatie-indeling (met ingang van de reorganisatie in 2016) om een actualisatie. Ook past deze actualisatie in het traject van de doorontwikkeling van onze P&C-cyclus op het vlak van bestuurlijke relevantie.

In mei 2017 is de geactualiseerde financiële verordening in de auditcommissie besproken, waarbij de afspraak werd gemaakt deze niet meteen voor bestuurlijke vaststelling in juni te agenderen, maar eerst de voorgenomen wijzigingen in een overzichtelijke memo met de auditcommissie-leden te

bespreken. De voorgenomen wijzigingen zijn conform deze afspraak middels een memo in augustus in de auditcommissie bediscussieerd. De auditcommissie was het tijdens deze bespreking op 31 augustus op hoofdlijnen eens met de voorgenomen wijzigingen en was van mening dat deze passen bij de groei en volwassenheid van de huidige organisatie. Ook zijn deze voorgenomen wijzigingen besproken met de financiële leden van het kernteam en getoetst door de accountant. Door dit proces als zodanig vorm te geven hebben de adviezen uit deze besprekingen geleid tot afgewogen wijzigingen in de financiële verordening.

Bij de actualisatie hebben wij voor onze VRZHZ gezocht naar een goede balans tussen wendbaarheid en transparantie. Hierbij zijn de voorgenomen wijzigingen geformuleerd op basis van voorbeelden bij andere veiligheidsregio's en gemeenten in combinatie met de ontwikkelingen en eigenheid van de VRZHZ. Zo is bijvoorbeeld het voorstel voor doormandatering van het mandaat van het algemeen bestuur naar het dagelijks bestuur bij budgetwijzigingen ¹ en bij kredietoverschrijdingen een gebruikelijke wijze om de genoemde flexibiliteit in te bouwen.

Een stap op de horizon zou een verdere doormandatering kunnen zijn, maar deze stap is nu te ver. Uiteraard zullen dergelijke opties te zijner tijd afgewogen worden tegen dan heersende dynamiek en eigenheid van de organisatie en stakeholders. Met deze wijzigingen lijkt de VRZHZ gevoelsmatig meer op afstand komen te staan van de gemeenten, iets wat afbreuk kan doen aan de gemeentelijke sturing op haar gemeenschappelijke regeling. Tegelijkertijd leert de ervaring dat slechts incidenteel een beroep gedaan zal worden op deze breedte. De VRZHZ hoopt met deze balans tussen wendbaarheid, transparantie en een adequate sturing daadkrachtiger te kunnen opereren ten behoeve van de regionale veiligheid.

Onze geactualiseerde financiële verordening past vanzelfsprekend binnen de kaders van hogere wetgeving. We willen hierbij wel benoemen dat gekozen is voor een zogenaamde compacte "kapstokverordening". Als gevolg hiervan is niet de modelverordening, zoals die is opgesteld door de VNG, gehanteerd maar is een eigen verordening opgebouwd met de hierin vereiste artikelen. U treft hierdoor in onze voorliggende geactualiseerde financiële verordening de vereiste beleidsregels en doorverwijzingen naar eventuele onderliggende kaderdocumenten, maar geen dubbelingen van voorschriften. De voorliggende verordening past binnen de voorschriften uit onder meer de gemeentewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), de Wet Veiligheidsregio's (Wvr) en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In vergaderstuk 2017/2227/A treft u de geactualiseerde financiële verordening. Daarnaast treft u in vergaderstuk 2017/2227/B een "Was/wordt lijst" met daarin aangegeven de gewijzigde artikelen.

¹ Onder de term *budgetwijzigingen* wordt verstaan: begrotingswijzigingen die saldoneutraal én beleidsneutraal zijn en die niet door het algemeen bestuur besloten hoeven te worden. Hierbij zal in de P&C-producten het inzicht in deze beleidsneutrale en op saldoneutrale *budgetwijzigingen* geboden blijven worden.

Het doel is om het bestuur in staat te stellen transparant, efficiënt en effectief een gemeenschappelijke regeling te besturen en tegelijkertijd flexibel te opereren gezien de dynamiek en ontwikkelingen waar de VRZHZ in deze tijden mee te maken heeft.

Juridische aspecten: De financiële verordening past binnen en sluit aan bij de hogere wettelijke en juridische kaders van de:

- De gemeentewet
- de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)
- de Wet Veiligheidsregio's (Wvr)
- de gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)
- Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Financiën: n.v.t.

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☒ MT	☒ AB
☐ AGV	☒ Audit commissie
☒ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum n.v.t.

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen: Na vaststelling door het algemeen bestuur zal de geactualiseerde financiële verordening naar de toezichthouder Provincie Zuid-Holland gestuurd worden.

Communicatie: Hierna volgt publicatie op het landelijk platform middels www.overheid.nl

Organisatie eenheid Indiener niveau 2 Concerncontroller Directiesecretaris

Bedrijfsvoering D. Vermeulen J. Rutten J. Boons

dd. 13-11-2017 dd. 13-11-2017 dd. 13-11-2017

Vergaderstuk 2017/2227/A

Financiële verordening Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, gelet op:

artikel 212 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de financiële verordening van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

Hoofdstuk 1. Definities

Artikel 1 Definities

In de verordening wordt verstaan onder:

- a. Verbonden partij: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeenschappelijke regeling een bestuurlijk én financieel belang heeft.
- b. Veiligheidsregio: Het openbaar lichaam: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- c. Financieel beheer: het uitoefenen van bestuur over en inzicht op het beheer van middelen en het uitoefenen van rechten van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.
- d. Rechtmatigheid: het in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving, waaronder verordeningen en besluiten van het algemeen bestuur die financiële gevolgen hebben.
- e. Doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen of met een bepaalde inzet van middelen zo veel mogelijk prestaties realiseren.
- f. Doeltreffendheid: de mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid worden gerealiseerd.
- g. Financiële positie: Het financieel vermogen en de mate van financiële stabiliteit van een organisatie. Het inzicht hierin wordt weergegeven middels de uiteenzetting van de programmarekening, de balans, financiële ratio's en verplichte paragrafen in de begroting.

Hoofdstuk 2. Begroting en verantwoording

Artikel 2 Kaders begroting

1. Het algemeen bestuur stelt vóór 1 januari van het begrotingsjaar de nota met begrotingsrichtlijnen vast, waarin de kaders voor het begrotingsjaar erop zijn opgenomen.

Artikel 3 Autorisatie begroting

1. Het algemeen bestuur stelt de begroting vóór 1 juli vast in het begrotingsjaar voorafgaand aan het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
2. Het algemeen bestuur kan gedurende het begrotingsjaar begrotingswijzigingen vaststellen.
3. Het algemeen bestuur stelt van de begroting, als bedoeld in het eerste lid, in ieder geval het volgende vast:
 - a) De doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling;
 - b) De totale baten en de totale lasten van de gemeenschappelijke regeling;

Vergaderstuk 2017/2227/A

- c) De kredieten van de gemeenschappelijke regeling.
- 4. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor het verzamelen en vastleggen van gegevens over de prestaties, opdat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het algemeen bestuur vastgestelde beleid, kunnen worden getoetst.

Artikel 4 Uitvoering begroting

1. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de baten en lasten en kredieten passen binnen de geautoriseerde kaders zoals genoemd in Artikel 3 lid 3b en lid 3c.
2. Voor de volgende afwijkingen op de geautoriseerde kredieten is het dagelijks bestuur bevoegd vooraf te beslissen en autoriseert het algemeen bestuur achteraf middels de bestuursrapportages cq jaarstukken:
 - a. Voor kredietoverschrijdingen binnen het bestaand beleid, doch niet groter dan 10% van het betreffende geautoriseerde krediet en met een maximum van € 50.000 per kredietoverschrijding.
 - b. Voor nieuw af te sluiten kredieten binnen het bestaand beleid, doch niet groter dan 5% van het totale geautoriseerde kredietvolume met een maximum van € 250.000.

Artikel 5 Tussentijdse rapportage en informatie

1. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur door middel van tussentijdse rapportages:
 - a. De eerste bestuursrapportage dient ter bijstelling op de vastgestelde begroting en presenteert de op dat moment bekende afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde begroting. Deze bestuursrapportage presenteert geen voortgang van de beleidsrealisaties.
 - b. De tweede bestuursrapportage presenteert de voortgang van de beleidsrealisaties van de begroting van de veiligheidsregio over minimaal de eerste zes maanden van het lopende boekjaar. Daarnaast bevat de tweede bestuursrapportage een prognose van het beleidsmatige en financiële jaarresultaat.
2. Voor de opleverdata van de tussentijdse rapportages aan het algemeen bestuur geldt het volgende:
 - a. De eerste bestuursrapportage wordt vóór 31 juli van het lopende begrotingsjaar aangeboden;
 - b. De tweede bestuursrapportage wordt vóór 30 november van het lopende begrotingsjaar aangeboden.
3. Het dagelijks bestuur informeert in ieder geval het algemeen bestuur en neemt pas een besluit, nadat het algemeen bestuur in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het dagelijks bestuur te brengen voor zover het betreft:
 - a. Niet begrote (meerjarige) verplichtingen waarvan de jaarlijkse exploitatielast niet binnen de begroting gedekt kan worden.
 - b. Het verstrekken van leningen, waarborgen en garanties groter dan €100.000,--.

Artikel 6 Jaarstukken

1. Het dagelijks bestuur legt verantwoording af over de uitvoering van de begroting.
2. Het algemeen bestuur stelt de jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, vast in het begrotingsjaar volgend op het begrotingsjaar waarop de jaarstukken betrekking hebben doch uiterlijk vóór 1 juli van dat jaar.

Vergaderstuk 2017/2227/A

Hoofdstuk 3. Financiële positie

Artikel 7 Financiële positie

1. Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen wordt bij de uiteenzetting van de financiële positie expliciet vermeld.
2. Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting, waarin de financiële positie is verwerkt, tevens de investeringskredieten van dat betreffende begrotingsjaar.

Artikel 8 Financieel beleid

1. Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van het financieel beleid de kaderdocumenten vast voor:
 - a) De reserves en voorzieningen in de nota "Reserves en voorzieningen"
 - b) De investeringen, waardering en afschrijving in de nota "Waarderings- en afschrijvingsbeleid".
 - c) De financieringsfunctie in het "treasurystatuut".
 - d) Het weerstandsvermogen en risicomanagement in de nota "Weerstandsvermogen en risicomanagement".
2. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor:
 - a) Een nota met regels voor de toerekening van de overheadkosten.
 - b) Een nota met regels voor de rente aan de kostprijzen van goederen, werken en diensten.
3. Deze kaderdocumenten worden tenminste éénmaal per vier jaar geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd en vastgesteld.

Artikel 9 Voorziening voor oninbare vorderingen

De algemeen directeur draagt zorg dat voor alle openstaande vorderingen, die gekenmerkt worden als oninbaar, een voorziening dubieuze debiteuren wordt gevormd. Hiervoor wordt tenminste jaarlijks een beoordeling uitgevoerd op inbaarheid van de openstaande vorderingen.

Artikel 10 Kostprijsberekening

1. Voor het bepalen van de gemeentelijke bijdrage wordt een kostenverdeelmodel gehanteerd welke door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.
2. Voor de kostentoerekening aan producten die worden gedekt door middel van een tarief aan derden wordt gebruik gemaakt van het systeem van kostentoerekening met als uitgangspunt integrale toerekening van kosten.

Artikel 11 In rekening te brengen diensten

De algemeen directeur draagt jaarlijks zorg voor een actueel overzicht van de tarieven, prijzen en kosten per verstrekte dienst.

Artikel 12 Registratie bezittingen, activa en vermogen

1. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor een actuele en volledige registratie van bezittingen.
2. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de registratie en de ontwikkeling van de bezittingen en het vermogen van de veiligheidsregio jaarlijks wordt gecontroleerd.
3. Bij afwijkingen in de registratie van bezittingen neemt het dagelijks bestuur maatregelen voor herstel van de tekortkomingen.

Hoofdstuk 4. Financiële organisatie en administratie

Artikel 13 Financiële administratie

De administratie is zodanig van opzet en werking, dat zij in ieder geval dienstbaar is voor:

- a. Het sturen en het beheersen van activiteiten en processen;
- b. Het verstrekken van informatie over ontwikkelingen in de omvang van activa, voorraden, vorderingen en schulden, contracten, enzovoorts;
- c. Het verschaffen van informatie aan de budgethouders en voor het maken van kostencalculaties;
- d. Het bevorderen van de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en ter zake geldende wetgeving en regelgeving;
- e. Het afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen, de begroting en ter zake geldende wetgeving en regelgeving;
- f. De controle van de registratie van gegevens als zodanig en van de daaraan ontleende informatie alsmede voor de controle op de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het gevoerde bestuur in relatie tot de gestelde beleidsdoelen.

Artikel 14 Interne controle

1. Het dagelijks bestuur draagt ten behoeve van een getrouw beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen.
2. Het dagelijks bestuur stelt hiertoe elk kalenderjaar een intern controleplan vast. Het interne controleplan wordt vóór 1 april van het controlejaar vastgesteld.
3. Het dagelijks bestuur zorgt op basis van de resultaten van de toets, bedoeld in het eerste lid, indien nodig, voor een plan van verbetering. Het dagelijks bestuur neemt op basis van het plan van verbetering maatregelen voor herstel van de tekortkomingen.

Artikel 15 Financiële organisatie

Het dagelijks bestuur draagt de zorg voor en besluit tot:

- a. Een adequate scheiding van taken, functies, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, zodat aan de eisen van interne controle wordt voldaan en de betrouwbaarheid van de verstrekte informatie aan beleidsorganen en beheersorganen is gewaarborgd;
- b. De verlening van mandaten en volmachten voor het aangaan van verplichtingen ten laste van de toegekende budgetten en investeringskredieten.

Artikel 16 Aanbesteding en inkoop

Het dagelijks bestuur draagt zorg voor en besluit tot interne regels vastgelegd in een protocol voor de inkoop en aanbesteding van leveringen, diensten en werken.

Vergaderstuk 2017/2227/A

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Artikel 17 Citeertitel

Deze verordening wordt aangehaald als: "Financiële Verordening Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid".

Artikel 18 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking met ingang van 1 januari 2018.

Artikel 19 Werkingsduur

1. De werkingsduur van deze verordening is voor onbepaalde tijd.
2. Ten minste eenmaal in de vier jaar wordt deze verordening geëvalueerd.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid d.d. 30 november 2017,

De secretaris

De voorzitter

Drs. C.H.W.M. Post Mcm

Mr. A.W. Kolff

	<p>het tot stand brengen en het in stand houden van de goede werking van de bestuurlijke en ambtelijke informatieverzorging ten behoeve van de verantwoordelijke leiding.</p>	<p><i>Lid a is toegevoegd</i></p> <p><u>Verbonden partij</u>: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeenschappelijke regeling een bestuurlijk én financieel belang heeft.</p> <p><i>Lid g is toegevoegd</i></p> <p><u>Financiële positie</u>: Het financieel vermogen en de mate van financiële stabiliteit van een organisatie. Het inzicht hierin wordt weergegeven middels de uiteenzetting van de programmarekening, de balans, financiële ratio's en verplichte paragrafen in de begroting.</p>
2	<p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur biedt aan het algemeen bestuur vóór 1 maart van het begrotingsjaar de nota aan, waarin de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren zijn opgenomen.</p> <p><i>Sub 2 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt vóór 1 april van het begrotingsjaar de nota vast, waarin de kaders van het volgende begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren zijn opgenomen.</p>	<p><i>Sub 1 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 2 wordt gewijzigd in Sub 1</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt vóór 1 januari van het begrotingsjaar de nota met begrotingsrichtlijnen vast, waarin de kaders voor het begrotingsjaar erop zijn opgenomen.</p>
3	<p><i>Artikel 3 was Indeling begroting</i></p> <p><i>Sub 3 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt van de begroting, als bedoeld in het eerste lid, in ieder</p>	<p><i>Artikel 3 Indeling begroting wordt gewijzigd in Autorisatie begroting</i></p> <p><i>Sub 3 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt van de begroting, als bedoeld in het eerste</p>

	<p>geval het volgende vast:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de doelstellingen; b. de baten en lasten. <p><i>Sub 4 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur stelt aan het algemeen bestuur per productgroep de indicatoren voor de beoordeling van de geleverde prestaties voor.</p> <p><i>Sub 5 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt de indicatoren, bedoeld in het vijfde lid, vast bij de behandeling van de concernbegroting.</p>	<p>lid, in ieder geval het volgende vast:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling; b) De totale baten en de totale lasten van de gemeenschappelijke regeling; <p><i>Sub 3 lid C wordt toegevoegd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> c) De kredieten van de gemeenschappelijke regeling. <p><i>Sub 4 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 5 komt te vervallen</i></p>
<p>4</p>	<p><i>Artikel 4 was Producten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Bij iedere begroting en bij de jaarstukken wordt van elke programma een overzicht gegeven van de indeling van de producten naar respectievelijk wettelijke taken en overige taken. 2. De onderverdeling van de producten, bedoeld in het eerste lid, staat voor de zittingsperiode van het algemeen bestuur vast, tenzij het algemeen bestuur besluit dat er dringende redenen zijn tot wijziging. Wijzigingen worden bij de begroting expliciet vermeld. 	<p><i>Artikel 4 komt te vervallen</i></p>
<p>5</p>	<p><i>Artikel 5 was</i></p>	<p><i>Artikel 5 wordt gewijzigd in Artikel 4</i></p>

	<p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt zorg voor regels die waarborgen dat de uitvoering van de begroting rechtmatig, doelmatig en doeltreffend verloopt.</p> <p><i>Sub 2 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de lasten en baten, door middel van kostentoerekening, eenduidig zijn toegewezen aan de producten; b. de budgetten en kredieten voor investeringen passen binnen de kaders zoals geautoriseerd bij de vaststelling van de uiteenzetting van de financiële positie; c. de lasten van de producten niet dusdanig worden overschreden dat de realisatie van andere producten binnen de concernbegroting van de veiligheidsregio onder druk komt. 	<p><i>Sub 1 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de baten en lasten en kredieten passen binnen de geautoriseerde kaders zoals genoemd in Artikel 3 lid 3b en lid 3c.</p> <p><i>Sub 2 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Voor de volgende afwijkingen op de geautoriseerde kredieten is het dagelijks bestuur bevoegd vooraf te beslissen en autoriseert het algemeen bestuur achteraf middels de bestuursrapportages cq jaarstukken:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Voor kredietoverschrijdingen binnen het bestaand beleid, doch niet groter dan 10% van het betreffende geautoriseerde krediet en met een maximum van € 50.000 per kredietoverschrijding. b. Voor nieuw af te sluiten kredieten binnen het bestaand beleid, doch niet groter dan 5% van het totale geautoriseerde kredietvolume met een maximum van € 250.000. <p><i>Sub 2 lid c komt te vervallen</i></p>
6	<p><i>Artikel 6</i></p> <p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt ten behoeve van een getrouw beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen. Bij afwijkingen neemt het dagelijks bestuur maatregelen tot herstel.</p> <p><i>Sub 2 was</i></p>	<p><i>Artikel 6 wordt gewijzigd in Artikel 14</i></p> <p><i>Sub 1 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt ten behoeve van een getrouw beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening zorg voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de beheershandelingen.</p> <p><i>Sub 2 komt te vervallen</i></p>

	<p>Het dagelijks bestuur biedt ten minste eens per vier kalenderjaren een nota aan het algemeen bestuur inzake de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de veiligheidsregio.</p> <p><i>Sub 3 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt de nota, bedoeld in het vorige lid, vast binnen zes maanden nadat deze is aangeboden.</p> <p><i>Sub 4 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt elk kalenderjaar zorg voor de interne toetsing van een aantal bedrijfsprocessen op juistheid, volledigheid en tijdigheid van de bestuurlijke informatievoorziening, de rechtmatigheid van beheershandelingen en op misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de veiligheidsregio.</p> <p><i>Sub 5 was</i></p> <p>Ter aanvulling op de interne toetsing stelt het dagelijks bestuur een intern controleplan vast. Het interne controleplan wordt vóór 31 december van het jaar voorafgaand aan het controlejaar vastgesteld.</p> <p><i>Sub 7 was</i></p> <p>De resultaten van de toets, bedoeld in het vierde lid, en het plan van verbetering, bedoeld in het zesde lid, worden ter kennisneming aan het algemeen bestuur aangeboden.</p>	<p><i>Sub 3 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 4 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 5 wordt gewijzigd in Sub 2</i></p> <p>De algemeen directeur stelt hiertoe elk kalenderjaar een intern controleplan vast. Het interne controleplan wordt vóór 1 april van het controlejaar vastgesteld.</p> <p><i>Sub 7 komt te vervallen</i></p>
7	<p><i>Artikel 7 was</i></p> <p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur door middel van</p>	<p><i>Artikel 7 wordt gewijzigd in Artikel 5</i></p> <p><i>Sub 1 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur door</p>

<p>tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting van de veiligheidsregio over de eerste vier maanden en de eerste acht maanden van het lopende boekjaar.</p> <p><i>Sub 2 was</i></p> <p>De tussenrapportages worden aan het algemeen bestuur aangeboden op de volgende tijdstippen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de viermaand rapportage vóór 31 juli van het lopende begrotingsjaar en b. de achtmaand rapportage vóór 30 november van het lopende begrotingsjaar. <p><i>Sub 3 was</i></p> <p>De inrichting van de tussentijdse rapportages sluit aan bij de indeling van de begroting.</p> <p><i>Sub 4 was</i></p>	<p>middel van tussentijdse rapportages:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De eerste bestuursrapportage dient ter bijstelling op de vastgestelde begroting en presenteert de op dat moment bekende afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde begroting. Deze bestuursrapportage presenteert geen voortgang van de beleidsrealisaties. b) De tweede bestuursrapportage presenteert de voortgang van de beleidsrealisaties van de begroting van de veiligheidsregio over minimaal de eerste zes maanden van het lopende boekjaar. Daarnaast bevat de tweede bestuursrapportage een prognose van het beleidsmatige en financiële jaarresultaat. <p><i>Sub 2 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Voor de opleverdata van de tussentijdse rapportages aan het algemeen bestuur geldt het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. De eerste bestuursrapportage wordt vóór 31 juli van het lopende begrotingsjaar aangeboden; b. De tweede bestuursrapportage wordt vóór 30 november van het lopende begrotingsjaar aangeboden. <p><i>Sub 3 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 4 komt te vervallen</i></p>
--	--

	<p>De rapportages gaan in op de relevante materiële afwijkingen in de lasten en baten (groter dan €50.000) en geplande prestaties. In de rapportages wordt in ieder geval aandacht besteed aan materiële afwijkingen op:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de ontwikkelingen van de gerealiseerde lasten en baten ten opzichte van de begrote lasten en baten; b. de realisatie op de begrote subsidies; c. het verloop van de investeringskredieten. <p><i>Sub 5 lid a was</i></p> <p>niet begrote verplichtingen waarvoor een krediet noodzakelijk is;</p>	<p><i>Sub 5 wordt gewijzigd in Sub 3 en lid a komt te vervallen</i></p>
<p>8</p>	<p><i>Artikel 8 was</i></p> <p><i>Sub 2 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur bepaalt aan de hand van de uitvoering van de begroting van het afgelopen jaar of de doelen voor het lopende begrotingsjaar bijstelling behoeven.</p>	<p><i>Artikel 8 wordt gewijzigd in Artikel 6</i></p> <p><i>Sub 2 komt te vervallen</i></p>
<p>9</p>	<p><i>Artikel 9 was</i></p> <p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat de besluiten van het algemeen bestuur, in de uiteenzetting van de financiële positie en de meerjarenramingen zijn opgenomen.</p> <p><i>Sub 3 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de begroting, waarin</p>	<p><i>Artikel 9 wordt gewijzigd in Artikel 7</i></p> <p><i>Sub 1 komt te vervallen</i></p> <p><i>Sub 3 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het algemeen bestuur autoriseert met het vaststellen van de</p>

	de financiële positie is verwerkt, tevens de investeringskredieten.	begroting, waarin de financiële positie is verwerkt, tevens de investeringskredieten van dat betreffende begrotingsjaar.
10	<p><i>Artikel 10 was in zijn geheel</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het (meerjarig) investeringsplan wordt jaarlijks opgenomen in de begroting. 2. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, zonodig aangepast voor duurzame waardevermindering. 3. De afschrijvingen geschieden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. 4. Het dagelijks bestuur neemt omtrent het waarderen, activeren en afschrijven van activa de richtlijnen in acht die zijn vastgelegd in de nota "Waardering en afschrijvingsbeleid Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid". 5. De nota "Waardering en afschrijvingsbeleid Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid" wordt elke vier jaar geactualiseerd en aan het algemeen bestuur ter vaststelling aangeboden. 6. Het dagelijks bestuur wordt gemachtigd nadere regels vast te stellen voor specifieke afschrijvingstermijnen voor investeringen met een economisch nut. In geval van activering van investeringen met een maatschappelijk nut, bij besluit van het dagelijks bestuur, wordt het actief afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief of over een kortere, door het dagelijks bestuur aan te geven tijdsduur. 	<p><i>Het gehele Artikel 10 wordt gewijzigd in Artikel 8 Financieel beleid Sub 1 lid b</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van het financieel beleid de kaderdocumenten vast voor: <ul style="list-style-type: none"> b. De investeringen, waardering en afschrijving in de nota "Waarderings- en afschrijvingsbeleid".
11	<p><i>Artikel 11 was</i></p> <p>De algemeen directeur draagt zorg dat voor alle openstaande vorderingen, die gekenmerkt worden als oninbaar, een voorziening dubieuze debiteuren wordt</p>	<p><i>Artikel 11 wordt gewijzigd in Artikel 9</i></p> <p>De algemeen directeur draagt zorg dat voor alle openstaande vorderingen, die gekenmerkt worden als oninbaar, een</p>

	gevormd. Hiervoor wordt tenminste jaarlijks een beoordeling uitgevoerd op inbaarheid van de openstaande vorderingen ouder dan drie maanden.	voorziening dubieuze debiteuren wordt gevormd. Hiervoor wordt tenminste jaarlijks een beoordeling uitgevoerd op inbaarheid van de openstaande vorderingen.
12	<p><i>Artikel 12 was in zijn geheel</i></p> <p>1. Het dagelijks bestuur geeft jaarlijks bij de jaarrekening een overzicht van de reserves en voorzieningen. Het dagelijks bestuur neemt daarbij de richtlijnen in acht die zijn vastgelegd in de nota "Reserves en Voorzieningen". Daarin is opgenomen:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. de vorming en besteding van reserves alsmede de minimale en/of maximale hoogte daarvan; b. de vorming en besteding van voorzieningen; c. de toerekening en verwerking van de rente over de reserves en voorzieningen (voor zover toegestaan op basis van het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies). <p>2. Het dagelijks bestuur biedt de nota "Reserves en Voorzieningen" tenminste één keer in de vier jaar ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan.</p>	<p><i>Het gehele Artikel 12 wordt gewijzigd in Artikel 8 Sub 1 lid a</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van het financieel beleid de kaderdocumenten vast voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. De reserves en voorzieningen in de nota "Reserves en voorzieningen"
13	<p><i>Artikel 13 was</i></p> <p><i>Sub 1 was</i></p> <p>Voor het bepalen van de inwonerbijdrage wordt een systeem van kostentoerekening gehanteerd.</p> <p><i>Sub 3 was</i></p>	<p><i>Artikel 13 wordt gewijzigd in Artikel 10</i></p> <p><i>Sub 1 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Voor het bepalen van de gemeentelijke bijdrage wordt een kostenverdeelmodel gehanteerd welke door het algemeen bestuur wordt vastgesteld.</p> <p><i>Sub 3 komt te vervallen</i></p>

	Bij de indirecte kosten worden de bijdragen aan reserves voor de noodzakelijke vervanging van de betrokken activa en de kapitaallasten van de in gebruik zijnde activa betrokken.	
14	<p><i>Artikel 14 in zijn geheel was</i></p> <p>1. De algemeen directeur draagt bij de uitoefening van de financieringsfunctie zorg voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. het aantrekken van voldoende financiële middelen en het uitzetten van de tijdelijke middelen binnen de door het algemeen bestuur vastgestelde kaders; b. het beheersen van risico's verbonden aan de financieringsfunctie; c. de uitvoeringsorganisatie voldoet aan de eisen die worden gesteld aan deze functie vanuit wetgeving en regelgeving. <p>2. Het dagelijks bestuur stelt tenminste éénmaal in de vier jaar regels op ter uitvoering van het gestelde, bedoeld in het eerste lid, en legt deze regels alsmede de regels voor taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening vast in een "Treasurystatuut". Het dagelijks bestuur zendt het "Treasurystatuut" ter vaststelling aan het algemeen bestuur.</p>	<p><i>Het gehele Artikel 14 wordt gewijzigd in Artikel 8 Sub 1 lid c</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van het financieel beleid de kaderdocumenten vast voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> c. De financieringsfunctie in het "treasurystatuut".
15	<p><i>Artikel 15 was</i></p> <p><i>Sub 1 was</i></p> <p>De algemeen directeur draagt zorg voor een actueel overzicht van de tarieven, heffingen, prijzen en kosten per verstrekte dienst.</p>	<p><i>Artikel 15 wordt gewijzigd in Artikel 11</i></p> <p><i>Sub 1 wordt gewijzigd in Artikel 11</i></p> <p>De algemeen directeur draagt jaarlijks zorg voor een actueel overzicht van de tarieven, prijzen en kosten per verstrekte dienst.</p>

	<p><i>Sub 2 was</i></p> <p>Bij de begroting en jaarstukken doet het dagelijks bestuur in de paragraaf lokale heffingen verslag van de opbrengsten per lokale heffing.</p>	<p><i>Sub 2 komt te vervallen</i></p>
16	<p><i>Artikel 16 was</i></p> <p><i>Sub 2 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat de registratie en de ontwikkeling van de bezittingen en het vermogen van de veiligheidsregio systematisch worden gecontroleerd, met dien verstande dat de waardepapieren, de voorraden, de uitstaande leningen, de vorderingen van debiteuren, de liquiditeiten, de opgenomen leningen en de schulden aan crediteuren jaarlijks worden gecontroleerd en registergoederen en bedrijfsmiddelen tenminste eenmaal in de vier jaar.</p> <p><i>Sub 3 was</i></p> <p>Bij afwijkingen in de registratie van bezittingen neemt het dagelijks bestuur maatregelen voor herstel van de tekortkomingen. De resultaten van de controle en eventuele plannen van verbetering worden ter kennisgeving aan het algemeen bestuur aangeboden.</p>	<p><i>Artikel 16 wordt gewijzigd in Artikel 12</i></p> <p><i>Sub 2 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de registratie en de ontwikkeling van de bezittingen en het vermogen van de veiligheidsregio jaarlijks wordt gecontroleerd.</p> <p><i>Sub 3 wordt gewijzigd in</i></p> <p>Bij afwijkingen in de registratie van bezittingen neemt het dagelijks bestuur maatregelen voor herstel van de tekortkomingen.</p>
17	<p><i>Artikel 17 was in zijn geheel</i></p> <p>1. Het dagelijks bestuur biedt tenminste eenmaal in de vier jaar aan het algemeen bestuur een nota "Weerstandsvermogen en risicomanagement" aan. In deze nota wordt ingegaan op het risicomanagement, het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, het weerstandsvermogen of anderszins. In de nota wordt tevens de gewenste weerstandscapaciteit bepaald. Het algemeen bestuur stelt de nota vast binnen zes maanden nadat de nota is aangeboden.</p>	<p><i>Het gehele Artikel 17 wordt gewijzigd in Artikel 8 Sub 1 lid d</i></p> <p>Het algemeen bestuur stelt ten aanzien van het financieel beleid de kaderdocumenten vast voor:</p> <p>d. Het weerstandsvermogen en risicomanagement in de nota "Weerstandsvermogen en risicomanagement".</p>

	<p>2. Het dagelijks bestuur geeft in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken de risico's van materieel belang aan en geeft een inschatting van de kans dat deze risico's zich voordoen. Het dagelijks bestuur brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's genoemd in de nota, bedoeld in het eerste lid.</p> <p>3. Het dagelijks bestuur geeft in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken de weerstandscapaciteit aan en geeft aan in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.</p>	
18	<p><i>Artikel 18 was</i></p> <p>1. Het dagelijks bestuur geeft in de treasuryparagraaf van de begroting en van de jaarstukken de actuele informatie voor het dagelijks beheer van de financieringsfunctie. De regels hieromtrent zijn in het Treasurystatuut opgenomen en wijzigingen worden door het algemeen bestuur vastgesteld.</p> <p>2. Bij de begroting en de jaarstukken doet het dagelijks bestuur in de paragraaf financiering in ieder geval verslag van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de kasgeldlimiet; b. de renterisico norm; c. de huidige liquiditeitspositie; d. de liquiditeitsplanning en de toekomstige financieringsbehoefte; e. de rentevisie, f. de rentekosten en -opbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie. 	<p><i>Artikel 18 komt te vervallen</i></p>

19	<p><i>Artikel 19 was</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het dagelijks bestuur stelt tenminste eenmaal in de vier jaar een nota bedrijfsvoering vast. De nota wordt ter kennisgeving aan het algemeen bestuur gezonden. 2. In de bedrijfsvoeringparagraaf van de begroting wordt ingegaan op de tijdelijke en actuele onderwerpen die aandacht behoeven. In de bedrijfsvoeringparagraaf bij het jaarverslag wordt gerapporteerd over de bij de begroting bepaalde onderwerpen aangaande de bedrijfsvoering alsmede over nieuwe ontwikkelingen. Daarbij wordt speciale aandacht gegeven aan: <ol style="list-style-type: none"> a. het aantal personeelsleden in dienst; b. de instroom, uitstroom en het percentage ziekteverzuim van personeel; c. de personeelskosten; d. de kosten inleenkrachten; e. de kosten van ingehuurde externen; f. de huisvestingskosten; g. de automatiseringskosten, en h. vernieuwing, uitbreiding, herstructurering, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie. 	<p><i>Artikel 19 komt te vervallen</i></p>
20	<p><i>Artikel 20 was</i></p>	<p><i>Artikel 20 komt te vervallen</i></p>

	In de paragraaf verbonden partijen bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op bestaande, nieuwe, gewijzigde of beëindigde verbonden partijen, de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verbonden partijen, de financiële en bestuurlijke inbreng van de veiligheidsregio en relevante actuele ontwikkeling.	
22	<p><i>Artikel 22 was</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. de inrichting en de werking van de financiële administratie voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en andere relevante wet- en regelgeving; b. de vereiste informatie verstrekt wordt aan het rijk, de provincie en de Europese Unie, als mede aan andere instellingen die specifieke verantwoordingsverplichtingen opleggen aan gemeenten of gemeenschappelijke regelingen. 	<i>Artikel 22 komt te vervallen</i>
23	<p><i>Artikel 23 was</i></p> <p><i>Lid a was</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. een eenduidige indeling van de organisatie en een eenduidig toewijzing van de taken aan de afdelingen; <p><i>Lid d was</i></p> <ul style="list-style-type: none"> d. de regels voor de verlening van décharge over het gevoerde beheer. 	<p><i>Artikel 23 wordt gewijzigd in Artikel 15</i></p> <p><i>Lid a komt te vervallen</i></p> <p><i>Lid d komt te vervallen</i></p>
24	<p><i>Artikel 24 was</i></p> <p>Het algemeen bestuur draagt zorg voor en besluit tot interne regels vastgelegd in een protocol voor de inkoop en aanbesteding van leveringen, diensten en</p>	<p><i>Artikel 24 wordt gewijzigd in Artikel 16</i></p> <p>Het dagelijks bestuur draagt zorg voor en besluit tot interne regels vastgelegd in een protocol voor de inkoop en</p>

	<p>werken. De regels waarborgen, dat wordt gehandeld in overeenstemming met de terzake geldende wet- en regelgeving.</p>	<p>aanbesteding van leveringen, diensten en werken.</p>
26	<p><i>Artikel 26 was</i></p> <p>Deze verordening treedt in werking met ingang van 1 januari 2013.</p>	<p><i>Artikel 26 wordt gewijzigd in Artikel 18</i></p> <p>Deze verordening treedt in werking met ingang van 1 januari 2018.</p>
		<p><i>Artikel 8 wordt aangevuld met Lid 2</i></p> <p>2. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Een nota met regels voor de toerekening van de overheadkosten. b) Een nota met regels voor de rente aan de kostprijzen van goederen, werken en diensten. <p><i>Artikel 8 wordt aangevuld met Lid 3</i></p> <p>Deze kaderdocumenten worden tenminste éénmaal per vierjaar geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd en vastgesteld.</p>

Agendapunt II-3
Registratienummer 2017/2228

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Controleprotocol accountantscontrole

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

In te stemmen met het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2017

Vergaderstuk: 2017/2228/A - Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2017

Toelichting: Het controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2017 van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

De belangrijkste zaken die in het controleprotocol worden vastgelegd, zijn de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties en de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole. Het formuleren van de toleranties is onder meer geregeld in het "Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado)".

Bij het controleprotocol is een inventarisatie gevoegd met daarin de geldende interne en externe wet- en regelgeving.

Met ingang van verslaggevingsjaar 2017 kent de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid een nieuwe accountant, BDO. De accountant heeft het controleprotocol 2017 mede beoordeeld en akkoord bevonden.

Juridische aspecten: nvt

Financiën: Nvt

Procedure:

Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☒	MT	☒	AB
☐	AGV	☒	Audit commissie
☒	DB	☐	Anders, nl. ...
		☐	Niet van toepassing

Ondernemingsraad:

Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐	Ter kennisname	☐	Voor instemming
☐	Ter advisering	☒	Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen: nvt

Communicatie: nvt

Organisatie eenheid

Indiener niveau 2

Concerncontroller

Directiesecretaris

Directie

C.H.W.M. Post

J. Rutten

J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Vergaderstuk 2017/2228/A

Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2017

Versie: 0.2

Datum: 13 november 2017

1. Inleiding

Object van controle is de jaarrekening 2017 en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2017 zoals uitgeoefend door of namens het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Ter voorbereiding op en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet het Algemeen Bestuur een aantal zaken nader regelen, hetgeen in dit controle protocol plaatsvindt.

Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2017 van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

Wettelijk kader

De Gemeentewet (GW), art. 213 lid 2, schrijft voor dat het Algemeen Bestuur één of meer accountants aanwijst als bedoeld in art. 393 lid 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in art. 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan het Algemeen Bestuur nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke interne en externe wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer onderwerp van de rechtmatigheidscontrole zal zijn.

Procedure

In de controleverordening ex artikel 213 GW is in artikel 4, lid 3, de volgende zinsnede opgenomen:
Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek (afstemmingsoverleg) plaats tussen de accountant en (een vertegenwoordiger uit) het algemeen bestuur, de portefeuillehouder financiën (bestuurder), de algemeen directeur en de (concern-)controller.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid én rechtmatigheid)

Zoals in artikel 213 GW is voorgeschreven zal de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening, die wordt uitgevoerd door de door het Algemeen Bestuur benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder interne verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overstemming zijn van de door het Algemeen Bestuur opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 GW (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle van de jaarrekening 2017 zijn voor de uit te voeren werkzaamheden van toepassing:

- de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 GW (Besluit accountantscontrole decentrale overheden);
- de gedrags- en beroepsregels van de beroepsorganisatie NBA.

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De accountant hanteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie¹. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en (statistische) deelwaarnemingen en extrapolaties. Naast de kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling, ofwel 'professioneel oordeel' hanteren. De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professioneel oordeel.

De goedkeuringstolerantie (bestaande uit kwantitatieve criteria en kwalitatieve beoordeling) is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven accountantsverklaring.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren *goedkeuringstoleranties* voorgeschreven. Naast de goedkeuringstoleranties wordt de *rapporteringstolerantie* onderscheiden. Dit is een norm waaraan de accountant individuele fouten toets; wanneer fouten aan de norm voldoen, worden ze gerapporteerd zonder dat dit verdere consequenties behoeft te hebben voor de goedkeuring van de jaarrekening als geheel.

De goedkeurings- en rapporteringstolerantie wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld, met inachtneming van de volgende minimumeisen:

Goedkeurings-tolerantie	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% totale lasten)	≤1%	>1%<3%	-	≥3%
Onzekerheden in de controle (% totale lasten)	≤3%	>3%<10%	≥10%	-

Voor de rapporteringstolerantie stelt het algemeen bestuur verder als maatstaf dat de accountant elke gevonden fout of onzekerheid ≥ € 50.000 rapporteert.

¹ De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed

De accountant richt de controle in, rekening houdend met de goedkeuringstolerantie, waarbij hij verder waarborgt dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die de goedkeuringstoleranties niet overschrijden maar wel de rapporteringstolerantie ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

De goedkeuringstolerantie wordt voor genoemde jaren vastgesteld op basis van de gerealiseerde bedragen in de jaarrekening.

4. Rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen 9 rechtmatigheidscriteria worden onderkend: (1) het begrotingscriterium, (2) het voorwaardencriterium, (3) het misbruik- en oneigenlijk gebruik-criterium, (4) het calculatiecriterium, (5) het valuteringscriterium, (6) het adresseringscriterium, (7) het volledigheidscriterium, (8) het aanvaardbaarheidscriterium het (9) het leveringscriterium. In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteed moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Begrotingscriterium;
2. Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium);
3. Voorwaardencriterium.

1. Begrotingscriterium

Als blijkt dat gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is – voor zover het begrotingsoverschrijdingen betreft – mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van het Algemeen Bestuur zoals geregeld in de gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is het van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door het Algemeen Bestuur geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen óf respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan het Algemeen Bestuur.

Begrotingsoverschrijdingen welke uitgaven betreffen die binnen het door het Algemeen Bestuur uitgezette beleid blijven, dienen niet meegenomen te worden in het accountantsoordeel. Dergelijke overschrijdingen kunnen achteraf via de vaststelling van de jaarrekening ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Ingevolge artikel 28 Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmarekening een toelichting inzake de analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening te worden opgenomen.

2. M&O-criterium

In het kader van de verordening ex artikel 212 Gemeentewet wordt weliswaar gesproken over een M&O-beleid, maar de aard van de activiteiten van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid maakt dat vooralsnog geen nadere inkleuring van specifiek beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik noodzakelijk is.

3. Voorwaardecriterium

Besteding en inning van gelden door een Gemeenschappelijke Regeling zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels van hogere overheden en de eigen regelgeving. De precieze invulling verschilt per wet, regeling en verordening.

Voor alle geldstromen dient ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden er op van toepassing zijn. Door de hogere overheden gestelde voorwaarden liggen volledig vast. Dit geldt niet voor de voorwaarden in de regelgeving binnen de Veiligheidsregio(VR). Het Algemeen Bestuur is op VR-niveau kader stellend en wordt geacht de norm te stellen waaraan het Dagelijks Bestuur wordt getoetst. Het Algemeen Bestuur moet op grond van een overzicht (Normenkader) van alle voor de VR geldende wet- en regelgeving het voorwaardecriterium inrichten en concretiseren. Dit betekent dat limitatief moet zijn aan welke in wet- en regelgeving vastgelegde, voor de VR relevante, voorwaarden de accountant moet toetsen.

5. Rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het kalenderjaar 2017 is limitatief gericht op:

A. Wettelijke kaders

De naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom "Externe wet- en regelgeving" van de "Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid" (Normenkader) is opgenomen (bijlage 1 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen;

B. Kaders van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

De naleving van de volgende "interne" kaders:

- De begroting, inclusief vastgestelde wijzigingen;
- De financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet, m.u.v. de artikelen 6,12,16,17,19,23 en 24;
- De controleverordening ex artikel 213 Gemeentewet;

en de overige kaders zoals opgenomen in de kolom "Interne regelgeving" van de "Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid" (Normenkader) in bijlage 1 van dit protocol. Dit laatste voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaarden criterium vindt voor interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van financiële beheershandelingen, tenzij jegens derden (bijvoorbeeld in toekenningsbeschikkingen) aanvullende voorwaarden met directe financiële consequenties.

C. Afwegingskader Algemeen Bestuur

Bij controle op het begrotingscriterium geldt het volgende afwegingskader. Daarbij geldt dat het woord "passend" aangeeft dat de desbetreffende last past binnen het door het Algemeen Bestuur geformuleerde beleid.

Oorzaak begrotingsoverschrijding	Weging Algemeen Bestuur	Aanvullende voorwaarde
1. <i>Fout in de begroting</i>	<i>Onrechtmatig</i>	
2. <i>Onjuist begrotingsjaar</i>	<i>Onrechtmatig</i>	
3. <i>Passende hogere lasten én baten</i>	<i>Niet onrechtmatig</i>	<i>Mits zodanig tussentijds door het Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur geaccordeerd</i>
4. <i>Passende hogere lasten, welke reeds tijdig tussentijds zijn gesignaleerd</i>	<i>Niet onrechtmatig</i>	<i>Mits zodanig tussentijds door het Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur geaccordeerd</i>
5. <i>Passende hogere lasten, niet tijdig gesignaleerd vanwege ontbrekende informatie van derden en vanwege het optreden van calamiteiten</i>	<i>Niet onrechtmatig</i>	<i>Mits afdoende toegelicht in de jaarrekening</i>
6. <i>Passende hogere lasten, abusievelijk niet tijdig gesignaleerd</i>	<i>Onrechtmatig</i>	
7. <i>Niet passende lasten, geld is anders besteed dan door het Algemeen Bestuur is bedoeld</i>	<i>Onrechtmatig</i>	
8. <i>Hogere lasten vanwege hogere investeringen</i> <i>a. Overschrijding krediet tenminste 10% of > € 50.000;</i> <i>b. Overige overschrijdingen</i>	<i>a. Onrechtmatig</i> <i>b. Niet onrechtmatig</i>	<i>b. Mits zodanig tussentijds door het Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur geaccordeerd</i>
9. <i>Hogere incidentele baten die zijn aangewend ter dekking van niet passende lasten</i>	<i>Onrechtmatig</i>	

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controle werkzaamheden rapporteert de accountant hierna in het kort weergegeven als volgt:

A. Managementletter n.a.v. interim-controle

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. De hieruit voortvloeiende bevindingen en aanbevelingen komen tot uitdrukking in de zogenaamde managementletter. Bestuurlijk relevante zaken worden – op grond van de overeengekomen rapportage wensen van het Algemeen Bestuur – aan het Algemeen Bestuur en in afschrift aan het Dagelijks Bestuur worden gerapporteerd.

B. Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht aan het Algemeen Bestuur en in afschrift aan het Dagelijks Bestuur.

In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

C. Uitgangspunten voor rapportagevorm

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht en gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.). Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 3 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen.

D. Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole van de jaarrekening weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. Deze controleverklaring wordt verstrekt aan het Algemeen Bestuur en is bedoeld voor openbaarmaking. De controleverklaring wordt verstrekt na vaststelling van de jaarrekening door het Algemeen Bestuur.

BIJLAGE 1: Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

In het navolgende overzicht is een inventarisatie gegeven van de in het kader van de rechtmatigheidscontrole bij de regio relevante algemene wet- en regelgeving.

Dit overzicht moet als volgt worden gelezen: In de eerste kolom wordt een algemene omschrijving gegeven die overeenkomt met een of meer programma's. In de tweede kolom wordt dit nader uitgewerkt naar de specifieke activiteiten welke onder het desbetreffende programma kunnen vallen. In de kolom wetgeving extern wordt de te toetsen algemene wet- en regelgeving aangegeven die direct een relatie heeft met het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De randvoorwaarden waarbinnen uitgaven (lasten) mogen worden (aan)gedaan worden onder meer ontleend aan de begroting, de financiële verordening en het delegatie en mandaatbesluit.

Veelal zal het algemeen bestuur ter verdere implementatie van de uitvoering van deze algemene wet- en regelgeving eigen verordeningen en/of beleidsregels opstellen waarmee een nadere invulling wordt gegeven van het daaraan verbonden financiële beheer. De voor de veiligheidsregio van toepassing zijnde verordeningen en besluiten zijn in de laatste kolom opgenomen.

Daarnaast worden door de Rijksoverheid dan wel andere instanties op grond van deze algemene wet- en regelgeving specifieke geldstromen geïnitieerd, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies en/of specifieke uitkeringen. Ook deze specifieke (subsidie) regelgeving is reeds zoveel mogelijk in dit overzicht opgenomen. Voor het verkrijgen van subsidies en/of specifieke uitkeringen moet veelal worden voldaan aan de in deze wet- en regelgeving geformuleerde (nadere) voorwaarden, het zogenaamde voorwaardencriterium.

Het financiële belang van de onderhavige wet- en regelgeving wordt uiteraard mede bepaald door de omvang van de geldstroom die daarmee direct is gemoeid. Daarnaast zijn echter de potentiële risico's van belang welke kunnen ontstaan wanneer relevante wet- en regelgeving niet wordt nageleefd, bijvoorbeeld inzake Europese aanbesteding. Dergelijke risico's kunnen indirect tot geldstromen gaan leiden wanneer bijvoorbeeld schadeclaims moeten worden gehonoreerd of op een onjuiste titel verkregen gelden moeten worden getourneerd.

In de tabel is de regelgeving die een directe invloed heeft op financiële beheershandelingen, aangegeven met een * (alleen voor zover deze door het algemeen bestuur zijn bekrachtigd tellen mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant). Dit is een richtinggevende markering: bij het beoordelen van financiële beheershandelingen kan ook andere regelgeving in beeld komen.

Programma/dienst	Omschrijving taak	Externe wet- en regelgeving	Interne regelgeving
Algemeen Bestuur en ondersteunende processen	Algemeen financieel middelenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> - Grondwet - Burgerlijk Wetboek - Gemeentewet - Besluit Begroting en Verantwoording* - Gewijzigde wet gemeenschappelijke regelingen - Algemene Wet Bestuursrecht - Besluit Accountantscontrole provincies en gemeenten - Brede Doeluitkering Rampenbestrijding - Besluit Rijksbijdragen bijstand- en bestrijdingskosten - Besluit Veiligheidsregio's - Circulaires BZK en V&J - AMvB Single Information, Single Audit - Gewijzigde Wet Financiële markten - Fiscale wetgeving* 	<ul style="list-style-type: none"> - Gewijzigde Gemeenschappelijke regeling VRZHZ 2016 - Financiële verordening ex art. 212 (incl. wijziging): 2012* - Controleverordening ex art. 213: 2009* - Organisatieregeling 2017 - Delegationbesluit 2009 - Mandaatregeling 2010* - Nota waardering en afschrijvingsbeleid 2016*
	Treasurybeheer	<ul style="list-style-type: none"> - Wet financiering decentrale overheden (Fido)* - Wet betalingstermijnen* 	<ul style="list-style-type: none"> - Treasurystatuut 2017
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - Ambtenarenwet - Fiscale wetgeving* - Sociale verzekeringswetten* - CAR/UWO* - Wet Normering Topinkomens* - Arbeidstijdenwet - Besluit personeel veiligheidsregio's - Regeling personeel veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> - Besluit regeling rechtspositionele bezwaren 2009 - Attentieregeling 2014 - Regeling repressieve kantoor dienst 2012 - Toelage onregelmatige dienst 2012 - Kazerneringsdienst 2012 - Regeling duiktoelagen 2012 - Vervoersregeling 2014 - Garantieregeling gratificatie 2006

Programma/dienst	Omschrijving taak	Externe wet- en regelgeving	Interne regelgeving
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid		<ul style="list-style-type: none"> - Stageregeling 2012 - Werktijdenregeling 2013 - Verlet vrijwilligers 2012 - Beschikbaarheidsregeling VRZHZ 2015 - Verlofregeling 2012 - Cafetariaregeling 2006 - Regeling beoordelingen 2011
	Inkopen en contract-beheer	<ul style="list-style-type: none"> - EU-aanbestedingsregels* - Burgerlijk wetboek - Gewijzigde aanbestedingswet 2012 - Gids proportionaliteit - Wet markt en overheid 	<ul style="list-style-type: none"> - Inkoop & aanbestedingsbeleid 2017 - Algemene inkoopvoorwaarden 2017
Veiligheidsregio	Veiligheidsregio	<ul style="list-style-type: none"> - Wet Veiligheidsregio's - Aanpassingswet Veiligheidsregio's - Gewijzigde wet gemeenschappelijke regeling - Besluit rechtspositie voorzitters veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> - Gewijzigde Gemeenschappelijk regeling VRZHZ 2016 - Mandaatregeling 2010 - Organisatieregeling 2016

Agendapunt II-4
Registratienummer 2017/2229

Voorstel voor de vergadering van:	Het algemeen bestuur
Datum vergadering:	30 november 2017
Onderwerp:	Begrotingsrichtlijnen 2019
Gevraagd besluit:	Het algemeen bestuur wordt gevraagd: De begrotingsrichtlijnen 2019 vast te stellen.
Vergaderstuk:	2017/2229/A - Begrotingsrichtlijnen 2019
Toelichting:	<p>Jaarlijks dient het Algemeen Bestuur voor het opstellen van de begroting de te hanteren richtlijnen en kaders vast te stellen. Wij streven ernaar hiervoor zoveel mogelijk objectieve en consistente uitgangspunten te hanteren, als onderdeel van een stelsel van kaders. Hierdoor ontstaat al in een vroeg stadium blijvende duidelijkheid over de financiële bijdrage van de gemeenten.</p> <p>Over het hanteren van de diverse kaders heeft de afgelopen tijd overleg plaatsgevonden met de andere grote gemeenschappelijke regelingen in de regio (Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Dienst Gezondheid & Jeugd) en een aantal concerncontrollers namens de deelnemende gemeenten. De uitkomsten van deze bijeenkomsten zijn samengevat in een notitie die op 27 september 2017 is behandeld in het Algemeen Bestuur, waarna conform besloten (2017/1712).</p> <p>Een van de beslispunten betrof het hanteren van de in de notitie uitgewerkte kaders al voor de begroting 2019, vooruitlopende op de besluitvorming van de gemeenten.</p> <p>In de voorliggende Begrotingsrichtlijnen 2019 zijn derhalve uniforme kaders verwerkt.</p>
Juridische aspecten:	nvt
Financiën:	De begrotingsrichtlijnen 2019 zullen worden gehanteerd bij het samenstellen van de ontwerpbegroting 2019.

Procedure:

Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐	MT	☒	AB
☐	AGV	☒	Audit commissie
☒	DB	☐	Anders, nl. ...
		☐	Niet van toepassing

Ondernemingsraad:

Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐	Ter kennisname	☐	Voor instemming
☐	Ter advisering	☒	Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen:

Opstellen ontwerpbegroting 2019

Communicatie:

nvt

Organisatie eenheid

Indiener niveau 2

Concerncontroller

Directiesecretaris

Directie

D. Vermeulen

J. Rutten

J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Vergaderstuk 2017/2229/A

Begrotingsrichtlijnen 2019

Versie: 1.0

Datum: 13 november 2017

Inhoudsopgave

- 1 **Inleiding4**
- 2 **Ontwikkeling VRZH.....4**
- 3 **Kaders.....4**
- 4 **Indexatie 20195**
- 5 **Kaders voor de Algemene reserve en voor Bestemmingsreserves6**
- 6 **Overige kaders begroting 20196**

1 Inleiding

Artikel 2 lid van de Financiële verordening van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZH) geeft aan dat het Dagelijks Bestuur vóór 1 maart van het begrotingsjaar aan het Algemeen Bestuur de nota aanbiedt, waarin de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de 3 daarop volgende begrotingsjaren zijn opgenomen.

Effectief stelt het Algemeen Bestuur deze kaders vast in de vergadering voorafgaand aan het jaar waarin de begroting wordt opgesteld. Voor de begroting 2019, waarvan de werkzaamheden starten in januari 2018, is dat derhalve de AB-vergadering van november 2017.

2 Ontwikkeling VRZH

Gemeenschappelijke regelingen worden voor gemeenten steeds belangrijker als partner in beleid en uitvoering en vertegenwoordigen een belangrijk deel van de uitgaven van gemeenten. Daarmee wordt invulling en inrichting gegeven aan het verlengd lokaal bestuur. Dit geldt ook voor de gemeenschappelijke regelingen in de regio Zuid-Holland Zuid die, in samenwerking met de concerncontrollers van en namens de deelnemende gemeenten, de handen ineen hebben geslagen met als resultaat een uniforme kaderstelling voor de gemeenschappelijke regelingen Zuid-Holland Zuid. Deze kaderstelling is meegenomen in de begrotingsrichtlijnen 2019 conform het besluit van het Algemeen Bestuur van 27 september 2017 (2017/1712).

Bij een professionele organisatie horen dergelijke stabiele, objectieve en eenduidige kaders voor het opstellen van een begroting. Hierdoor ontstaat snel duidelijkheid voor zowel VRZH als de deelnemende gemeenten.

Daarnaast is in het Algemeen Bestuur van 27 september 2017 ook een voorgenomen besluit (2017/1692) genomen op de nieuwe kostenverdeelsystematiek, inclusief bijhorend groeipad. Definitieve besluitvorming hierover wordt in het voorjaar 2018 verwacht. Daar dit voorstel betrekking heeft op het begrotingsjaar 2019 nemen we deze ontwikkeling volledigheidshalve mee in de voorliggende Begrotingsrichtlijnen 2019. Na definitieve besluitvorming in het voorjaar 2018 over de nieuwe kostenverdeelsystematiek zal deze conform besluit toegepast worden op de begroting 2019.

Tenslotte is er de gemeentelijke herindeling van de gemeenten Zederik, Leerdam en Vianen, die leidt tot de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2019. De financiële consequenties van deze herindeling zullen nog separaat in beeld worden gebracht.

3 Kaders

Uitgangspunt voor de kaders is dat enerzijds recht wordt gedaan aan de professionele organisatie die de VRZH wil zijn anderzijds dat de deelnemende gemeenten niet verrast worden door onverwachte wijzigende financiële bijdragen (begrotingsstabiliteit). Het is daarbij gewenst dat de kaders, waarmee bij de samenstelling van de begroting VRZH rekening wordt gehouden, zoveel mogelijk objectief zijn en

aansluiten bij de kaders die gemeente zelf ook hanteren. Met de "uniformering kaderstelling GR'en op ZHZ niveau" is hieraan invulling gegeven.

Daarnaast heeft een aantal financiële kaders ook samenhang met elkaar. Te denken valt aan:

- a. Heldere kaders voor de begroting
Dit betreft met name afspraken over de te hanteren inflatiecorrectie (zie paragraaf 4)
- b. Afspraken over de doelstelling, hoogte en werkwijze van de Algemene Reserve.
Onderdeel daarvan is dat de algemene reserve niet alleen dient voor het opvangen van de risico's uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, maar ook voor het egaliseren van en verwerken van mee- en tegenvallers in de exploitatie. Nadere regels zijn hierover bepaald in de eerder genoemde geüniformeerde regionale kaders.

Artikel 31 van de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid Holland-Zuid voorziet in de situatie dat de begroting tussentijds moet worden aangepast (lees: verhoogd) door een tegenvaller of een nieuwe ontwikkeling. Daarvoor geldt dan een zienswijzeprocedure.

Wij achten dit niet gewenst omdat:

- Gemeenten dan onverwacht tussentijds worden geconfronteerd met hogere bijdragen gedurende het begrotingsjaar;
- Pas na behandeling van de zienswijze in het Algemeen Bestuur de betreffende uitgaven kunnen worden gedaan.

Wij verwachten, dankzij het hiervoor genoemde stelsel van financiële kaders, dat normaal gesproken geen beroep hoeft te worden gedaan op de toepassing van artikel 31 GR VRZHZ.

4 Indexering 2019

In de "Uniformering kaderstelling GR'en op ZHZ niveau" is voorgesteld uniform te werken ten aanzien van de indexering. Doelstelling hierbij is het creëren van financiële duidelijkheid en zekerheid, voor de gemeenten alsook voor de GR'en. Zoals eerder vermeld heeft het Algemeen Bestuur hiermee ingestemd wat leidt tot de volgende uitgangspunten tot indexering:

- a. Jaarlijks wordt geïndexeerd waarbij wordt uitgegaan van een tweetal percentages, te weten:
 1. Salarissen en sociale lasten
 2. Overige lasten
 Het hanteren van twee verschillende percentages is wenselijk aangezien een aanzienlijk deel van de begroting bestaat uit personele lasten waarvan de ontwikkeling vaak wordt beïnvloed door externe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld cao-afspraken.
- b. De meest recente percentages zullen worden gebruikt welke staan vermeld in tabel 5.5.2. (prijsmutaties per jaar) van de Septembercirculaire Gemeentefonds uitgegeven door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit betreffen loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector.
- c. Voor de begroting 2019 worden de volgende percentages gehanteerd als indexatie:
 - 2,4% voor de personeelskosten (salarissen en sociale lasten)

- 1,4% voor de overige kosten en opbrengsten van derden.

Genoemde percentages zullen worden toegepast op de meest recent vastgestelde begroting.

5 Kaders voor de Algemene reserve en voor Bestemmingsreserves

In de "Uniformering kaderstelling GR'en op ZHZ niveau" zijn naast de eerder genoemde afspraken over indexering ook "spelregels" afgesproken ten aanzien van de Algemene reserve en de bestemmingsreserves. Deze afspraken hebben betrekking op de begroting en de proces daar naar toe.

De volgende punten zijn van toepassing:

- Er wordt een eenvoudige, bescheiden buffer van 1% van het totaal van de lasten aangehouden met een minimum van € 0,5 miljoen.
- In de begroting wordt een goede en smarte risicoparagraaf (incl. weerstandsvermogen) opgenomen (op basis van een systematiek van grootte maal kans) zodat gemeenten dat kunnen verwerken/aanvullen in hun eigen risico inschatting c.q. risicobuffer, daarbij rekening houdend met de buffer die reeds bij de GR in de vorm van een Algemene reserve voorhanden is.
- Indien de buffer bij de GR lager is dan de voorgestelde 1% van het begrotingstotaal wordt dit in beginsel niet aangevuld door de gemeenten. Aanvulling dient primair plaats te vinden uit de mogelijke (toekomstige) voordelige jaarrekeningresultaten. Het is daarbij niet de bedoeling een dergelijke aanvulling te regelen via een extra inwonersbijdrage.
- Het meerdere boven de 1% van het begrotingstotaal met een minimum van € 0,5 miljoen vloeit in principe terug naar de gemeenten.
- Er wordt terughoudend omgegaan met het vormen van bestemmingsreserves.
- Voorstellen om vanuit het resultaat te storten in een bestemmingsreserve dienen onderbouwd te zijn met concrete bedragen en concrete voornemens/plannen.

6 Overige kaders begroting 2019

Naast de hiervoor opgenomen inflatiepercentages stellen wij voor de begroting 2019 de volgende kaders voor:

- a. Voor rentelasten wordt uitgegaan van een zo actueel mogelijke raming van werkelijke lasten. Voor de kapitaallasten van investeringen waarvoor specifieke leningen zijn afgesloten, wordt rekening gehouden met de percentages van deze leningen.
- b. Voor de op te nemen BDUR-uitkering wordt uitgegaan van de laatst bekende beschikking.
- c. De inwonersaantallen worden vastgesteld op het aantal inwoners per 1 juli van het voorgaande begrotingsjaar (2017).

De bron hiervoor vormen de cijfers van het CBS.

- d. Er wordt ten behoeven van de begroting 2019 een actueel Meerjaren Investeringsprogramma opgesteld waarbij alle toekomstige investeringen juist, volledig en planningsrealistisch worden opgenomen en waarvan de financiële consequenties worden verwerkt in de begroting.

Agendapunt II-5
Registratienummer 2017/2230

- Voorstel voor de vergadering van: Het Algemeen Bestuur
- Datum vergadering: 30 november 2017
- Onderwerp: Doorontwikkeling bevolkingszorg
- Gevraagd besluit: Het dagelijks bestuur wordt gevraagd:
- In te stemmen met bijgevoegde kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid;
 - Opdracht te geven voor het opstellen van een plan van aanpak, inclusief reëel tijdsplan, voor de uitwerking van de kaders.
- Vergaderstuk: 2017/2230/A - Kaders doorontwikkeling bevolkingszorg VRZHZ
- Toelichting: Bijgevoegde notitie beschrijft de kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.
- U heeft in 2013 opdracht gegeven aan de Coördinerend Gemeentesecretaris om de doorontwikkeling van bevolkingszorg vorm te geven. Aanleiding hiervoor was een onderzoek naar de doorontwikkeling van de gemeentelijke kolom binnen de VRZHZ dat in 2012 door adviesbureau LamerisKoffijberg is uitgevoerd. De aanbevelingen leidden tot het beleggen van een aantal bevolkingszorg taken bij de veiligheidsregio, de vorming van de huidige subregionale crisisorganisaties en uitbreiding van de capaciteit van het voormalige Bureau Gemeenten. De integratie in juni 2016 van Bureau Gemeenten in de afdeling VRC van de Veiligheidsregio heeft de verbinding tussen bevolkingszorg en de partners binnen de crisisbeheersing verder verstevigd.
- In de afgelopen maanden is door een aantal bestuurders, gemeentesecretarissen, hoofden team bevolkingszorg en de ARB'ers gewerkt aan concrete kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg. Dit heeft geresulteerd in een gezamenlijke visie, de bijbehorende lange en korte termijndoelen en de waarden die belangrijk worden geacht. Verder zijn de kaders geschetst voor de toekomstige organisatie en aansturing van bevolkingszorg binnen de regio. De visie is eerder aan u gepresenteerd tijdens uw retraite in mei van dit jaar.

De basis voor bovenstaande resultaten wordt gevormd door de door u in oktober 2016 vastgestelde uitgangspunten voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg:

- De doorontwikkeling zorgt voor een kwalitatieve versterking van bevolkingszorg lokaal én regionaal. Dit betekent onder andere dat de nabijheid en de lokale kennis van de ARB'ers geborgd is.
- Regionale uniformiteit is het uitgangspunt, lokaal maatwerk blijft mogelijk daar waar het regionale samenwerking niet nadelig beïnvloedt;
- De structuur van bevolkingszorg kan – indien gewenst – ook worden ingezet bij incidenten met een bestuurlijke of maatschappelijke impact anders dan de “klassieke” rampen en crises;
- Zelfredzaamheid en improvisatievermogen maken onlosmakelijk deel uit van bevolkingszorg;
- De doorontwikkeling bevolkingszorg leidt tot meer efficiency, te vertalen als meer resultaten te behalen met dezelfde middelen die beschikbaar zijn voor bevolkingszorg.

Speerpunten binnen de kaders zijn:

- De ARB'ers blijven in dienst van de gemeenten. Aansturing vindt gemandateerd plaats vanuit de veiligheidsregio/afdeling VRC.
- De ARB'ers worden zoveel mogelijk ingezet op de taken waar ze goed in zijn.
- Er wordt één regionale gemeentelijke crisisorganisatie gevormd voor de crisis specifieke taken.
- Medewerkers van de crisisorganisatie worden regionaal geworven op basis van interesse en competenties.
- De aansturing van de “koude” crisisorganisatie wordt regionaal belegd.
- De medewerkers van de regionale crisisorganisaties oefenen en trainen vaker en intensiever ten opzichte van de huidige situatie.

Uitvoering van bovenstaande speerpunten vindt uiteraard plaats samen met de betreffende gemeenten. De ARB'ers zijn en blijven nauw betrokken bij het vervolgproces.

Voor de vorming van de regionale crisisorganisatie wordt een tijdspad van uiterlijk 4 jaar voorgesteld vanaf 1 januari 2019. Deze tijd is volgens ons nodig omdat eerst moet worden bepaald wat er precies nodig is, in aantallen én in competenties. Daarna moeten functies ingevuld gaan worden. Dit heeft mede effect op de aanstelling van de medewerkers bij de gemeenten, aangezien zij ook een (klein) deel van hun tijd besteden aan hun functie in de crisisorganisatie. De transitie kan sneller plaatsvinden indien blijkt dat de gemeenten en de VRZHZ hier eerder dan de genoemde vier jaar klaar voor zijn.

Juridische aspecten: nvt

Financiën: Voorstel is om voor de kostenverdeling aan te sluiten bij de bestuurlijk vastgestelde systematiek voor de kostenverdeling van de VRZHZ met als ingangsdatum 1-1-2019. Het betreft een herverdeling van de huidige kosten die gemeenten dragen voor bevolkingszorg. Er is geen sprake van een verhoging van de totale kosten binnen de regio.

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☒ MT	☒ AB
☒ AGV	☐ Audit commissie
☒ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen: In het op te stellen plan van aanpak worden de kaders voor de doorontwikkeling nader uitgewerkt. Een planning en een communicatieplan maken deel uit van het plan van aanpak.

Een jaar na de toekomstige bestuurlijke ontwikkelingen vindt een evaluatie plaats.

Communicatie: Wordt nader uitgewerkt in het communicatieplan dat deel uitmaakt van het plan van aanpak.

Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concerncontroller	Directiesecretaris
VRC	R.P. Bron	J. Rutten	J. Boons
	dd. 13-11-2017	dd. 13-11-2017	dd. 13-11-2017

Notitie

Aan: Algemeen Bestuur Van: Anita Vergouwe,
Coördinerend Gemeentesecretaris

Onderwerp: Doorontwikkeling bevolkingszorg Datum: Oktober 2017

Geacht bestuur,

Deze notitie beschrijft de kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ). Onder bevolkingszorg wordt de uitvoering van de gemeentelijke crisisbeheersingsprocessen verstaan. De gemeentelijke crisisorganisaties en de Adviseurs Risicobeheersing en Bevolkingszorg (ARB) geven hier samen met collega's binnen de VRZHZ vorm aan. Het doel van de doorontwikkeling is een verdere professionalisering van bevolkingszorg door de kwaliteit van zowel mensen als processen verder te verbeteren om hiermee de kwetsbaarheid van de crisisorganisaties verder te reduceren. De kaders voor de doorontwikkeling vormen het sluitstuk van de behaalde resultaten in de afgelopen jaren. Ik leg deze kaders hierbij graag aan u ter instemming voor.

1. Inleiding

U heeft in 2013 opdracht gegeven aan de Coördinerend Gemeentesecretaris (CGS) om de doorontwikkeling van bevolkingszorg vorm te geven. Aanleiding hiervoor was een onderzoek naar de doorontwikkeling van de gemeentelijke kolom binnen de VRZHZ dat in 2012 door adviesbureau LamerisKoffijberg is uitgevoerd. De aanbevelingen leidden tot het beleggen van een aantal bevolkingszorg taken bij de veiligheidsregio, de vorming van de huidige subregionale crisisorganisaties en uitbreiding van de capaciteit van het voormalige Bureau Gemeenten. Dit heeft geleid tot een kwaliteitsimpuls voor bevolkingszorg. De integratie in juni 2016 van Bureau Gemeenten in de afdeling VRC van de Veiligheidsregio heeft de verbinding tussen bevolkingszorg en de partners binnen de crisisbeheersing verder verstevigd.

Ondanks bovenstaande resultaten is gezamenlijk geconstateerd dat een doorontwikkeling van bevolkingszorg noodzakelijk is. Er is op dit moment behoefte aan een verdere bundeling van crisis specifieke kennis en ervaring, waarbij alle medewerkers en partners kunnen terugvallen op (regionaal) uniforme kwaliteitseisen en heldere werkafspraken. Verder is er een verandering waarneembaar in de vraagstelling richting gemeenten en haar medewerkers. Er wordt steeds meer verwacht dat zij zowel binnen als buiten het netwerk van crisisbeheersing in staat zijn uitvoering te geven aan een steeds breder wordend takenpakket. Dit mede onder invloed van landelijke ontwikkelingen.

Voorgaande vergt veel van onze medewerkers, zowel inhoudelijk als op het gebied van gedrag en cultuur. Het is nodig dat de mensen hierin ondersteund worden, bijvoorbeeld door training of coaching, aangezien dergelijke veranderingen niet vanzelf gaan. Organisatie ontwikkeling begint namelijk bij de ontwikkeling van de mensen.

Om aan bovenstaande tegemoet te kunnen komen zijn de voorliggende kaders voor de doorontwikkeling vorm gegeven aan de hand van door u in 2016 vastgestelde uitgangspunten.

Bestuurlijke uitgangspunten:

- De doorontwikkeling zorgt voor een kwalitatieve versterking van bevolkingszorg lokaal én regionaal;
- Regionale uniformiteit is het uitgangspunt, lokaal maatwerk blijft mogelijk daar waar het regionale samenwerking niet nadelig beïnvloedt;
- De structuur van bevolkingszorg kan – indien gewenst – ook worden ingezet bij incidenten met een bestuurlijke of maatschappelijke impact anders dan de “klassieke” rampen en crises;
- Zelfredzaamheid en improvisatievermogen maken onlosmakelijk deel uit van bevolkingszorg;
- De doorontwikkeling bevolkingszorg leidt tot meer efficiency.

In mei 2017 bent u tijdens uw retraite geïnformeerd over het proces dat op basis van bovenstaande uitgangspunten doorlopen wordt en de uitdagingen hierin. Verder bent u geïnformeerd over de visie op bevolkingszorg.

2. Kaders voor de doorontwikkeling bevolkingszorg

In de afgelopen maanden is tijdens drie regionale bijeenkomsten gewerkt aan concrete kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg. In deze bijeenkomsten heeft een aantal bestuurders en gemeentesecretarissen namens de drie subregio's, de ARB'ers, Hoofden Team Bevolkingszorg en medewerkers van de VRZHZ intensief en constructief met elkaar samengewerkt.

Gehanteerde leidraad tijdens de sessies is dat het resultaat afhankelijk is van zowel de relatie als de prestatie. Het proces is vorm gegeven door met elkaar stap voor stap te onderzoeken, ontdekken en te beslissen. Niet alles laat zich op voorhand tot in detail vastleggen. Onderstaand treft u de resultaten van de sessies op hoofdlijnen aan. De resultaten vormen de kaders voor de doorontwikkeling, die we graag aan u ter instemming voorleggen.

1. De visie op bevolkingszorg.

Startpunt is het vaststellen van onze gezamenlijke visie op bevolkingszorg. Deze visie luidt:

Samen zijn we veilig!

In tijden van rampen en crises is de zorg voor inwoners de belangrijkste verantwoordelijkheid. Iedere inwoner verdient het erop te kunnen vertrouwen dat deze taak op het hoogste niveau van zorgvuldigheid en bekwaamheid wordt uitgevoerd. Bevolkingszorg heeft als doel dit lokaal én regionaal haalbaar te maken. Zelfredzame inwoners, improvisatievermogen en vertrouwen in elkaar zijn hierbij onmisbaar. We bereiken dit door actief samen te werken. De manier waarop we dat doen leggen we goed uit.

Zoals in de inleiding vermeld is deze visie eerder aan u gepresenteerd in mei tijdens uw retraite.

2. Ons droombeeld: een lange termijn doel.

Vanuit bovenstaande visie is een ideaalbeeld, een droombeeld geformuleerd. Hoe ziet de toekomst er dan uit? Wat is ons ideaal? Wat streven we dan na? Het droombeeld is ons lang termijn doel en luidt als volgt:

Droombeeld/lange termijn doelen

De ARB'ers zijn dé deskundigen op het gebied van bevolkingszorg en multidisciplinair inzetbaar binnen de hele regio. Ze functioneren als de rechterhand van de burgemeesters en zijn de ingang om de crisisorganisatie te activeren. Ze benutten hun grote netwerk optimaal. Ze kennen en benutten de dwarsverbanden met crisisbeheersing, OOV, zorg en andere gemeentelijke beleidsvelden.

Er is één sterke en gezamenlijke gemeentelijke crisisorganisatie voor de hele regio. Deze organisatie wordt bemenst door enthousiaste en gemotiveerde medewerkers. Zij worden geworven op basis van een helder profiel met bijbehorende competenties. Zij worden getraind om kundig en met zelfvertrouwen op te treden als dat nodig is. Dat betekent dat zij beschikbaar en betrokken zijn. Ze leveren steeds een hoge kwaliteit. Zij doen dit op zowel de relatie als de prestatie. Samen leveren we op deze manier meer met dezelfde middelen.

De lijnen tussen de crisisorganisatie, de gemeenten en de VRZHZ zijn kort en helder. Het belang van nabijheid en herkenbaarheid wordt onderkend en komt tot uitdrukking in werkafspraken en in de actieve onderlinge communicatie. Er is wederzijds duidelijk wie wat doet en er is vertrouwen in elkaar. De crisisorganisatie is breed inzetbaar.

De professionaliteit wordt mede bevorderd door een heldere en eenduidige aansturing met korte lijnen. Open en constructieve communicatie is hierbij zowel intern als extern de basis. Groei, leren en evalueren zijn in deze organisatie de normaalste zaak van de wereld. Creativiteit en flexibiliteit zijn daarbij essentiële en gewaardeerde kwaliteiten. Steeds onderweg naar de beste, meest effectieve én efficiënte manier.

De kracht en zelfstandigheid van de samenleving wordt optimaal benut.

De gezamenlijke organisatie van bevolkingszorg wordt gedragen door alle deelnemers waarbij de inbreng bestaat uit mensen en geld. Hiervoor wordt een heldere verdeelsleutel gebruikt.

Dit lange termijn doel laat zich vertalen in verschillende korte termijn doelen: de stappen die gezet moeten worden om dit droombeeld te verwezenlijken.

3. Wat we belangrijk vinden: de waarden

Uit de eerdere gesprekken met u en uit de resultaten van de sessies hebben we de belangrijkste waarden vastgesteld. Dit zijn de waarden die richting moeten geven aan de manier waarop we met elkaar omgaan. Dit geldt zowel tijdens het proces van doorontwikkeling als later in de regionale crisisorganisatie. Deze waarden zijn:

Vertrouwen—we hebben vertrouwen in elkaar. We verdienen het vertrouwen van onze relaties door communicatie en resultaten.

Effectiviteit en Efficiency— dit betekent dat we meer doen met hetgeen ons ter beschikking staat aan mensen en middelen.

Transparantie—we zijn duidelijk in wat we doen, waarom we dat doen en hoe we dat doen.

Creativiteit en flexibiliteit—vanuit een heldere basis over verantwoordelijkheden is er ruimte en vertrouwen voor maatwerk en improvisatie.

Open en constructieve communicatie—we zijn ons bewust van het belang om goede relaties te onderhouden met alle betrokkenen. We beschikken over de communicatieve vaardigheden om dit te realiseren en te onderhouden.

Uit deze waarden worden de competenties, vaardigheden en gedragsprincipes afgeleid die voor een ieder gelden. Wij zijn ons er erg bewust van dat er veel winst te behalen is door te investeren in de relatie. Het resultaat is tenslotte afhankelijk van de relatie én de prestatie. Zoals reeds vermeld is het nodig dat de medewerkers hierin ondersteund worden, bijvoorbeeld door training of coaching.

3. Sturing, organisatie en verantwoordelijkheden

Vanuit onze visie, droombeeld en waarden is vervolgens de vraag gesteld: hoe organiseren we dit? Wat zijn de verantwoordelijkheden die we regionaal willen beleggen en wat blijven de lokale verantwoordelijkheden? Hierbij is zowel aandacht besteed aan de functie, positie en organisatie van de ARB'ers als aan de organisatie en inrichting van de gemeentelijke crisisorganisatie. Hieruit is het volgende voorstel gekomen:

3.1 Adviseurs Risicobeheersing en Bevolkingszorg

Naast lokale taken zijn de ARB'ers samen met de medewerkers binnen de afdeling VRC van de VRZHZ verantwoordelijk voor een aantal taken die regionaal worden voorbereid. Hiervoor worden regionaal kaders en kwaliteitseisen opgesteld.

Toelichting:

Te denken valt aan activiteiten in het kader van opleiden, trainen en oefenen, planvorming, beleidsvorming, etc. Om hier invulling aan te geven wordt de huidige taken en de taakverdeling tussen gemeenten en VRZHZ herzien. Op basis van de taken en taakverdeling worden afspraken gemaakt over de benodigde capaciteit lokaal en regionaal. De taakverdeling en bijbehorende capaciteitsverdeling worden in 2018 uitgewerkt.

De ARB'ers blijven in dienst van de gemeenten. Aansturing vindt gemandateerd plaats vanuit de veiligheidsregio/afdeling VRC.

Toelichting:

Het lokaal in dienst houden van ARB'ers is belangrijk om de relatie met de andere taken, zoals OOV-taken, te borgen. Er zit ook overlap tussen deze taken en de ARB-taken, zeker in het kader van doorontwikkeling bevolkingszorg. Het lokaal in dienst houden van de ARB'ers zorgt voor blijvende verbinding met en inzetbaarheid van lokale netwerken voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. Iedere ARB'ers is een deel van zijn of haar tijd fysiek in het gemeentehuis aanwezig. De ARB'ers en burgemeesters kennen elkaar.

Om breed inzetbaar te zijn, zowel lokaal als regionaal, is het van belang dat de aansturing vanuit de regio (afdeling VRC) gebeurt. Functionerings- of voortgangsgesprekken worden gevoerd door de leidinggevende van de regio samen met de leidinggevende lokaal, waarmee input van beide zijden gegarandeerd is en invulling wordt gegeven aan de relatie. Daarmee bereiken we dat we aan de ene kant meer eenheid en efficiency creëren en aan de andere kant behouden we de lokale eigenheid. De te behalen resultaten zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de VRZHZ en de gemeenten. Om de aansturing op regionaal niveau goed vorm te geven is een duidelijk mandaat nodig voor de regio c.q. de leidinggevende binnen de regio. We werken nu al met een governance structuur waar deze regionale aansturing in past. Om inhoudelijk in gezamenlijkheid richting te geven wordt jaarlijks door de coördinerend secretaris het concept-beleidskader aangeboden aan de AGV.

In dit beleidskader wordt ingegaan op de speerpunten voor de gemeentelijke crisisbeheersing en rampenbestrijding voor het komende jaar. Tevens worden de te behalen resultaten en de kaders voor het beleid geschetst. Daarmee houden de secretarissen vanuit hun gemeenten weer invloed op zowel beleid als speerpunten.

De werving en selectie van ARB'ers is een lokale en regionale aangelegenheid

Toelichting:

De werving en selectie van ARB'ers vindt gezamenlijk plaats door de betreffende gemeente en de VRZHZ. Hiervoor wordt een functieprofiel opgesteld dat is gebaseerd op de lokale en regionale behoeften.

De ARB'ers worden zoveel mogelijk ingezet op die bevolkingszorg taken waar ze goed in zijn.

Toelichting:

Doel is om mensen in hun kracht te zetten. Dit kan betekenen dat ARB'ers zich specialiseren en een aantal gemeenten bedienen, bijvoorbeeld voor wat betreft bestuurlijke advisering, planvorming, opleiden, trainen en oefenen, warme taken, etc. Dit betreft maatwerk. Uitwerking vindt plaats in 2018.

Voor de kostenverdeling wordt aangesloten bij de bestuurlijk vastgestelde systematiek voor de kostenverdeling van de VRZHZ met als ingangsdatum 1-1-2019

Toelichting:

Dit betekent dat de kosten worden gedragen op basis van het deel dat de gemeenten vanuit het gemeentefonds ontvangen voor het cluster brandweer en rampenbestrijding. Hiermee wordt tevens geanticipeerd op toekomstige bestuurlijke ontwikkelingen. We gaan over naar de nieuwe organisatievorm 'as it is', dat wil zeggen met de bestaande formatie en alle bijbehorende budgetten.

Een jaar na de toekomstige bestuurlijke ontwikkelingen vindt een evaluatie plaats.

Toelichting:

Omdat het aantal gemeenten in het geheel naar verwachting zal minderen vindt een jaar na dato een evaluatie plaats. Doel is om te kijken hoe doelmatig en efficiënt de nieuwe wijze van samenwerken is. Doel is ook om de werkzaamheden mogelijk op langere termijn met minder formatie te laten plaatsvinden.

Aandachtspunt is de bekostiging van de aansturing centraal. Na de evaluatie moeten deze kosten tot 0 teruggebracht zijn omdat er elders bezuinigingen zijn gerealiseerd. Bij de evaluatie wordt ook gekeken naar het takenpakket. Is het bijvoorbeeld in omvang toegenomen en wat is hiervan de impact?

3.2 Crisisorganisatie

Er wordt één regionale gemeentelijke crisisorganisatie gevormd

Toelichting:

De huidige drie (uniforme) subregionale crisisorganisaties worden omgevormd tot één regionale gemeentelijke crisisorganisatie. In deze regionale crisisorganisatie worden de uniforme en crisis specifieke functies ondergebracht. Dit betekent een reductie van het totaal aantal gemeentelijke medewerkers met een taak binnen bevolkingszorg binnen de regio.

Naast de crisis specifieke functies wordt een aantal functies, waar tijdens en na een ramp of crisis een beroep op kan worden gedaan, lokaal bemenst. Dit betreft functies die vrijwel geheel aansluiten bij de dagdagelijkse werkzaamheden van de betreffende medewerkers. Te denken valt aan bodes, ICT, facilitaire ondersteuning, etc. Het spreekt voor zich dat ook deze lokale medewerkers meer betrokken worden en blijven bij de crisisorganisatie.

Het voorstel is om vanaf 1-1-2019 maximaal 4 jaar de tijd te nemen om de subregionale crisisorganisaties volledig om te vormen tot één regionale crisisorganisatie. Deze tijd is ons inziens nodig omdat eerst moet worden bepaald wat er precies nodig is, in aantallen én in competenties. Daarna moeten functies ingevuld gaan worden. Dit heeft mede effect op de aanstelling van de medewerkers bij de gemeenten, aangezien zij ook een (klein) deel van hun tijd besteden aan hun functie in de crisisorganisatie. De gemeenten moeten zich hierop kunnen voorbereiden. Hetzelfde geldt voor de VRZHZ en de bestaande subregionale crisisorganisaties. Gedurende de 4 jaar wordt geleidelijk overgegaan naar de regionale crisisorganisatie door bijvoorbeeld bepaalde functies bij voorrang te regionaliseren. In de uitwerking moet onder andere antwoord worden gegeven op de vraag welke werkzaamheden in de transitie van subregio naar regio lokaal en welke regionaal worden uitgevoerd. De transitie kan sneller plaatsvinden indien blijkt dat de gemeenten en de VRZHZ hier eerder dan de genoemde vier jaar klaar voor zijn.

Medewerkers worden regionaal geworven op basis van interesse en competenties. We hebben aandacht voor de spreiding over alle deelnemende gemeenten (ivm opkomsttijden).

Toelichting:

Hiermee wordt getracht om zowel gemotiveerde als capabele medewerkers op te nemen in de regionale crisisorganisatie. Hierbij is aandacht voor een evenwichtige spreiding van de mensen over de gehele regio, onder andere voor de belasting per gemeente en de opkomsttijden.

De aansturing van de "koude" crisisorganisatie wordt regionaal belegd.

Toelichting:

De "koude" aansturing, dus buiten een daadwerkelijke ramp of crisis, gebeurt op basis van regionaal vastgestelde uitgangspunten en uniforme kaders voor beleid en kwaliteit. Op deze wijze wordt helder wat er mag en kan worden verwacht van de regionale crisisorganisatie. Er wordt antwoord gegeven op de vragen: wat gaan we doen en hoe gaan we het doen? Dit geeft tevens houvast voor en vertrouwen bij de medewerkers van de crisisorganisatie. Een aandachtspunt in de uitwerking is de benodigde capaciteit binnen de VRZHZ die nodig is om uitvoering te kunnen geven aan bovenstaande. De betreffende burgemeester behoudt uiteraard de sturing op de crisisorganisatie tijdens een ramp of crisis ("warme" situatie).

De medewerkers van de regionale crisisorganisaties gaan vaker en intensiever trainen en oefenen ten opzichte van de huidige situatie.

Toelichting:

Doel is professionalisering door het vergroten van de kennis en kunde van de medewerkers. Dit heeft tot gevolg dat deze medewerkers meer tijd beschikbaar moeten hebben en aanwezig moeten zijn bij trainingen en oefeningen. In verhouding tot de huidige situatie betekent dit dat minder mensen meer tijd investeren. Onderlinge kennismaking, het onderhouden van contacten, teambuilding, etc. maken onderdeel uit van het trainings- en oefentraject. Het exact aantal benodigde uren per functionaris is onderwerp van de uitwerking.

Voor de kostenverdeling wordt ook voor wat betreft de kosten voor de regionale crisisorganisatie aangesloten bij de systematiek voor de kosten van de VRZHZ met als ingangsdatum 1-1-2019

Toelichting:

Aandachtspunt hierbij is dat er wordt geselecteerd op interesse en competenties. Hierdoor kunnen er onevenwichtigheden ontstaan in de kostenverdeling. Hier zal tijdens de uitwerking tijdig over worden gecommuniceerd.

4. Hoe ziet het vervolg eruit?

Uiteraard zijn er nog tal van zaken die moeten worden uitgewerkt om vervolgens geïmplementeerd te worden in aanloop naar de nieuwe organisatie. Tijdens de regionale sessies is hierover al veelvuldig met elkaar van gedachten gewisseld. Veel van deze onderwerpen beginnen dan ook al concreet vorm te krijgen.

Ons voorstel voor het proces is als volgt:

Het Algemeen Bestuur stemt in november in met de kaders voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg. Deze kaders bestaan uit:

- De gezamenlijke visie op bevolkingszorg binnen de VRZHZ;
- Het droombeeld c.q. de lange termijn doelen van en voor bevolkingszorg;
- De gemeenschappelijke waarden die wij daarbij van belang achten;
- De aanbevelingen met betrekking tot de sturing, organisatie en verantwoordelijkheden in relatie tot de ARB'ers en de gemeentelijke regionale crisisorganisatie.

Om voorgaande te kunnen realiseren wordt u verzocht om een aantal vervolgoopdrachten te geven aan de Coördinerend Gemeentesecretaris. Onder aansturing van de VRZHZ, afdeling VRC en in samenwerking met de ARB'ers worden de volgende opdrachten nader uitgewerkt:

Vervolg opdracht:

Stel een plan van aanpak op, inclusief reëel tijdsplan met een einddatum, voor de doorontwikkeling van bevolkingszorg en werk hier in ieder geval het volgende nader in uit:

- Omvang, inrichting en werkwijze crisisorganisatie:
 - Soort functies;
 - Aantal personen;
 - Werving en selectie, inclusief criteria en rechtspositie;
 - Competenties en vaardigheden
 - Wettelijke normen en referentiekaders;
 - Beheer;
 - Aanstelling;
 - Taakverdeling lokaal – regionaal
 - Training en opleiding van de medewerkers, hard & soft skills.
- Aansturing en werkwijze ARB'ers:
 - Taakverdeling lokaal – regionaal;
 - Competenties, vaardigheden, houding en gedrag, teambuilding (van ARB'ers en medewerkers VRC);
 - Normen;
 - Wijze van aansturing, bijvoorbeeld functioneringsgesprekken;
 - Mandatering leidinggevende afdeling VRC;
 - Persoonlijke ontwikkeling.

- Wijze van evalueren en leren:
 - Evaluatie van de nieuwe werkwijze;
 - Evaluatie van incidenten;
 - Evaluatie de planvorming;
 - Evaluatie van oefeningen.
- Zelfredzaamheid en improvisatievermogen:
 - Betekenis;
 - Bewustwording;
 - Communicatie;
 - Taakverdeling lokaal – regionaal.
- Communicatie:
 - Doelgroepen;
 - Momenten van communiceren;
 - Middelen;
 - Boodschap;
 - Specifiek: relaties bouwen en onderhouden tijdens en na het veranderproces;

Agendapunt II-6
 Registratienummer 2017/2231

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Presentatie impactanalyse en evacuatiestrategie overstromingen ZHZ

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd kennis te nemen van:

De ontwikkeling op het gebied van risico- en crisisbeheersing in relatie tot de overstromingsrisico's.

Vergaderstuk: geen

Toelichting: In de vaststellingsprocedure van het regionaal risicoprofiel heeft u de overstromingsrisico's in Zuid-Holland Zuid als prioritair risico benoemd. In het beleidsplan is hierbij vervolgens de vertaling gemaakt naar een risicogerichte aanpak van de prioritaire risico's; in samenwerking met partners onderzoeken of en op welke wijze risico's verkleind kunnen worden en planmatige voorbereiding op rampen en crises.

Parallel hieraan heeft het veiligheidsberaad eind 2015 het project Water en Evacuatie geïnitieerd als één van haar strategische onderwerpen voor de veiligheidsregio's.

Het doel van het project Water en Evacuatie is het ontwikkelen van een structurele aanpak waarmee een adequate crisisbeheersing bij overstromingen wordt bevorderd. De eerste stap die hierin gezet dient te worden is het inzichtelijk maken van de leefbaarheid van het effectgebied bij verschillende ernstige wateroverlast- of overstromingsscenario's en de gevolgen daarvan voor de in dat gebied aanwezige personen, dieren, zeer kwetsbare objecten en vitale infrastructuur. Hiertoe zal per dijkkring een zogenoemde 'Impactanalyse Ernstige Wateroverlast en Overstromingen' worden opgesteld. Op deze manier ontstaat een beeld van waar in de veiligheidsregio tijdens de crisisbeheersing problemen ontstaan als gevolg van ernstige wateroverlast of overstromingen. Deze inzichten kunnen vervolgens verankerd worden in de planvorming én benut worden bij besluitvorming over ruimtelijke inrichting en dienen als basis voor de te ontwikkelen evacuatiestrategieën.

Tijdens de vergadering wordt u middels een korte presentatie op de hoogte gesteld van de ontwikkeling op het gebied van risico- en crisisbeheersing in relatie tot de overstromingsrisico's.

Juridische aspecten: N.v.t.

Financiën: Uitvoering binnen regulier budget

Procedure: Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☐ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☒ Niet van toepassing

Ondernemingsraad: Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen: N.v.t.

Communicatie: N.v.t.

Organisatie eenheid Indiener niveau 2 Concerncontroller Directiesecretaris

Brandweer G.J.W. Visser J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Agendapunt II-7
 Registratienummer 2017/2232

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Zelfredzaamheid

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd:

1. Kennis te nemen van de presentatie kernpunten uit de afstudeerscriptie Bestuurskunde van J. v. Wijchen m.b.t. verkenning van zelfredzaamheid
2. Verkenning fysieke zelfredzaamheid uit te voeren op bestuurlijke dilemma's.

Vergaderstuk: 2017/2232/A - Afstudeerscriptie Bestuurskunde van J. van Wijchen

Toelichting: Binnen de vernieuwde brandweezorg wordt de focus gelegd op de voorkant van de veiligheidsketen om zodoende risico's te beheersen en de kans op branden te verkleinen. Brandveilig Leven heeft tot doel het brandrisicobewustzijn te vergroten en diverse doelgroepen handvatten te bieden waardoor er voor gekozen kan worden (brand)veiliger te leven. De zelfredzaamheid van de burger speelt hierbij een belangrijke rol.

In het beleidsplan VRZHZ 2017-2020 is expliciet aandacht voor: 'veiligheidsbewustzijn, risicobeheersing en zelfredzaamheid'. In de beleidsdoelstellingen wordt 'zelfredzaamheid' bij de resultaten genoemd. Middels een presentatie wordt een impressie gegeven over de interpretatie van het begrip zelfredzaamheid aan de hand van de kernpunten uit de afstudeerscriptie van J. van Wijchen. Vervolgens zullen er 2 stellingen worden voorgelegd aan het bestuur waarbij zij in de gelegenheid worden gesteld het gesprek te voeren over de bestuurlijke en inhoudelijke oriëntatie op het thema 'zelfredzaamheid' en een koersverkenning uit te voeren. De resultaten van deze verkenning zijn de basis voor de notitie 'zelfredzaamheid'.

Juridische aspecten: nvt

Financiën: Nvt

Procedure:

Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad:

Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen:

In een regionaal, ambtelijk proces zal de afbakening van het begrip (fysieke) zelfredzaamheid leiden tot een voorstel voor het bestuur beging 2018. Dit voorstel omvat ook de invulling die aan zelfredzaamheid, voorafgaand aan een incident, wordt gegeven.

Communicatie:

nvt

Organisatie eenheid

Indiener niveau 2

Concerncontroller

Directiesecretaris

Brandweer

G.J.W. Visser

J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Een onderzoek naar de kansen en belemmeringen bij het implementeren van BrandVeilig Leven

NU NOG "WIJ" ... IN DE TOEKOMST "ZIJ"

AFSTUDEERONDERZOEK BESTUURSKUNDE

JOYCE VAN WIJCHEN
ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM
347298

Student:

Naam: Joyce van Wijchen
Studentnummer: 347298

Erasmus Universiteit Rotterdam

Opleiding: Master Bestuurskunde; Publiek Management
Begeleider en eerste lezer: Dr. A. Van Sluis
Tweede lezer: Dr. F.B.L. Van Der Meer

Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Begeleider: Mevr. A. Batenburg

Oktober 2017

Voorwoord

Geachte lezer,

Deze masterthesis is geschreven ter afsluiting van mijn master Bestuurskunde met als afstudeerrichting 'Publiek Management' aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. De afgelopen twee jaar heb ik ervaren als uitdagend en ontzettend leerzaam.

Mijn dank gaat uit naar de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. Zij heeft mij de kans gegeven om binnen de organisatie ervaring op te doen en mijn masterthesis te schrijven. In het bijzonder wil ik mevrouw Batenburg bedanken voor de stagebegeleiding, ondersteuning, luisterend oor en de leerzame tijd doordat ik heb mogen meedenken en werken aan projecten. Graag wil ik ook mijn andere collega's binnen de afdeling Risicobeheersing bedanken voor de ontzettend gezellige en leerzame periode. Ik heb veel mogelijkheden gekregen om het veld van de risicobeheersing te leren kennen, waarvoor ik de organisatie en collega's erg dankbaar ben.

Ook gaat mijn dank uit naar mijn scriptiebegeleider van de Erasmus Universiteit, de heer Van Sluis. Gedurende het scriptieproces heeft de heer Van Sluis mij op weg geholpen door middel van feedback om mijn masterthesis af te kunnen ronden. Een proces van vallen en opstaan, maar ook ontzettend leerzame periode en trots dat het proces nu afgerond is. Ook wil ik de heer Van Der Meer bedanken voor de laatste feedback die nodig was om mijn scriptie af te ronden. Ook wil ik de respondenten bedanken voor hun medewerking aan mijn masterthesis. Tot slot verdienen mijn ouders een groot woord van dank. Zonder hun steun en loyaliteit had ik deze uitdagende en leerzame studieperiode niet waar kunnen maken.

Ik hoop dat het eindresultaat een handreiking biedt aan de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en in het bijzonder de afdeling risicobeheersing. Ik wens iedereen veel leesplezier toe!

Hartelijke groet,

Joyce van Wijchen

Samenvatting

De veranderingen binnen de brandweezorg hebben geleid tot een verschuiving van de repressieve benadering naar het meer investeren op de voorkant van de veiligheidsketen. Op landelijk niveau is geconstateerd dat de brandweer-organisatie de nadruk moet gaan leggen op het beheersen van risico's, samenwerking en verantwoordelijkheidsdeling met burgers. Het programma BrandVeilig Leven maakt onderdeel uit van de verandering die plaatsvindt binnen de brandweezorg. BrandVeilig Leven omvat diverse activiteiten die zijn gericht op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid van de burgers. Binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid wordt het programma BrandVeilig Leven sinds 2013 uitgevoerd.

Na vooronderzoek is gekomen tot de doelstelling van dit onderzoek. Dat is het inzichtelijk maken wat de kansen en belemmeringen zijn bij het implementeren en uitvoeren van het programma BrandVeilig Leven, om vervolgens aanbevelingen te doen over de wijze waarop BrandVeilig Leven kan worden doorontwikkeld. De hoofdvraag daarbij luidt:

“Op welke wijze wordt BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ uitgevoerd, welke kansen en belemmeringen doen zich voor tijdens de uitvoering van BrandVeilig Leven en op welke wijze kan BrandVeilig Leven worden doorontwikkeld?”

Met de onderzoeksstrategieën documentanalyse en semigestructureerde interviews is onderzocht welke kansen en belemmeringen zich voordoen bij de uitvoering van het programma BrandVeilig Leven binnen de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

Geconcludeerd wordt dat de uitvoering van BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ gebaseerd is op het overdragen van algemene kennis over brandveiligheid. Bij de bepaling van het aanbod aan activiteiten is nauwelijks rekening gehouden met de bestuurlijke prioriteiten die de VRZHZ heeft gesteld in haar beleidsplan. Daarnaast blijken de huidige doelstellingen van BrandVeilig Leven niet te voldoen aan de termen SMART. Daarnaast ontbreekt het binnen de VRZHZ aan een eenduidige definitie van het begrip zelfredzaamheid en volgens welke richtlijnen de zelfredzaamheid van burgers bevorderd kan worden. Een procesmatige benadering van de veiligheidsketen bij de vormgeving van activiteiten van BrandVeilig Leven blijkt waardevol om te gebruiken.

Daarnaast zijn er kansen en belemmeringen aanwezig die invloed hebben op de implementatie en uitvoering van het programma BrandVeilig Leven. De repressie structuur van de brandweer-organisatie, ontbreken van structurele samenwerkingspartners en de aanwezigheid van enkel uitvoerende medewerkers zijn relevante belemmeringen. Daarentegen kan het delen van ervaringen omtrent brandveiligheid, ontwikkelen van blauwdruk interventies en het gebruik van *evidence based* interventies worden gezien als kansen.

Ook de vormgeving van de activiteiten van BrandVeilig Leven speelt een belangrijke rol in de mate waarin deze activiteiten een positieve bijdragen leveren aan de uitvoering van BrandVeilig Leven. Er dient rekening te worden gehouden met de voorwaarden om burgers te activeren deel te nemen aan de activiteiten. Daarnaast is het van belang om in te zetten op een doelgroepgerichte aanpak waarbij de samenwerking wordt gezocht met andere partners in het domein van veiligheid. Ten slotte blijkt de mate waarin en de manier waarop geëvalueerd wordt binnen het programma BrandVeilig Leven, relevant voor de mate waarin BrandVeilig Leven doorontwikkeld kan worden.

Vanuit de conclusies wordt voor de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, in het bijzonder de afdeling Risicobeheersing, de volgende aanbevelingen gedaan:

- Hanteer een eenduidige definitie van zelfredzaamheid;
- Hanteer een procesmatige benadering voor de activiteiten van BrandVeilig Leven;
- Specificeer gewenste doelstellingen en resultaten van BrandVeilig Leven;
- Maak een analyse van risicogroepen en doelgroepen;
- Maak gebruik van *evidence based* interventies;
- Besteed structureel aandacht aan de voorwaarden om burgers te activeren voor de activiteiten van BrandVeilig Leven;
- Inventariseer welke gemeenten het domein fysieke veiligheid hebben opgenomen in hun integrale veiligheidsplannen;
- Maak gebruik van vervolgactiviteiten;
- Structureel aandacht besteden aan het evalueren en bijstellen van BrandVeilig Leven;
- Investeer in de kwaliteit en kennis van medewerkers BrandVeilig Leven.

Afkortingenlijst

BGA	Bestuurlijk Gemotiveerd Afwijken
BVL	BrandVeilig Leven
Bvr	Besluit veiligheidsregio's
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
KVO	Keurmerk Veilig Ondernemen
Ministerie BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
NVBR	Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding
VRR	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
WRB	Wetenschappelijke Raad Brandweer
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
Wvr	Wet veiligheidsregio's

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
SAMENVATTING	4
AFKORTINGENLIJST	6
1. INLEIDING	10
1.1. AANLEIDING	10
1.2. DOELSTELLING.....	11
1.2.1. Hoofdvraag.....	11
1.2.2. Deelvragen.....	11
1.3. RELEVANTIE	11
1.3.1. Maatschappelijke relevantie.....	11
1.3.2. Wetenschappelijke relevantie.....	12
1.4. LEESWIJZER.....	12
2. CONTEXTBESCHRIJVING	13
2.1. WET- EN REGELGEVING.....	13
2.1.1. Wet veiligheidsregio's.....	13
2.1.2. Brandweer	13
2.2. DE BRANDWEER IN ONTWIKKELING	13
2.2.1. Visie op brandveiligheid.....	14
3. THEORETISCH KADER.....	16
3.1. VEILIGHEID	16
3.1.1. De veiligheidsketen	16
3.2. ZELFREDZAAMHEID	17
3.2.1. Sociale zelfredzaamheid	18
3.2.2. Fysieke zelfredzaamheid.....	18
3.2.3. Zelfredzaamheid binnen de veiligheidsketen.....	19
3.2.4. Definiëren van het begrip zelfredzaamheid binnen de veiligheidsketen.....	20
3.2.5. Samenvattend beeld	21
3.3. HET BEREIKEN EN ACTIVEREN VAN BURGERS	21
3.3.1. Het CLEAR-model.....	21
3.3.2. Samenvattend beeld	22
3.4. COMMUNITY SAFETY	23
3.4.1. Activiteiten in het kader van community safety	23
3.4.2. Succesvolle interventies BrandVeilig Leven.....	24
3.4.3. Samenvattend beeld	26
3.5. EVALUATIEMETHODEN VOOR BRANDVEILIG LEVEN	27
3.5.1. Niveau 1: reactie	28
3.5.2. Niveau 2: leren.....	28
3.5.3. Niveau 3: gedrag	28
3.5.4. Niveau 4: resultaat	28
3.5.5. Samenvattend beeld	29
3.6. VERANDERING BINNEN DE BRANDWEERORGANISATIE	29
3.6.1. Context van de verandering.....	29
3.6.2. Inhoud van de verandering.....	30
3.6.3. Betekenisgeving bij de verandering	31
3.6.4. Het veranderproces	31

3.6.5. Uitkomsten van de verandering.....	31
3.6.6. Samenvattend beeld.....	32
3.7. CONCEPTUEEL MODEL	32
4. METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING	34
4.1. OPERATIONALISERING	34
4.1.1. De veiligheidsketen.....	34
4.1.2. Zelfredzaamheid	34
4.1.3. Zelfredzaamheid in de veiligheidsketen.....	34
4.1.4. CLEAR-model.....	34
4.1.5. Community safety.....	35
4.1.6. Evalueren	35
4.1.7. Organisatieverandering.....	35
4.2. ONDERZOEKSMETHODEN	35
4.2.1. Documentenanalyse	36
4.2.2. Semigestructureerde interviews	36
4.3. BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT	37
4.3.1. Betrouwbaarheid	37
4.3.2. Validiteit	37
5. CASUSBESCHRIJVING	38
5.1. ORGANISATIESTRUCTUUR VEILIGHEIDSREGIO ZUID-HOLLAND ZUID.....	38
5.2. MISSIE EN VISIE	39
5.3. BRANDWEER ZUID-HOLLAND ZUID	39
5.3.1. Regionaal risicoprofiel	40
5.3.2. Brandrisicoprofiel.....	40
5.4. BRANDVEILIG LEVEN	40
5.4.1. Landelijke speerpunten 2016-2020 BrandVeilig Leven	41
5.5. BRANDVEILIG LEVEN BINNEN DE VRZHZ	42
5.5.1. Omschrijving BrandVeilig Leven activiteiten binnen de VRZHZ	42
6. BEVINDINGEN.....	46
6.1. BRANDVEILIG LEVEN	46
6.1.1. Doelstelling en aanleiding van BrandVeilig Leven	47
6.1.2. De opzet van BrandVeilig Leven.....	48
6.1.3. Doelgroep-bepaling	49
6.2. ZELFREDZAAMHEID	50
6.2.1. Activiteiten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid	51
6.3. SUCCESVOORWAARDEN BRANDVEILIG LEVEN	52
6.3.1. Het bereiken en activeren van burgers	52
6.3.2. Community safety.....	57
6.3.3. Evalueren	64
7. ANALYSE.....	70
7.1. BRANDVEILIG LEVEN	70
7.2. ZELFREDZAAMHEID	72
7.2.1. Activiteiten gericht op zelfredzaamheid	72
7.3. SUCCESVOORWAARDEN VOOR BRANDVEILIG LEVEN	73
7.3.1. Het bereiken en activeren van burgers	73
7.3.2. Community safety.....	75
7.3.3. Evalueren	79

8. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	82
8.1. CONCLUSIE	82
8.2. AANBEVELINGEN	84
8.2.1. <i>Hanteer een eenduidige definitie van zelfredzaamheid</i>	<i>84</i>
8.2.2. <i>Hanteer een procesmatige benadering voor de activiteiten van BrandVeilig Leven</i>	<i>84</i>
8.2.3. <i>Specificeer gewenste doelstellingen en resultaten van BrandVeilig Leven.....</i>	<i>84</i>
8.2.4. <i>Maak een analyse van risicogroepen en doelgroepen.....</i>	<i>85</i>
8.2.5. <i>Maak gebruik van evidence based interventies.....</i>	<i>85</i>
8.2.6. <i>Structureel aandacht besteden aan voorwaarden om burgers te activeren voor activiteiten van BrandVeilig Leven</i>	<i>85</i>
8.2.7. <i>Inventariseer welke gemeenten het domein van fysieke veiligheid hebben opgenomen in hun integrale veiligheidsplannen.....</i>	<i>85</i>
8.2.8. <i>Maak gebruik van vervolgactiviteiten</i>	<i>86</i>
8.2.9. <i>Structureel aandacht besteden aan het evalueren en bijstellen van BrandVeilig Leven</i>	<i>86</i>
8.2.10. <i>Investeer in de kwaliteit en kennis van medewerkers BrandVeilig Leven</i>	<i>86</i>
BIBLIOGRAFIE	87

1. Inleiding

Een brand, een neergestort vliegtuig, terreurbedreiging en een vuurwerkcramp zijn zomaar wat voorbeelden van rampen en crises die zich kunnen voordoen in ons land. Vanwege de diversiteit aan vormen van dreiging is de behoefte ontstaan om rampenbestrijding en crisisbeheersing in te vullen op een grotere organisatieschaal. Gemeenten zijn vaak te klein om alle taken op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing te kunnen handhaven mede doordat de gevolgen van een ramp of crisis ook grensoverschrijdend kunnen zijn. In 2007 worden in Nederland de veiligheidsregio's ingesteld om de crisisbeheersing en rampenbestrijding in het land te verbeteren met als doel om burgers beter te beschermen tegen de risico's van brand, rampen en crises. De veiligheidsregio omvat brandweezorg, Geneeskundige hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), rampenbestrijding en crisisbeheersing welke worden ingezet in geval van calamiteiten als regionaal bestuurlijk regie. De veiligheidsregio beoogt burgers te beschermen tegen de aanwezige risico's in de regio en om hulpverlening te bieden in het geval van rampen en crises. Door het bundelen van hulpverleningskrachten binnen een regio kan de veiligheidsregio zich beter voorbereiden op bedreigende risico's (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013).

Samenwerking op het gebied van veiligheid is gewenst om effectieve oplossingen aan te dragen voor de veiligheidsproblematiek. De laatste jaren erkent de overheid dat het niet mogelijk is om eenzijdig de veiligheid van burgers te waarborgen, maar dat zij daarbij ook de hulp van burgers nodig heeft. Overheidsorganisaties gaan dus steeds vaker op zoek naar mogelijkheden om de verantwoordelijkheid voor veiligheid te delen met burgers, door te sturen op de eigen krachten en zelfredzaamheid van burgers (Van Twist & Van der Steen, 2013). Bij het bestrijden van onveiligheid wordt dan ook een beroep gedaan op de zelfredzaamheid van burgers en gedeelde verantwoordelijkheid, wat ook geldt voor de veiligheidsregio's in Nederland (Boutellier, Van Steden, & Van Stokkum, 2016).

1.1. Aanleiding

De ontwikkeling van samenwerking, verantwoordelijkheidsdeling met burgers en het sturen op de zelfredzaamheid van de burgers vindt ook plaats binnen de Brandweer. Brandweer Nederland heeft in 2009 de visie *'De Brandweer over morgen, een strategische reis voor vernieuwingen'* opgesteld waarbij de nadruk wordt gelegd op het beheersen van risico's, samenwerking en verantwoordelijkheidsverdeling met burgers. Hierbij wordt het noodzakelijk geacht om het bewustzijn over brandveiligheid en de eigen verantwoordelijkheid van burgers te bevorderen (NVBR, 2009). Het programma *'BrandVeilig Leven'* beoogt bewustwording en gedragsverandering van burgers te realiseren op het gebied van brandveiligheid. Het programma BrandVeilig Leven (BVL) omvat diverse activiteiten die zijn gericht op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid van de burgers, waarbij het belangrijk is dat er vanuit de Brandweer wordt samengewerkt met andere partners.

Binnen de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZH) wordt het programma BrandVeilig Leven gebruikt om burgers ervan bewust te maken dat zij verantwoordelijk zijn voor hun

eigen veiligheid. Daarnaast worden de ervaringen uit het programma BrandVeilig Leven gebruikt om de zelfredzaamheid van de burgers te stimuleren. Burgers verantwoordelijk stellen voor hun eigen veiligheid, het stimuleren van zelfredzaamheid van de burgers en het samenwerken met partners om de fysieke veiligheid te kunnen waarborgen zijn doelstellingen welke worden gehanteerd in het beleidsplan 2017-2020 van de VRZHZ (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015). De VRZHZ heeft de behoefte uitgesproken om zicht te krijgen op hoe zij door middel van het programma BrandVeilig Leven de zelfredzaamheid van de burger kunnen bevorderen, en op welke wijze er een vervolg kan worden gegeven aan het programma BrandVeilig Leven. Daarnaast heeft zij het begrip 'zelfredzaamheid' nog niet gedefinieerd en is zij op zoek naar een eenduidige definitie hiervan.

1.2. Doelstelling

De centrale doelstelling van dit onderzoek is inzichtelijk maken wat de kansen en belemmeringen zijn bij het implementeren en uitvoeren van het programma BrandVeilig Leven, om vervolgens aanbevelingen te doen over de wijze waarop BrandVeilig Leven kan worden doorontwikkeld.

Een nevendoelstelling van dit onderzoek is het formuleren van een eenduidige definitie van het begrip zelfredzaamheid in het kader van BrandVeilig Leven.

1.2.1. Hoofdvraag

De volgende hoofdvraag staat centraal binnen dit onderzoek:

“Op welke wijze wordt BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ uitgevoerd, welke kansen en belemmeringen doen zich voor tijdens de uitvoering van BrandVeilig Leven en op welke wijze kan BrandVeilig Leven worden doorontwikkeld?”

1.2.2. Deelvragen

- 1) Wat houdt zelfredzaamheid in het kader van BrandVeilig Leven in en onder welke voorwaarden kan dit gestimuleerd worden?
- 2) Wat zijn de succesfactoren en randvoorwaarden voor de vormgeving van activiteiten van BrandVeilig Leven?
- 3) Wat zijn de randvoorwaarden op organisatieniveau om BrandVeilig Leven te implementeren?
- 4) Welke kansen en belemmeringen doen zich voor binnen de VRZHZ bij de uitvoering van BrandVeilig Leven?
- 5) Hoe kan de wijze waarop BrandVeilig Leven wordt uitgevoerd binnen de VRZHZ worden verklaard?

1.3. Relevantie

1.3.1. Maatschappelijke relevantie

In de afgelopen jaren heeft het Veiligheidsberaad zijn strategische agenda afgestemd op het versterken van de veiligheidsregio's in Nederland met een sterke focus op de voorkant van de veiligheidsketen. Er wordt namelijk verondersteld dat het niet mogelijk is om risico's

volledig te beheersen, doordat niet alle risico's zijn uit te sluiten. Daarnaast is niet alleen de veiligheidsregio verantwoordelijk voor fysieke veiligheid, maar ook de burgers worden hiervoor verantwoordelijk gesteld (Veiligheidsberaad, 2014). De veiligheidsregio dient zich te richten op het bevorderen van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de burgers, wat vorm krijgt door middel van het programma BrandVeilig Leven. Van de burgers wordt verwacht zij hun verantwoordelijkheidsgevoel voor fysieke veiligheid en zelfredzaamheid bevorderen en zij dienen hierbij te worden ondersteund door de veiligheidsregio.

Het onderzoek is maatschappelijk relevant voor de VRZHZ, omdat het onderzoek binnen deze regio zal worden uitgevoerd. Naar aanleiding van dit onderzoek kan de VRZHZ een vervolg geven aan het programma BrandVeilig Leven waarbij aandacht is geweest voor wetenschappelijke onderbouwing. Gegeven het feit dat het programma BrandVeilig Leven landelijk wordt gedragen kan dit onderzoek ook inzichten bieden voor andere veiligheidsregio's in Nederland. Dit onderzoek richt zich op de doorontwikkeling van BrandVeilig Leven aan de hand van succesvoorwaarden om vervolg te geven aan BrandVeilig Leven, gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid van burgers. Dit onderzoek levert daarbij een positieve bijdragen aan de maatschappelijke relevantie.

1.3.2. Wetenschappelijke relevantie

De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek binnen de veiligheidsregio ligt ten eerste in het versterken van kennis omtrent zelfredzaamheid van de burger in het kader van BrandVeilig Leven. Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd over het versterken van de zelfredzaamheid van burgers omtrent fysieke en externe veiligheid tijdens rampen en crises (repressie) (Van Den Brand, 2005; Hijlkema, Van Der Meulen, & Timmer, 2013) (Duyvis, Kobes, Oberijé, & Roos, 2014) (Mertens, Duyvis, & Oberijé, 2013) (Hijlkema, Van Der Meulen, & Timmer, 2013). Daarnaast hebben bestaande onderzoeken ook weinig betrekking op de inzet en vormgeving van activiteiten binnen de veiligheidsregio, welke een positieve bijdragen kunnen leveren aan de zelfredzaamheid van de burgers. Bestaande onderzoeken zijn gericht op het inzetten van beleidsinstrumenten ter bevordering van zelfredzaamheid tijdens crisisbeheersing (Newton, 2010) (Veiligheidsberaad, 2014). Door middel van dit onderzoek wordt getracht om een bijdrage te leveren aan de wetenschappelijke relevantie door de relatie tussen de inzet en vormgeving van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven en het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burgers te verklaren.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zal een beschrijving worden gegeven van de wettelijke kaders waarbinnen de VRZHZ opereert. In hoofdstuk 3 zal het theoretisch kader beschreven worden. In hoofdstuk 4 komen de operationalisering en de onderzoeksmethode en –technieken aan bod. In hoofdstuk 5 zal vervolgens de casus van de VRZHZ beschreven worden. In hoofdstuk 6 zullen de bevindingen uit dit onderzoek besproken worden, om dit vervolgens in hoofdstuk 7 te analyseren. Tot slot wordt in hoofdstuk 8 de conclusie beschreven en worden aanbevelingen gegeven.

2. Contextbeschrijving

2.1. Wet- en regelgeving

2.1.1. Wet veiligheidsregio's

Rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn in de afgelopen jaren steeds complexer geworden, waardoor er behoefte was aan een multidisciplinaire samenwerking tussen hulpdiensten. De Raad voor het Openbaar Bestuur adviseerde in 2003 dan ook het organiseren van een lokaal verlengd bestuur omtrent rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit heeft geleid tot de implementatie van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) in 2010 wat de basis vormt voor het organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing, met het doel om de samenleving te beschermen tegen risico's (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013). De Wvr stelt in paragraaf 2 vast dat het college van burgemeesters en wethouders verantwoordelijk wordt gesteld voor de organisatie van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013, p. 12). Artikel 9 Wvr stelt dat de colleges van burgemeester en wethouders binnen een vastgestelde regio een gemeenschappelijke regeling dienen te treffen, gericht op het instellen van een openbaar lichaam. Dit openbaar lichaam wordt aangeduid als de veiligheidsregio (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013, p. 13). In de derde paragraaf worden vervolgens de taken en bevoegdheden van de veiligheidsregio nader beschreven. Taken en bevoegdheden omtrent rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn overgedragen naar de Veiligheidsregio, omdat gemeenten te klein zijn om zich hierop voor te bereiden en de gevolgen van een ramp of crisis zich niet beperken tot één gemeente (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013).

2.1.2. Brandweer

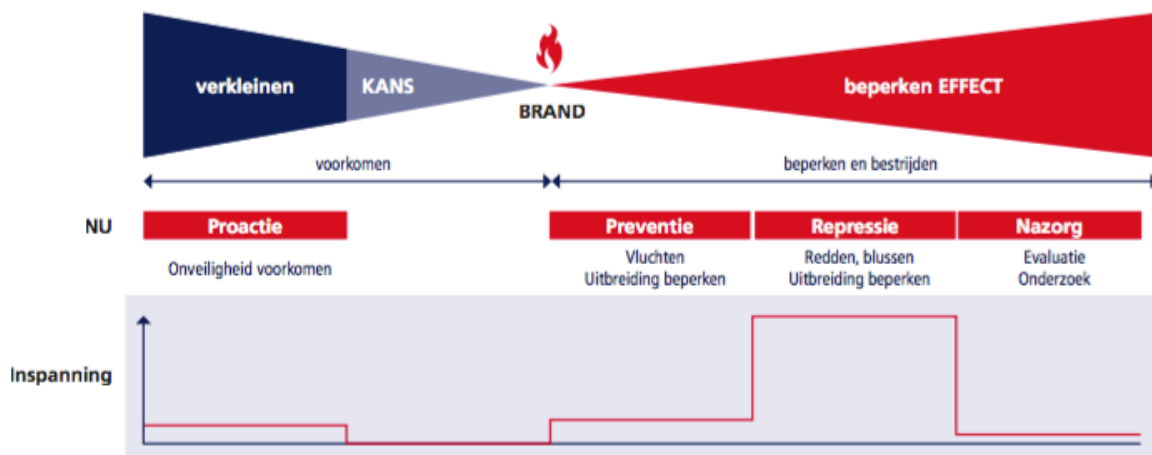
In de Wvr zijn voorwaarden vastgesteld welke gericht zijn op het verhogen van de kwaliteit van de brandweer. Deze voorwaarden vormen de wettelijke basis voor de landelijke kwaliteitseisen waaraan de brandweezorg moet voldoen. Elke veiligheidsregio beschikt over een regionale brandweerorganisatie die onder leiding staat van een regionale brandweercommandant. De taken van de regionale brandweer zijn als volgt omschreven (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013):

- Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand;
- Het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij incidenten anders dan bij brand;
- Het opstellen van een dekkingsplan met als basis de regels voor opkomsttijden;
- Het adviseren van derden omtrent brandweezorg, brandbestrijding en het voorkomen, beperken en bestrijden van ongevallen met gevaarlijke stoffen;
- Het waarschuwen van de burgers;
- Verkennen van gevaarlijke stoffen en het uitvoeren van ontsmettingen (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013, p. 23).

2.2. De brandweer in ontwikkeling

Sinds de jaren '50 vindt er een verschuiving plaats binnen de brandweezorg van repressie naar preventie. De brandweer is van nature gericht op repressie, maar is steeds vaker

gericht op het nemen van maatregelen vooraf aan het incident. Het is noodzakelijk dat de brandweer zich meer gaat richten op preventie, omdat de brandweer tegen de grenzen aanloopt van haar repressieve mogelijkheden. Stijgende kosten van de repressieve inzet zijn hiervan de oorzaak (NVBR, 2009). Als antwoord op deze verschuiving wordt door Brandweer Nederland in 2009 de visie “*De Brandweer over morgen, een strategische reis voor vernieuwingen*” opgesteld welke de basis vormt voor een nieuw bedrijfsmodel voor de brandweer. Binnen deze visie wordt de nadruk gelegd op de voorkant van de veiligheidsketen om zodoende risico’s te beheersen en de kans op branden en incidenten te verkleinen. Het streven is dan ook om activiteiten en initiatieven die worden uitgevoerd door de brandweer te verbinden aan de voorkant van de veiligheidsketen wat vorm heeft gekregen in het programma BrandVeilig Leven. Deze vernieuwing vraagt om samenwerking, verantwoordelijkheidsdeling en zelfredzaamheid van de burger (NVBR, 2009).

Afbeelding 1: Vlinderdasmodel Brandweer (NVBR, 2009, p. 60)

Bovenstaand model maakt inzichtelijk dat de inspanning van de brandweer momenteel voornamelijk gericht is op repressie, dus het blussen van de brand en het beperken van uitbreiding van de brand. De inspanningen gericht op pro-actie krijgt weinig aandacht wat door middel van de nieuwe visie zal veranderen. De brandweer wil zich meer gaan richten op activiteiten gericht op pro-actie en preventie met de focus op samenwerking, verantwoordelijkheidsdeling en zelfredzaamheid van de burger. Deze activiteiten zijn afkomstig van het concept *community safety* waarbij de nadruk wordt gelegd op de samenleving die zelf verantwoordelijk is voor haar eigen veiligheid (NVBR, 2009).

2.2.1. Visie op brandveiligheid

In 2009 is door de rijksoverheid een visie op brandveiligheid opgesteld waarin is verondersteld dat meer regels, strengere handhaving en technische oplossingen op lange termijn de brandveiligheid niet kunnen verbeteren. Door de jaren heen zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de oorzaak en achtergronden van calamiteiten waarbij een aantal leerpunten is geconstateerd. De oorzaken van de onderzochte calamiteiten zijn verbonden aan het niet volledig voldoen aan regelgeving, gebruikers zijn onvoldoende voorbereid op een calamiteit en eigenaren/ gebruikers zijn zich onvoldoende bewust van

hun eigen verantwoordelijkheden. Burgers zijn zich onvoldoende bewust van de risico's en verantwoordelijkheden als het gaat om veiligheid. Brandveiligheid kan worden verbeterd door het veiligheidsbewustzijn te verhogen, een eenduidige verantwoordelijkheidsdeling en een integrale benadering van de risico's (Ministerie BZK & Ministerie VROM, 2009). De visie op brandveiligheid focust zich voornamelijk op een heldere verantwoordelijkheidsdeling, primaire doelgroepen voor overheidsinterventie, de maatschappelijke acceptatie van brand, bekendheid en uitvoerbaarheid van voorschriften (Ministerie BZK & Ministerie VROM, 2009, p. 3). Het omgaan met brandveiligheid vraagt om specifieke kennis die niet altijd of helemaal niet bekend is bij burgers. Om de kennis van de burger en overheid te versterken is het noodzakelijk om diverse activiteiten te ontplooiën met als resultaat een verbeterde brandveiligheidssituatie. Deze interventies zullen dan gericht zijn op:

- Het borgen van de veiligheid voor die groepen in de samenleving die te maken krijgen met risico's waarop ze zelf geen invloed kunnen uitoefenen.
- Het borgen van de veiligheid voor die groepen in de samenleving die blootgesteld worden aan risico die ze zelf niet of onvoldoende kunnen inschatten en groepen met onvoldoende handelingsperspectief.
- Het borgen van de veiligheid van groepen in de samenleving die een verhoogd risico lopen het slachtoffer te worden van een calamiteit. Met betrekking tot brandveiligheid betreft dit met name woningen (Ministerie BZK & Ministerie VROM, 2009, p. 10).

3. Theoretisch kader

3.1. Veiligheid

Het begrip 'veiligheid' wordt gezien als een containerbegrip doordat het door verschillende sectoren wordt gebruikt. Daarnaast kan er onderscheid gemaakt worden in verschillende dimensies van veiligheid. Er wordt een onderscheid gemaakt in de volgende dimensies van veiligheid:

- 1) **Sociale veiligheid** betreft de veiligheid in de woonomgeving van burgers. Het moedwillige gedrag van burgers staat hierbij centraal.
Fysieke veiligheid betreft de risico's die in verband staan met incidenten, rampen en crises.
- 2) **Objectieve veiligheid** verwijst naar de feitelijke aanwezigheid van onveiligheid, dus meten is weten.
Subjectieve veiligheid verwijst naar de onveiligheidsgevoelens van burgers.
- 3) **Negatieve veiligheid** verwijst naar de bescherming die mensen zoeken wanneer men zich onveilig voelt.
Positieve veiligheid verwijst naar het veilige gevoel om ergens bij te horen (Van Steden, 2008, p. 1).

De overheid heeft de neiging om zich op het gebied van veiligheid steeds meer terug te trekken en de verantwoordelijkheden te verschuiven richting de burger (Garland, 2001). Echter heeft de overheid ook de wettelijke verantwoordelijkheid om burgers te beschermen in het kader van veiligheid zoals het vaststellen van veiligheidsbeleid en het hanteren van veiligheidsmaatregelen (Prins & Boutellier, 2010).

3.1.1. De veiligheidsketen

In 1993 is de veiligheidsketen in Nederland geïntroduceerd als hulpmiddel om een systematische aanpak van risico's te ontwikkelen. Door middel van de veiligheidsketen is het mogelijk om bestaande risico's te reduceren of te komen tot een effectieve aanpak van deze risico's. Het betreft een procesmatige benadering van risico's wat start met het benoemen van risico's en eindigt met de risico's die zich uiten in een ramp of crisis. Er wordt onderscheid gemaakt in vijf schakels welke het gehele proces van de brandweezorg weergeven, namelijk: pro-actie, preventie, preparatie, respons en nazorg (Van Der Most, De Wit, Broekhans, & Roos, 2010).

Pro-actie omvat het structureel voorkomen van onveiligheid en het voorkomen van het ontstaan van onveiligheid. Door middel van pro-actie wordt getracht om in een vroege fase mogelijke gevaren te vermijden of te voorkomen.

Preventie is gericht op het nemen van maatregelen welke effect hebben op de oorzaken van onveiligheid en het beperken van gevolgen van onveiligheid. De brandweer kan preventief inzetten op het versterken van het risicobewustzijn van burgers door het geven van voorlichting en het monteren van rookmelders.

Preparatie betreft de voorbereiding op de bestrijding van mogelijke incidenten die de veiligheid aantast. Het betreft een effectieve voorbereiding wanneer blijkt dat pro-actie en preventie toch niet voldoende is geweest. Hierbij valt te denken aan opleiden, oefenen, aanwezigheid en inzetten van materiaal.

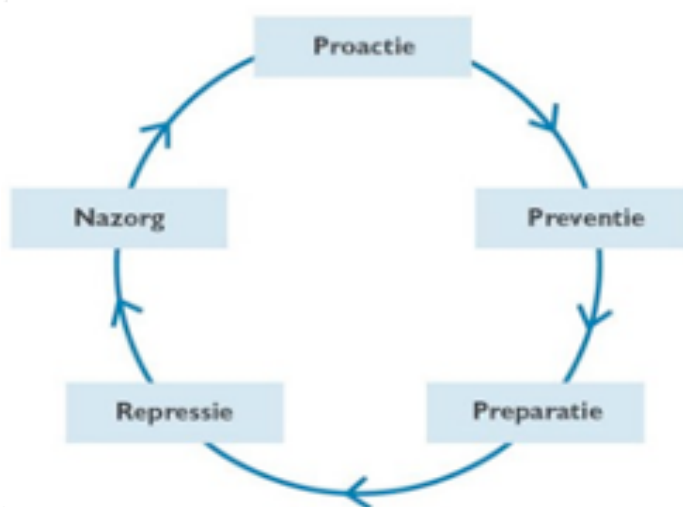
Repressie betreft het daadwerkelijk bestrijden van onveiligheid en de hulpverlening in noodsituaties. De repressieve maatregelen worden ingezet om de onveilige situatie te beëindigen en om de schade zoveel mogelijk te beperken.

Nazorg betreft de maatregelen die noodzakelijk zijn om weer terug te keren naar de normale situatie. In deze fase is er een belangrijke rol weggelegd voor de verantwoordelijke autoriteiten (Veiligheidsberaad, 2015).

Het programma BrandVeilig Leven is gericht op de voorkant van de veiligheidsketen met een focus op de schakels pro-actie en preventie. BrandVeilig Leven is bedoeld voor het creëren van een veilige samenleving waarbij wordt getracht om branden zoveel mogelijk te voorkomen. Ook wordt getracht om branden vroegtijdig te signaleren op het moment dat een brand ontstaat om de gevolgen hiervan zoveel mogelijk te kunnen beperken. Door burgers meer bewust te maken van brandveiligheid en burgers zelfredzaam te laten zijn wordt getracht om de inzet van de repressie zoveel mogelijk te voorkomen (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014).

3.2. Zelfredzaamheid

In de hedendaagse politiek is zelfredzaamheid een dominant begrip: de burger is primair verantwoordelijk voor het oplossen van haar eigen problemen (Kanne, 2012). Het Ministerie

Afbeelding 2: Veiligheidsketen (Stol, Rijpma, Tielenburg, Melching, & Roest, 2008).

van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Ministerie BZK) hanteert het begrip zelfredzaamheid in de discussie over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen burgers, bedrijven en de overheid. Het uitgangspunt hierbij is dat burgers en bedrijven primair verantwoordelijk zijn voor hun eigen veiligheid (Helsloot & Van 't Padje, 2010).

Veiligheidsregio's trachten de laatste jaren steeds meer te investeren in de zelfredzaamheid van burgers (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015). Echter wat nu precies onder de zelfredzaamheid van de burgers wordt verstaan wordt nauwelijks gedefinieerd. Het is mogelijk om het begrip zelfredzaamheid vanuit verschillende perspectieven te benaderen. Er is een onderscheid te maken in de het begrip zelfredzaamheid, namelijk sociale zelfredzaamheid en fysieke zelfredzaamheid.

3.2.1. Sociale zelfredzaamheid

Begin jaren negentig krijgt het begrip 'sociale zelfredzaamheid' steeds meer aandacht als blijkt dat de Rijksoverheid niet meer in staat is om de toenemende gevoelens van sociale onveiligheid beheersbaar te maken (Newton, 2010, p. 14). Binnen het domein van de sociale veiligheid heeft Denkers (1993) het begrip sociale zelfredzaamheid gedefinieerd als: *"Het vermogen en de bereidheid van mensen om conflicten of problemen in relatie met anderen tot een oplossing te brengen vanuit de opvatting dat het niet uitsluitend de verantwoordelijkheid van de overheid, of de politie, is om problemen tussen burgers op te lossen maar ook de verantwoordelijkheid van de burgers zelf"* (Ruitenbergh & Helsloot, 2004). Van Der Vijver (1995) hanteert een andere definitie van zelfredzaamheid, namelijk: *"Het vermogen van burgers om zelf flexibel en creatief in te spelen op probleemsituaties waarmee zij worden geconfronteerd"* (Van Den Brand, 2005).

In beide definities van sociale zelfredzaamheid wordt gesproken over het vermogen van de burgers dus de potentie van burgers om om te kunnen gaan met probleemsituaties. Handelingen van burgers hebben betrekking op het daadwerkelijke gedrag en kan worden gezien als een uiting van het vermogen en de bereidheid van burgers om zelfredzaam te handelen. Samengevat betekent dit dat burgers kunnen beschikken over het vermogen en de bereidheid om zelfredzaam te handelen, maar dat er wellicht ook redenen zijn die burgers hinderen waardoor zij niet zelfredzaam handelen (Van Den Brand, 2005).

3.2.2. Fysieke zelfredzaamheid

Niet alleen in het sociale veiligheidsdomein wordt aandacht besteed aan zelfredzaamheid. Ook in het domein van crisisbeheersing, rampenbestrijding en risicobeheersing wordt getracht om de zelfredzaamheid van de burger te stimuleren wat wordt gekoppeld aan fysieke (on)veiligheid (Stol et al., 2008). Uit eerdere onderzoeken blijkt echter dat er geen eenduidige definitie wordt gehanteerd van het begrip 'fysieke zelfredzaamheid'. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de verschillende definities binnen het domein van fysieke veiligheid.

Portefeuillehoudersoverleg Crisisbeheersing (POC):

“Zelfredzaamheid omvat het vermogen en handelingen van burgers om incidenten, en de nasleep ervan, zelfstandig dan wel met behulp van anderen zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beheersen” (Infopunt Veiligheid, 2012, p. 3).

Ruitenbergh & Hesloot (2004):

“Zelfredzaamheid betreft alle handelingen die door de burger verricht worden ter voorbereiding op rampen en zware ongevallen, tijdens en na rampen en zware ongevallen, om zichzelf en anderen te helpen, de gevolgen van de ramp of het zware ongeval te beperken” (Ruitenbergh & Hesloot, 2004, p. 98).

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties:

“Zelfredzaamheid is het menselijk vermogen om signalen van gevaar waar te nemen en te interpreteren, en om beslissingen te nemen en uit te voeren die gericht zijn op het overleven van een brandsituatie” (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2009).

Crisislab:

“Zelfredzaamheid betreft alle handelingen die door burgers, vrijwilligers, organisaties en bedrijven worden verricht ter voorbereiding op, tijdens en na een crisis om zichzelf te helpen en de gevolgen te beperken. Redzaamheid betreft alle inspanningen van burgers, vrijwilligers, organisaties en bedrijven die gericht zijn op hulp aan getroffen burgers en op de beperking van de gevolgen van een crisis” (Crisislab, 2012).

De bovenstaande definities van fysieke zelfredzaamheid hebben betrekking op het vermogen en de handelingen van burgers, evenals het geval is bij sociale zelfredzaamheid. Ook wordt er (Kobes, 2008) een definitie van zelfredzaamheid bij brand gehanteerd. Deze definitie van zelfredzaamheid luidt als volgt: *“Zelfredzaamheid bij brand is het menselijk vermogen om signalen van gevaar waar te nemen en te interpreteren, en om beslissingen te nemen en uit te voeren die gericht zijn op het overleven van een brandsituatie” (Kobes, 2008, p. 20).*

3.2.3. Zelfredzaamheid binnen de veiligheidsketen

Er is reeds onderzoek gedaan naar het handelen van burgers tijdens en na rampen en crises, ook als het gaat om de zelfredzaamheid van de burger. Er wordt dan een onderscheid gemaakt tussen de voorbereiding op een ramp of crisis, de alarmeringsfase, de acute fase en de nazorg van een ramp of crisis. Deze fasen sluiten nauw aan bij de veiligheidsketen welke bestaat uit pro-actie, preventie, preparatie, repressie en herstel.

Voorkomen van een ramp of crisis (pro-actie en preventie)

Pro-actie en preventie hebben betrekking op het voorkomen van oorzaken van onveiligheid en het nemen van maatregelen om onveiligheid te voorkomen. Burgers zijn bereid op preventieve maatregelen te treffen wanneer zij in de veronderstelling zijn dat deze maatregelen effectief zijn om hun eigen veiligheid te verbeteren. Burgers dienen wel de

noodzaak van preventie in te zien, anders is de kans klein dat zij hier uitvoering aan zullen geven (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014).

Voorbereiding op een ramp of crisis (preparatie)

Burgers zullen bereid zijn om inspanningen te leveren ter voorbereiding op een ramp of crisis wanneer er sprake is van een bedreigend risico. Het treffen van voorbereidingen op bedreigende risico geeft burgers het gevoel dat ze de bedreigende risico's de baas zijn. De motieven voor burgers om zich voor te bereiden op rampen en crises zijn afhankelijk van de risicoperceptie van burgers en individuele kenmerken van burgers. Hierbij kan worden gedacht aan de aard van de dreiging, eerdere betrokkenheid bij een ramp of crisis en de sociaaleconomische positie van de burger (Helsloot & Van 't Padjje, 2010).

Handelen tijdens een ramp of crisis (repressie)

Burgers zullen geneigd zijn om maatregelen te nemen wanneer de dreigende situatie als 'echt' wordt ervaren. Perry (1985) heeft in zijn onderzoek aangetoond dat een gevoelde mate van betrouwbaarheid van de waarschuwing invloed heeft op het wel of niet ondernemen van beschermende maatregelen. Daarnaast wordt de interpretatie van de burger versterkt door informatie over de locatie, tijd en waarschijnlijke impact van de ramp of crisis. Bij acute dreigende situaties blijken burgers adequaat en zelfredzaam doordat er minimale tijd beschikbaar is om beschermende maatregelen te treffen (Helsloot & Van 't Padjje, 2010).

Herstel van een ramp of crisis (nazorg)

De bereidheid van burgers tot nazorg wordt gedefinieerd als de redzaamheid van de burgers, doordat de bereidheid tot participatie van de samenleving na een ramp of crisis groot is. Niet alleen de burgers vertonen dan zelfredzaam gedrag, maar het betreft een collectief respons op de gebeurtenissen na een ramp of crisis (Helsloot & Van 't Padjje, 2010).

3.2.4. Definiëren van het begrip zelfredzaamheid binnen de veiligheidsketen

Er wordt binnen dit onderzoek gezocht naar een definitie van het begrip 'fysieke zelfredzaamheid' waarbij de nadruk wordt gelegd op de voorkant van de veiligheidsketen, namelijk pro-actie en preventie in het kader van BrandVeilig Leven. De activiteiten zijn namelijk gericht op de bewustwording en zelfredzaamheid van burgers omtrent preventieve maatregelen die zij kunnen treffen om gevaarlijke situaties te voorkomen en te beperken.

Aan de hand van de verschillende schakels in de veiligheidsketen zal het begrip zelfredzaamheid gedefinieerd worden.

Schakel veiligheidsketen	Definitie zelfredzaamheid
Pro-actie en preventie	"Zelfredzaamheid is het vermogen en handelen van burgers om incidenten zelfstandig dan wel met hulp van anderen zoveel mogelijk te voorkomen" (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014, p. 26).

Preparatie	“Zelfredzaamheid betreft alle handelingen die door de burger verricht worden ter voorbereiding op incidenten” (Ruitenbergh & Helsloot, 2004, p. 98).
Repressie	“Zelfredzaamheid is het vermogen en handelen van burgers om incidenten, en de nasleep ervan, zelfstandig dan wel met behulp van andere zoveel mogelijk te beperken en te beheersen” (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014, p. 26).
Nazorg	“Zelfredzaamheid betreft alle handelingen van burgers na een incident om zichzelf en anderen te helpen en de gevolgen van een incident te beperken op verzoek van hulpdiensten en overheden” (Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland, 2010).

Tabel 1: Definitie zelfredzaamheid

3.2.5. Samenvattend beeld

Zelfredzaam gedrag van de burgers kan plaatsvinden in alle schakels van de veiligheidsketen. Het begrip zelfredzaamheid heeft betrekking op het vermogen en de bereidheid van burgers om te handelen met betrekking tot het organiseren van hun eigen veiligheid. Dit kan betrekking hebben op het voorkomen van incidenten, het beperken van de gevolgen van deze incidenten en het beheersen van de incidenten. Het blijkt dat burgers de mogelijkheid hebben om preventieve maatregelen te treffen om onveilige situaties te voorkomen waarbij ze gestimuleerd en geactiveerd zouden kunnen worden door de overheid. Het blijkt dat burgers bereid zijn om inspanningen te leveren om veiligheid te organiseren wanneer zij bekend zijn met de risico's en de gevolgen ervan, bekend zijn met mogelijke preventieve maatregelen en het nut hiervan.

3.3. Het bereiken en activeren van burgers

De overheid lijkt op zoek te zijn naar de actieve burger door een beroep te doen op de zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Een burger die bereid is om deel te nemen aan activiteiten in het publieke domein en hiervoor de verantwoordelijkheid neemt (Verhoeven & Tonkens, 2011). Voor het vraagstuk over hoe de zelfredzaamheid van burgers te stimuleren is het van belang om inzicht te krijgen in de motieven van burgers om actief bij te dragen aan het organiseren van eigen veiligheid. Zodat de overheidsorganisatie samen met burgers in staat zijn om de veiligheid te waarborgen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de inzichten van het CLEAR-model van Stoker, Lowndes & Pratchett (2006).

3.3.1. Het CLEAR-model

In het CLEAR-model van Stoker, Lowndes & Pratchett (2006) wordt een overzicht gegeven van bevorderende omstandigheden om burgers te betrekken en te activeren in het publieke domein. Het CLEAR-model wordt gebruikt om inzicht te krijgen in de voorwaarden en valkuilen om burgers te bereiken in het publieke domein om ze vervolgens te activeren voor deelname aan activiteiten. Het is noodzakelijk om in de vormgeving van de activiteiten van BrandVeilig Leven rekening te houden met deze voorwaarden en valkuilen zodat burgers geactiveerd kunnen worden om deel te nemen aan de activiteiten. Elke letter van het model

verwijst naar een verklarende factor voor burgerparticipatie, namelijk: “*Can do, Like to, Enabled to, Asked to en Responded to*” (Stoker, Lowndes, & Pratchett, 2006).

Can do – een factor die betrekking heeft op de competentie en capaciteiten van de burger. Deze factor veronderstelt dat burgers in staat zijn tot deelname wanneer zij de beschikking hebben over voldoende hulpbronnen, kennis en vaardigheden (Stoker et al., 2006). Het model veronderstelt dat informatie en ondersteuning de burger zal helpen om deel te nemen aan activiteiten in het publieke domein. Voor de overheid is er dus een taak weggelegd om burgers kennis te bieden met een passend handelingsperspectief in geval van een dreigende situatie, en kennis over risico’s in een bepaald gebied (Van Lochem, Huijsman, Hendriks, & Helsloot, 2014).

Like to – een factor die betrekking heeft op verbondenheid. Deze factor veronderstelt dat burgers moeten willen deelnemen aan publieke activiteiten. Dit kan worden versterkt door een gevoel van verbondenheid met de omgeving en sociale verbondenheid (Stoker et al., 2006). Het is van belang dat de burger wordt gestimuleerd voor deelname aan activiteiten, wat kan worden gedaan door eigen ervaringen, ervaringen van derden of maatschappelijke ervaringen te delen (Hurenkamp, Tonkens, & Duyvendak, 2006, p. 24).

Enabled to – deze factor veronderstelt dat burgers de mogelijkheid dienen te hebben om deel te nemen aan activiteiten. Het is belangrijk dat burgers ondersteund worden waardoor burgers de mogelijkheid krijgen tot samenwerken en het nemen van initiatieven (Stoker et al., 2006). De overheid kan deelname aan activiteiten ondersteunen door in te zetten op communicatie en het ondersteunen van samenwerking (Specht, 2012).

Asked to – deze factor veronderstelt dat de overheid de burger dient uit te nodigen om deel te nemen aan activiteiten in het publieke domein. Burgers zijn eerder geneigd om deel te nemen wanneer zij gevraagd worden voor een initiatief. Een persoonlijke uitnodiging voor deelname aan een initiatief door de verantwoordelijke van het initiatief heeft een positieve invloed op de bereidheid van burgers om deel te nemen (Lowndes, Prachtett, & Stoker, 2006).

Responded to – deze factor veronderstelt dat de overheid respons dient te geven aan de burger. Respons vanuit de overheid kan de burger het gevoel geven dat zij serieus worden genomen. Daarnaast kan het ook invloed hebben op het vertrouwen wat de burger heeft in de overheid (Stoker et al., 2006). De burgers dienen een positief gevoel te hebben bij het initiatief waar zij aan deelnemen, het project moet een positief effect leveren zodat burgers het idee hebben dat hun deelname dus ook daadwerkelijk een bijdrage levert. Burgers zijn bereid om deel te nemen wanneer zij serieus worden genomen en het idee hebben dat hun bijdrage ook effect heeft (Lowndes, Prachtett, & Stoker, 2006).

3.3.2. Samenvattend beeld

Burgers kunnen geactiveerd en betrokken worden bij activiteiten die worden ingezet ter bevordering van de brandveiligheid. Burgers kunnen gestimuleerd worden om deel te

nemen aan deze activiteiten door er zorg voor te dragen dat deze activiteiten inzetten op het delen van kennis en vaardigheden. Ook het bieden van middelen om brandveiligheid te organiseren kan een stimulans zijn voor burgers om deel te nemen aan activiteiten. Daarnaast dienen de activiteiten gericht te zijn op het delen van ervaringen en maatschappelijke gebeurtenissen en betrekking te hebben op de eigen omgeving. Ervaring en verbondenheid zijn motivaties voor burgers om deel te nemen aan activiteiten. Burgers moeten voldoende gefaciliteerd worden zodat zij kunnen deelnemen aan activiteiten. Dit kan bevorderd worden door in te zetten op communicatie en ondersteuning van samenwerking. Ook een uitnodiging voor deelname en een beloning zijn mogelijkheden om burgers te activeren voor deelname aan de activiteiten van BVL. Tot slot is het noodzakelijk dat het belang en de noodzaak van de activiteiten duidelijk is voor burgers zodat zij het idee krijgen dat de activiteiten een positieve bijdrage oplevert voor hen. Dit kan worden bevorderd door de nadruk te leggen op de rol van de burger in het bevorderen van brandveiligheid en het blijven communiceren met de burger.

3.4. Community safety

Het programma BrandVeilig Leven is geïnspireerd door het Engelse *Community safety*. Dit concept wordt in Engeland al jaren toegepast waarbij sprake was van een samenwerking vanuit het domein van de fysieke veiligheid. Deze samenwerking is uitgebreid met verschillende maatschappelijke partners waarbij een wijkgerichte aanpak wordt gehanteerd om het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van burgers te stimuleren. *Community safety* is beleid dat zich richt op de integratie van de rol van de burger met betrekking tot hulpverlening. In het programma BrandVeilig Leven wordt ook de focus op de burger gelegd.

De definitie van *community safety* luidt als volgt: “De samenwerking tussen maatschappij en (overheids)partijen met als doel het voorkomen, beperken en bestrijden van sociale en fysieke onveiligheid alsmede gevoelens van onveiligheid” (IFV & politieacademie, 2011, p. 17). *Community safety* is een taak van de overheid, hulpdiensten en de burgers die maatregelen kunnen nemen om gevaarlijke situaties te beperken en te voorkomen, gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger. *Community safety* is een instrument dat kan worden ingezet om de veiligheid te verhogen waarbij de burger bereid is om te participeren om onveilige situaties te beperken of te voorkomen (Overbeeke, 2009). *Community safety* vraagt om een samenwerking van veiligheidsorganisaties, burgers en bedrijven om zo de algehele veiligheidssituatie te kunnen verbeteren. Het gaat dan dus om een samenwerkingsverband met actoren die invloed kunnen uitoefenen op (brand)veilig gedrag van burgers (Eysink Smeets, et al., 2015). Door samen te werken met betrokken actoren is het mogelijk om kennis en informatie te delen over de aanwezige risico's en kenmerken van de betreffende doelgroep (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014).

3.4.1. Activiteiten in het kader van community safety

Community safety heeft in Engeland positieve resultaten geboekt, aangezien de invoering van maatregelen in het kader van *community safety* in verband kunnen worden gebracht met het reduceren van het aantal brandslachtoffers. De brandweer van Liverpool is in een wijk gestart met activiteiten om de zelfredzaamheid van burgers bij brandincidenten te

vergroten, wat onderdeel is geworden van een integrale veiligheidsaanpak. In deze wijk was er sprake van criminaliteitsoverlast en diverse woningbranden waardoor de brandweer de mogelijkheid had om aan te kloppen bij de burgers in deze wijk. Een van de activiteiten waar de brandweer van Liverpool op heeft ingezet zijn de woningchecks. Dit zijn bezoeken bij mensen thuis om de brandveiligheid in hun woning te controleren om vervolgens een advies te geven om de brandveiligheid te verbeteren. Het is belangrijk om de burger te betrekken in het domein 'veiligheid' aangezien het gedrag en het handelen van de burger invloed heeft op de mate van veiligheid. Er is een aantal activiteiten die de brandweer kan uitvoeren in het kader van *Community safety*, namelijk: *home Fire Safety Checks*, het plaatsen van rookmelders bij mensen in huis en het geven van voorlichting aan doelgroepen.

Naar aanleiding van het concept *community safety* is de brandweer in Nederland in het jaar 2000 begonnen met het inzetten van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven. Door het inzetten van deze activiteiten probeert de brandweer de burgers en bedrijven bewust te maken van risico's van brand, en tracht men het gedrag van burgers brandveiliger te maken. Deze activiteiten zijn gekoppeld aan drie verschillende doelstellingen, namelijk: branden voorkomen, een brand snel ontdekken, proberen brand te vertragen en zorgen dat burgers weten wat ze moeten doen bij een brand (Eysink Smeets, et al., 2015).

3.4.2. Succesvolle interventies BrandVeilig Leven

In opdracht van de Wetenschappelijk Raad Brandweer (WRB) is er onderzoek uitgevoerd naar succesvolle interventies in het kader van BrandVeilig Leven die internationaal worden ingezet. Het doel van dit onderzoek was inzicht krijgen in welke interventies effectief zijn gebleken om gedrag van burgers op het gebied van BrandVeilig Leven te veranderen (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 4). Interventies zijn hierbij onderverdeeld in vier categorieën, namelijk: kennisoverdracht, het aanleren van veilig gedrag, het verstrekken van middelen en een combinatie van het bovenstaande (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 4).

3.4.2.1. Kennisoverdracht

Activiteiten welke gericht zijn op het overdragen van kennis worden op verschillende wijze opgezet, namelijk via woningbezoeken, op scholen en via massamedia campagnes. Uit het onderzoek van de WRB is gebleken dat het geven van voorlichting tijdens woningbezoeken de gewenste effecten heeft waarbij specifiek aandacht is geweest voor het vluchten. Tijdens deze voorlichting is aan burgers gevraagd een vluchtplan te bedenken, een vluchtplan te tekenen, een verzamelplaats af te spreken om dit vervolgens ook uit te voeren. Een evaluatie met een interventiegroep en een controlegroep heeft aangetoond dat kinderen en ouders uit de interventiegroep vier weken na het woningbezoek een vluchtplan hadden opgesteld en een verzamelplaats hadden afgesproken (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 13). Naast het geven van voorlichting tijdens een woningbezoek kan het zinvol zijn om een handelingsperspectief te bieden met betrekking tot het maken van een vluchtplan en het maken van afspraken over een verzamelplaats. Het onderzoek van de WRB biedt geen zicht over de effecten van voorlichting op scholen en via massamedia campagnes vanwege het ontbreken van betrouwbare informatie (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 24).

In Nottingham (Engeland) wordt op 20 basisscholen een lespakket gehanteerd waarin voorlichting wordt gegeven aan kinderen in de leeftijd van 7 tot 10 jaar omtrent het voorkomen van incidenten in en om huis waarbij brandveiligheid een onderdeel is. Er werd specifiek aandacht besteed aan brandgevaar in de keuken, wat men kan doen als kleding in brand staat, de risico's van vuurwerk en kampvuur, de risico's van het gebruik van lucifers, wat men kan doen bij een brand in de woning en de gevaren van koken zonder hulp van ouders. Dit zijn ook de items welke gemeten zijn in de evaluatie waar gebruik is gemaakt van een controlegroep, een interventiegroep, 0-meting en na vier maanden een 1-meting. Over de toegenomen kennis van de kinderen laat de evaluatie geen duidelijke resultaten zien, maar de vaardigheden van de kinderen uit de interventiegroep waren toegenomen ten opzichte van de controlegroep. Het betreft vaardigheden met betrekking tot wat ze kunnen doen bij brand en wat ze moesten doen als hun kleding in brand staat (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 46).

3.4.2.2. *Het aanleren van veilig gedrag*

Een bewezen effectieve activiteit is het *'Lifeskill Learning for Living'* programma. Dit betreft een onderwijsprogramma gericht op een specifieke doelgroep, namelijk: kinderen met een leeftijd van 10 en 11 jaar, kinderen en volwassenen met een leerprobleem, ouders met jonge kinderen en ouderen (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 15). Het onderwijsprogramma wordt uitgevoerd op een trainingsfaciliteit waarbij de deelnemers op verschillende locaties met diverse risico's worden geconfronteerd om de gevaren te ontdekken. Daarnaast wordt er in groepen gediscussieerd over welke maatregelen en handelingen je kan treffen bij de verschillende gevaarlijke situaties. Er heeft een evaluatie plaatsgevonden direct na het bezoek, drie maanden en twaalf maanden na het bezoek, om te beoordelen of kennis en vaardigheden van deelnemers zijn toegenomen. Uit de evaluatie is gebleken dat deelnemers drie maanden later beter in staat waren om aan te geven welke acties je moet ondernemen om veilig te vluchten bij brand (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 16). In een ander onderzoek naar het effect van dit onderwijsprogramma moesten kinderen drie maanden na deelname vijf kennistesten en prestatietesten afleggen waarbij het vluchten bij brand een onderdeel was. Hieruit is gebleken dat kennis en vaardigheden van kinderen is toegenomen als het gaat om het vluchten bij brand. Hierbij werd geconcludeerd dat het belangrijk is om de procedures bij vluchten regelmatig te blijven herhalen (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 17).

Het *'Risk Watch'* onderwijsprogramma blijkt positieve effecten op te leveren op korte termijn. Dit programma is toegepast in het Verenigd Koninkrijk, en is gericht op het veranderen van gedrag van kinderen. Dit programma legt de focus op het terugdringen van verwondingen bij incidenten die kunnen plaatsvinden in en rondom huis. Leraren die het programma uitvoeren worden opgeleid door de brandweer. Door de brandweer wordt een *'Risky box'* aangeleverd met achtergrondinformatie, lesplannen en activiteiten voor de leerlingen (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 18). De activiteiten zijn gericht op het oefenen van het nemen van veilige maatregelen en beslissingen, het beïnvloeden van gezinsleden en andere mensen in de omgeving om maatregelen te nemen om risico's te beperken (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 18). De nameting vond vier maanden na de interventie plaats waarbij een aantal items uit de activiteit is gemeten. Uit de evaluatie bleek dat zowel de kennis als de vaardigheden van deelnemers was toegenomen met betrekking tot wat ze

moesten doen in geval van brand, en wat ze moesten doen als hun kleding in brand stond. Uit deze evaluatie werd geconcludeerd dat het oefenen met incidenten meer effect heeft dan het mondeling toelichten van instructies (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 18).

3.4.2.3. Het verstrekken van middelen

Een bekende activiteit van BrandVeilig Leven is het verstrekken en monteren van rookmelders. Uit internationaal onderzoek is gebleken dat het verstrekken en monteren van rookmelders, middels een woningbezoek, positieve effecten oplevert. Uit onderzoek blijkt dat alleen het uitdelen van een gratis rookmelder niet effectief is, omdat het merendeel van de burgers de rookmelder vervolgens niet heeft geïnstalleerd. Een kanttekening die hierbij wordt gemaakt, is dat het noodzakelijk is om aandacht te houden voor het werkend houden van de rookmelders op de langere termijn (Dangermond & Oberijé, 2015).

In 1998 is er onderzoek gedaan naar de lange-termijn-effecten van het uitdelen en monteren van rookmelders in huishoudens met een verhoogd brandrisico in de Verenigde Staten. Bij deze vooraf geselecteerde huishoudens zijn rookmelders geïnstalleerd en vervolgens drie tot vier jaar later is er onaangekondigd een bezoek gebracht aan deze gezinnen om de werking van de rookmelders te controleren. Er wordt geconcludeerd dat 72% van de huishoudens nog een werkende rookmelder had, en dat lege of ontbrekende batterijen de oorzaak waren van een niet werkende rookmelder (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 20).

3.4.2.4. Combinatie van interventies

Een veel voorkomende gecombineerde activiteit is het afleggen van een woningbezoek en het installeren van rookmelder. Het geven van voorlichting over brandpreventie tijdens woningbezoeken in combinatie met het verstrekken en installeren van rookmelders blijkt een positief effect te hebben op brandveilig gedrag van bewoners.

In 2008 heeft de brandweer in Canada duizenden woningbezoeken afgelegd met als doel om informatie te delen over het voorkomen van brand en het installeren van rookmelders. Deze activiteit was gericht op het delen van informatie, aanbieden van een brandveiligheidscheck, installeren en/of controleren van rookmelders en het overhandigen van een informatiepakket. Daarnaast werd het doel en het belang van deze activiteit uitgelegd door middel van een persoonlijke brief van de brandweercommandant. De conclusie die werd getrokken na de evaluatie van deze activiteit is dat brandweerpersoneel in staat is om het aantal en de ernst van woningbranden te reduceren door het aanbieden van gerichte verspreiding van kennis over brandpreventie in risicogebieden (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 37).

3.4.3. Samenvattend beeld

Voor het implementeren van activiteiten uit het programma BrandVeilig Leven heeft de brandweer partners nodig die vorm geven aan de uitwerking en uitvoering van het programma. Door middel van samenwerking is het mogelijk om een groter draagvlak te creëren voor het programma en eventueel losse onderdelen uit het programma BrandVeilig Leven. Daarnaast maakt samenwerking met andere partners het mogelijk om informatie en kennis uit te wisselen over doelgroepen en gesignaleerde knelpunten met betrekking tot

brandveiligheid. Door binnen het programma BrandVeilig Leven afstemming te zoeken over de doelgroep waarbij het nodig is om activiteiten uit te voeren in samenwerking met betrokken partners kunnen oplossingen worden geboden voor gesignaleerde knelpunten. Deze samenwerking kan zowel worden ontplooid met interne als externe partners. Het programma BrandVeilig Leven vormt namelijk een onderdeel van de brandweerorganisatie, maar ook de andere disciplines binnen de veiligheidsregio kunnen een rol spelen in het opzetten en uitvoeren van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014).

Uit onderzoek van de WRB blijkt dat een aantal interventies in het kader van BrandVeilig Leven succesvol is gebleken. Om het effect van deze interventies vast te stellen is gebruik gemaakt van interventiegroepen en controlegroepen waarbij vervolgens 0-metingen en 1-metingen hebben plaatsgevonden. Uit dit internationaal onderzoek is gebleken dat het belangrijk is om naast het geven van voorlichting, het overdragen van kennis, aandacht te besteden aan het oefenen en uitvoeren van elementen die naar voren gebracht worden tijdens de voorlichting. Zo wordt verondersteld dat het laten nadenken en uitvoeren van een vluchtplan positieve effecten heeft op de langere termijn binnen bepaalde doelgroepen. Het laten ervaren en beleven van handelingen komt ook nadrukkelijk naar voren in de effectief bewezen onderwijsprogramma's *'Lifeskill Learning for Living'* en *'Risk Watch'*. Als het gaat om het verstrekken van middelen lijkt het noodzakelijk te zijn om de middelen ook direct te monteren. Vervolgens is het belangrijk om aandacht te houden voor het werkend houden van rookmelders wat kan worden gedaan door het uitvoeren van een woningbezoek. Er kan worden gesteld dat een aantal activiteiten effectief is gebleken als er aandacht is geweest voor gedetailleerde items uit het onderwerp brandveiligheid. Daarnaast worden activiteiten veelal uitgevoerd binnen een specifieke doelgroep of kansgroep.

3.5. Evaluatiemethoden voor BrandVeilig Leven

De activiteiten van BrandVeilig Leven zetten in op het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burgers en de bereidheid van burger om hun eigen veiligheid te organiseren. Om te kunnen bepalen of door middel van het uitvoeren van deze activiteiten ook de gewenste resultaten worden bereikt, is het belangrijk om evaluatiemethoden te hanteren. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de evaluatiemethoden van Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) welke randvoorwaarden creëren die gebruikt kunnen worden om het programma BrandVeilig Leven te evalueren op vier verschillende niveaus.

Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) hebben een evaluatiemethoden ontwikkeld welke veelal wordt gebruikt bij het evalueren van training- of ontwikkelingsprogramma's in de publieke sector. Deze evaluatiemethoden evalueert op vier verschillende niveaus, namelijk: reactie, leren, gedrag en resultaten (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006). Er zijn drie belangrijke redenen waarom een training- of ontwikkelingsprogramma geëvalueerd dient te worden:

- Om het betreffende programma te verbeteren;
- Het maximaliseren van het overbrengen van leerdoelen naar gedrag welke in verband staan met de organisatorische resultaten;

- Om de waarde van het training- of ontwikkelingsprogramma aantoonbaar te maken (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016, p. 26).

3.5.1. Niveau 1: reactie

Het evalueren van de reactie kan worden vergeleken met het evalueren van klanttevredenheid. Het is noodzakelijk dat deelnemers positief reageren op een programma en het nut inzien van deelname aan het programma wil het trainingsprogramma succesvol zijn. Het evalueren van de reactie levert suggesties op die kunnen bijdragen aan het verbeteren van het programma. Daarnaast kan de reactie op het programma gebruikt worden om te bepalen of het bijdraagt aan de vooraf vastgestelde doelstellingen van het programma (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006).

3.5.2. Niveau 2: leren

Het is belangrijk om het niveau leren te onderzoeken aangezien het onwaarschijnlijk is dat gedrag van burgers zal veranderen als er geen leerdoelen zijn bereikt bij deelname aan het programma. Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) maken onderscheid in drie verschillende soorten leerdoelen, namelijk: kennis, vaardigheden en houding (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006). De leermomenten van de deelnemers hebben betrekking op de mate waarin zij daadwerkelijk kennis hebben opgedaan en vaardigheden hebben verbeterd. Daarnaast is het ook belangrijk om de manier waarop kennis en vaardigheden worden overgedragen te evalueren om de uitvoering van een programma te verbeteren (Sels, Forrier, Maes, & Bollens, 2000).

3.5.3. Niveau 3: gedrag

Het evalueren van gedrag heeft betrekking op de leermomenten van de participanten en het gedrag nadat zij activiteiten uit een programma hebben gevolgd. Hebben burgers daadwerkelijk geleerd van de activiteiten uit het programma BVL waardoor hun gedrag veranderd, waardoor zij zelfredzaam gedrag vertonen? Om gedragsverandering te kunnen meten is het belangrijk dat burgers ook de mogelijkheid hebben gekregen om hun zelfredzame gedrag te kunnen tonen. Het is namelijk erg ingewikkeld om te voorspellen op welk moment gedrag van burgers zal veranderen, nadat zij activiteiten uit het programma BVL hebben gevolgd. De burger dient dus de mogelijkheid te krijgen om zijn/haar geleerde gedrag in de praktijk toe te passen (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006). Het betreft dus de mate waarin het geleerde gedrag ook daadwerkelijk tot uitdrukking komt. Het is belangrijk om te beschrijven welk gedrag wenselijk is om vervolgens de gewenste resultaten van de organisatie te kunnen realiseren.

3.5.4. Niveau 4: resultaat

Het evalueren van resultaten is het meest lastige onderdeel van het evaluatiemodel vanwege het ontbreken van data over prestaties van deelnemers. Het evalueren van resultaten heeft betrekking op de mate waarin het programma BrandVeilig Leven ook daadwerkelijk bijdraagt aan de gestelde doelstellingen van de VRZHZ. Het betreft dus het meten of doelstellingen zijn behaald, of er sprake is van vooruitgang van het programma (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006).

Afbeelding 3: Niveaus evaluatiemodel (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006).

Het meten van het niveau reactie en leren is makkelijker dan het meten van het niveau gedrag en resultaat. Echter

veronderstellen Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) dat het belangrijk is om op alle vier de niveaus te meten. Afbeelding 3 laat zien dat elk niveau invloed heeft op het daaropvolgend niveau. Dit betekent dat een positieve reactie van de participant zal zorgen voor een bevorderend leereffect, en een verhoogd leereffect een positief effect zal hebben op gedragsverandering van de participant (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2006).

3.5.5. Samenvattend beeld

Het evalueren van de activiteiten van het programma BrandVeilig Leven dient te gebeuren op alle vier de niveaus: reactie, leren, gedrag en resultaat. Het evalueren van de reactie is gericht op de gedachten en gevoelens van de deelnemers over de activiteiten uit het programma. Het leerniveau is gericht op de kennis en vaardigheden die deelnemers hebben opgedaan tijdens de deelname aan de activiteiten uit het programma. Het evalueren van het gedrag is gericht op gedragsverandering, het verbeteren of aanleren van vaardigheden en de mogelijkheid om dit geleerde gedrag toe te kunnen passen. Tot slot evalueert het niveau resultaten de uiteindelijke uitkomsten als gevolg van de activiteiten van BrandVeilig Leven met betrekking tot de gestelde doelstellingen van BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ.

3.6. Verandering binnen de brandweerorganisatie

In het rapport *'de Brandweer over morgen'* wordt kenbaar gemaakt dat de brandweezorg in Nederland in beweging is. In *'de Brandweer over morgen'* is een nieuw bedrijfsmodel gepresenteerd wat verbonden is aan een nieuwe werkwijze, namelijk meer focus op de voorkant van de veiligheidsketen. Voor de brandweerorganisatie betekent dit dat er veranderingen zullen plaatsvinden op organisatieniveau. Een belangrijk uitgangspunt bij het nieuwe bedrijfsmodel van de Brandweer is, dat het veranderproces wordt doorlopen met mensen uit de brandweerorganisatie. Veranderingen op organisatieniveau binnen het publieke domein heeft onder andere betrekking op nieuwe structuren en systemen. Daarnaast zullen processen binnen de organisatie veranderen waarbij het gaat om het verloop van de implementatie van de verandering en de interventies die hiervoor nodig zijn (Kuipers, De Witte, & Van Der Voet, 2013, p. 2).

Vanuit de veranderingen van de brandweerorganisatie is het belangrijk om aandacht te hebben voor de aspecten van verandermanagement, namelijk: de context van de verandering, de inhoud van de verandering, betekenisgeving bij de verandering, het veranderproces en de uitkomsten van de verandering (Kuipers et al. 2013).

3.6.1. Context van de verandering

De context van de verandering heeft betrekking op zowel de interne als externe omgeving van de organisatie welke bedreigingen en mogelijkheden kunnen vormen voor de

veranderende organisatie. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende factoren (Koppenjan, Van Sluis, Van Der Meer, Kuipers, & Van Paridon, n.b.):

- Politieke ontwikkelingen
- Economische ontwikkelingen
- Sociale ontwikkelingen
- Demografische ontwikkelingen
- Technologische ontwikkelingen
- Veranderende behoeften van stakeholders (Koppenjan et al. N.B., p. 5).

3.6.2. Inhoud van de verandering

Bij de inhoud van de verandering gaat het om de intentie achter de verandering, namelijk de waarom-vraag en de wat-vraag. Het waarom en wat veranderd moet worden, heeft betrekking op wat er gerealiseerd moet worden en waarom dat noodzakelijk is om de gewenste verandering te kunnen realiseren. Er wordt onderscheid gemaakt in vier verschillende aspecten op organisatieniveau (Kuipers et al. 2013):

- De structuur omvat alle activiteiten welke noodzakelijk zijn om een product of dienst te kunnen produceren, en de manier waarop dit wordt uitgevoerd;
- De cultuur heeft betrekking op de manier waarop werknemers in een organisatie met elkaar omgaan;
- Competenties van medewerkers heeft betrekking op de aanwezigheid van kennis, ervaring en houding van medewerkers welke noodzakelijk zijn om de verandering te kunnen realiseren;
- De technologie omvat materiële voorwerpen en kennis welke noodzakelijk zijn om complexe organisaties te kunnen besturen (Kuipers et al. 2013, p. 4).

Daarnaast maken Kuipers et al. (2013) onderscheid in drie verschillende soorten veranderingen:

- *First order change* zijn veranderingen welke zich beperken tot een subsysteem of een deelproces binnen de organisatie. Hierbij kan gedacht worden aan de introductie van nieuwe processen, systemen en procedures.
- *Second order change* betreft de verandering van de organisatie in zijn geheel. Deze verandering legt de focus op de organisatiecultuur en betreft vaak een reorganisatie.
- *Third order change* betreft de verandering van een complete sector. Deze verandering heeft invloed op meerder organisaties (Kuipers et al. 2013, p. 4).

Naast de verschillende soorten veranderingen kan er ook nog onderscheid gemaakt worden in een *blueprint change* en een *open-ended change* (Koppenjan et al. N.B., p. 6). Als de inhoud van een verandering tot in detail is beschreven, dan betreft het veranderproces niet meer dan het implementeren van een blauwdruk. Echter is er bij het implementeren van een blauwdruk weinig ruimte voor onderhandeling en aanpassing waardoor er mogelijk weerstand kan ontstaan tegen de verandering. Een veranderproces met een open einde daarentegen maakt het mogelijk op geleidelijk te veranderen waarbij ondersteuning kan worden geboden (Koppenjan et al. N.B., p. 6).

3.6.3. Betekenisgeving bij de verandering

Bij de betekenis bij de verandering gaat het om de individuele betekenis van betrokkenen bij de verandering. Dit is van belang omdat mensen handelen op basis van hun emoties en hun definitie van de werkelijkheid. De inhoud van de verandering kan door verschillende betrokkenen op een andere manier worden geïnterpreteerd, waardoor de verandering ook op verschillende manieren wordt beleefd. De betekenisgeving van de verandering is persoonlijk, maar door middel van interactie is het mogelijk om betekenisgeving vorm te geven (Kuipers et al. 2013). Koppenjan et al. (N.B.) veronderstellen dat een sterke professionele cultuur, de aard van operationele processen, de rol van teams en de relatie tussen de professionals en het management invloed heeft op de betekenis, houding en gedrag van betrokkenen met betrekking tot het veranderingsproces (Koppenjan et al. N.B., p. 7).

3.6.4. Het veranderproces

Voor het succesvol implementeren van het veranderproces is het belangrijk om veel aandacht te hebben voor het veranderproces. Hiervoor is het noodzakelijk om te beschikken over leiderschap. Daarnaast is het belangrijk dat er draagvlak wordt gecreëerd onder de medewerkers en zij bereid zijn om te participeren in de verandering (Kuipers et al. 2013). In de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen *'planned change'* en *'emergent change'*. Bij *planned change* gaat het om een verandering die volledig gepland is en top-down wordt uitgevoerd. Een *emergent change* is het veranderproces afhankelijk van de participatie van medewerkers (Kuipers et al. 2013). De *planned change* wordt veel gebruikt om een veranderproces te implementeren in een publieke organisatie. De organisatorische veranderingen binnen de brandweerorganisatie kunnen ook worden gezien als een geplande verandering. Om de complexiteit van het veranderproces te structureren kan er een onderscheid worden gemaakt in de volgende stappen (Koppenjan et al. N.B., p. 7):

- Top-down interventies welke gebaseerd zijn op een blauwdruk;
- Gedecentraliseerde modellen waarin verandermanagers ruimte geven aan de uitvoerende medewerkers op lager organisatieniveau;
- Pluralistische benadering waarin verschillende partijen samenwerken om organisatorische veranderingen voort te zetten;
- Een lerende benadering waarin een groep veranderaars experimenten bottom-up introduceert, veelbelovende voorbeelden selecteert, een visie update en een nieuwe experimenten voorbereid (Koppenjan et al. N.B., p. 7.)

3.6.5. Uitkomsten van de verandering

De uitkomsten van de veranderingen kunnen op verschillende manieren worden beschreven. De uitkomsten kunnen worden gezien als resultaat van het veranderproces en de wijze waarop het proces verliep. Daarnaast kunnen er zowel bedoelde als onbedoelde resultaten worden behaald, en zowel positieve als negatieve resultaten (Kuipers et al. 2013). Deze verschillende uitkomsten van een verandering zijn mogelijk omdat houding en reacties van betrokkenen invloed hebben op de inhoud van de verandering en de koers van het veranderproces. Of een verandering een succes is, is afhankelijk van de positie, belangen en perspectieven van actoren in de omgeving van de organisatie (Koppenjan et al. N.B.)

3.6.6. Samenvattend beeld

Verandermanagement binnen een organisatie vraagt om aandacht voor vijf verschillende aspecten van de verandering. Ten eerste is het noodzakelijk om focus te houden op de context van de verandering. Dit betreft de ontwikkelingen die zich voordoen in zowel de interne als externe omgeving van de organisatie. Vervolgens is het belangrijk om aandacht te hebben voor de inhoud van de verandering. Hierbij dient antwoord te worden gegeven op de vraag waarom een verandering noodzakelijk is, en wat er veranderd moet worden. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de soort verandering. Ten derde is de betekenisgeving bij de verandering belangrijk welke betrekking heeft op de individuele betekenis bij de verandering. Deze betekenisgeving kan verschillend zijn, maar is te vormen door middel van interactie. Ten vierde worden er randvoorwaarden gecreëerd voor het succesvol implementeren van een gepland veranderproces. Tot slot hebben bovenstaande aspecten invloed op de uitkomsten van de verandering.

3.7. Conceptueel model

Uit het theoretisch kader zijn randvoorwaarden beschreven welke een positieve bijdragen kunnen leveren aan de doorontwikkeling van het programma BrandVeilig Leven. In het conceptueel model zullen deze succesvoorwaarden worden weergegeven, zodat dit vervolgens kan worden toegepast op de empirie.

Bevorderen van zelfredzaamheid van de burger.

Pro-actie & preventie

- Effect van preventieve maatregelen moet duidelijk zijn.
- Nut en noodzaak van preventieve maatregelen moet duidelijk zijn.
- Bieden van een handelingsperspectief om preventieve maatregelen te kunnen treffen.

Preparatie

- In kaart brengen wat dreigende risico's zijn.
- Gebruik maken van maatschappelijke en omgevingservaringen.

Repressie

- Handelingsperspectief bieden om snel te kunnen vluchten in tijden van een incident.
- Handelingsperspectief bieden om hulp te kunnen verlenen bij het bestrijden van een incident.

Nazorg

- Terugkoppeling geven aan de burger over de aard, oorzaak en bestrijding van een incident.

Randvoorwaarden voor het opzetten en uitvoeren van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven.

Community safety

- Een integrale benadering van de veiligheidsproblematiek.
- Een wijkgerichte aanpak.
- Een doelgroepgerichte aanpak.
- Samenwerkingsverband met actoren gericht op het verbeteren van (brand)veiligheid.
- Informatie en kennisdeling over risico's en doelgroepen.

Burgers

- Kennis, vaardigheden en hulpmiddelen beschikbaar stellen.
- Ingespelen op de motieven/behoefte van burgers.
- Gebruik maken van ervaringen die dichtbij de burger staan.
- Burgers ondersteunen.
- Burgers gericht uitnodigen.
- Terugkoppeling geven over de ontwikkelingen en behaalde resultaten van het programma.

Organisatieverandering

- Interne en externe omgeving van de organisatie.
- Structuur, cultuur en competenties binnen de organisatie.
- Individuele betekenis van de verandering.
- Interventies gebaseerd op blauwdruk.
- Ruimte voor uitvoerende medewerkers.
- Samenwerken met andere partijen.
- Continu leerproces.
- Resultaten van de verandering.

4. Methodologische verantwoording

4.1. Operationalisering

In de onderstaande paragraaf worden de concepten uit het theoretisch kader beschreven. Vervolgens zijn de concepten geoperationaliseerd waardoor het mogelijk is om de theoretische concepten te meten. De operationalisering van de concepten is terug te vinden in bijlage 1.

4.1.1. De veiligheidsketen

De veiligheidsketen betreft een procesmatige benadering welke bestaat uit vijf verschillende schakels. De voorkant van de veiligheidsketen is gericht op het voorkomen en voorbereiden van onveilige situaties door het treffen van maatregelen die de oorzaken van onveilige situaties beperken. De achterkant van de veiligheidsketen is gericht op het voorbereiden op het bestrijden van incidenten en het daadwerkelijk bestrijden van incidenten.

4.1.2. Zelfredzaamheid

Het begrip zelfredzaamheid veronderstelt dat een burger in staat en bereid moet zijn om zelfstandig of met behulp van anderen haar eigen (brand)veiligheid te organiseren, zodat incidenten en de gevolgen van incidenten zoveel mogelijk worden voorkomen of worden beheerst.

4.1.3. Zelfredzaamheid in de veiligheidsketen

Zelfredzaam gedrag van de burger kan plaatsvinden in alle schakels van de veiligheidsketen. In de pro-actie- en preventiefasen gaat het om het nemen van preventieve maatregelen om de gevolgen van mogelijke onveilige situaties te beperken. In de preparatiefasen gaat het om voorbereiden op het bestrijden van realistische onveilige situaties. In de repressiefase is het van belang dat burgers weten wat zij kunnen doen ten tijde van een gevaarlijke situatie. In de nazorgfase gaat het om het handelen van burgers in de herstelfase na een incident om zo snel mogelijk terug te keren naar een wenselijke situatie.

4.1.4. CLEAR-model

Het CLEAR-model omvat vijf factoren welke van positieve invloed zijn op het betrekken en activeren van burgers in het publieke domein. In dit onderzoek is het van belang om te kijken naar de voorwaarden om burgers te activeren voor deelname aan de activiteiten van het programma BrandVeilig Leven. De factor *can do* heeft betrekking op kennis, vaardigheden en hulpbronnen die burgers nodig hebben om deel te kunnen nemen aan publieke activiteiten. Bij de factor *like to* gaat het om de motivatie van burgers om deel te nemen aan publieke activiteiten. De factor *enabled to* veronderstelt dat burgers ondersteund en betrokken moeten worden bij de activiteiten in het publieke domein. Bij de factor *asked to* gaat het om het uitnodigen van burgers voor publieke activiteiten en het belonen van burgers voor deelname aan de activiteiten. De laatste factor, *responded to*, is het van belang dat burgers terugkoppeling ontvangen van de organisatie over hun geleverde input tijdens de activiteiten.

4.1.5. Community safety

Community safety heeft betrekking op de samenwerking tussen de maatschappij en overheidsorganisaties om de sociale en fysieke veiligheid te voorkomen, te beperken en te bestrijden door middel van een wijkgerichte en doelgroepgerichte aanpak. Het gaat hier dan om een samenwerking tussen de veiligheidsregio's, brandweer Nederland en een interne samenwerking binnen de veiligheidsregio. Daarnaast is het ook van belang om kennis en informatie te delen binnen deze samenwerking.

4.1.6. Evalueren

Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) hebben een evaluatiemethoden ontwikkeld op vier verschillende niveaus namelijk: reactie, leren, gedrag en resultaat. Deze methode kan gebruikt worden om het programma BrandVeilig Leven te evalueren op deze vier verschillende niveaus. Het niveau reactie gaat om het evalueren van de mening van deelnemers, de relevantie van activiteiten en de wijze waarop activiteiten worden uitgevoerd. Het niveau leren heeft betrekking op het vaststellen van leerdoelen voor deelnemers, de mate waarin deelnemers hebben geleerd van de activiteiten en het gebruik maken van *evidence based* activiteiten. Bij het niveau gedrag gaat het om het gebruik maken van vervolgtactiviteiten zodat burgers datgeen wat zij geleerd hebben tot uitvoering kunnen brengen. Het niveau resultaat heeft betrekking op het meetbaar maken van doelstellingen en gewenste resultaten om dit vervolgens te kunnen evalueren.

4.1.7. Organisatieverandering

Vanuit de veranderingen binnen de brandweerorganisatie is het zinvol om aandacht te hebben voor vijf verschillende aspecten van verandermanagement, namelijk: de context, de inhoud, betekenisgeving, het veranderproces en de uitkomsten. De context van de verandering betreft de ontwikkelingen binnen zowel de interne als externe omgeving van de organisatie. De inhoud van de verandering heeft betrekking op de structuur, cultuur, competenties en technologie binnen de organisatie. Bij de betekenisgeving gaat het om de individuele betekenis van betrokkenen met betrekking tot de verandering. Om het veranderproces succesvol te implementeren dient er rekening te worden gehouden met vier verschillende randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden worden nader beschreven in de operationalisering in bijlage 1. De uitkomsten van de verandering heeft betrekking op de resultaten van het veranderproces en de wijze waarop het proces is verlopen.

4.2. Onderzoeksmethoden

Voor het uitvoeren van dit onderzoek binnen de VRZHZ is gekozen voor het uitvoeren van een kwalitatief onderzoek. Een kwalitatief onderzoek richt zich met name op het verkrijgen van diepgaande informatie over een sociaal fenomeen (Van Thiel, 2009). In dit onderzoek is getracht om diepgaande informatie te verzamelen over de activiteiten uit het programma BrandVeilig Leven ter bevordering van de zelfredzaamheid van burgers en of is voldaan aan de randvoorwaarden om dit te bewerkstelligen. Er zal binnen dit onderzoek gebruik worden gemaakt van twee verschillende onderzoeksstrategieën.

4.2.1. Documentenanalyse

Door middel van documentenanalyse is het mogelijk om de resultaten van het programma BrandVeilig Leven in de breedte te analyseren. Binnen dit onderzoek is het belangrijk dat er informatie wordt verzameld over de context van BrandVeilig Leven aangezien er zowel landelijk als regionaal diverse activiteiten worden ontwikkeld. Het is van belang om onderzoeksgegevens te verzamelen over de aanleiding, doelstelling, uitvoering en het verloop van het programma BrandVeilig Leven. Hiervoor wordt gebruik gemaakt zowel interne als externe documentatie omtrent het onderwerp. Hiermee is getracht om een overzicht te krijgen van de activiteiten van BrandVeilig Leven die zijn vastgelegd en worden uitgevoerd ter bevordering van de zelfredzaamheid van de burger. Daarnaast kan worden bepaald aan de hand van welke randvoorwaarden deze activiteiten zijn vormgegeven (Van Thiel, 2009). Binnen dit onderzoek zal ook gebruik worden gemaakt van een onderzoek in het kader van BrandVeilig Leven, welke is uitgevoerd in de veiligheidsregio Limburg-Noord. Deze gegevens kunnen worden gebruikt ter vergelijking met de ontwikkelingen binnen de VRZH.

4.2.2. Semigestructureerde interviews

Vervolgens is ook gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews.

Er is gebruik gemaakt van deze onderzoeksmethoden om in kaart te brengen of de activiteiten uit het programma BrandVeilig Leven voldoen aan de randvoorwaarden welke zijn geschetst in het theoretisch kader. Randvoorwaarden welke noodzakelijk zijn om de zelfredzaamheid van de burger te bevorderen door middel van het uitvoeren van de activiteiten. Ook zijn de interviews gebruikt om te onderzoeken in hoeverre er een verband is te vinden tussen de elementen in het theoretisch kader en de beleefde werkelijkheid omtrent het programma BrandVeilig Leven. Daarnaast bieden semigestructureerde interviews de mogelijkheid tot nieuwe elementen zoals kansen en bedreigingen. Tijdens de interviews zijn aan alle geïnterviewden vragen gesteld welke zijn opgesteld aan de hand van de operationalisering. Door gebruik te maken van semigestructureerde interviews blijft de mogelijkheid bestaan om aanvullende vragen te stellen om diepgaande informatie te verkrijgen omtrent het onderwerp (Van Thiel, 2009).

Om in dit onderzoek een integraal beeld te krijgen van het onderzoeksonderwerp is gekozen om drie verschillende groepen te interviewen namelijk op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Voor de interviews op strategisch niveau zijn respondenten geïnterviewd die op strategisch niveau nauw betrokken zijn bij de interne en externe strategie van de organisatie gebaseerd op te beïnvloeden risico's voor de organisatie en samenleving. Deze respondenten zijn dan ook betrokken bij de ontwikkeling, implementatie en doorontwikkeling van het programma BrandVeilig Leven. Voor de interviews op tactisch en operationeel niveau zijn respondenten geïnterviewd die betrokken zijn bij het aansturen en uitvoeren van het programma BrandVeilig Leven. Er is alleen gekozen voor respondenten die nauw betrokken zijn bij de ontwikkeling, het opzetten en het uitvoeren van activiteiten van BrandVeilig Leven om inzicht te krijgen in de mogelijke verbeterpunten voor de vormgeving en uitvoering van BrandVeilig Leven. Het is een bewuste keus geweest om betrokken burgers niet te interviewen, omdat hier geen gegevens over bekend zijn binnen

de VRZHZ. Daarnaast beschikt de VRZHZ niet over effectrapportages van BrandVeilig Leven waardoor het moeilijk is om het effect van BrandVeilig Leven op burgers te onderzoeken

Voor het onderzoek zijn in het totaal 22 interviews afgenomen, waaronder 6 op strategisch en tactisch niveau, 9 op operationeel niveau en 2 interviews zijn afgenomen met medewerkers binnen het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) met betrekking tot brandpreventie en zelfredzaamheid. De interviews zijn *face-to-face* afgenomen en hadden een duur van 40 tot 60 minuten. Alle interviews zijn met toestemming van de respondenten opgenomen en vervolgens getranscribeerd.

4.3. Betrouwbaarheid en validiteit

4.3.1. Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek is in het belang van de onderzoeksresultaten welke bepaald wordt door de nauwkeurigheid en consistentie waarmee variabelen worden gemeten (Van Thiel, 2009, p. 56). De nauwkeurigheid en consistentie van de gemeten variabelen worden gewaarborgd door de ingezette onderzoeksmethoden. Het is van belang dat de operationalisering nauwkeurig heeft plaatsgevonden om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen. Voor het verwerken van de antwoorden op de interviewvragen is dan ook gebruik gemaakt van coderingen, zodat vergelijkingen mogelijk zijn. Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te verhogen is gebruik gemaakt van coderingen om ervoor te zorgen dat de begrippen en indicatoren nauwkeurig worden gemeten. Daarnaast zijn de onderzoeksresultaten controleerbaar waardoor het onderzoek herhaalbaar is.

4.3.2. Validiteit

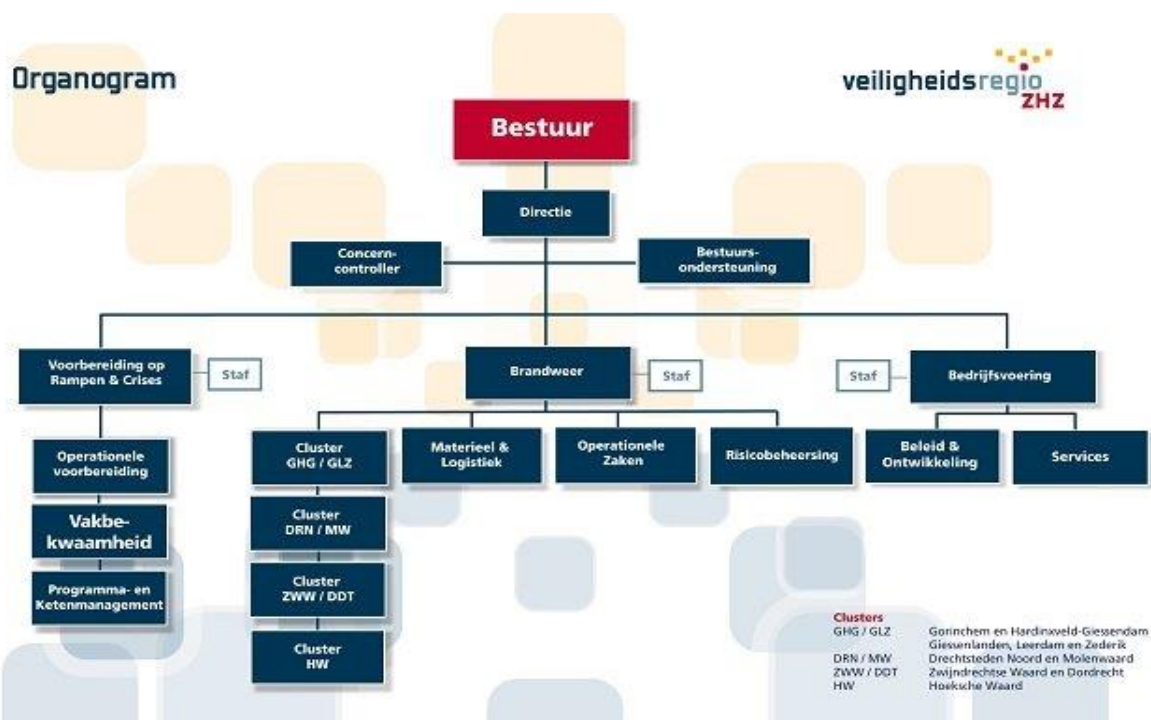
Validiteit heeft betrekking op de geldigheid van het onderzoek. Zoals in de bovenstaande paragraaf is beschreven wordt er gebruik gemaakt van triangulatie waardoor het mogelijk is om de interne validiteit van dit onderzoek vast te stellen. Dit is gedaan door de verschillende begrippen uit het theoretisch kader te definiëren en te operationaliseren. De externe validiteit is gericht op de generaliseerbaarheid van de resultaten van het onderzoek. Dit houdt in dat de conclusies van dit onderzoek ook geldend zijn voor vergelijkbare situaties die niet zijn onderzocht (Van Thiel, 2009). De externe validiteit van dit onderzoek zal beperkt zijn. De opzet van het onderzoek biedt ook mogelijkheden om dit onderzoek te herhalen binnen andere veiligheidsregio's. Dit gezien het feit dat op landelijk niveau het besluit is genomen om de focus te leggen op activiteiten welke betrekking hebben op de voorkant van de veiligheidsketen. Echter wordt dit onderzoek alleen uitgevoerd binnen de VRZHZ, waardoor de uitkomsten uit het onderzoek niet automatisch gelden voor alle veiligheidsregio's.

5. Casusbeschrijving

5.1. Organisatiestructuur veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

De VRZHZ is ontstaan in 2010 uit een gemeenschappelijke regeling van 17 gemeenten in de Hoeksche Waard, Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Binnen deze regio wonen ruim 483.000 inwoners en er zijn ruim 21.000 ondernemingen gevestigd. De VRZHZ is vanwege een logistiek- en vervoersknooppunt van nationaal en internationaal belang. Er is sprake van intensief verkeer van mensen en goederen over de weg, het water en het spoor. Daarnaast bevinden zich binnen de regio diverse industriegebieden en bedrijventerreinen waar activiteiten plaatsvinden met gevaarlijke stoffen, en de opslag en transport van gevaarlijke stoffen. Om deze risico's in kaart te brengen en de gevolgen van deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de VRZHZ opgericht (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015).

De bestuurlijke organisatie bestaat uit een voorzitter, het dagelijkse bestuur en het algemeen bestuur. De burgemeester van Dordrecht is de voorzitter van het algemeen en dagelijks bestuur van de VRZHZ. Het algemeen bestuur bestaat uit de 17 burgemeester van de betrokken gemeenten. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door vijf burgemeester van de grootste gemeenten binnen de regio VRZHZ en de algemeen directeur van de VRZHZ. Uit het organogram is op te maken dat de VRZHZ wordt gevormd door drie organisatie-eenheden, namelijk: Voorbereiding op rampen en crisis (VRC), de Brandweer en bedrijfsvoering.

Afbeelding 4: Organogram VRZHZ (VRZHZ, n.b.)

5.2. Missie en visie

De missie van de VRZHZ luidt als volgt:

“Samen sterk in risicobeheersing, incidentbestrijding en herstel uit de ontwrichte situatie. De VRZHZ stimuleert en faciliteert het samenwerking van overheidsdiensten, organisaties, burgers en partners, opdat de fysieke veiligheid om te kunnen wonen, werken en recreëren wordt gewaarborgd en om zoveel mogelijk schade en leed bij incidenten, rampen en crises te voorkomen en beperken” (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015, p. 9).

De VRZHZ legt de nadruk op zelfredzaamheid, veiligheidsbewustzijn en de primaire verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven. De visie van de VRZHZ wordt als volgt vormgegeven:

- “Het voorkomen van incidenten en rampen, door het achterhalen van risico’s en om hierover te adviseren om de risico’s zoveel mogelijk te beperken;
- Het organiseren van een daadkrachtig respons voor bestrijding in acute en gevaarlijke situaties;
- Het terugkeren naar de normale situatie na incidenten zodat de maatschappelijke continuïteit gewaarborgd blijft” (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015, p. 15).

5.3. Brandweer Zuid-Holland Zuid

De Brandweer Zuid-Holland-Zuid (Brandweer ZHZ) maakt onderdeel uit van de VRZHZ doordat sinds 2013 de gemeentelijke brandweerkorpsen zijn ondergebracht in een regionale Brandweer. De taken van de regionale brandweer zijn gericht op het beperken van risico’s, het beheersen en blussen van branden (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015). De missie voor de Brandweer is leidend voor alle korpsen in Nederland, namelijk:

“Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en alles wat daarmee verband houdt; het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand; het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen. Naast brandbestrijding, hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing behoort ook risicobeheersing tot de taken” (VRZHZ, 2016, p. 1).

De visie van de Brandweer ZHZ wordt als volgt vormgegeven:

- “De brandweerorganisatie voert haar taken slagvaardig uit waarbij er gezocht wordt naar mogelijkheden voor slimmere en effectievere brandbestrijding en hulpverlening.
- Wij focussen op het verkleinen van de kans en het effect van risico’s binnen het domein van de fysieke veiligheid.
- Wij verleggen de focus van risicobeheersing via risicogerichtheid naar risico beïnvloeding.
- Wij treffen maatregelen, motiveren anderen en beïnvloeden het gedrag van organisaties en burgers ten einde het veiligheidsbewustzijn te vergroten.
- Wij beïnvloeden de risicoperceptie en –beoordeling van de burger zodanig dat deze beter in staat is waakzaam en zelfredzaam te zijn.

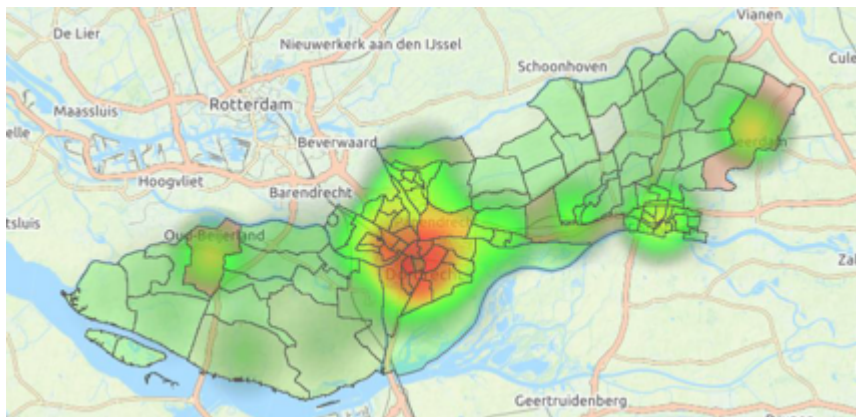
- Wij doen een beroep op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de maatschappij.
- Wij zijn voor de gemeente een deskundig adviseur” (VRZHZ, 2016, p. 1).

5.3.1. Regionaal risicoprofiel

Het regionaal risicoprofiel geeft zicht op de belangrijkste regionale risico's. Dit geeft een beeld van de mogelijke incidenten, rampen en crises die zich voor kunnen doen in de regio en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Het regionaal risicoprofiel is vastgesteld door het algemeen bestuur van de VRZHZ. In het regionaal risicoprofiel is ook rekening gehouden met risico's uit de omliggende gebieden die niet toebehoren aan de VRZHZ. In het regionaal risicoprofiel worden de bijzondere risico's benoemd die niet regelmatig voorkomen waarbij inzet van verschillende hulpdiensten noodzakelijk is (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015).

5.3.2. Brandrisicoprofiel

Het brandrisicoprofiel geeft zicht op de risico's en effecten van branden, en is daardoor gericht op de dagelijkse brandweezorg van de VRZHZ. Het brandrisicoprofiel geeft inzicht in de reguleren incidenten en ongevallen die regelmatig voorkomen binnen de VRZHZ waarbij de hulp van de brandweer wordt ingeschakeld. Het betreft dan incidenten en ongevallen van brandbestrijding, technische hulpverlening, waterongevallen en hulp aan mensen en dieren in nood (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015). In 2018 zal het brandrisicoprofiel worden uitgebreid tot een dynamisch brandrisicoprofiel. Het dynamisch brandrisicoprofiel zal meer inzicht geven in risico's doordat er een verbinding wordt gemaakt met verschillende databronnen. Deze data is afkomstig van gemeenten, centraal bureau voor de statistiek, informatie van de meldkamer voor incidenten en uit brandonderzoek. Dit maakt het mogelijk om inzicht te krijgen in brandrisico's tot op buurtniveau (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2017).

Afbeelding 5: Dynamisch brandrisicoprofiel (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2017).

5.4. BrandVeilig Leven

Brandweer Nederland heeft een internationaal onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de brandweer invulling kan geven aan activiteiten welke gericht zijn op de voorkant van de veiligheidsketen. 'Veilig leven, een verkenning naar Community Safety in Nederland', zo klinkt de titel van dit internationale onderzoek. Uit dit onderzoek is het programma 'BrandVeilig Leven' ontstaan met als doel het vergroten van het risicobewustzijn van

burgers, verantwoordelijkheidsdeling en zelfredzaamheid van de burger. De definitie van het programma BVL luidt als volgt:

“BrandVeilig leven omvat de activiteiten die tot doel hebben de fysieke en sociale veiligheid van verschillende doelgroepen in hun eigen omgeving te verbeteren. Dit gebeurt door het veiligheidsbewustzijn en hun rol in het organiseren van de eigen veiligheid en de zelfredzaamheid te vergroten. Dit in samenwerking met andere partijen in die omgeving” (Haver & Van Bussel, 2010, p. 8).

Er wordt onderscheid gemaakt in de verschillende type activiteiten die de brandweer kan inzetten in het kader van BVL, namelijk:

- Het overdragen van kennis.
Deze activiteiten zijn gericht op voorlichting en onderwijs van burgers gericht op het bevorderen van kennis over brandveiligheid.
- Het aanleren van veilig gedrag.
Deze activiteiten zijn gericht op trainen van burgers in het geval van een gevaarlijke situatie met als doel om routematig gedrag te ontwikkelen.
- Het verstrekken van middelen die de brandveiligheid of brandveilig gedrag bevorderen.
- Een combinatie van de hierboven genoemde activiteiten (Dangermond & Oberijé, 2015, pp. 12-21).

5.4.1. Landelijke speerpunten 2016-2020 BrandVeilig Leven

Sinds 2010 heeft de brandweer diverse initiatieven ontwikkeld waarmee getracht wordt om Nederland brandveiliger te maken. In de jaren 2016-2020 wil de brandweer meer focus aanbrengen in BrandVeilig Leven. Om dit mogelijk te maken zijn er vier speerpunten geformuleerd door BrandVeilig Leven:

- 1) Analysebenadering van risico- en kansgroepen.
Het betreft het in kaart brengen van risicogroepen en de oorzaken van het probleem om vervolgens interventies te kunnen inzetten. Hierbij wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van kennis van anderen. Daarnaast wordt er ook een focus gelegd op het meten van de effecten van deze interventies. De analysebenadering van risico- en kansgroepen geeft informatie over maatregelen die een verschil kunnen maken en waar de brandweer haar middelen op zou kunnen inzetten (Brandweer Nederland, 2016, p. 6).
- 2) Bevorderen van BrandVeilig leven via beïnvloeders.
Het programma BVL kan verbeterd worden door de samenwerking te zoeken met partijen die invloed hebben op de risico- en kansgroepen. Het idee is hierbij dat elke betrokken partij haar eigen kennis en informatie kan leveren welke een positieve bijdragen kan leveren aan een brandveilig Nederland (Brandweer Nederland, 2016, p. 9).
- 3) Bevorderen van een (brand)veilige omgeving door het stimuleren van innovaties.
Dit heeft betrekking op innovaties die een positieve bijdrage kunnen leveren aan brandveiligheid. Het idee is dat het onderwerp brandveiligheid wordt meegenomen in de ontwikkeling van nieuwe producten (Brandweer Nederland, 2016, p. 12).

- 4) Investeren in de kwaliteit en kennis van eigen personeel. BrandVeilig Leven vraagt om vakmanschap op operationeel, tactisch en strategisch niveau. Het is hierbij belangrijk dat er sprake is van actuele kennis, passende vaardigheden en goed ontwikkelde competenties. Het is de ambitie om te komen tot een basiskwaliteit van kennis en kunde van de brandweermensen die werken voor BrandVeilig Leven (Brandweer Nederland, 2016, p. 15).

5.5. BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ

De VRZHZ heeft in 2013 de koers van het programma BrandVeilig Leven bepaald. Dit is als volgt omschreven: *“Activiteiten die tot doel hebben het brandveiligheidsbewustzijn en de rol in het organiseren van de eigen veiligheid en de zelfredzaamheid te vergroten, door middel van een integrale benadering met doelgroepen en andere partners in de regio Zuid-Holland Zuid”* (VRZHZ, 2016, p. 3). De activiteiten in het programma BrandVeilig Leven zijn gericht op het minder branden, minder slachtoffers en minder schade gericht op het bevorderen van naleefgedrag en het vergroten van het veiligheidsbewustzijn. De visie van BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ is als volgt geformuleerd:

- *“Wij motiveren anderen en beïnvloeden het gedrag van organisaties en burgers ten einde het veiligheidsbewustzijn te vergroten. We treffen maatregelen alleen dan wanneer het nodig is”.*
- *“Wij beïnvloeden de risicoperceptie en –beoordeling van de burger zodanig dat deze beter in staat is waakzaam en samen- zelfredzaam te zijn”.*
- *“Onze aanpak komt tot stand in samenwerking met alle –gezien het risico- passende partijen (intern en extern)”* (VRZHZ, 2016, p. 3).

Het programma BrandVeilig Leven bestaat uit vier verschillende thema’s en bestaan allemaal uit vier activiteiten.

Afbeelding 6: Activiteiten BrandVeilig Leven (VRZHZ, 2016, p. 4)

5.5.1. Omschrijving BrandVeilig Leven activiteiten binnen de VRZHZ

Zoals de bovenstaande afbeelding laat zien heeft de VRZHZ vier programma’s gekoppeld aan BrandVeilig Leven met elk haar eigen thema. De programma’s en onderliggende activiteiten zullen in het kort worden toegelicht.

5.5.1.1. Bestuurlijk gemotiveerd afwijken

Het programma bestuurlijk gemotiveerd afwijken (BGA) is onderverdeeld in vier activiteiten, namelijk: keurmerk veilig ondernemen (KVO), communiceren over brandveiligheid, object specifieke aanpak conform beleid BGA, bestuurlijke borging en samenhang. BGA komt voort uit het feit dat de wetgever de mogelijkheid biedt om af te wijken van de tijdsnormen uit de brandweezorg, mits dit wordt gemotiveerd. De onderstaande activiteiten zijn tot stand gekomen om de afwijking van de tijdsnormen te compenseren, en worden gezien als compenserende maatregelen in het kader van BrandVeilig Leven.

- Keurmerk veilig ondernemen (KVO)
KVO betreft een samenwerking tussen de veiligheidsregio en deelnemende bedrijven waarbij de veiligheidsregio een adviesrol heeft over de risico's met betrekking tot brandveiligheid.
- Communicatie over brandveiligheid
Burgers worden geïnformeerd over voorkomende brandoorzaken en de mogelijkheden om hierop actie te ondernemen.
- Object specifieke aanpak conform beleid BGA
Deze activiteit heeft betrekking op gerichte informatievoorzieningen voor geselecteerde doelgroepen. Concrete invulling is niet bekend.
- Bestuurlijke borging en samenhang
Het operationeel optreden en het treffen van compenserende maatregelen voor bestuurlijk gemotiveerd afwijken vraagt om interne afstemming en een samenhangende bestuurlijke besluitvorming. Concrete invulling is niet bekend (VRZHZ, 2016, pp. 5-6).

5.5.1.2. Van zorgen voor naar zorgen dat

Binnen dit programma staan de verminderd zelfredzamen personen centraal die thuis wonen, maar ook de burgers die in zorginstellingen verblijven. Zorginstellingen worden binnen dit programma gestimuleerd en geadviseerd om maatregelen te treffen op het gebied van veiligheid. Dit programma is onderverdeeld in vier activiteiten, namelijk: geen nood bij brand & zorg continuïteit (GNBB), e-learning voor thuiszorg Zuid-Holland, (brand)veiligheid en sociale netwerken, participeren in (brand)veilig thuis wonen.

- Geen nood bij brand (GNBB)
GNBB draait om het stimuleren van bewustwording van het belang van brandveiligheid voor alle betrokkenen bij zorginstellingen. GNBB is een vraaggerichte activiteit waardoor het mogelijk is om maatwerk te leveren aan zorginstellingen.
- E-learning voor thuiszorg Zuid-Holland
Deze activiteit is gericht op het scholen van thuiszorgmedewerkers in de regio door middel van e-learning en voorlichting waardoor zij in staat zijn om brandonveilige situatie te herkennen, te benoemen waardoor zij oplossingen kunnen aandragen.
- (Brand)veiligheid en sociale netwerken
Signalerend huisbezoek wordt regelmatig ingezet door gemeenten en deze activiteit wordt ook gebruikt om het belang van brandveiligheid onder de aandacht te brengen bij zelfstandig wonende ouderen. Als blijkt dat er sprake is van brandonveilige situaties zal dit gerapporteerd worden, om vervolgens passende maatregelen te kunnen treffen.
- Participeren in (brand)veilig thuis wonen
Dit project heeft tot doel om regionale netwerken tot stand te brengen met betrekking tot fysieke veiligheid, geografisch inzicht in risicovolle gebieden om vervolgens samen met betrokken actoren interventies uit te zetten om de brandveiligheid te verbeteren (VRZHZ, 2016, pp. 7-9).

5.5.1.3. Jong geleerd is oud gedaan

Er wordt vroeg begonnen met het informeren van de jeugd omtrent brandveilig gedrag. Als het juiste gedrag vroegtijdig wordt aangeleerd, dan bestaat de mogelijkheid dat dit gewoontegedrag wordt. Dit programma richt zich op basisscholen, voortgezet onderwijs en studenten van de PABO. Het programma is onderverdeeld in vier activiteiten, namelijk: basisscholen lespakketten en lesaanbod, middelbare scholen gastlessen ambassadeurs, BSO en kleuters, train de trainer.

- **Bassischolen**
Landelijk zijn er lespakketten ontwikkeld waardoor de lessen door de leerkrachten zelf kan worden aangeboden. Het is aan de veiligheidsregio om basisscholen te stimuleren om deze lessen te gaan geven. Deze lespakketten kunnen worden ingezet in de groepen 1 t/m 8. In groep 4 en 7 wordt de mogelijkheid geboden tot een gastles van de brandweer.
- **Voortgezet onderwijs**
Op verzoek worden er gastlessen uitgevoerd op beschikbaarheid van ambassadeurs. De focus ligt op kennisoverdracht van brandveiligheid, maar daarnaast wordt de jeugd ook gezien als de toekomst voor nieuwe brandweermensen.
- **BSO en kleuters**
Op verzoek worden er gastlessen uitgevoerd op beschikbaarheid van ambassadeurs. Ook wordt gebruik gemaakt van interactieve activiteiten zoals een bezoek aan de brandweerkazerne.
- **Train de trainer**
Met deze activiteit ligt de focus op het vergroten van bewustzijn bij aankomende nieuwe docenten met betrekking tot het onderwerp brandveiligheid. In samenwerking met de PABO zal worden bekeken wat de mogelijkheden zijn (VRZHZ, 2016, pp. 9-10).

5.5.1.4. Pas op de plaats of vernieuwen

Dit programma bevat activiteiten die niet regelmatig worden ingezet of mogelijk aangepast worden. Dit programma kan onderverdeeld worden in de volgende activiteiten: OMS borging, woningchecks Dordrecht, voorlichting na brand, relatie met woningbouwcorporaties.

- **Openbaar Meld Systeem (OMS)**
In de toekomst is het waarschijnlijk dat de OMS-meldingen via Rotterdam Rijnmond zullen lopen waardoor het noodzakelijk is dat er afstemming plaatsvindt tussen beide regio's. Het doel van deze activiteit is het reduceren van het aantal loze alarmeringen.
- **Woningchecks**
Door middel van de woningchecks is het mogelijk om bij burgers achter de voordeur te komen om 1 op 1 voorlichting te geven over brandveiligheid. Het doel is om de effectiviteit van de activiteit te evalueren om vervolgens te bepalen of de activiteit wordt doorgezet.
- **Voorlichting na brand**

Voorlichting na brand bestaat uit het afleveren van een informatieboekje nadat iemand slachtoffer is geworden van brand en het geven van voorlichting in de wijk waar de brand heeft plaatsgevonden.

- Relatie met woningbouwcorporaties
Interactie met woningbouwcorporaties is noodzakelijk om het veiligheidsniveau te verhogen van huurwoningen (VRZHZ, 2016, pp. 10-11).

6. Bevindingen

In dit hoofdstuk zullen de bevindingen van het onderzoek worden beschreven. Aan de hand van de interviews en informatie uit documenten zullen de bevindingen van dit onderzoek worden beschreven.

6.1. BrandVeilig leven

In de rapportage over de eerste verkenning van BrandVeilig Leven (2010) wordt BrandVeilig Leven omschreven als een verzameling van activiteiten om veiligheid in de directe leefomgeving van burgers te verbeteren. Activiteiten welke gericht zijn op het vergroten van het veiligheidsbewustzijn, de zelfredzaamheid en de verantwoordelijkheid van burgers om haar eigen veiligheid te organiseren (Haver & Van Bussel, 2010, p. 8). In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven van de VRZHZ wordt het programma omschreven als: *“Activiteiten die tot doel hebben het brandveiligheidsbewustzijn en de rol in het organiseren van de eigen veiligheid en zelfredzaamheid te vergroten, door middel van een integrale benadering met doelgroepen en andere partners in de regio Zuid-Holland Zuid”*. De omschrijving welke gehanteerd wordt sluit nauw aan bij de landelijke definitie van BrandVeilig Leven. Echter wordt in de landelijke definitie een onderscheid gemaakt tussen het bevorderen van de sociale en fysieke veiligheid, waar de VRZHZ nadrukkelijk heeft gekozen voor het thema brandveiligheid.

Hoe zou u het programma BrandVeilig Leven omschrijven? Op deze vraag wordt verschillend geantwoord. De ene respondent noemt: *“Dat mensen zichzelf bewust zijn van het feit dat zij zelf ook verantwoordelijkheid dragen voor het voorkomen van branden. En in het tweede facet, als er dan toch brand ontstaat, wat dan te doen om jezelf in veiligheid te brengen”*. Een ander zegt: *“Eigenlijk voorlichting geven aan iedereen die dat maar vraagt en of dat nou een vereniging van eigenaren is of een huurdervereniging of een thuiszorgorganisatie die toevallig BranVveilig Leven wil hebben, dat maakt allemaal niet uit en dan gaan we dat regelen”*. Weer een ander zegt: *“BranVveilig leven zie ik niet als een programma, maar eigenlijk meer als een samenvatting. Een term die eigenlijk een samenvatting vormt van alle activiteiten die verband hebben met brandveiligheid ten opzichte van ja, vooral gericht op burgers”*. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat BrandVeilig Leven gericht is op brandveiligheid, het overdragen van kennis en het uitvoeren van activiteiten gericht op burgers ter bevordering van de brandveiligheid.

In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 wordt een overzicht gegeven van de activiteiten van BrandVeilig Leven die binnen VRZHZ kunnen worden ingezet. In zijn totaliteit kunnen er 16 activiteiten worden ingezet. Uit de jaarplanning van BrandVeilig Leven 2017 blijkt dat er slechts een aantal van deze activiteiten worden uitgevoerd in 2017, namelijk: Keurmerk Veilig Ondernemen, Geen Nood bij Brand, lespakketten op basisscholen, voorlichting na brand, woningchecks en contacten met de woningbouwcorporaties. Uit de interviews met de medewerkers van BrandVeilig Leven is gebleken dat er ook veel aandacht wordt besteed aan de activiteit ‘communicatie over brandveiligheid’. Op veel verschillende locaties binnen de regio worden presentaties gegeven over het thema brandveiligheid. Hier kan gedacht worden aan zorginstellingen, mantelzorgers, ouderenbonden en

woningbouwcorporaties. In de activiteiten die in het jaar 2017 worden uitgevoerd staat het thema brandveiligheid centraal, waarbij duidelijk de focus is gelegd op fysieke veiligheid en niet op sociale veiligheid.

6.1.1. Doelstelling en aanleiding van BrandVeilig Leven

Uit de analyse van verschillende documenten blijkt dat de doelstelling van het programma BrandVeilig Leven niet eenduidig is. In de strategische reis *'de Brandweer over morgen'* wordt vermeld dat de doelstelling gericht is op de verschuiving van bestrijden naar voorkomen. Hierbij wordt de focus gelegd op het verhogen van het bewustzijn van burgers en bedrijven, het voorkomen dat er brand ontstaat en het vergroten van de vluchtkans (NVBR, 2009, p. 33). In een rapportage naar een eerste verkenning van *community safety* in Nederland wordt verondersteld dat de activiteiten van BrandVeilig Leven tot doel hebben om de fysieke en sociale veiligheid van verschillende doelgroepen te verbeteren. Hierbij wordt de focus gelegd op het bevorderen van veiligheidsbewustzijn en zelfredzaamheid (Haver & Van Bussel, 2010, p. 8).

In een uitvoeringsplan van VRZHZ waarvan de laatste versie uit 2017 stamt, is een doelstelling opgenomen voor BrandVeilig Leven. Deze wordt aangeduid met *"Minder branden, minder slachtoffers en minder schade gericht op het bevorderen van naleefgedrag en het vergroten van het veiligheidsbewustzijn"* (VRZHZ, 2016, p. 3). Op welke wijze de vastgestelde activiteiten van BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ zouden moeten bijdragen aan het behalen van de doelstelling staat niet beschreven. Echter kan uit de activiteiten worden opgemaakt dat de focus voornamelijk is gelegd op het bieden van een handelingsperspectief in het geval van een brand door het overdragen van kennis. Dit komt nadrukkelijk terug in de activiteiten Keurmerk Veilig Ondernemen, communicatie over brandveiligheid, Geen Nood bij Brand en de woningchecks. Door de meerderheid van de respondenten wordt echter aangegeven dat het programma BrandVeilig Leven draait om het veranderen van het brandveiligheidsbewustzijn, gedragsverandering en meer verantwoordelijkheid neerleggen bij de burger als het gaat om het organiseren van brandveiligheid. Uit het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 wordt duidelijk dat er binnen het programma 'Jong geleerd is oud gedaan' aandacht wordt besteed aan gedragsverandering. Door het aanbieden van lespakketten en gastlessen op basischolen wordt getracht om vroegtijdig kinderen te informeren over brandveilig gedrag. Het idee hierachter is dat als je het juiste gedrag vroegtijdig aanleert er een mogelijkheid bestaat dat dit gewoontegedrag wordt.

Wat is de aanleiding geweest om te starten met het programma BrandVeilig Leven? Vanuit het bestuur en het management van de veiligheidsregio's wordt hier eenduidig op geantwoord. De eerste aanleiding heeft betrekking op het nieuwe organisatiemodel van de brandweer. Naar aanleiding van het gepresenteerde organisatiemodel voor de brandweer, in de strategische reis *'de Brandweer over morgen'*, wordt de nadruk gelegd op het investeren aan de voorkant van de veiligheidsketen. De brandweer gaat haar focus verplaatsen naar het voorkomen van branden in plaats van investeren in de kwaliteit van het bestrijden van branden. Waarbij er een rol wordt weggelegd voor de burger en het

bedrijfsleven. De twee aanleiding komt voort uit het feit dat de brandweer niet kan voldoen aan de wettelijk vastgestelde aanrijdtijden binnen de regio. Vanuit de tweede aanleiding is er binnen VRZHZ dan ook een programma opgericht omtrent het treffen van compenserende maatregelen met betrekking tot het niet kunnen voldoen aan de wettelijke vastgestelde aanrijdtijden van de brandweer. Dit komt terug in het programma 'Bestuurlijk Gemotiveerd Afwijken' en is onderverdeeld in vier activiteiten. Echter is uit de interviews en documentanalyse gebleken dat slechts een activiteit binnen dit programma wordt uitgevoerd namelijk, Keurmerk Veilig Ondernemen. Deze activiteit is gericht op het overdragen van kennis en het bieden van een handelingsperspectief door middel van voorlichting aan ondernemers. Hierbij wordt dus aandacht besteedt aan een beperkt deel van de burgers. Uit het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 is niet op te maken dat hier specifiek is gekozen voor bedrijven die buiten het bereik van de brandweer vallen, als het gaat om aanrijdtijden van de brandweer in geval van incidenten.

Aan de medewerkers van het team BrandVeilig Leven is ook de vraag gesteld wat de aanleiding is geweest om te starten met het programma BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ. Zij antwoorden grotendeels eenduidig wat kan worden samengevat in de volgende woorden van een medewerker BrandVeilig Leven binnen VRZHZ: *"Nou BrandVeilig Leven is eigenlijk in het leven geroepen om de verantwoordelijkheid meer bij de burger te leggen"*.

6.1.2. De opzet van BrandVeilig Leven

Welke stappen zijn er gevolgd bij het opzetten van de activiteiten in het programma BrandVeilig Leven? De meerderheid van de respondenten geeft aan elke veiligheidsregio gewoon is gestart met het programma BrandVeilig Leven door zomaar iets te doen, maar waardoor het programma in ieder geval gestart is. Alle respondenten binnen de VRZHZ geven aan dat daar geen vaste structuren en procedures voor zijn en dat activiteiten veelal worden overgenomen van andere veiligheidsregio's. Aangegeven wordt dat er veel 'leuke' initiatieven zijn ontstaan in Nederland door de jaren heen, in het kader van BrandVeilig Leven, en op deze manier heeft BrandVeilig Leven invulling gekregen. Dit wordt ook bevestigd met het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017. Daar ontbreekt het namelijk aan structuren, procedures en richtlijnen voor het opzetten en uitvoeren van activiteiten van BrandVeilig Leven.

Door het management van BrandVeilig Leven van VRZHZ wordt aangegeven dat de rode draad binnen BrandVeilig Leven gericht is op kennisoverdracht. Door middel van kennisoverdracht wordt dan getracht om burgers handelingsperspectieven mee te geven zodat zij zich beter kunnen voorbereiden op mogelijke incidenten. Een respondent van Brandweer Nederland geeft ook aan dat de activiteiten juist ook gericht zouden moeten zijn op het bieden van handelingsperspectief met de hoop dat het gedrag van mensen ook zal veranderen. Waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat het in vele gevallen wel gaat om maatwerk want elke doelgroep is anders. Kennisoverdracht en handelingsperspectief zijn onderdelen die in alle activiteiten van BrandVeilig Leven terugkomen binnen de VRZHZ, maar er wordt nauwelijks aandacht gegeven aan maatwerk voor doelgroepen. Activiteiten binnen de VRZHZ waarbij nadrukkelijk is gekozen voor een doelgroep zijn nog in beperkte

mate aanwezig. Momenteel heeft dit alleen betrekking op de lespakketten en gastlessen op basisscholen. Binnen deze activiteit wordt nadrukkelijk gekozen voor kinderen uit groep 4 en 7 van de basisscholen.

Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat de activiteiten van BrandVeilig Leven voornamelijk aanbodgericht worden uitgevoerd. Dit wordt door respondenten verklaard door het feit dat het ook tijd heeft gekost om kenbaarheid te geven aan BrandVeilig Leven. Je moet als brandweerorganisatie investeren in deze kenbaarheid en duidelijk maken dat je van betekenis bent voor burgers en organisaties als het gaat om het voorkomen van incidenten. Wel wordt er zowel landelijk als regionaal een kanteling gezien waarbij de activiteiten met enige regelmaat ook vraaggericht worden uitgevoerd. Het betreft dan voorlichting over brandveiligheid. Dit wordt verklaard door het feit dat de ene gemeenten actiever bezig is met BrandVeilig Leven dan een andere gemeente in de regio. Activiteiten die momenteel regelmatig vraaggericht worden aangeboden binnen de VRZHZ zijn veelal de voorlichting over brandveiligheid. Dus de kennisoverdracht aan organisaties en instellingen die daar behoefte aan hebben.

Een onderzoeker van het IFV geeft aan dat de activiteiten van BrandVeilig Leven momenteel redelijk aanbod gestuurd zijn vanuit de landelijke onderliggende doelen namelijk, minder branden, slachtoffers en schade. Hierbij ligt de focus nog sterk op het overdragen van kennis, met een kleine kanttekening namelijk dat mensen ook de wil moet hebben om gedrag te veranderen en dat zij het moeten kunnen. Dezelfde onderzoeker geeft aan dat er landelijk wordt gezegd dat we van kennisoverdracht naar gedragsverandering moeten gaan, maar er is niets zo moeilijk als gedragsverandering. Vervolgens wordt ook aangegeven dat het noodzakelijk is dat burgers de kennis die zij ontvangen op peil moeten houden zodat ze op het moment dat ze zelf moeten handelen het ook daadwerkelijk kunnen doen. Dit vraagt om onthouden, continue blijven herhalen en oefenen. Dat gedragsverandering moeilijk is blijkt ook uit het aanbod van activiteiten van BrandVeilig Leven. Binnen de VRZHZ wordt momenteel alleen ingezet op het aanleren van veilig gedrag in het programma van de basisscholen. Daarbij wordt getracht om kinderen op jonge leeftijd brandveilig gedrag aan te leren, zodat het brandveilige gedrag een gewoonte wordt. Dat wordt gedaan door het aanbieden van lespakketten en gastlessen in groep 4 en 7 waarbij dus sprake is van herhaling van kennis.

6.1.3. Doelgroep-bepaling

Door het bestuur en het management van de veiligheidsregio's wordt aangegeven dat de bepaling van doelgroepen voornamelijk afhankelijk is van een drietal factoren namelijk, maatschappelijk, politiek en bestuurlijk. De bepaling van de doelgroep kan afhankelijk zijn van maatschappelijke en politieke gebeurtenissen en ontwikkelingen. Er wordt door meerdere respondenten aangegeven dat er landelijk een trend te zien is, dat er meer slachtoffers vallen bij ouderen die langer thuis blijven wonen wat mogelijk samenhangt met de vergrijzing in Nederland. Binnen de VRZHZ wordt dan ook de bestuurlijke prioriteit gegeven aan de risico's rondom het toenemende aantal zelfstandig wonende ouderen binnen de regio, wat samenhangt met de bestuurlijke factor. Daarnaast heeft de bestuurlijke

factor betrekking op de bestuurlijke prioriteiten die zijn vastgesteld in het beleidsplan de VRZHZ waarbij wordt gekeken naar de regionale risico's. Vervolgens wordt ook door meerdere respondenten aangegeven dat het een politieke opdracht is van de overheid om de zelfstandig wonende ouderen, die verminderd zelfredzaam zijn, te ondersteunen. Om beter inzicht te krijgen in risicovolle doelgroepen zal de VRZHZ in de toekomst gebruik gaan maken van het dynamisch brandrisicoprofiel. Dit is een digitale applicatie waarin je de correlatie ziet tussen de ontstane branden in de afgelopen periode in relatie tot de sociale structuren in de wijk. Zodat je kunt zien waar het programma BrandVeilig Leven zich op zou moeten richten.

Door een aantal respondenten, welke deel uitmaken van het landelijk netwerk BrandVeilig Leven, wordt ook aangegeven dat de burgers die in het dagelijks leven beperkt zelfredzaam zijn in hun leefpatroon, ook een doelgroep zijn die brandrisico's met zich meebrengt. Het betreft dan volgens deze respondenten de mate waarin de mensen zichzelf kunnen redden in de tijd die de brandweer nodig heeft om een redding te kunnen uitvoeren. Op het moment dat de brandweer er langer over doet om een incident te bestrijden, is het belangrijk dat burgers mobiel genoeg zijn om zelf handelingen te kunnen uitvoeren. Een medewerker van de VRZHZ vat het samen: *“De potentie van de doelgroep om daadwerkelijk nog iets te kunnen doen met jouw adviezen”*. Echter blijkt uit de documentanalyse en de interviews dat er momenteel geen activiteiten uitgevoerd worden specifiek gericht op deze doelgroep. In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 zijn er activiteiten opgesteld die rekening houden met de factoren van een lange aanrijdtijd en verminderd zelfredzame ouderen, namelijk Bestuurlijk Gemotiveerd Afwijken en participeren in (brand)veilig thuis wonen. Echter worden deze activiteiten niet uitgevoerd door de VRZHZ in 2017. Een andere medewerker van het team BrandVeilig Leven geeft aan: *“Wij komen eigenlijk maar tot de doelgroep van mensen die nog handelingsperspectieven kunnen creëren”*.

Een onderzoeker van het IFV geeft aan het dat belangrijk is om de focus te behouden op de jongeren doelgroepen waarbij het nog mogelijk is om gedrag te veranderen, doordat zij hier op jonge leeftijd nog ontvankelijk voor zijn.

6.2. Zelfredzaamheid

In het beleidsplan 2017-2020 van de VRZHZ wordt aangegeven dat er een integrale aanpak van zelfredzaamheid wordt ontwikkeld waarbij de rol van de VRZHZ zal verschuiven van uitvoerend naar regisserend. Hierbij wordt gebruik gemaakt van landelijke ontwikkelingen op het gebied van BrandVeilig Leven (Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, 2015, p. 17). De VRZHZ tracht de zelfredzaamheid van burgers te vergroten door duidelijke handelingsperspectieven te bieden zodat burgers en bedrijven weten wat zij moeten doen in het geval van calamiteiten. Uit de analyse van verschillende documenten blijkt dat er binnen de VRZHZ geen eenduidige definitie van het begrip zelfredzaamheid is. Een respondent van Brandweer Nederland vertelt ook dat er geen definitie van zelfredzaamheid is in het kader van BrandVeilig Leven, waarbij zij aangeeft dat veiligheidsregio's zich vaak aansluiten bij het domein van de zorg. Alle respondenten geven aan dat er binnen het programma BrandVeilig Leven geen definitie van zelfredzaamheid is waarbij wordt aangegeven dat het gaat om het

bieden van een handelingsperspectief. Het handelingsperspectief zorgt er volgens het overgrote deel van de respondenten voor dat burgers weten dat ze zelf maatregelen kunnen treffen om gevaarlijke situaties te voorkomen, te beperken of te bestrijden. Een medewerker van VRZHZ geeft aan dat de veiligheidsregio het grootste deel van de wereld niet zelfredzaam hoeft te maken, omdat de burger in principe zelfredzaam is. Dus is het belangrijk dat de focus wordt gelegd op doelgroepen die niet meer in staat zijn om zelfstandig maatregelen te treffen in het kader van brandveiligheid. *“Ik vind het een politieke opdracht van de overheid om deze bevolkingsgroepen te ondersteunen in zelfredzaamheid”*. Een medewerker van de GHOR geeft aan dat er ook bevolkingsgroepen zijn die je als veiligheidsregio niet zelfredzamer kan maken als dat ze nu zelf zijn. Het is voor deze bevolkingsgroepen belangrijk als zij van meer informatie worden voorzien, en dat bij deze doelgroepen de boodschap moet worden uitgedragen dat burgers in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor het inschakelen van hulp. Daarbij wordt de kanttekening geplaatst dat de veiligheidsregio geen totaalbeeld geeft van deze bevolkingsgroepen in de regio en dat er momenteel geen activiteiten worden uitgevoerd die zich specifiek richten op deze doelgroep. Uit de analyse van documenten en interviews kan dus worden vastgesteld dat een eenduidige definitie van het begrip zelfredzaamheid ontbreekt. Dat maakt het voor de veiligheidsregio lastig om activiteiten uit te voeren gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger.

Een onderzoeker van het IFV geeft aan dat het begrip zelfredzaamheid binnen het programma BrandVeilig Leven betrekking heeft op de mate waarin burgers in staat zijn om zelfstandig brandveilig te leven. De kanttekening die daarbij wordt gegeven is dat er geen eenduidige definitie van zelfredzaamheid is geformuleerd in het kader van BrandVeilig Leven.

Wordt er binnen het programma BrandVeilig Leven aandacht besteed aan zowel sociale als fysieke zelfredzaamheid? Alle respondenten vertellen dat dit onderscheid niet terugkomt in het programma BrandVeilig Leven. Alle activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van BrandVeilig Leven hebben betrekking op brandveiligheid. Dit zie je ook terug in de omschrijvingen van activiteiten zoals deze terugkomen in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017.

6.2.1. Activiteiten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid

Op welke manier wordt getracht om de zelfredzaamheid te bevorderen en wat is de relatie met de schakels uit de veiligheidsketen? Alle respondenten geven aan dat de activiteiten binnen het programma BrandVeilig Leven betrekking hebben op alle schakels binnen de veiligheidsketen. De activiteiten zijn voornamelijk gericht op het bieden van kennis en een handelingsperspectief dat burgers zowel aan de voorkant als aan de achterkant kunnen gebruiken als het nodig is. Dit komt voornamelijk terug in de voorlichting die wordt gegeven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van standaard presentaties waarbij kennis wordt geboden over het voorkomen, beperken en bestrijden van brand. Door middel van informatie, plaatjes en filmpjes wordt informatie gegeven over de risico's die brand kunnen veroorzaken in een woning en wat je hier zelf aan kan doen om het te voorkomen. Daarnaast wordt er

ook informatie gegeven over de mogelijkheden die je als burger hebt op het moment dat er toch brand uitbreekt in je woning. Er wordt dan ingegaan op vluchten en het bestrijden van brand.

Ook wordt er binnen het programma BrandVeilig Leven ingezet op oefeningen en ontruimingën wat verbonden is aan de schakel preparatie. Dit komt enkel terug bij de activiteit Geen Nood bij Brand. Hierbij ligt de focus niet zozeer op het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger, maar op het vergroten van het veiligheidsbewustzijn bij professionals van zorginstellingen. Het is aan de zorginstellingen zelf om maatregelen te treffen die de veiligheid van hun bewoners verhoogt, wat wordt getoetst door middel van oefeningen en ontruimingën.

Ook wordt er volgens respondenten ingegaan op de oorzaakbestrijding zodat burgers op de hoogte worden gesteld van hetgeen zij kunnen doen om ervoor te zorgen dat het incident niet ontstaat. Voorbeelden van activiteiten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid volgens de meerderheid van de respondenten zijn de rookmelders, het geven van voorlichting, uitdragen van een voorbeeldfunctie, inzetten op bewustwording, oefeningen of ontruimingën, bespreken van vluchtwegen en voorlichting na brand. Deze onderdelen komen terug in de zes activiteiten die momenteel worden uitgevoerd door de VRZHZ.

Een respondent vat in een aantal woorden de gedachten van het merendeel van de respondenten samen, namelijk: *“We proberen mensen handvatten aan te reiken waardoor ze zelf in actie zouden kunnen komen. Dat kan op verschillende manieren. Dat je informatie aanreikt over het belang van brandveiligheidsmaatregelen en soms ga je echt helpen met hoe kun je dat dan ook realiseren. Ten tweede gaat het over het veiligheidsbewustzijn. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het voorkomen van brand, het vroegtijdig signaleren van brand en als je het dan toch gesignaleerd hebt, wat kan je dan doen”*.

6.3. Succesvoorwaarden BrandVeilig Leven

6.3.1. Het bereiken en activeren van burgers

De meerderheid van de respondenten geeft aan dat er bij het opzetten van de activiteiten van BrandVeilig Leven onvoldoende aandacht is besteed aan de voorwaarden en valkuilen om burgers te kunnen bereiken en activeren voor deelname aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. *“Ik vind dat we dat te weinig gedaan hebben. En dan heeft wel echt veel aandacht nodig”*. Er wordt aangegeven dat er veelal wordt gestart met activiteiten die landelijk zijn opgezet waar de veiligheidsregio vervolgens mee aan de slag gaat. *“Dat was vanuit de gedachten, wat opgehaald wordt en een stempeltje succesvol had”*. Door de meerderheid wordt aangegeven dat de wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt als het gaat om de manier waarop de veiligheidsregio burgers kan bereiken en activeren voor de activiteiten van BrandVeilig Leven.

Landelijk is er bij het opstarten van BrandVeilig Leven nadrukkelijk gekeken naar de doelgroepen waar BrandVeilig Leven zich op richt. Voorafgaand is er landelijk een aantal doelgroepen gedefinieerd waar het programma zich in het begin op heeft gericht wat ondersteund is door doelgroeponderzoeken van het Instituut voor Fysieke Veiligheid (IFV). Binnen de VRZHZ wordt aangegeven dat de activiteiten van BrandVeilig Leven worden

gekopieerd van andere regio's waarbij wel aandacht is besteed aan de doelgroep die zij willen bereiken. De doelgroepen die zijn vastgesteld in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 zijn de kinderen op de basisschool, ondernemers die deelnemen aan Keurmerk Veilig Ondernemen, zorginstellingen en verminderd zelfredzamen ouderen. Vanuit dat startpunt zijn activiteiten landelijk overgenomen, waarbij geen aandacht wordt besteed aan hoe men deze doelgroep gaat benaderen. Het ontbreekt aan inzicht over succesvoorwaarden en valkuilen als het gaat om het bereiken en activeren van burgers. Daarnaast worden er momenteel geen activiteiten uitgevoerd die betrekking hebben op de doelgroep verminderd zelfredzame ouderen.

Onderzoekers van het IFV geven aan dat het voor het programma BrandVeilig Leven belangrijk is dat er aandacht wordt gegeven aan de behoefte en prioriteiten van de doelgroep waar activiteiten zich op richten. Van daaruit is het belangrijk om vanuit de wetenschap te kijken op welke wijze je aan de slag kunt met deze doelgroep om de boodschap van BrandVeilig Leven over te dragen.

6.3.1.1. Kennis en vaardigheden van burgers

Door de medewerkers van het team BrandVeilig Leven wordt aangegeven dat iedereen altijd kan deelnemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. De kennis en informatie welke gedeeld wordt bij de activiteiten wordt op een eenvoudige manier gepresenteerd waardoor iedereen de boodschap kan begrijpen. De enige voorwaarde is dat de burger de Nederlandse taal beheerst. *“Ja kijk, brandveiligheid is op zich niet een hogere wiskunde”*. Aangegeven wordt dat de activiteiten altijd worden aangepast aan de doelgroep waar de activiteit wordt uitgevoerd. Dit gebeurt op basis van informatie die verkrijgbaar is uit de organisatie waar de activiteit wordt uitgevoerd. Dus voorafgaand aan de activiteiten wordt altijd gekeken naar het instapniveau van de betreffende doelgroep. Een goed voorbeeld hiervan zijn de lespakketten en de gastlessen op de basisscholen voor de kinderen uit groep 4 en 7. Het materiaal wordt aangepast aan de leeftijden van de kinderen waarbij de thema's gelijk blijven, namelijk: voorkomen, alarmeren, vluchten en bestrijden. Zo wordt in groep 4 voornamelijk gewerkt met filmpjes waarbij vervolgens een aantal opdrachten horen. In groep 7 wordt gebruik gemaakt van een digitaal deel met een bijpassend werkboek, wat wordt afgesloten met een toets.

Een medewerker van het team BrandVeilig Leven binnen VRZHZ geeft aan dat er een aantal activiteiten gespecificeerd is op een bepaalde doelgroep waardoor de activiteiten niet voor iedereen toegankelijk zijn. Het gaat hier dan om de activiteiten in het kader van Keurmerk Veilig Ondernemen en Geen Nood bij Brand. Keurmerk Veilig Ondernemen is toegankelijk voor ondernemers uit de regio Zuid-Holland Zuid, waarbij wordt ingegaan op kennis en informatie over risico's in bedrijven. Geen Nood bij Brand is gericht op professionals uit zorginstellingen waarbij nadrukkelijk de aandacht wordt gelegd op de deelnemende zorginstelling. Dus op het moment dat je geen kennis hebt over deze zorginstelling, zal het lastig zijn om de inhoud van de activiteit te begrijpen.

6.3.1.2. Motivatie van burgers

Er wordt door meerdere respondenten aangegeven dat er geen zicht is op de motieven van burgers waarom zij wel of niet deelnemen aan activiteiten van BrandVeilig Leven. Dergelijke informatie wordt niet gevraagd wanneer burgers deel hebben genomen aan activiteiten van BrandVeilig Leven. Een respondent geeft aan dat hij het wel belangrijk vindt om zicht te hebben op de motivatie van burgers. *“Met de tijd weet je ook dat eigenlijk de groep die er niet zit, dat je daar eigenlijk van zou willen weten waarom ze er zijn of waarom ze er niet zijn”*. Door de VRZHZ wordt bijgehouden welke basisscholen het lespakket en de gastlessen wel en niet aannemen, maar er wordt niet gevraagd naar de motivatie die hierachter ligt. Uit de interviews met het management en de medewerkers van BrandVeilig Leven is gebleken dat het erg persoonsafhankelijk is of dergelijke informatie wordt gevraagd. Er wordt aangegeven dat het lastig is om te vragen naar de motivatie van basisscholen om wel of geen gebruik te maken van de lespakketten en gastlessen, omdat het hiervoor noodzakelijk is om persoonlijk contact te hebben met deze basisscholen. Een andere verklaring die wordt gegeven, is dat het momenteel ontbreekt aan een goed registratiesysteem waarin deze gegevens bewaard zouden moeten worden.

Een onderzoeker van het IFV geeft te kennen dat uit onderzoek is gebleken dat burgers wel open staan voor informatie op het moment dat er een incident is geweest. Burgers willen dan graag weten wat zij kunnen doen als een dergelijke situatie zich nog een keer voordoet. Daarnaast wordt aangegeven dat het belangrijk is dat er wordt ingespeeld op de verbondenheid van de mensen. Activiteiten dienen zich te richten op zaken die dichtbij de burgers liggen, dus om zaken waar de burger zich druk om maakt. Dat wordt gezien als een manier om binnen te komen bij de burgers en organisaties. Uit de analyse van documenten (Dangermond & Oberijé, 2015) blijkt ook dat de effectiviteit van interventies mede wordt bepaald door de wijze waarop burgers worden aangesproken. Het liefst zo specifiek mogelijk waarbij gebruik wordt gemaakt van een doelgroep benadering.

Door alle respondenten wordt aangegeven dat het zinvol is om in te spelen op verhalen uit de samenleving of ervaringen met incidenten uit de buurt. Een activiteit welke hier nauw op aansluit is ‘voorlichting na brand’. De verwachting die heerst onder de respondenten is dat burgers geneigd zijn om deel te nemen aan deze voorlichting, omdat er dan sprake is van reële dreiging en men graag wil weten wat ze zelf kunnen doen om dit te voorkomen. Ook bij Geen Nood bij Brand wordt tijdens bijeenkomsten regelmatig gebruik gemaakt van casussen waar sprake is geweest van een incident. Dit vinden ze belangrijk om de ernst van incidenten zoveel mogelijk levendig te maken voor zorginstellingen waardoor ze gaan beseffen dat zij zelf verantwoordelijkheden hebben als het gaat om het voorkomen van incidenten.

“En wat helpt, maar daar hebben we nog niet echt heel erg op ingestoken is dat je mensen van gelijke pluimage de voorlichting laat geven. Dat is waar ze in Engeland wel veel ervaring mee hebben dus vanuit dezelfde doelgroep, of bepaalde etnische achtergrond. Daar zou je wel op in moeten spelen”, aldus een respondent van de VRZHZ. Uit de interviews met de uitvoerende medewerkers van BrandVeilig Leven komt nadrukkelijk naar voor dat er wordt ingespeeld op de vragen die heersen bij de deelnemers. Een activiteit welke geschikt is om in

te spelen op de vragen van deelnemers zijn de voorlichting over brandveiligheid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van standaard presentaties over brandveiligheid, en tijdens de voorlichting hebben deelnemers de mogelijkheid om vragen te stellen welke betrekking hebben op hun eigen situatie. Als organisaties nadrukkelijk vragen om een voorlichting over brandveiligheid dat wordt de activiteit afgestemd op de vraag van de organisatie die geïnteresseerd zijn in de activiteiten van BrandVeilig Leven. Echter wordt door de medewerkers van het team BrandVeilig Leven aangegeven dat dit niet structureel gebeurt en persoonsafhankelijk is.

Een medewerker van de gemeente geeft aan dat belangrijk is om te anticiperen op wat er binnen de gemeente gebeurt. *“Wij zijn een beleidsmatig land, maar daarmee kan je niet anticiperen op wat er speelt”*. Het is dan ook belangrijk om te weten wat er onder de mensen speelt zodat je daar vervolgens op kan inspelen. Er wordt aangegeven dat er binnen deze gemeente behoefte is aan maatwerk waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar datgene wat er binnen de gemeente speelt. De wens van de VRZH is om dit in de toekomst steeds beter te kunnen doen door informatie te gebruiken vanuit het dynamisch brandrisicoprofiel. Door middel van het brandrisicoprofiel kunnen per gemeente de risico's in kaart worden gebracht, zodat er vervolgens activiteiten kunnen worden ingezet om deze risico's zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

6.3.1.3. Ondersteunen van burgers

“Het is heel laagdrempelig dus geeft iemand aan dat hij mee wil doen. Ja dan is daar natuurlijk wel een mogelijkheid voor”, zo wordt aangegeven door een respondent van de VRZH. Er wordt verteld dat de veiligheidsregio door middel van het programma BrandVeilig Leven kennis en middelen beschikbaar stelt aan de burger, zodat zij incidenten thuis kunnen voorkomen en voorbereidende maatregelen kunnen treffen. Dit staat ter beschikking wanneer de burger daar zelf behoefte aan heeft. Daarnaast wordt ook aangegeven dat de VRZH regelmatig specifieke aanvragen krijgt van netwerken of organisaties met betrekking tot brandveiligheid. Er worden dan ook vraaggericht activiteiten uitgevoerd waarbij de aanvrager nadrukkelijk wordt betrokken bij de uitvoering van de activiteit. Dit gebeurt door middel van het geven van voorlichting over brandveiligheid.

Door het management en de medewerkers van het team BrandVeilig Leven wordt aangegeven dat er niet gesproken kan worden over een samenwerking met burgers binnen het programma BrandVeilig Leven, omdat de activiteiten doorgaans eenmalig worden uitgevoerd. Dit is voornamelijk van toepassing bij de activiteiten welke gericht zijn op voorlichting en de woningchecks. Alhoewel de lespakketten en gastlessen op de basisscholen een terugkerende activiteit is binnen BrandVeilig Leven kan hier ook niet worden gesproken over een samenwerking tussen de scholen en de veiligheidsregio. Jaarlijks wordt geïnventariseerd welke scholen interesse hebben om gebruik te maken van het aanbod van de veiligheidsregio. Wanneer deze interesse aanwezig is, zal de activiteit worden uitgevoerd, om vervolgens het volgende schooljaar weer te inventariseren welke scholen gebruik willen maken van de activiteit. Een activiteit waarbij samenwerking wel centraal staat, is Geen Nood bij Brand waarbij het oorspronkelijk het doel was om convenanten af te

sluiten met deelnemende zorginstellingen. Een respondent van de GHOR VRZHZ geeft aan dat hiervoor handboeken zijn opgesteld om het proces van Geen Nood bij Brand volledig te kunnen doorlopen. In de uitvoering bleek het proces van Geen Nood bij Brand tijdrovend te zijn waardoor er geen enkel traject volledig is afgerond. In 2017 is dan ook de keus gemaakt om Geen Nood bij Brand uit te voeren bij de zorginstellingen die hier vraag naar hadden.

Vanuit de VRZHZ wordt overigens wel de wens uitgesproken om te onderzoeken hoe je activiteiten en netwerken in de regio kunt gebruiken om structureel iets voor elkaar te kunnen betekenen, op het gebied van BrandVeilig Leven en burgerhulpverlening. Hier is echter nog geen sprake van.

6.3.1.4. Uitnodigen van burgers

Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat de manier waarop burgers worden uitgenodigd verschillend is per activiteit. Er wordt aangegeven dat er binnen de VRZHZ gebruik wordt gemaakt van diverse communicatiemiddelen. De wijze waarop burgers worden uitgenodigd lijkt afhankelijk te zijn van waar de activiteit gaat plaatsvinden. Als er activiteiten plaatsvinden in een wijk of instelling dan wordt er gebruik gemaakt van posters, de website van de betreffende gemeente of de website van een winkelcentra. Een uitzondering hierbij lijkt 'voorlichting na brand' te zijn waarbij de VRZHZ gebruik maakt van een standaard uitnodigingsbrief welke huis aan huis verspreid wordt. Verteld wordt dat het niet mogelijk is om deze brieven te adresseren aangezien deze informatie niet voorhanden is. Een andere uitzondering zijn de uitnodigingen voor de lespakketten aan basisscholen. Bij de start van deze activiteit zijn standaard uitnodigingsbrieven gestuurd aan directeuren van de basisscholen in de regio. De respons op deze uitnodigingen was erg laag, dus heeft de VRZHZ geprobeerd om direct contact te leggen met de leerkrachten van de basisscholen. Verteld wordt dat dit een leermoment is geweest voor de VRZHZ waardoor zij nu gericht en geadresseerd een uitnodiging sturen voor het afnemen van lespakketten van BrandVeilig Leven. Wat tegensprekt is dat vanuit de managementlaag van BrandVeilig Leven wordt verteld dat er geen gebruik meer wordt gemaakt van artikelen in lokale krantjes en websites om burgers uit te nodigen voor activiteiten van BrandVeilig Leven.

6.3.1.5. Voorzien in feedback

Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat aan burgers en organisaties geen terugkoppeling wordt gegeven na deelname aan een activiteit van BrandVeilig Leven. De verklaring die hiervoor wordt gegeven, is dat er geen informatie beschikbaar is van deelnemers van de activiteiten van BrandVeilig Leven, waardoor het lastig is om terugkoppeling te kunnen geven. Ook wordt door de medewerkers van BrandVeilig Leven aangegeven dat het voornamelijk eenmalige activiteiten betreft waar geen vervolg aan wordt gegeven, waardoor er ook geen feedback of terugkoppeling gegeven kan worden over de vorderingen van het programma BrandVeilig Leven. Een medewerker van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ omschrijft het als volgt: *"Het is schieten en maar hopen dat er iets gebeurt"*.

Binnen het programma Geen Nood bij Brand vindt wel terugkoppeling plaats richting de zorginstellingen naar aanleiding van de bijeenkomsten en oefeningen die hebben plaatsgevonden. Een respondent van de GHOR geeft aan dat er tijdens de bijeenkomsten tussen de GHOR en de zorginstellingen aandachtspunten worden besproken waar kansen liggen om de veiligheid binnen de zorginstelling te verbeteren. Vervolgens wordt hier tijdens oefeningen aandacht aan besteed, om vervolgens tijdens de evaluatie van de oefeningen deze aandachtspunten wederom te bespreken. Als blijkt dat er tijdens de oefeningen nog verbeterpunten aan het licht komen waar de zorginstelling aan kan werken, wordt dit gedocumenteerd door de GHOR zodat zij hier in een volgende bijeenkomst op terug kan komen.

6.3.2. Community safety

Uit de analyse van verschillende documenten blijkt dat het programma BrandVeilig Leven is voortgekomen uit het Engelse *community safety*. Het initiatief is ontstaan bij de brandweer in Liverpool als een onderdeel van een integrale veiligheidsbenadering. Dit initiatief is gestart met activiteiten gericht om de zelfredzaamheid bij burgers te vergroten in het geval van brand. De aanleiding van deze integrale veiligheidsbenadering was de negatieve criminaliteit en vele woningbranden binnen een bepaalde wijk. Door middel van de woningcheck, uitgevoerd door de brandweer, zijn het aantal woningbranden in die wijk afgenomen en ook de criminaliteitscijfers zijn gedaald. Dit is voor Brandweer Nederland een aanleiding geweest om in 2000 te starten met activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven.

Door Brandweer Nederland wordt aangegeven dat het programma BrandVeilig Leven is geïnspireerd door het Engelse *community safety*, maar dat er binnen het huidige programma van BrandVeilig Leven nauwelijks sprake is van *community safety*. Er wordt aangegeven dat de brandweer in Engeland zich met allerlei veiligheidsaspecten bezighoudt in de wijken, maar dat deze manier van werken afwijkt binnen de Nederlandse brandweerorganisatie. Dat is ook terug te zien in de activiteiten die door de VRZHZ worden uitgevoerd in het kader van BrandVeilig Leven waar veelal aandacht is voor het thema brandveiligheid. Brandweer Nederland geeft daarnaast ook aan dat de ontwikkeling van brandveiligheid naar veiligheid als brandweerorganisatie, een grote stap is om te nemen. Waarbij ook direct de vraag wordt gesteld of Brandweer Nederland dat wel wil. *“De brandweerorganisatie in Nederland is anders georganiseerd dan in Engeland. In Nederland zijn er misschien andere partijen die dat veel beter kunnen”*. De brandweerorganisatie in Nederland bestaat namelijk veelal uit vrijwilligers die beschikbaar zijn voor het bestrijden van incidenten en niet zozeer voor het uitvoeren van interventies in het kader van BrandVeilig Leven. Door Brandweer Nederland wordt overigens wel erkend dat het als overheid, maatschappelijk middenveld en welzijnspartners wel noodzakelijk is om te kijken hoe je met elkaar samen kunt werken en je sterk kunt maken voor maatschappelijke problematiek. Dit wordt ook erkend door het bestuur van de veiligheidsregio's en het hoopt dat de speerpunten BrandVeilig Leven 2016-2020 hiervoor een eerste aanzet bieden. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat het programma BrandVeilig Leven momenteel nog niet zo ver ontwikkeld is dat er kan worden gesproken over samenwerking en een integrale benadering van veiligheid. Echter wordt in

de speerpunten van BrandVeilig Leven 2016-2020 duidelijk dat het wel de wens is om het thema brandveiligheid te verbreden naar veiligheid. Binnen de VRZHZ is niet duidelijk om welke wijze er invulling wordt gegeven aan de speerpunten van BrandVeilig Leven 2016-2020.

Door de portefeuillehouder van BrandVeilig Leven wordt aangegeven dat het Engelse *community safety* de grondlegger is geweest voor het programma BrandVeilig Leven. Wel wordt erkend dat de brandweer in Engeland midden in de maatschappij staat en makkelijk bij de burgers achter de voordeur kan komen. Hierbij wordt het thema 'veiligheid' integraal benaderd en beperkt het zich niet alleen tot brandveiligheid. Dat gebeurt in Nederland te weinig en door middel van de herijking BrandVeilig Leven dient hier verandering in te komen. Het besef is ontstaan dat de brandweer zich meer en beter moet aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen, integrale benadering en het vormen van samenwerkingsverbanden. Binnen de VRZHZ wordt erkend dat de basis van *community safety* noodzakelijk is, maar binnen de regio nog maar heel beperkt plaats-vindt.

Een respondent van de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) geeft aan dat zij naar aanleiding van een bezoek aan Liverpool van start is gegaan met *community*. Rotterdam-Rijnmond heeft een vijfjarig Actieprogramma Community Safety opgesteld in 2008 met als doel om meer te investeren aan de voorkant van de veiligheidsketen. Waarbij wordt getracht het veiligheidsbewustzijn van de burger te verhogen en om de verantwoordelijkheid van veiligheid neer te leggen bij de burger (Regionale Brandweer Rotterdam Rijnmond, 2008). In het actieprogramma is vervolgens een aantal randvoorwaarden beschreven waaraan dient te worden voldaan om *community safety* tot een succes te maken. Het is belangrijk dat brandweer Rotterdam-Rijnmond meer gaat samenwerken met burgers en bedrijven waarbij zij meer vraaggericht moet gaan werken. Daarnaast dient er meer gecommuniceerd te worden met burgers en bedrijven met als doel om beter aan te sluiten bij de wensen van de samenleving. Dit dient te gebeuren in samenwerking met andere partners die de brandweer kunnen ondersteunen in dit proces. Tot slot dient er meer registratie plaats te vinden omtrent cijfers van branden en acties welke worden verricht door brandweer Rotterdam-Rijnmond (Regionale Brandweer Rotterdam Rijnmond, 2008). Over het verloop van het actieprogramma en de resultaten zijn geen gegevens bekend. De veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond hanteert momenteel het programma Veilig Leven, waarbij wordt aangegeven dat 80% van het programma nog wel gericht is op brandveiligheid.

6.3.2.1. Activiteiten in het kader van community safety

Uit de analyse van verschillende documenten is gebleken dat een aantal activiteiten is overgenomen vanuit *community safety* in Engeland. Het betreft de woningchecks, het plaatsen van rookmelders en het geven van voorlichting aan doelgroepen. Door alle respondenten wordt ook aangegeven dat deze activiteiten een onderdeel zijn van het programma BrandVeilig Leven. Hierbij is echter elke veiligheidsregio vrij om hier op haar eigen manier invulling aan te geven. Binnen de VRZHZ wordt het uitvoeren van de woningcheck gecombineerd met het plaatsen van een rookmelder, wanneer uit de

woningcheck blijkt dat er geen rookmelder aanwezig is. Deze activiteit wordt uitgevoerd door de 24 uursdienst en het bezoek wordt vooraf aangekondigd. Tijdens een woningcheck worden burgers geïnformeerd over brandveiligheid in hun woning waarbij informatie wordt gedeeld over het voorkomen en bestrijden van brand. Een medewerker van het team BrandVeilig Leven geeft aan dat ervoor is gekozen om deze acties alleen uit te voeren bij portiekwoningen, seniorenwoningen en hoogbouw. Deze keuze is gebaseerd op het aantal binnenbranden dat heeft plaatsgevonden binnen de regio. Ook wordt er door het team van BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ voorlichting gegeven over brandveiligheid. Een medewerker van BrandVeilig Leven verwoordt het als volgt: *“We geven gevraagd voorlichting, maar we staan ook proactief op braderieën”*. Er wordt door de medewerkers van BrandVeilig Leven aangegeven dat de informatie die wordt gegeven tijdens voorlichting niet specifiek gericht is op doelgroepen. De voorlichting heeft betrekking op brandveiligheid in het algemeen en tijdens voorlichting kunnen er actief vragen gesteld worden door deelnemers. Er wordt wel de wens uitgesproken vanuit het management van BrandVeilig Leven om in de toekomst meer doelgroep onderzoek te doen zodat interventies afgestemd kunnen worden op de behoefte van doelgroepen. Daarnaast is dergelijk onderzoek belangrijk om te achterhalen wat de oorzaken zijn van brandgevaarlijk gedrag van doelgroepen, om hier vervolgens actief op in te kunnen zetten. Dit wordt momenteel nog niet gedaan.

Uit de analyse van documenten is gebleken dat er door het IFV onderzoek is uitgevoerd naar internationale succesvolle interventies welke ingezet kunnen worden in het kader van BrandVeilig Leven. In dit onderzoek wordt ook nadrukkelijk de focus gelegd op de effectiviteit van de interventies en de betrouwbaarheid van de effectmetingen die zijn uitgevoerd. Dit onderzoek heeft aangetoond dat het naast het geven van voorlichting en het overdragen van kennis en handelingsperspectieven, juist noodzakelijk is om aandacht te besteden aan het oefenen en uitvoeren van de besproken kennis en handelingen. Het laten ervaren en beleven van handelingen komt terug in effectief bewezen onderwijsprogramma's. Door de meerderheid van de medewerkers van het team BrandVeilig Leven wordt aangegeven dat het ervaren en beleven van kennis en handelingen nauwelijks aan bod komt in het huidige programma BrandVeilig Leven. Een activiteit waar wel aandacht wordt besteed aan oefenen met verschillende scenario's is Geen Nood bij Brand. Dit is echter niet gericht op de burger, maar op medewerkers van zorginstellingen. Uit het onderzoek van het IFV is ook gebleken dat interventies welke gericht zijn op het verstrekken van middelen pas effectief blijken wanneer de middelen ook direct worden gemonteerd. Binnen de VRZHZ worden bij de woningchecks rookmelders uitgedeeld als blijkt dat er geen rookmelders aanwezig zijn in de woning. Hierbij worden de rookmelders ook direct gemonteerd op de juiste plekken.

Zonder uitzondering zijn alle respondenten het erover eens dat *evidence-based* activiteiten gewenst zijn bij de uitvoering van BrandVeilig Leven. Door alle respondenten wordt aangegeven dat er momenteel te weinig gebruik wordt gemaakt van wetenschappelijke onderzoeken die bepaalde interventies als effectief bestempelen. De verklaring die hiervoor wordt gegeven, is dat activiteiten veelal worden overgenomen van andere veiligheidsregio's en dat daarbij te weinig aandacht is voor de bewezen effectiviteit van activiteiten. Zowel

landelijk als regionaal is het de wens om steeds meer gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek om het programma BrandVeilig Leven steeds verder te ontwikkelen op haar kwaliteit en effectiviteit.

6.3.2.2. Integrale benadering van veiligheid

Zijn de activiteiten van BrandVeilig Leven momenteel gericht op het verbeteren van sociale en fysieke veiligheid? Een medewerker binnen de VRZHZ verwoordt wat alle respondenten zeggen te vinden over de integrale benadering van veiligheid: *“Ja dat is een wens, en ja het is noodzakelijk, maar nee zover zijn we nog niet”*. Het belangrijkste argument dat hiervoor gegeven wordt, is dat het domein van de fysieke veiligheid raakvlakken heeft met het domein van de sociale veiligheid. Door meerdere respondenten wordt aangegeven dat onderzoek bevestigt dat daar waar het sociaal slecht gaat het ook slecht gesteld is met de brandveiligheid. Er wordt verteld dat de problemen die fysieke en sociale veiligheid met zich meebrengen, niet los kunnen worden gezien van elkaar, maar dat de veiligheidsregio's zich wel zullen moeten blijven focussen op het domein van de fysieke veiligheid. Een adviseur risicobeheersing binnen de VRZHZ geeft ook aan dat er binnen VRZHZ de bestuurlijke keuze is gemaakt om te gaan voor het domein van fysieke veiligheid waarbij het domein van de sociale veiligheid is afgesloten. De wens is echter wel om binnen het programma BrandVeilig Leven gemeenschappelijk op te trekken met partners uit het sociale domein, wat goed aansluit bij de doorontwikkeling richting het programma 'Veilig Leven'. De integrale benadering van veiligheid komt momenteel ook beperkt terug in het programma BrandVeilig Leven doordat de activiteiten nog heel erg gericht zijn op het klassieke BrandVeilig Leven. De activiteiten die in het jaar 2017 worden uitgevoerd door de VRZHZ, zijn allemaal gericht op het thema brandveiligheid.

Meerdere respondenten geven aan dat het programma BrandVeilig Leven onvoldoende aanwezig is in de integrale veiligheidsplannen van de gemeenten binnen de regio. Een medewerker van de VRZHZ zegt hier het volgende over: *“Als je de gemeente vraagt, wie is hier verantwoordelijk voor de fysieke veiligheid, dan kijken ze elkaar waarschijnlijk allemaal aan. Maar het zit niet integraal in het beleidsplan en daar moeten wij die gemeenten wel bij helpen”*. Een medewerker van de VRZHZ geeft aan dat de veiligheidsregio ook niet direct gezien wordt als partner als het gaat om het opstellen van een integraal veiligheidsbeleid binnen de gemeente. Dit valt meer onder het werkveld van de politie en het sociale domein. Als het programma BrandVeilig Leven onderdeel uitmaakt van het integraal veiligheidsbeleid van een gemeente, dan is dat allemaal toevallig, en afhankelijk van goede relaties die collega's hebben met gemeenten. Het wordt niet gezien als een gestructureerd en samenhangend proces. Een respondent, werkzaam in een gemeente, geeft aan dat het onderdeel BrandVeilig Leven beperkte aandacht heeft in het integraal veiligheidsbeleid van de desbetreffende gemeente. Het standaard aangeboden pakket vanuit het team BrandVeilig Leven wordt genoemd als leidraad voor het integraal veiligheidsbeleid. Vanuit de gemeenten worden ook uitnodigingen verstuurd naar partners uit het domein van veiligheid wanneer er invulling moet worden gegeven aan het integraal veiligheidsbeleid. Er wordt aangegeven dat er vanuit de betreffende gemeente meer behoefte is aan samenwerking, structuur en maatwerk. Er wordt aangegeven dat de informatievoorziening goed is, maar dat

het programma BrandVeilig Leven verder doorontwikkeld moet worden. Er is behoefte aan een meer integrale benadering waarbij ook rekening moet worden gehouden met de actualiteit.

Een van de speerpunten in de herijking van BrandVeilig Leven 2016-2020 is het in kaart brengen van risicogroepen. Het doel hiervan is dat je per risicogroep onderzoekt hoe groot het probleem is en wat de oorzaken zijn van het probleem (Brandweer Nederland, 2016, p. 2). Brandweer Nederland vertelt het volgende: *“Je doelgroep leren kennen zodat je weet wat er speelt bij de risicogroep, wat ze bezighoudt, hoe je ze kunt triggeren, via welke partners je ze kunt bereiken”*. Door meerdere respondenten wordt aangegeven dat deze ontwikkeling nog in de kinderschoenen staat. Dit kan worden verklaard door het feit dat de activiteiten die momenteel worden uitgevoerd binnen de VRZHZ, gericht zijn op het overdragen van algemene kennis en vaardigheden. Er is momenteel geen zicht op de risicogroepen binnen de regio waardoor het ook niet mogelijk is om de onderliggende oorzaken van deze risicogroepen te onderzoeken. Daarnaast blijkt uit de interviews ook dat niet iedereen de noodzaak ziet van het benaderen van risicogroepen via partners die dichtbij de risicogroep staan. Respondenten op bestuurlijk en managementniveau geven aan dat in het vervolg van BrandVeilig Leven meer geïnvesteerd moet worden in het bereiken en activeren van partners die dichtbij de risicogroep staan. Deze partners beschikken vaak over meer informatie over de risicogroepen waardoor zij ook makkelijker contact kunnen leggen met de risicogroep. Respondenten op uitvoerend niveau geven aan dat juist zij degenen zijn met kennis over het thema brandveiligheid waardoor zij de aangewezen personen zijn om de risicogroep te beïnvloeden door het bieden van kennis en handelingsperspectieven. Het belang van het beïnvloeden via partners wordt niet erkend door de uitvoerende medewerkers.

In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 wordt nauwelijks de nadruk gelegd op een wijkgerichte en doelgroep-gerichte aanpak. Door een bestuurslid van de VRZHZ wordt aangegeven dat het programma BrandVeilig Leven momenteel generiek wordt aangeboden en dat het momenteel nog heel erg gericht is op waar ze de grootste brandrisicogroep zien. De kanteling die gemaakt moet worden is dat VRZHZ, door middel van het brandrisicoprofiel, de gemeente specifiek kan aangegeven waar haar risicogroep zit. Dit wordt gezien als een belangrijke stap richting een wijkgerichte en doelgroepgerichte aanpak. Het management van BrandVeilig Leven geeft aan dat de wijkgerichte en doelgroepgerichte aanpak nog teveel afhangt van het toeval. De wens is om gericht te onderzoeken waar de problemen, in het kader van brandveiligheid, ontstaan en welke logische partners daar al bij betrokken zijn of daar een actieve rol in zouden kunnen spelen. Activiteiten waar momenteel wel een doelgroep-gerichte aanpak wordt gehanteerd, is Keurmerk Veilig Ondernemen, Geen Nood bij Brand en de lespakketten op de basisscholen. De keuze voor deze activiteiten is echter niet gebaseerd op het feit dat deze groepen grote risico's vormen binnen de regio, maar vanwege het feit dat deze activiteiten door het gehele land worden uitgevoerd.

6.3.2.3. Samenwerking

In de strategische reis 'de Brandweer over morgen' wordt aangegeven dat aan de thema's samenwerken en netwerken binnen de brandweer extra aandacht besteed moet worden (NVBR, 2009, p. 20). In het kader van BrandVeilig Leven kan hierbij gedacht worden aan buurtgerichte en doelgroepgerichte activiteiten, wat ook nadrukkelijk naar voren komt in de herijking BrandVeilig Leven 2016-2020. Dit wordt aangeduid met speerpunt 2, het bevorderen van BrandVeilig Leven via beïnvloeders. Het standpunt dat hierbij wordt aangegeven luidt als volgt: *"We gaan BrandVeilig Leven bevorderen door samen te werken met de partijen die de meeste invloed hebben op de risicogroepen"* (Brandweer Nederland, 2016, p. 9). De kanttekening die hierbij gemaakt wordt, is dat dit speerpunt vraagt om een andere manier van denken en doen van de brandweerorganisatie. Waarbij de brandweerorganisatie in staat moet zijn om de doelen van BrandVeilig Leven te koppelen aan de belangen van de beïnvloeders (Brandweer Nederland, 2016, p. 9). Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat de uitvoering van speerpunt 2 nog in ontwikkeling is. Voor het geven van adviezen en voorlichting zijn er contacten met woningbouwcorporaties, basisscholen, ouderenbonden, ondernemers en zorginstellingen. Hierbij wordt aangegeven dat dit zich vaak wel beperkt tot contacten, maar dat er nog niet gesproken kan worden over een structureel samenwerkingsverband. Door de meerderheid van de medewerkers van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ wordt dan ook aangegeven dat er sprake zou moeten zijn van een directe aanleiding wil de noodzaak tot samenwerking duidelijk zijn. *"Moet je ook verwachten dat alles wat we doen uiteindelijk zo afgestemd moet zijn, en dat we altijd met elkaar hoe dan ook de samenwerking moeten vinden"*. Vanuit het bestuurlijk niveau wordt aangegeven het samenwerken met andere partners verbeterd moet worden. Dat de brandweerorganisatie meer aandacht moet hebben voor het vraagstuk dat in de maatschappij leeft en dus minder moet denken vanuit de centrale macht of regie, van wij zijn ervan en wij bepalen het. Er moet meer gedacht worden vanuit de maatschappelijke opgave en welke partners daarvoor nodig zijn. Ook wordt aangegeven dat het wenselijk is dat er op dit thema geen regionale verschillen zouden mogen zijn, want momenteel wel het geval is. Een medewerker van de VRZHZ verwoordt dit als volgt: *"We zijn heel sterk in zenden, maar het netwerk beheren en opstarten vergt hele andere vaardigheden. Het is niet alleen maar vertellen, wij zijn van de brandweer en wij hebben rode auto's en wij weten hoe het moet"*. Een onderzoeker van het IFV geeft te kennen dat het versterken van sociale netwerken ook meer gezocht moet worden bij gemeenten. Zij heeft vaak veel meer zicht op wat er allemaal speelt binnen het zorgdomein en kan sociale partners aan elkaar verbinden.

Hoe zit het dan met de landelijke samenwerking tussen Brandweer Nederland en de veiligheidsregio's? Door meerdere respondenten wordt aangegeven dat er activiteiten zijn binnen het programma BrandVeilig Leven waar landelijk draagvlak voor is gevonden en die dus ook landelijk worden uitgevoerd. Dit zijn activiteiten zoals Geen Nood bij Brand, de lespakketten op basisscholen en Keurmerk Veilig Ondernemen. Echter wordt er door de meerderheid van de respondenten geen concreet antwoord gegeven over een samenwerking tussen Brandweer Nederland en de veiligheidsregio's. Er is sprake van een goede verhouding waarbij beide partijen elkaar weten te vinden wanneer hier een aanleiding voor is. Dit geldt overigens ook voor de samenwerking tussen de

veiligheidsregio's onderling. Een respondent van Brandweer Nederland geeft het volgende antwoord: *"25 verschillende regio's die allemaal hun eigen werkelijkheid hebben, die ook allemaal hun eigen bestuurders hebben en hun eigen bestuurlijke prioriteiten"*.

Een respondent van Brandweer Nederland geeft aan dat de brandpreventieweken, in samenwerking met het IFV en de Nederlandse Brandwondenstichting, een landelijke campagne is waarbij de speerpunten van BrandVeilig Leven worden omarmd. Hiervan hebben alle regio's gezegd het een goed initiatief te vinden, maar elke veiligheidsregio is vrij om te bepalen om hier wel of niet aan deel te nemen.

Tot slot is ook nog de vraag gesteld of er sprake is van een interne samenwerking binnen de veiligheidsregio's. Een respondent van het landelijk netwerk BrandVeilig Leven geeft aan dat de brandweerorganisatie nog steeds heel erg op haar eigen kolom is gericht, maar dat ze eigenlijk op zoek is naar een verandering hierin. Dit is ook terug te zien in de uitvoering van de activiteiten van BrandVeilig Leven die voor het overgrote deel gericht zijn op het thema brandveiligheid en dus op de eigen professie. Er wordt aangegeven dat er een scheiding te voelen is tussen de verschillende kolommen binnen de veiligheidsregio waardoor de stap om contact te zoeken met elkaar groot is. Dit wordt ook zo ervaren door het bestuur van de VRZHZ en het management van de afdeling risicobeheersing. *"We moeten veel meer met elkaar samen optrekken. Ik denk dat dat nog weleens langs elkaar heen loopt, dat is gewoon doodzonde"*. Een project waarbij wel nadrukkelijk de interne samenwerking is gevonden is Geen Nood bij Brand. Alle respondenten zijn het erover eens dat er met de GHOR goed wordt samen gewerkt, als het gaat om het project Geen Nood bij Brand. Er wordt aangegeven dat de wil er is om samen te werken en er structureel overleg plaatsvindt tussen beide afdelingen. Het project Geen Nood bij Brand heeft geleid tot dezelfde doelstellingen waardoor een samenwerking is ontstaan tussen de brandweer en de GHOR.

6.3.2.4. Het delen van kennis en informatie

Alle respondenten geven aan op de hoogte te zijn van de databank 'loket brandVeilig leven', welke toegankelijk is voor iedereen die hier initiatieven uit wil opnemen. Dit wordt gezien als een mooie ontwikkeling waarbij steeds meer gebruik wordt gemaakt van elkaars kennis. Naast een digitale databank waar alle BrandVeilig Leven initiatieven in terug te vinden zijn worden er regelmatig landelijke themadagen georganiseerd waar kennis en informatie wordt gedeeld met iedereen die daar interesse in heeft. Hierbij valt te denken aan nationale en internationale congressen waar ervaringen van collega's worden gedeeld met elkaar. Een respondent van het IFV geeft aan dat er landelijke netwerkbijeenkomsten worden georganiseerd welke bestaat uit 25 coördinatoren van BrandVeilig Leven. Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat het IFV hierbij een belangrijke rol speelt. Een respondent van het IFV geeft aan dat zij landelijk onderzoek uitvoeren naar doelgroepen en daarmee dus kennis aanbieden richting de veiligheidsregio's. Uit de interviews blijkt dus dat de veiligheidsregio's gebruik maken van dezelfde kennis en informatie die landelijk en regionaal wordt gedeeld met elkaar. Echter is ook gebleken dat er momenteel geen sprake is van afstemming in de uitvoering van activiteiten van BrandVeilig Leven. Elke veiligheidsregio is vrij in de opzet en de uitvoering van de activiteiten en momenteel vinden er geen vergelijkingen plaats gericht op de activiteiten binnen de

verschillende veiligheidsregio's. Dit wordt ook bevestigd door Brandweer Nederland, die te kennen geeft dat elke veiligheidsregio de vrije keus heeft om het programma BrandVeilig Leven in te richten. Het is namelijk regioafhankelijk hoeveel capaciteit er beschikbaar is voor de uitvoering van BrandVeilig Leven. Wel wordt benadrukt dat veiligheidsregio's van elkaar kunnen leren doordat veelal alle activiteiten met elkaar worden gedeeld door middel van een digitaal platform. Een respondent van Brandweer Nederland heeft dat als volgt verwoord: *“25 verschillende regio's die allemaal hun eigen werkelijkheid hebben, die ook allemaal hun eigen bestuurders hebben en hun eigen bestuurlijke prioriteiten”*.

Door de meerderheid van de respondenten wordt aangegeven dat het delen van kennis binnen de veiligheidsregio wel te-kort-schiet. Uit de antwoorden blijkt dat er sprake moet zijn van een aanleiding om kennis en informatie met elkaar te delen. Er kan niet worden gesproken over een structureel proces van interne kennisdeling.

6.3.3. Evalueren

Uit de analyse van verschillende documenten blijkt dat er binnen de VRZHZ geen evaluatiemethoden voor het programma BrandVeilig Leven wordt gehanteerd. Verschillende respondenten geven aan dat het lastig is om het programma BrandVeilig Leven te evalueren op resultaten en effecten. Daarbij wordt aangegeven dat wordt gezien dat BrandVeilig Leven een hoog rendement geeft, maar dat het moeilijk meetbaar is. Het programma BrandVeilig Leven wordt door meerdere respondenten dan ook aangeduid als 'operationeel'. Daarnaast is het binnen de brandweerorganisatie geen gewoonte om de uitgevoerde projecten te meten op effecten. Ook wordt door een onderzoeker van het IFV aangegeven dat *‘we überhaupt heel slecht zijn in het bijhouden van statistiek van brandveiligheid’*.

Op landelijk niveau wordt aangegeven dat het meten en evalueren van projecten nieuw is voor de brandweerorganisatie, maar dat het besef er wel is dat het belangrijk is om te meten wat het effect is van de activiteiten van BrandVeilig Leven. Hierbij wordt aangegeven dat het dan belangrijk is om meer focus en structuur aan te brengen in het programma zodat het ook mogelijk is om te monitoren en te rapporteren. Momenteel wordt er binnen het programma voornamelijk een meting en evaluatie uitgevoerd op de kwantiteit van het programma. Echter geeft dit geen enkele informatie over de kwaliteit van de activiteiten van BrandVeilig Leven. Door een onderzoeker van het IFV wordt aangegeven dat de landelijke activiteiten in het kader van de brandpreventieweken wel structureel worden geëvalueerd. Daar wordt gebruik gemaakt van analyses, voor- en nametingen om te kunnen vaststellen of het zinvol is om een campagne te herhalen of juist niet. De brandpreventieweken zijn bedoeld om voorlichting te geven over brandveiligheid aan de Nederlandse bevolking. Voorafgaand zijn er doelstellingen opgesteld welke gericht zijn op het voorkomen, beperken en bestrijden van brand waarbij een thema wordt gekozen waar men zich een heel jaar op richt. Voor het jaar 2016 en 2017 is het volgende thema gekozen: 'He doe de deur dicht!'. Dit thema komt voort uit een onderzoek dat is uitgevoerd door de brandweeracademie waaruit is gebleken dat het sluiten van deuren levens kan redden op het moment dat er een brand ontstaat. Vervolgens zijn er deelthema's opgesteld welke bestaan uit het plaatsen van rookmelders, het sluiten van deuren en mogelijkheden om te vluchten. Aan deze

deelthema's is een hoofddoelstelling gekoppeld welke bereikt dient te worden door het uitvoeren van deze campagne, namelijk: 2% meer geplaatste rookmelders en 3% meer gesloten binnendeuren (Nederlandse Brandwonden Stichting, 2016, p. 4).

Om de effecten van de brandpreventieweken te meten wordt voor en na de campagne een online-meting gedaan. Tijdens deze online meting worden steekproefsgewijs vragen gesteld onder 1000 respondenten met aandacht voor veiligheidsproducten, zelfredzaamheid, ontruimen en vluchten. Uit de metingen is gebleken dat de rookmelderdichtheid is gestegen met 1% en het sluiten van binnendeuren ook met 1%. Dit is voor de organisatie van de brandpreventieweken een reden geweest om de campagne in 2017 te herhalen. Door de respondent van het IFV wordt aangegeven dat de informatie uit deze metingen de basis vormt voor het wel of niet herhalen van een campagne.

Door de meerderheid van de respondenten van de VRZHZ wordt aangegeven dat het programma BrandVeilig Leven operationeel is ingericht waardoor het lastig is om iets te kunnen zeggen over de effecten en de kwaliteit van BrandVeilig Leven. Dit blijkt ook uit het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 waarin slechts een korte omschrijving wordt gegeven van de inhoud van de activiteiten zonder dat er doelstellingen en gewenste resultaten aan zijn gekoppeld. Ook wordt er in het huidige uitvoeringsplan geen aandacht besteed aan het evalueren en bijstellen van het programma BrandVeilig Leven. Het management van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ, geeft ook aan dat BrandVeilig Leven momenteel generiek is opgezet en het de wens is om dit in de toekomst veel specifieker te doen. *“Wij doen iets, wij bieden iets aan en we hopen dat daarmee het aanbod aansluit bij de vraag. We doen een schot hagel en dat zijn een paar kogels die het vogeltje raken, maar ja er vallen ook heel veel kogeltjes neer”*. De medewerkers van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ, geven aan dat zij het meten en evalueren van kennisoverdracht lastig vinden. Waarbij de vraag wordt gesteld of kennisoverdracht wel meetbaar is wanneer kennisoverdracht vrijblijvend wordt aangeboden binnen het programma. Het vrijblijvend overdragen van kennis komt namelijk veelal terug in de voorlichting over BrandVeilig Leven en de woningchecks. Dit zijn activiteiten die veelvuldig worden uitgevoerd. Dat het meten en evalueren van het programma BrandVeilig Leven als lastig wordt ervaren, blijkt ook uit het feit dat er momenteel geen aandacht aan wordt gegeven. Vanuit het management van BrandVeilig Leven wordt aangegeven dat het momenteel ook niet mogelijk is om de kwaliteit van BrandVeilig Leven te meten en te evalueren vanwege gebrek aan capaciteit en competenties binnen het team BrandVeilig Leven.

Vanuit het IFV wordt ook aangegeven dat het noodzakelijk is om continu een goede doelgroep-analyse te maken en te documenteren op welk gedrag je wilt inzetten met het programma BrandVeilig Leven, om als laatste stap te kunnen bepalen welke interventies er ingezet kunnen worden. Door deze volgorde te hanteren is het mogelijk om te monitoren welke stappen er gezet zijn, vervolgens dient er aandacht te worden besteed aan het meten van effecten van de gezette stappen om vervolgens vervolg te kunnen geven aan de activiteit. Deze ontwikkeling wordt gezien in het onderzoek wat is uitgevoerd door veiligheidsregio Limburg-Noord. Zij heeft onderzoek uitgevoerd naar brand(on)veilig gedrag onder senioren en de onderliggende oorzaken van dit gedrag in beeld gebracht. Dit heeft zij gedaan door voorbereidend onderzoek uit te voeren om te bepalen welke doelgroep

brandveilig gedrag vertoont. Om vervolgens inzicht te krijgen in de onderliggende oorzaken van dit brandonveilig gedrag. Dit heeft zij gedaan door middel van literatuuronderzoek, vragenlijsten en interviews onder de doelgroep. Dit is noodzakelijk om interventies te kunnen ontwikkelen waarbij rekening wordt gehouden met de onderliggende oorzaken van brandonveilig gedrag. Wanneer deze interventies zijn ontwikkeld, zal dit worden toegepast in de praktijk zodat vervolgens kan worden geëvalueerd of de interventies de gewenste effecten hebben opgeleverd. Limburg-Noord heeft het vooronderzoek inmiddels uitgevoerd en heeft vervolgens aanbevelingen geformuleerd welke kunnen worden gebruikt bij de doorontwikkeling van projecten om de brandveiligheid bij senioren te bevorderen.

6.3.3.1. Doelstellingen en resultaten

In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 worden richtinggevende lijnen uitgezet voor het team BrandVeilig Leven. Deze richtinggevende lijnen gelden als volgt:

- *“Wij motiveren anderen en beïnvloeden het gedrag van organisaties en burgers ten einde het veiligheidsbewustzijn te vergroten. We treffen maatregelen alleen dan wanneer het nodig is”;*
- *“Wij beïnvloeden de risicoperceptie en – beoordeling van de burger zodanig dat deze beter in staat is waakzaam en samen - zelfredzaam te zijn”.*
- *“Onze aanpak komt tot stand in samenwerking met alle – gezien het risico - passende partijen (intern en extern)” (VRZHZ, 2016, p. 3).*

Uit verdere analyse van verschillende documenten blijkt dat er geen doelstellingen zijn gespecificeerd voor de activiteiten uit het programma BrandVeilig Leven. Alle activiteiten zijn in zijn algemeen gericht op het vergroten van veiligheidsbewustzijn en het veranderen van gedrag. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat er veel activiteiten zijn ontplooid op het gebied van BrandVeilig Leven, maar dat deze niet worden gekoppeld aan bepaalde doelen en resultaten.

Brandweer Nederland geeft aan dat het steeds belangrijker wordt geacht om onderzoek te doen naar de resultaten van de activiteiten van BrandVeilig Leven, maar het is niet de bedoeling dat activiteiten niet meer gevoerd worden omdat de kwaliteit ervan niet bekend is. *“Wij hoeven niet uit te leggen dat een rookmelder levens redt. Ik neem aan dat ik dat niet hoeft uit te leggen. Als dat ding piept dan ga je naar buiten”.*

Vanuit het management van BrandVeilig Leven is het wel de wens om meer te investeren in het meten en evalueren op doelstellingen en resultaten van het programma BrandVeilig Leven. Door middel van voor- en nametingen kunnen op een relatief simpele manier activiteiten worden geëvalueerd waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat het dan ook noodzakelijk is om te investeren in de competenties van medewerkers. Er is behoefte aan het gericht keuzes maken in het programma BrandVeilig Leven waarbij eerst gekeken moet worden naar *“waarom doen we dat, waar gaan we dat doen, wie doet dat en hoe gaan we dat dan doen”.* Deze behoefte is terug te zien in een initiatief van de veiligheidsregio Limburg-Noord in het kader van de ouderen en brandveiligheid. Dit is binnen het programma BrandVeilig Leven een van de eerste vormen waarin echt is gekeken naar wat willen we nou bereiken, hoe gaan we het dan meten en wat levert het dan op. Hier is

nagedacht over doelstellingen van interventies op een bepaalde doelgroep en de manier waarop dit gemeten en geëvalueerd kan worden.

6.3.3.2. Gedragsverandering

Aangegeven wordt dat bewustwording en gedragsverandering de gewenste effecten zijn van het programma BrandVeilig Leven. Het betreft hier twee elementen die betrekking hebben op veranderingen op de langere termijn. Echter wordt ook door de meerderheid van de respondenten erkend dat er niet wordt gemeten of gedrag van burgers met betrekking tot brandveiligheid ook echt verbeterd is.

Op de vraag of er gebruik wordt gemaakt van vervolgactiviteiten, wordt wisselend gereageerd. *“Als het gebeurt, dan is het niet iets wat beleidsmatig is vastgesteld”*, aldus een respondent van de VRZHZ. De medewerkers van het programma BrandVeilig Leven geven aan dat er enkele activiteiten worden uitgevoerd waarbij er sprake is van een vervolg, namelijk de lespakketten, Geen Nood bij Brand en Keurmerk Veilig Ondernemen. Er wordt aangegeven dat activiteiten veelal incident-gestuurd worden ingezet of vanuit de vraag van een organisatie of instelling. Een onderzoeker van het IFV erkent dat follow-up wel een belangrijk aspect is binnen het programma BrandVeilig Leven. Wanneer activiteiten eenmalig worden uitgevoerd en informatie incidenteel wordt verspreid, dan zit het niet meer in de aandacht van de burger. Als de opgedane kennis en geleerde vaardigheden langzaam weg ebben, dan is de kans groot dat burgers ook vervallen in hun oude gedrag.

6.3.3.3. Leerdoelen voor deelnemers

Op een uitzondering na wordt door alle respondenten aangegeven dat er geen leerdoelen zijn opgesteld bij de activiteiten van het programma BrandVeilig Leven welke meegegeven dienen te worden aan de deelnemers van de activiteiten. Een aantal medewerkers van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ, geeft aan dat bewustwording het algemene leerdoel is van de activiteiten van BrandVeilig Leven, maar hoe dit leerdoel bereikt dient te worden, staat niet beschreven. Daarbij wordt aangegeven dat het heel lastig is om specifieke leerdoelen op te stellen voor deelnemers. *“Maar ook dat is weer heel moeilijk meetbaar, dat is per persoon- specifiek”*, aldus een medewerker BrandVeilig Leven. De respondenten binnen de VRZHZ geven te kennen dat er momenteel geen metingen plaatsvinden van kennistoename of gedragsverandering van deelnemers, maar dit wordt wel gezien als een noodzakelijke ontwikkeling voor de toekomst.

Zonder uitzondering zijn alle respondenten het erover eens dat *evidence-based* activiteiten gewenst zijn bij de uitvoering van het programma BrandVeilig Leven. Ook zijn alle respondenten het erover eens dat er momenteel te weinig gebruikt wordt gemaakt van wetenschappelijke onderzoeken die bepaalde interventies als effectief bestempelen. Zowel landelijk als regionaal is het de wens om steeds meer gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek om het programma BrandVeilig Leven steeds verder te ontwikkelen op haar kwaliteit en effectiviteit. Het bestuur van de VRZHZ geeft aan dat een eerste stap in de goede richting gezet wordt middels het dynamisch brandrisicoprofiel. Het dynamisch brandrisicoprofiel is een middel om steeds meer data-gestuurd de activiteiten

van BrandVeilig Leven in te gaan richten. “Wat ik hoop dat we met het dynamisch brandrisicoprofiel, we kunnen dat nu ook per gemeente exact maken dat je eigenlijk weet waartoe ga je je richten, tot welke doelgroep”. Het dynamisch brandrisicoprofiel geeft informatie over historische incidenten gekoppeld aan demografische gegevens wat inzicht geeft over risicogroepen in de regio.

Een ontwikkeling die momenteel plaatsvindt binnen GGD-GHOR Nederland, is het oprichten van een academische werkplaats voor hulpverleners. Hierbij wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de praktijk, onderwijs, onderzoek en beleid waardoor het werken van hulpverleners wordt onderbouwd met de wetenschappelijke benadering. Een respondent van GGD-GHOR Nederland vertelt dat er binnen het GHOR-werkveld ook steeds meer de behoefte begint te ontstaan om *evidence-based* aan het werk te gaan.

6.3.3.4. De reactie en mening van deelnemers

Wordt de mening van deelnemers na afloop van een activiteit geëvalueerd en op welke onderwerpen wordt dat dan gedaan? Door respondenten wordt hier hetzelfde op geantwoord, namelijk dat het persoonsafhankelijk is. Uit de antwoorden kan worden opgemaakt dat er geen gestandaardiseerde vragenlijsten of enquêtes worden gebruikt om de mening van deelnemers te evalueren. Uit de interviews met de medewerkers van BrandVeilig Leven is gebleken dat er geen richtlijnen en procedures zijn vastgelegd voor het ontvangen van een reactie van deelnemers. Er zijn medewerkers die na afloop van de activiteit vragen naar de mening van deelnemers, maar er zijn ook medewerkers die dit niet doen. Echter blijkt wel dat er verder niets wordt gedaan met de mening van de deelnemers, want reacties van deelnemers worden niet gedocumenteerd. Wanneer medewerkers van BrandVeilig Leven vragen naar de mening van deelnemers, wordt gevraagd of ze het leuk en relevant vonden, en wat deelnemers eventueel hebben gemist tijdens de voorlichting. Deze informatie wordt dus niet gedocumenteerd, maar nemen de medewerkers mee voor hun persoonlijke ontwikkeling. Hetzelfde toeval is van toepassing als het gaat om het evalueren van de wijze waarop de activiteiten worden uitgevoerd. Het management van BrandVeilig Leven geeft aan dat het goed is dat medewerkers van BrandVeilig Leven actief experimenteren met verschillende manieren waarop je kennis kan overdragen. Er wordt erkend dat het goed is voor de persoonlijke ontwikkelingen en ervaring van medewerkers, echter geeft dit weinig informatie over de effectiviteit van de gehanteerde methode om kennis over te dragen. Er wordt binnen BrandVeilig Leven niet onderzocht welke activiteit wel of niet aanslaat bij een bepaalde doelgroep en of de juiste doelgroep überhaupt is bereikt. Er wordt door de meerderheid van de respondenten onderkend dat het BrandVeilig Leven op dit punt verder ontwikkeld zou moeten worden.

Een respondent van de GHOR geeft aan dat zij tijdens de bijeenkomsten van Geen Nood bij Brand altijd informeert naar heersende vragen van de zorginstellingen. Na elke bijeenkomst vindt er een evaluatie plaats om te kunnen informeren of de kennis en adviezen welke zijn gegeven, nuttig zijn geweest voor de deelnemende zorginstellingen. De informatie uit deze bijeenkomsten worden gedocumenteerd om vervolgens tijdens de volgende bijeenkomst te kunnen toetsen of kennis en advies ook daadwerkelijk zijn opgenomen door de

zorginstellingen. Dit wordt gedaan door het uitvoeren van oefeningen van scenario's met zorginstellingen welke zijn gebaseerd op de verkregen informatie uit de vragenlijsten.

7. Analyse

7.1. BrandVeilig Leven

Landelijk is vastgesteld dat er binnen de brandweezorg veiligheidswinst behaald kan worden door meer te investeren aan de voorkant van de veiligheidsketen, vanwege de stijgende kosten van de repressieve inzet. Deze verandering heeft betrekking op de schakels pro-actie en preventie. Echter staat de brandweerorganisatie bekend om zijn rode auto's en het bestrijden van incidenten en calamiteiten, wat voortkomt uit de wettelijke taken van de brandweer. Deze wettelijke taken kunnen in verband worden gebracht met de schakel repressie. De omschakeling van repressie naar pro-actie en preventie betekent dat er een interne verandering plaatsvindt binnen de brandweerorganisatie. De fasering van deze verandering staat beschreven in het visiedocument *'de Brandweer over morgen'*. De veranderingen binnen de brandweezorg kunnen vanuit de theorie verklaard worden door politieke en economische ontwikkelingen namelijk, de bezuinigingen van de repressieve dienst en de landelijk vastgestelde visie op de toekomst van de brandweerorganisatie. De repressieve benadering van de brandweerorganisatie zal worden verbreed waarbij de samenwerking moet worden gezocht met burgers en andere organisaties die invloed kunnen uitoefenen op de veiligheidssituatie binnen de regio. De veranderingen binnen de brandweezorg zijn landelijk bepaald en vastgesteld in het visiedocument *'de Brandweer over morgen'*, en het programma BrandVeilig Leven maakt onderdeel uit van dit visiedocument. Het programma BrandVeilig Leven vraagt om vaardigheden en kennis van medewerkers om de activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven over te kunnen dragen aan burgers. Daarnaast zal er steeds vaker moeten worden samengewerkt met andere partijen om burgers te bereiken en de boodschap van BrandVeilig Leven uit te dragen. Vanuit de theorie kan worden verondersteld dat deze bovengenoemde verschuivingen binnen de brandweerorganisatie gevolgen hebben voor de structuur, de cultuur, competenties en technologie. De inhoud van de verandering heeft betrekking op de verschuiving naar de voorkant van de veiligheidsketen waarbij de structuur, cultuur en technologie van de brandweerorganisatie compleet verandert. De focus ligt niet meer op de rode auto's om incidenten en calamiteiten te beheersen, maar op het overdragen van kennis en vaardigheden om de brandveiligheid in de omgeving van burgers te bevorderen. Het programma BrandVeilig Leven maakt onderdeel uit van de inhoud van de verandering, wat direct ook weer invloed heeft op de vereiste competenties van medewerkers om het programma BrandVeilig Leven te kunnen uitvoeren.

Naast de aandacht voor de inhoud van de verandering op organisatieniveau dient er ook aandacht te zijn voor de vormgeving van de activiteiten van BrandVeilig Leven met als doel de focus op de voorkant van de veiligheidsketen. Volgens het theoretisch kader dienen de activiteiten van BrandVeilig Leven dan gericht te zijn op het voorkomen van onveiligheid, het voorkomen van het ontstaan van onveiligheid, de oorzaken van onveiligheid te beperken en de gevolgen van onveiligheid te beperken (Van Der Most, De Wit, Broekhans, & Roos, 2010). Het programma BrandVeilig Leven is door Brandweer Nederland geïntroduceerd en heeft een landelijke definitie gekregen (Haver & Van Bussel, 2010). Het programma omvat activiteiten die de brandweerorganisatie kan inzetten om invulling te geven aan de focus op

de voorkant van de veiligheidsketen. BrandVeilig Leven kan worden gezien als een blauwdruk verandering (Koppenjan et al. N.B.) aangezien het programma aansluiting vindt bij de veranderingen zoals beschreven in *'de Brandweer over morgen'*. Daarnaast is het een programma wat landelijk is opgesteld door Brandweer Nederland, met een landelijk vastgestelde definitie. Echter blijkt uit de bevindingen dat er ook sprake is van een verandering met open einde (Koppenjan et al. N.B.) aangezien elke veiligheidsregio vrij is in de uitvoering van BrandVeilig Leven. De invulling en uitvoering van BrandVeilig Leven is afhankelijk van de bestuurlijke prioriteiten die de veiligheidsregio vaststelt in haar beleidsplan en de capaciteit om BrandVeilig Leven uit te voeren.

Binnen de VRZHZ zijn de koers en de visie van het programma BrandVeilig Leven abstract opgesteld in het uitvoeringsplan van BrandVeilig Leven 2017. In het totaal beschikt de VRZHZ over 16 activiteiten die ingezet kunnen worden waarvan een korte omschrijving is opgesteld in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017. Van deze 16 activiteiten worden er momenteel 5 uitgevoerd binnen de VRZHZ. De doelen die bereikt dienen te worden door middel van het inzetten van de activiteiten van BrandVeilig Leven zijn algemeen opgesteld, geldend voor het gehele programma. De vastgestelde doelen zijn niet specifiek gericht op het behalen van veiligheidswinst aan de voorkant van de veiligheidsketen waar de VRZHZ naar streeft. Het ontbreekt de activiteiten uit het programma BrandVeilig Leven aan specifieke doelstellingen. Deze belemmeringen kunnen worden verklaard vanuit het feit dat de manier van werken binnen het programma BrandVeilig Leven nieuw is voor de brandweerorganisatie. Uit de bevindingen is ook gebleken dat elke veiligheidsregio vrij is in de invulling en uitvoering van BrandVeilig Leven. Hierbij worden activiteiten veelal overgenomen vanuit andere veiligheidsregio's, wat ook het geldend is voor de VRZHZ. De VRZHZ neemt activiteiten van andere veiligheidsregio's over waarbij nauwelijks rekening wordt gehouden met doelstellingen of resultaten die behaald moeten worden met het programma BrandVeilig Leven. Kuipers et al. (2013) veronderstellen echter dat het noodzakelijk is om aandacht te hebben voor datgene wat noodzakelijk is om de verandering te kunnen realiseren. Door de komst van BrandVeilig Leven is de structuur binnen de brandweerorganisatie veranderd. BrandVeilig Leven draait namelijk om het geven van voorlichting met betrekking tot brandveiligheid, wat los staat van de repressieve benadering. Deze verandering in de structuur vraagt ook om andere competenties en cultuur van medewerkers die steeds meer in verbinding komen te staan met de burger en de maatschappij waar zij hun verhaal moeten vertellen.

Landelijk is vastgesteld dat het programma BrandVeilig Leven is gericht op het bevorderen van de sociale en fysieke veiligheid in de samenleving. Dit onderscheid wordt door de VRZHZ niet gemaakt. Een verklaring hiervoor is dat zij de bestuurlijke prioriteit hebben gegeven aan het domein van de fysieke veiligheid. Deze bestuurlijke prioriteiten komen voort uit bedreigingen vanuit de externe omgeving van de VRZHZ. Dit wordt mede bepaald door het regionaal risicoprofiel en brandrisicoprofiel.

7.2. Zelfredzaamheid

Het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger is een beleidsdoelstelling die binnen de VRZHZ is vastgesteld in het beleidsplan 2017-2020, welke ook terugkomt in de vastgestelde koers voor BrandVeilig Leven. Wat wordt bedoeld met het begrip zelfredzaamheid, wordt door de VRZHZ niet duidelijk en specifiek verwoord. Dat geldt echter ook op regionaal en landelijk niveau. Het begrip laat zich moeilijk definiëren en kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd, afhankelijk van het domein waarbinnen het begrip geplaatst wordt. In de theorie laat het begrip zelfredzaamheid zich onderscheiden in sociale en fysieke zelfredzaamheid. Dit onderscheid wordt niet gemaakt binnen het programma BrandVeilig Leven. Dat geldt op regionaal, maar ook op landelijk niveau. Dit is te verklaren uit het feit dat de brandweerorganisatie, waar BrandVeilig Leven wordt uitgedragen, gericht is op het domein van de fysieke veiligheid (Stol, Rijpma, Tielenburg, Melching, & Roest, 2008). De aard van de processen binnen de brandweerorganisatie zijn gericht op het voorkomen, beperken en beheersen van branden wat verbinding heeft met fysieke veiligheid. Dit zou mogelijk kunnen verklaren dat het programma BrandVeilig Leven zich momenteel alleen richt op het bevorderen van de fysieke zelfredzaamheid, omdat dit beter aansluit bij de professionele cultuur van de brandweerorganisatie (Koppenjan et al. N.B.).

In het theoretisch kader zijn overeenkomsten te vinden tussen sociale en fysieke zelfredzaamheid. Beide begrippen hebben namelijk betrekking op het vermogen en de bereidheid van burgers om hun eigen veiligheid te organiseren. Respondenten daarentegen geven verschillende definities van het begrip zelfredzaamheid. In elk geval heeft zelfredzaamheid betrekking op het feit dat burgers dienen te beschikken over een handelingsperspectief dat ook overeenkomt met de theorie (Hagen, Weges, & Van Brandenburg, 2014) (Ruitenbergh & Helsloot, 2004).

7.2.1. Activiteiten gericht op zelfredzaamheid

In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 wordt een opsomming gegeven van de activiteiten die binnen BrandVeilig Leven worden uitgevoerd. Dit beperkt zich slechts tot een algemene omschrijving waarbij het ontbreekt aan uitgangspunten en richtlijnen met betrekking tot de uitvoering van de activiteiten. De uitvoering van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven maken onderdeel uit van de veranderingen binnen de brandweezorg. Om uitgangspunten en richtlijnen met betrekking tot de uitvoering van BrandVeilig Leven activiteiten te beschrijven dient men rekening te houden van de inhoud van de verandering. Zoals Kuipers et al. (2013) aangeeft dient er op organisatieniveau rekening te worden gehouden met de structuur, cultuur en technologie die noodzakelijk zijn om de verandering te kunnen realiseren. In dit geval gaat het om een andere manier van werken namelijk, het voorkomen en beperken van branden gericht op het handelingsperspectief van burgers. Om dit te kunnen bewerkstelligen dienen medewerkers te beschikken over de noodzakelijke kennis en ervaring om voorlichting over brandveiligheid te kunnen geven.

Dangermond & Oberijé (2015) maken onderscheid in vier verschillende typen activiteiten welke ingezet kunnen worden in het kader van BrandVeilig Leven. Een van deze typen is

gericht op het overdragen van kennis, wat aansluit bij de manier waarop de activiteiten van BrandVeilig Leven binnen VRZHZ worden uitgevoerd. Het beeld binnen de VRZHZ bestaat dat de activiteiten van BrandVeilig Leven gericht zijn op het bevorderen van zelfredzaamheid van de burgers. Echter ontbreekt het aan richtlijnen waar de activiteiten aan zouden moeten voldoen om zelfredzaam gedrag van burgers te kunnen bevorderen. Het veranderen van het gedrag van burgers sluit niet aan bij de professionele cultuur van de brandweerorganisatie. Evenals dat het geen verband houdt met de operationele processen van de brandweerorganisatie. Deze elementen kunnen van invloed zijn op het gedrag en de betrokkenheid van medewerkers, wat verder zijn uitwerking heeft op het veranderproces dat gaande is binnen de brandweezorg (Koppenjan et al., N.B.). Het bevorderen van zelfredzaam gedrag is geen bekend terrein voor de medewerkers van de brandweerorganisatie. Dat het lastig blijkt om richtlijnen op te stellen om zelfredzaam gedrag te bevorderen kan worden verklaard vanuit het feit dat de medewerkers van BrandVeilig Leven niet beschikken over de juiste kennis en ervaring (Kuipers et al. 2013).

Uit onderzoek van Hagen et al. (2014) blijkt dat zelfredzaam gedrag van de burgers, aan de voorkant van de veiligheidsketen, kan worden bevorderd wanneer zij inzien dat preventieve maatregelen de veiligheid zullen bevorderen. Er moet meer focus worden gelegd op het effect, nut en noodzaak van de preventieve maatregelen die burgers kunnen nemen. Echter blijkt in de uitvoering van de activiteiten dat hier nog niet altijd genoeg aandacht voor is doordat er veelal algemene kennis wordt gedeeld over brandveiligheid.

7.3. Succesvoorwaarden voor BrandVeilig Leven

De succesvoorwaarden voor het programma BrandVeilig Leven zijn te onderscheiden in het activeren en bereiken van burgers, *community safety* en het evalueren van de kwaliteit van BrandVeilig Leven.

7.3.1. Het bereiken en activeren van burgers

De burger staat centraal binnen het programma BrandVeilig Leven. Uit de bevindingen is echter gebleken dat er bij het opzetten van de activiteiten van BrandVeilig Leven nauwelijks aandacht is besteed aan de voorwaarden om burgers te stimuleren deel te nemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. Het betrekken van burgers bij het uitvoeren van activiteiten is nieuw voor de medewerkers van de brandweerorganisatie, en vormt nog geen onderdeel van de structuur van de brandweerorganisatie. Om burgers handelingsperspectieven mee te geven in het kader van BrandVeilig Leven is het dan ook noodzakelijk om de structuur van de organisatie hierop aan te laten sluiten. Kuipers et al. (2013) geeft aan dat de structuur van de organisatie alle activiteiten omvat welke noodzakelijk zijn om een dienst te kunnen produceren, en de manier waarop dit wordt uitgevoerd (Kuipers et al. 2013, p. 4). Activiteiten waarbij de focus ligt bij de burger, daarbij dient rekening te worden gehouden met voorwaarden om burgers te stimuleren deel te nemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven.

Stoker et al. (2006) stellen dat het belangrijk is om rekening te houden met een vijftal voorwaarden die het mogelijk maken om burgers te stimuleren deel te nemen aan activiteiten in het publieke domein. Deze vijf voorwaarden zijn te onderscheiden in kennis

en vaardigheden van burgers, motivatie van burgers, ondersteuning van burgers, het uitnodigen van burgers en het geven van terugkoppeling aan burgers. In het huidige programma BrandVeilig Leven wordt met het merendeel van deze voorwaarden geen rekening gehouden. Momenteel wordt er namelijk alleen maar rekening gehouden met de noodzaak om burgers te ondersteunen bij de deelname aan activiteiten van BrandVeilig Leven.

7.3.1.1. Can do

De factor 'can do' heeft betrekking op de kennis en vaardigheden die burgers moeten hebben om deel te nemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. Volgens de respondenten zijn de activiteiten van BrandVeilig Leven toegankelijk voor alle burgers doordat het vaak niet nodig is om voorafgaand aan de activiteiten te beschikken over kennis en vaardigheden. Echter wordt hier wel de voorwaarde gesteld dat de burger de Nederlandse taal moet beheersen.

7.3.1.2. Like to

De factor 'like to' veronderstelt dat het noodzakelijk is om burgers te motiveren voor deelname aan activiteiten door gebruik te maken van heersende vragen onder burgers. Dit gebeurt momenteel niet binnen het programma BrandVeilig Leven doordat de voorlichting gericht is op brandveiligheid in zijn algemeen. De VRZHZ heeft geen zicht op motieven waarom burger en organisatie wel of niet deelnemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven doordat hier niet naar wordt gevraagd. Dit kan worden verklaard vanuit het feit dat de medewerkers van BrandVeilig Leven hier waarschijnlijk geen ervaring in hebben (Kuipers et al. 2013). Van de medewerkers van BrandVeilig Leven wordt verwacht dat zij de activiteiten uitvoeren, wat goed aansluit bij de uitvoerende cultuur binnen de brandweerorganisatie. Door het ontbreken van deze ervaring is het echter wel moeilijk om in te spelen op de heersende vragen van burgers en organisaties. Hurenkamp et al. (2006) stellen dat het belangrijk is om in te spelen op eigen ervaringen of maatschappelijke ervaringen. Dit wordt slechts in beperkte mate uitgevoerd binnen de VRZHZ. Een activiteit welke aansluit bij het delen van ervaringen en gebeurtenissen, is voorlichting na brand. Dit is te verklaren vanuit het feit dat de medewerkers van BrandVeilig Leven over voldoende materie en kennis beschikken om dergelijke informatie te delen met de burgers (Kuipers et al. 2013, p. 4).

7.3.1.3. Enabled to

De VRZHZ is in staat om burgers te ondersteunen wanneer zij willen deelnemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. Een verklaring hiervoor is dat de activiteiten voornamelijk aanbod-gestuurd worden uitgevoerd binnen de 17 verschillende gemeenten, en organisaties binnen die gemeenten. De VRZHZ biedt haar activiteiten aan en afhankelijk van de behoefte van de gemeenten of organisaties worden de activiteiten ook daadwerkelijk uitgevoerd.

7.3.1.4. Asked to & responded to

De wijze waarop de communicatie plaatsvindt richting de burger is per activiteit verschillend, maar staat niet beschreven in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017. Het

communiceren richting de burgers houdt verband met de nieuwe werkwijze die noodzakelijk is om BrandVeilig Leven uit te kunnen voeren. Dat de wijze van communiceren niet beschreven staat in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 is te verklaren vanuit het feit dat dit nieuw is binnen de structuur en de technologie van de brandweerorganisatie (Kuipers et al. 2013). Uit de bevindingen is ook gebleken dat de wijze van communiceren per activiteit verschillend is, waarbij medewerkers van BrandVeilig Leven de ruimte hebben om hier invulling aan te geven. Er kan worden verondersteld dat er binnen de VRZHZ geen gebruik wordt gemaakt van een blauwdruk communicatieplan richting de burgers. Volgens Stoker et al. (2006) is het belangrijk om voorwaarden op te stellen als het gaat om het uitnodigen van burgers voor deelname aan de activiteiten, en het communiceren richting de burger over vorderingen van het programma BrandVeilig Leven. Binnen de VRZHZ ontbreekt het aan deze voorwaarden. Een verklaring hiervoor is dat de activiteiten van BrandVeilig Leven zijn overgenomen uit landelijke en regionale initiatieven en er nog niet eerder aandacht is geweest voor wetenschappelijk inzicht omtrent het bereiken van burgers.

7.3.2. Community safety

Het beeld bestaat dat het programma BrandVeilig Leven is geïnspireerd door het Engelse *community safety*, maar het huidige programma is nog niet zodanig ontwikkeld dat er ook daadwerkelijk gesproken kan worden over *community safety*. Een verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat de brandweerorganisatie in Nederland anders is georganiseerd dan in Engeland. De brandweerorganisatie in Nederland bestaat voor een groot deel uit vrijwilligers welke alleen worden ingezet bij het bestrijden van incidenten. Daarnaast wordt de brandweerorganisatie in Nederland regionaal aangestuurd onder leiding van de veiligheidsregio wat kan worden verklaard vanuit politieke, sociale en economische ontwikkelingen (Koppenjan et al. N.B.). Deze ontwikkelingen hebben betrekking op de komst van de Wvr in 2010 wat de basis vormt voor het organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing om de samenleving te beschermen tegen risico's (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2013). Door middel van de Wvr wordt de structuur van de brandweerorganisatie bepaald doordat de taken van de brandweerorganisatie wettelijk zijn vastgelegd. Deze wettelijke taken hebben betrekking op het voorkomen, beperken en bestrijden van brand. Echter blijkt uit de bevindingen dat er geen wettelijke eisen worden gesteld aan het uitvoeren van BrandVeilig Leven waarbij het ontbreekt aan een landelijk uitvoeringsplan van BrandVeilig Leven. Het uitvoeren van de activiteiten van BrandVeilig Leven is dus afhankelijk van ontwikkelingen die plaatsvinden in de omgeving van de veiligheidsregio zoals de bestuurlijke prioriteiten van de veiligheidsregio en de beschikbare capaciteit voor BrandVeilig Leven (Koppenjan et al., N.B.)

Wel blijkt dat er in Nederland een aantal activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven is overgenomen uit Engeland. Voorbeelden hiervan zijn de woningchecks, het uitdelen en monteren van rookmelders en het geven van voorlichting. Deze activiteiten zijn effectief gebleken in Engeland doordat men heeft aangetoond dat het aantal slachtoffers en doden bij woningbranden aanzienlijk is gedaald in Engeland. Dergelijke interventies kunnen worden gezien als een blauwdruk, omdat de interventies reeds bedacht zijn door de brandweer in Engeland en in Nederland worden geïmplementeerd. Tegelijkertijd is er nog voldoende

ruimte om deze interventies te veranderen wanneer dat gewenst is. Uit het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 van de VRZHZ blijkt bovengenoemde interventies zijn overgenomen, maar wel specifiek gericht zijn op het bevorderen van de brandveiligheid.

Uit de bevindingen blijkt dat er door de veiligheidsregio's nauwelijks gebruik wordt gemaakt van effectief bewezen interventies in het kader van BrandVeilig Leven. Dangermond & Oberijé (2015) geven een overzicht van succesvolle interventies die kunnen worden ingezet in het kader van BrandVeilig Leven waarbij zij een onderscheid maken in vier typen interventies, namelijk: kennisoverdracht, aanleren van veilig gedrag, het verstrekken van middelen en een combinatie van interventies (Dangermond & Oberijé, 2015, p. 4). De VRZHZ hanteert geen activiteiten welke zijn gericht op het aanleren van veilig gedrag en het verstrekken van middelen. Interventies gericht op kennisoverdracht komen bij de VRZHZ terug in het geven van voorlichting en de lespakketten op basisscholen. Dat de VRZHZ geen interventies hanteert welke gericht zijn op het aanleren van veilig gedrag kan worden verklaard vanuit het feit dat zij binnen de organisatie niet beschikken over de juiste technologie en competenties om dit te bewerkstelligen. De medewerkers van BrandVeilig Leven hebben allemaal een achtergrond vanuit de brandweerorganisatie dus het ontbreekt aan kennis, techniek, competenties en ervaringen om gedragsverandering te realiseren. Doordat alle medewerkers van BrandVeilig Leven afkomstig zijn uit de brandweerorganisatie en veel ervaring hebben omtrent het onderwerp brandveiligheid is het voor de medewerkers eenvoudig om informatie te verschaffen door middel van een voorlichting brandveiligheid. Dergelijke activiteiten sluiten aan bij de achtergrond van de medewerkers BrandVeilig Leven.

Uit het onderzoek van Dangermond & Oberijé (2015) blijkt dat het effectief is om deelthema's te bespreken als het gaat om interventies gericht op kennisoverdracht. Dit komt momenteel niet terug in de activiteiten van BrandVeilig Leven doordat het thema brandveiligheid in de breedte wordt besproken. Daarnaast maakt de VRZHZ gebruik van gecombineerde interventies zoals de woningchecks. Uit het onderzoek van Dangermond & Oberijé (2015) is gebleken dat het overdragen van kennis en het verstrekken van middelen alleen effectief is wanneer de middelen ook direct worden bevestigd. Dit gebeurt ook tijdens het uitvoeren van de woningchecks binnen de VRZHZ.

7.3.2.1. Integrale benadering van veiligheid

Uit het theoretisch kader kan worden opgemaakt dat *community safety* is gericht op een samenwerking tussen maatschappij en overheid met als doel het verbeteren van de sociale en fysieke veiligheid alsmede gevoelens van onveiligheid (IFV & politieacademie, 2011). Binnen het huidige BrandVeilig Leven zijn de activiteiten gericht op het verbeteren van de brandveiligheid, wat betrekking heeft op het domein van de fysieke veiligheid. BrandVeilig Leven zou een onderdeel uit kunnen maken van de integrale veiligheidsplannen van de gemeenten die toebehoren aan de VRZHZ. De VRZHZ heeft geen zicht op welke gemeenten het domein van fysieke veiligheid, specifiek BrandVeilig Leven, hebben opgenomen in haar integrale veiligheidsplannen. Een verklaring die hiervoor gegeven kan worden, is dat er momenteel geen structurele samenwerkingspartners zijn in het kader van het programma BrandVeilig Leven. Het samenwerken met andere organisaties maakt ook deel uit van de veranderingen binnen de brandweezorg en staat centraal binnen het programma

BrandVeilig Leven. Samenwerken met andere organisaties vormt geen onderdeel van de structuur van de brandweerorganisatie aangezien het primaire proces binnen de brandweerorganisatie draait om het bestrijden van branden. De brandweerorganisatie wordt door haar medewerkers gezien als de organisatie met de kennis over brandveiligheid, dus is zij in staat om haar verhaal over te brengen naar de burger en organisaties. Echter wordt in de speerpunten BrandVeilig Leven 2016-2020 ook de nadruk gelegd op samenwerking, maar dit blijkt in de praktijk lastig te zijn. Uit de bevindingen is gebleken dat een samenwerking binnen BrandVeilig Leven alleen tot stand komt wanneer hier een aanleiding voor is. Koppenjan et al. (N.B.) veronderstellen dat een veranderproces gestructureerd kan worden wanneer er een pluralistische benadering van samenwerking wordt gehanteerd. Hierbij is het van belang om rekening te houden met de behoeften en belangen van andere organisaties waar een samenwerking mee kan worden gestart in het belang van BrandVeilig Leven. Dit wordt momenteel niet gedaan aangezien er alleen wordt gekeken naar de aanleiding van samenwerking.

Een ander kenmerk van *community safety* is de wijkgerichte en doelgroepgerichte aanpak waarbij het belangrijk is om informatie en kennis te hebben over de risico's en kenmerken van deze doelgroep (Hagen et al. 2014). Dit onderdeel maakt ook deel uit van het veranderproces binnen de brandweezorg, omdat de brandweerorganisatie gewend is om branden te bestrijden wanneer zij daarvoor worden opgeroepen. De medewerkers van BrandVeilig Leven zijn operationeel gericht, omdat zij dit gewend zijn vanuit de aard van de operationele processen van de brandweerorganisatie (Koppenjan et al., N.B.). De wijkgerichte en doelgroepgerichte aanpak vraagt om een andere manier van werken waarbij het noodzakelijk is om eerste informatie te verzamelen over de doelgroep die bereikt dient te worden met BrandVeilig Leven. Dit wordt ook aangemerkt door Brandweer Nederland als een van de speerpunten van BrandVeilig Leven 2016-2020. Brandweer Nederland veronderstelt dat het noodzakelijk is om de risicogroep en de oorzaken van problemen binnen deze groep in kaart te brengen om vervolgens interventies te kunnen inzetten. De doelgroepgerichte aanpak wordt door de VRZHZ gehanteerd in een aantal activiteiten zoals de kinderen op de basisscholen, ondernemers en medewerkers van zorginstellingen. Hierbij wordt niet gekeken naar succesvolle interventies of oorzaken van problemen die binnen deze doelgroepen aanwezig zijn. Het is goed dat hier heden aan gewerkt wordt door de VRZHZ door middel van het dynamisch brandrisicoprofiel welke inzicht geeft in risicogroepen en risicogebieden.

Het onderzoek van de veiligheidsregio Limburg-Noord, dat is gericht op brand(on)veilig gedrag onder senioren sluit goed aan bij de gewenste doelgroepgerichte aanpak. Zij heeft door middel van literatuuronderzoek en veldonderzoek inzicht verkregen in de onderliggende oorzaken van brandonveilig gedrag onder senioren, zoals Hagen et al. (2014) onderschrijven. Deze kennis wordt vervolgens gebruikt om interventies te ontwikkelen die gericht zijn op het beïnvloeden van deze onderliggende oorzaken. Deze ontwikkeling binnen de veiligheidsregio Limburg-Noord is te verklaren vanuit het feit dat de achtergrond van de medewerkers van het team BrandVeilig Leven divers is. Zij beschikken over medewerkers met verschillend opleidingsniveau, achtergrond en dus ook over verschillende competenties waarmee het mogelijk is om het programma BrandVeilig Leven door te ontwikkelen (Kuipers et al. 2013).

7.3.2.2. Samenwerking

Een ander speerpunt voor BrandVeilig Leven dat is vastgesteld door Brandweer Nederland, is het verbeteren van samenwerking met partijen die invloed hebben op de risicogroepen. Aandacht voor samenwerking is een belangrijke ontwikkeling binnen BrandVeilig Leven en ook binnen de VRZHZ. Dit geldt zowel op landelijk- en regionaal als lokaal niveau, aangezien er momenteel niet van een samenwerkingsverband kan worden gesproken, maar eerder over verhoudingen en contacten. Het belang van samenwerking wordt dus op nationaal niveau erkend door Brandweer Nederland, maar men beschikt niet over een nationaal actieplan waarin beschreven staat op welke wijze er kan worden samengewerkt en met welke partners. Wellicht beschikt Brandweer Nederland niet over de juiste technologie om dit veranderingsproces naar samenwerking te besturen (Kuipers et al. 2013).

Uit de bevindingen blijkt dat er binnen de VRZHZ contacten zijn met woningbouwcorporaties, zorginstellingen, ouderenbonden en basisscholen. In de uitvoering blijkt echter dat de verhoudingen en contacten met relevante partijen vaak persoonsafhankelijk zijn en geen structureel proces vormen. Een verklaring hiervoor is dat het binnen het programma BrandVeilig Leven geen gewoonte is om samen te werken met andere organisaties om de activiteiten uit te kunnen voeren. De activiteiten die momenteel worden uitgevoerd binnen de VRZHZ zijn gericht op het bevorderen van brandveiligheid. Om dit te kunnen bewerkstelligen kunnen medewerkers van BrandVeilig Leven worden ingezet om voorlichting te geven over brandveiligheid bij eenieder die hierom vraagt.

Brandweer Nederland erkent dat het noodzakelijk is om aandacht te geven aan de basiskwaliteit van kennis en kunde van medewerkers van BrandVeilig Leven, om te voorkomen dat activiteiten persoonsafhankelijk worden uitgevoerd. BrandVeilig Leven vraagt om vakmanschap op operationeel, tactisch en strategisch niveau waarbij het de ambitie is om te komen tot een basiskwaliteit van kennis en kunde (Brandweer Nederland, 2016, p.15). Deze ontwikkeling sluit aan bij de veronderstellingen van Koppenjan et al. (N.B.) met betrekking tot de structurering van het veranderproces waarbij zowel voor het strategisch als tactisch niveau een rol is weggelegd om ondersteuning te bieden aan de uitvoerende medewerkers om het veranderproces binnen de brandweerorganisatie te organiseren. Momenteel schiet dit tekort binnen de VRZHZ, omdat het programma BrandVeilig Leven gestuurd wordt door uitvoerende medewerkers.

Uit de resultaten blijkt dat de interne samenwerking bij VRZHZ, in het kader van BrandVeilig Leven, alleen plaatsvindt met de GHOR bij de activiteit Geen Nood bij Brand. Dit initiatief is voortgekomen uit gemeenschappelijke belangen van de GHOR en de brandweer. Er bleek een gedeeld belang te zijn om krachten te bundelen en het samenwerkingsverband in stand te houden. Dit sluit goed aan bij wat Koppenjan et al. (N.B.) benoemen in de mogelijkheden om het veranderproces te structureren, namelijk: hanteer een pluralistische benadering waarin verschillende partijen samenwerken (Koppenjan et al., N.B., p. 7).

7.3.2.3. Kennisdeling

Hagen et al. (2014) stellen dat het noodzakelijk is om kennis en informatie te delen met relevante partijen in het domein van veiligheid. Uit de resultaten blijkt dat kennis en

informatie wordt gedeeld op landelijk en regionaal niveau door middel van het loket BrandVeilig Leven. Daarnaast publiceert het IFV regelmatig onderzoeken welke van belang kunnen zijn voor het programma BrandVeilig Leven. Het delen van kennis en informatie met andere disciplines binnen de VRZHZ verloopt stroef, wat verklaard wordt door het feit dat er niet altijd een aanleiding is om kennis en informatie te delen. Binnen het programma BrandVeilig Leven wordt sterk gekeken vanuit het thema brandveiligheid waardoor het lastig is om belangen en behoeften van andere partners te zien (Koppenjan et al., N.B.). Uit de bevindingen blijkt dat er geen afstemming plaatsvindt op landelijk en regionaal niveau als het gaat om de uitvoering van activiteiten van BrandVeilig Leven. Het blijkt dat activiteiten wel van elkaar worden overgenomen, maar dat elke veiligheidsregio vrij is in het vaststellen van het aanbod BrandVeilig Leven. Dit wordt verklaard vanuit het feit dat elke veiligheidsregio haar eigen bestuurlijke prioriteiten vastlegt in haar beleidsplannen waarbij zij rekening houdt met het regionaal risicoprofiel. De uitvoering van de activiteiten van BrandVeilig Leven zijn dus afhankelijk van de externe ontwikkelingen in de omgeving van de veiligheidsregio (Koppenjan et al., N.B.).

7.3.3. Evalueren

In het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 wordt geen aandacht besteed aan het evalueren en bijstellen van het programma BrandVeilig Leven. Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) stellen dat het noodzakelijk is om programma's te evalueren om het desbetreffende programma te verbeteren, de waarde van het programma aan te tonen en te beoordelen of de activiteiten positief bijdragen aan de vooraf gestelde doelen van BrandVeilig Leven.

7.3.3.1. Niveau 1: reactie

Volgens Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) is het belangrijk om na afloop van de activiteiten de mening van deelnemers te bevragen. De mening van burgers is belangrijk voor het bepalen van de tevredenheid en de relevantie van de activiteit ter bevordering van het programma. Uit de bevindingen is gebleken dat er door verschillende medewerkers wordt gevraagd naar de tevredenheid van deelnemers, maar dit blijkt geen structureel proces te zijn. Een verklaarbare reden hiervoor is dat het ondervragen van de klanttevredenheid geen onderdeel uit maakt van de structuur binnen de brandweerorganisatie (Kuipers et al. 2013). De gegevens die wel worden verzameld worden ook niet gebruikt om de activiteiten van BrandVeilig Leven te verbeteren of aan te passen.

7.3.3.2. Niveau 2: leren

Het niveau leren heeft betrekking op het vaststellen van leerdoelen voor burgers. Volgens Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) is het belangrijk om leerdoelen op te stellen zodat in een volgend niveau kan worden bepaald of het gedrag van burgers is veranderd na deelname aan de activiteiten. Uit de bevindingen is gebleken dat de VRZHZ geen leerdoelen heeft opgesteld voor deelnemers van BrandVeilig Leven. Dit is ook erg lastig aangezien in het uitvoeringsplan slechts een algemene omschrijving wordt gegeven van de activiteiten van BrandVeilig Leven waarbij het ontbreekt aan richtlijnen en structuren. Alvorens er leerdoelen opgesteld kunnen worden, is het noodzakelijk om te bepalen wat je burgers wil laten leren met de verschillende activiteiten. Het ontbreekt hierbij een top-down-

benadering waarin het tactisch niveau interventies introduceert welke gebaseerd zijn op een blauwdruk. De uitvoerende medewerkers dienen de activiteiten van BrandVeilig Leven uit te voeren en het is de taak van het management om hen handvatten te geven om dit mogelijk te maken. Het management van BrandVeilig Leven zou leerdoelen kunnen opstellen welke gekoppeld zijn aan doelgroepen, en gebaseerd op het probleem wat opgelost dient te worden (Koppenjan et al. N.B.).

Veiligheidsregio Limburg-Noord heeft in haar onderzoek naar brand(on)veilig gedrag onder senioren inzicht verkregen in de onderliggende oorzaken van brandonveilig gedrag, om vervolgens interventies te ontwikkelen gericht op het beïnvloeden van deze oorzaken. Dit kan de basis vormen voor het vaststellen van leerdoelen zoals Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) voorschrijven.

7.3.3.3. Niveau 3: gedrag

Volgens Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) is het belangrijk dat burgers de kans hebben om hun geleerde kennis en vaardigheden te tonen. Dit kan mogelijk worden gemaakt door het invoeren van vervolgactiviteiten. Uit de bevindingen is gebleken dat er binnen het programma BrandVeilig Leven een aantal activiteiten is waarbij gebruik wordt gemaakt van vervolgactiviteiten, namelijk: de lespakketten op basisscholen, Geen Nood bij Brand en Keurmerk Veilig Ondernemen. Door gebruik te maken van vervolgactiviteiten is het mogelijk om te meten of kennis en vaardigheden van burgers zijn verbeterd na deelname aan activiteiten. Door de VRZHZ wordt dus gebruik gemaakt van vervolgactiviteiten, maar niet met de achterliggende gedachten om gedragsverandering meetbaar te maken. De VRZHZ voert geen metingen uit om vast te stellen of kennis en vaardigheden van burgers zijn verbeterd na deelname aan activiteiten.

7.3.3.4. Niveau 4: resultaat

De doelen die gesteld zijn in het uitvoeringsplan BrandVeilig Leven 2017 zijn niet gespecificeerd, SMART geformuleerd, waardoor meten op resultaten moeilijk of zelfs niet mogelijk is. De doelen kunnen op verschillende manieren worden uitgelegd. Hierdoor is het onduidelijk wat de gewenste resultaten zijn van de activiteiten van BrandVeilig Leven zijn en is het niet mogelijk om de activiteiten BrandVeilig Leven te beoordelen op effectiviteit. Onduidelijkheid over doelstellingen en resultaten kunnen worden top-down niet eenduidig beschreven waardoor eenieder er een individuele betekenis aan kan geven. Uit bevindingen is gebleken dat medewerkers van BrandVeilig Leven de doelen van BrandVeilig Leven verschillend interpreteren, wat verklaard kan worden vanuit de individuele betekenisgeving die medewerkers geven aan het programma BrandVeilig Leven (Kuipers et al. 2013). Doordat het onduidelijk is wat de doelstellingen van BrandVeilig Leven is, is het ook niet mogelijk om te evalueren of doelstellingen worden behaald met de uitvoering van het programma. Momenteel vindt er binnen de VRZHZ alleen een evaluatie plaats op de kwantiteit van de activiteiten. Een verklaring hiervoor is dat de doelen niet specifiek verwoorden welke resultaten gewenst zijn, het ontbreekt aan leerdoelen voor de burgers en er wordt niet geïnventariseerd of de activiteiten aansluiten bij de behoeften van burgers. Doordat de gewenste resultaten niet duidelijk geformuleerd zijn, zorgt dit ook voor problemen bij het opstellen van leerdoelen voor burgers. Anderzijds wordt het dan ook moeilijk om te meten

of het gedrag van burgers is veranderd nadat zij hebben deelgenomen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven.

8. Conclusie en aanbevelingen

8.1. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag:

“Op welke wijze wordt BrandVeilig Leven binnen de VRZHZ uitgevoerd, welke kansen en belemmeringen doen zich voor tijdens de uitvoering van BrandVeilig Leven en op welke wijze kan BrandVeilig Leven worden doorontwikkeld?”

Allereerst blijkt dat het programma BrandVeilig Leven momenteel gebaseerd is op het overdragen van kennis van brandveiligheid. Door middel van het overdragen van kennis wordt verwacht dat er een handelingsperspectief wordt geboden aan burgers, waardoor zij in staat zouden moeten zijn om hun eigen veiligheid te organiseren. Dit betreft kennis en informatie over brandveiligheid in zijn algemeenheid. De kennis wordt aangeboden aan iedereen die daar interesse voor heeft waarbij nauwelijks rekening wordt gehouden met een doelgroepgerichte benadering. De activiteiten van BrandVeilig Leven die momenteel worden uitgevoerd binnen de VRZHZ zijn momenteel gebaseerd op initiatieven die door andere veiligheidsregio's worden uitgevoerd. Hierbij wordt nauwelijks rekening gehouden met de bestuurlijks prioriteiten die worden gesteld in het beleidsplan van de VRZHZ. Er kan worden geconcludeerd dat er te weinig aandacht is voor de ontwikkelingen in de interne en externe omgeving van de VRZHZ bij het bepalen van de doelgroepen van BrandVeilig Leven. In het uitvoeringsplan van BrandVeilig Leven 2017 wordt de koers en de visie beschreven, waarbij wordt getracht om de zelfredzaamheid van de burgers te vergroten. Echter is het niet duidelijk wat er wordt verstaan onder zelfredzaamheid en volgens welke richtlijnen zij trachten de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen. De omschrijving van de activiteiten is daarvoor te abstract weergegeven en kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Dit kan worden verklaard door het feit dat het mogelijk is dat elke medewerker een individuele betekenis kan geven aan het begrip zelfredzaamheid en hoe dit te bevorderen is. Het is essentieel voor de VRZHZ om top-down de doelstellingen en resultaten voor BrandVeilig Leven vast te stellen zodat dit eenduidig is voor alle medewerkers van BrandVeilig Leven. Om vervolgens te bepalen op welke doelgroepgerichte aanpak kan worden gehanteerd in het programma. De doelgroep kan bepaald worden aan de hand van bestuurlijke prioriteiten die worden gesteld in het beleidsplan van de VRZHZ. Op deze manier houdt de VRZHZ ook rekening met de ontwikkelingen in de externe omgeving van de VRZHZ. De doelgroepgerichte benadering kan verder ontwikkeld worden aan de hand van de speerpunten BrandVeilig Leven 2016-2020. Daarnaast kan ook worden geconcludeerd dat het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger losstaat van de repressieve aard van de brandweerorganisatie. Het sluit niet aan bij de structuur van de brandweerorganisatie waardoor het mogelijk is dat zij niet over de juiste kennis, middelen en ervaring beschikken om daadwerkelijk de zelfredzaamheid van de burger te bevorderen.

Ten tweede kan geconcludeerd worden dat de uitvoering van het programma onder andere wordt belemmerd door de structuur van de brandweerorganisatie. De structuur van de brandweerorganisatie is van oudsher gefocust op de repressieve benadering waarin de

brandweer operationeel handelt. Het programma BrandVeilig Leven vraagt echter om een andere benadering waarbij de burgers, organisatie en de maatschappij centraal staat. Een belangrijk onderdeel hierbij is het bereiken en activeren van de burgers en het samenwerken met andere organisaties. Uit de bevindingen is gebleken dat dit geen onderdeel vormt van de structuur van de brandweerorganisatie binnen de VRZHZ. Dit kan worden verklaard door het ontbreken van de technologie om deze veranderingen te besturen en door het ontbreken van competenties van medewerkers om dit te realiseren. Er kan worden geconcludeerd dat samenwerking momenteel alleen plaatsvindt als hier een aanleiding voor is terwijl het juist noodzakelijk is om te kijken naar de behoeften en de belangen van derden om samenwerking te stimuleren. Dit wordt momenteel nauwelijks gedaan binnen de VRZHZ. Een andere belemmering is dat het programma BrandVeilig Leven nu voornamelijk wordt gestuurd door de uitvoerende medewerkers zonder directe aansturing van het tactische niveau. Uit de bevindingen is gebleken dat de manier waarop activiteiten worden uitgevoerd veelal persoonsafhankelijk zijn doordat er geen gebruik kan worden gemaakt van richtlijnen en handvatten. Uit het theoretisch kader blijkt dat het goed is om uitvoerende medewerkers ruimte te bieden om veranderingen voort te zetten waarbij dan wel sprake is van aansturing (Koppenjan et al. N.B.). Hier ontbreekt het momenteel aan binnen de VRZHZ.

Vervolgens kan worden geconcludeerd dat de medewerkers van het team BrandVeilig Leven sterk zijn in het geven van voorlichting over brandveiligheid. Binnen de brandweerorganisatie is er sprake van een sterke professionele cultuur. Deze professionele cultuur kan invloed hebben op het gedrag en de houding van medewerkers waardoor zij in staat zijn om goede verhalen te vertellen over alles wat met brandveiligheid te maken heeft. Doordat de medewerkers van BrandVeilig Leven een achtergrond hebben vanuit de brandweer, vaak de repressieve dienst, kunnen zij ook hun ervaringen met incidenten delen. Uit het theoretisch kader blijkt dat het goed is om deze ervaringen te delen met burgers, omdat dit stimulerend kan werken om burgers te activeren om de brandveiligheid in haar omgeving te borgen (Stoker et al. 2006). Daarnaast kan worden geconcludeerd dat er geen landelijk uitvoeringsplan bestaat voor het programma BrandVeilig Leven. Dit kan worden gezien als een kans om meer eenduidigheid en uniformiteit te geven aan het programma BrandVeilig Leven. Uit het theoretisch kader is ook gebleken dat het implementeren van top-down interventies gebaseerd op een blauwdruk bijdragen aan het realiseren van het veranderproces wat zich momenteel afspeelt binnen de brandweerorganisatie (Koppenjan et al. N.B.). Daarnaast heeft de VRZHZ ook de beschikking over internationale onderzoeken waarin het effect van interventies van activiteiten wordt vastgesteld, in het kader van BrandVeilig Leven. Uit de bevindingen is echter gebleken dat hier nauwelijks gebruik van wordt gemaakt terwijl uit het theoretisch kader blijkt dat het zinvol is om zinvolle voorbeelden uit de praktijk te selecteren en te introduceren bij de uitvoerende medewerkers (Koppenjan et al. N.B.).

Tot slot wordt geconcludeerd dat er binnen het programma BrandVeilig Leven geen sprake is van een integrale benadering van veiligheid, doordat de focus ligt op het domein van de fysieke veiligheid. Het domein van de fysieke veiligheid houdt verband met de professionele cultuur en de operationele processen van de brandweerorganisatie. Daarnaast is het onduidelijk of het domein fysieke veiligheid en BrandVeilig Leven onderdeel uitmaken van

de integrale veiligheidsadviezen van de gemeenten binnen de regio. Daarnaast is het onduidelijk of het domein fysieke veiligheid en BrandVeilig Leven onderdeel uitmaken van de integrale veiligheidsplannen van de gemeenten binnen de regio. Het ontbreekt aan een structurele samenwerking met andere partners doordat nauwelijks verbinding wordt gezocht met de belangen van andere partners. Binnen het programma BrandVeilig Leven ontbreekt het aan een structureel proces van samenwerking met andere relevante partijen. Er is sprake van goede contacten met partijen binnen de regio, maar is veelal afhankelijk van de medewerker die de activiteiten uitvoert binnen de regio. Dit geldt zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau.

8.2. Aanbevelingen

Vanuit de conclusies zijn voor de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid de volgende aanbevelingen opgesteld:

8.2.1. Hanteer een eenduidige definitie van zelfredzaamheid

Allereerst wordt aanbevolen om een eenduidige definitie van zelfredzaamheid op te stellen. Hiermee dient bereikt te worden dat een afbakening wordt gegeven aan het begrip zelfredzaamheid binnen de veiligheidsregio. Hierdoor kan worden voorkomen dat er verschillende betekenissen worden gegeven aan zelfredzaamheid. Het is aan te bevelen om hier eenduidig en transparant over te communiceren binnen de VRZHZ. Vervolgens kan aan de hand van de veiligheidsketen worden bepaald op welke wijze zelfredzaamheid kan worden bevorderd, en welke discipline daarvoor verantwoordelijk is binnen de veiligheidsregio. De inzichten van Hagen et al. (2014) kunnen als leidraad dienen.

8.2.2. Hanteer een procesmatige benadering voor de activiteiten van BrandVeilig Leven

Vervolgens wordt geadviseerd om gebruik te maken van de procesmatige benadering van de veiligheidsketen bij het opstellen van het programma BrandVeilig Leven met betrekking tot het bevorderen van de zelfredzaamheid van burgers. De procesmatige benadering geeft inzicht in de noodzakelijk kennis en informatie om zelfredzaam gedrag van burgers te bevorderen. Deze inzichten kunnen gebruikt worden bij het opstellen van het programma BrandVeilig Leven zodat alle schakels van de veiligheidsketen onderdeel uitmaken van BrandVeilig Leven. Hiermee wordt ook bewerkstelligd dat deze procesmatige benadering onderdeel kan worden van de structuur van de brandweerorganisatie.

8.2.3. Specificeer gewenste doelstellingen en resultaten van BrandVeilig Leven

Het is aan te raden om doelstellingen van het programma BrandVeilig Leven te specificeren. Wanneer doelstellingen SMART worden opgesteld kunnen de resultaten van het programma BrandVeilig Leven zo nauwkeurig mogelijk worden gemeten. Aangeraden wordt om te beginnen met het opstellen van de gewenste resultaten van BrandVeilig Leven. Vervolgens kan worden bepaald welke activiteiten nodig zijn om de gewenste resultaten te kunnen halen. Tot slot kan worden vastgesteld hoe de activiteiten vorm en inhoud moeten krijgen om deze uit te kunnen voeren. Het is van belang dat dit top-down wordt benaderd zodat er duidelijke richtlijnen en structuren worden ontwikkeld voor medewerkers van BrandVeilig

Leven. Op deze manier kan op strategisch en tactisch niveau meer sturing worden gegeven aan het programma van BrandVeilig Leven om ervoor te zorgen dat de activiteiten uniform worden uitgevoerd door de medewerkers van BrandVeilig Leven.

8.2.4. Maak een analyse van risicogroepen en doelgroepen

Geadviseerd wordt om een analyse te maken van risicogroepen en doelgroepen welke van belang zijn voor de VRZHZ, in het kader van het programma BrandVeilig Leven. Met de risicogroep worden de risicoveroorzakers bedoeld, en met doelgroep worden de actoren bedoeld die dichtbij de risicoveroorzakers staan. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van landelijke/regionale kennis en informatie, en informatie vanuit het dynamisch brandrisicoprofiel. Op deze manier wordt er rekening gehouden met de ontwikkelingen in de interne en externe omgeving van de veiligheidsregio. Dit zou als leidraad kunnen dienen voor het vaststellen van het aanbod aan activiteiten van BrandVeilig Leven.

8.2.5. Maak gebruik van evidence based interventies

Het is aan te raden om gebruik te maken van *evidence based* interventies. Nationaal en internationaal onderzoek heeft aangetoond dat een aantal interventies, in het kader van BrandVeilig Leven, effectief zijn gebleken. Het is aan te raden om kennis en informatie uit deze onderzoeken te gebruiken bij het vaststellen van activiteiten van het programma BrandVeilig Leven. Hierbij is het echter wel belangrijk om aandacht te hebben voor de betrouwbaarheid van de effectmetingen bij de selectie van deze interventies.

8.2.6. Structureel aandacht besteden aan voorwaarden om burgers te activeren voor activiteiten van BrandVeilig Leven

Het is aan te raden om structureel aandacht te besteden aan voorwaarden waardoor burgers bereikt en geactiveerd kunnen worden om deel te nemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. Dit zou een structureel proces moeten zijn binnen het programma BrandVeilig Leven waarbij het van belang is dat de middelen en kennis aanwezig is binnen de VRZHZ om dit te realiseren. De inzichten van Stoker et al. (2006) kunnen hiervoor als leidraad dienen. Het is voor de VRZHZ belangrijk om inzicht te krijgen in de motieven waarom burgers en organisaties wel of niet willen deelnemen aan activiteiten van BrandVeilig Leven. Om er vervolgens zorg voor te dragen dat activiteiten beter aansluiten bij de behoeften van burgers en organisaties. Dit kan ook worden bereikt door burgers meer te betrekken bij de uitvoering van de activiteiten van BrandVeilig Leven waarbij burgers zelf onderwerpen kunnen aandragen. Ook is het belangrijk om aandacht te hebben voor de wijze waarop burgers uitgenodigd worden om deel te nemen aan de activiteiten van BrandVeilig Leven. Tot slot is het belangrijk om ervoor te zorgen dat deelnemers terugkoppeling ontvangen over resultaten die er zijn bereikt met het programma BrandVeilig Leven, en welke vervolgstappen er genomen worden binnen BrandVeilig Leven.

8.2.7. Inventariseer welke gemeenten het domein van fysieke veiligheid hebben opgenomen in hun integrale veiligheidsplannen

Geadviseerd wordt om te inventariseren welke gemeenten binnen de regio het domein van fysieke veiligheid hebben opgenomen in haar integrale veiligheidsplannen. Het doel hierbij is

om ervoor te zorgen dat het programma BrandVeilig Leven onderdeel uitmaakt van de integrale veiligheidsplannen van de gemeenten die onder de VRZHZ vallen. Hierdoor zouden er mogelijkheden kunnen ontstaan om maatwerk te leveren aan gemeenten als het gaat om het aanbod van activiteiten in het kader van BrandVeilig Leven. Wellicht dat er in de toekomst gewerkt kan worden aan de ontwikkeling van het programma 'Veilig Leven'. Tevens biedt dit mogelijkheden om de samenwerking te zoeken met andere partijen welke ook betrokken zijn bij het domein veiligheid.

8.2.8. Maak gebruik van vervolgactiviteiten

Er wordt geadviseerd om meer gebruik te maken van vervolgactiviteiten binnen het programma BrandVeilig Leven. Door het herhalen van activiteiten is de kans groot dat deelnemers de kennis en informatie die wordt gedeeld blijven onthouden, en hier vervolgens ook iets mee gaan doen. Daarnaast biedt het ook mogelijkheden voor het uitvoeren van effectmetingen met als doel om te testen of kennis en vaardigheden daadwerkelijk zijn toegenomen bij deelnemers.

8.2.9. Structureel aandacht besteden aan het evalueren en bijstellen van BrandVeilig Leven

Om het programma BrandVeilig Leven te verbeteren en te kunnen beoordelen of de activiteiten positief bijdragen aan de gewenste resultaten van BrandVeilig Leven is het belangrijk om te investeren in de evaluatie van BrandVeilig Leven. De inzichten van Kirkpatrick & Kirkpatrick (2006) kunnen hiervoor als leidraad dienen waarbij aanbeveling drie een eerste stap is. Het is belangrijk om zowel doelstellingen en resultaten te specificeren voor het gehele programma van BrandVeilig Leven als voor de onderliggende activiteiten. Vervolgens is het noodzakelijk om leerdoelen op te stellen voor deelnemers per activiteit, voortkomend uit de doelstellingen en gewenste resultaten. Daarnaast is het noodzakelijk om feedback te ontvangen van deelnemers na afloop van de activiteiten met betrekking tot tevredenheid en relevantie van de activiteiten. Deze voorwaarden zorgen ervoor dat het programma kan worden geëvalueerd en waar nodig kan worden bijgesteld.

8.2.10. Investeer in de kwaliteit en kennis van medewerkers BrandVeilig Leven

Tot slot wordt geadviseerd om te investeren in de kwaliteit en kennis van personeel waarbij de speerpunten BrandVeilig Leven 2016-2020 als leidraad gebruikt kunnen worden. Dit draagt bij aan het bereiken van uniformiteit en een basiskwaliteit in kennis en kunde van de medewerkers van BrandVeilig Leven. Dit is van belang zodat de uitvoering van activiteiten van BrandVeilig Leven niet persoonsafhankelijk zijn. Dit draagt bij aan het bereiken van doelstellingen en resultaten van BrandVeilig Leven, tevens voor de uniformiteit van het programma BrandVeilig Leven.

Bibliografie

- Boutellier, H., Van Steden, R., & Van Stokkum, B. (2016). *Perspectieve op veiligheid: Van burgerschap tot veerkracht*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Brandweer Nederland. (2016). *Uitwerking speerpunten Brandveilig leven 2016-2020*. Arnhem: Brandweer Nederland.
- Crisislab. (2012, december 4). *Crisislab*. Opgeroepen op april 20, 2017, van Zelfredzaamheid: <http://crisislab.nl/?s=zelfredzaamheid>
- Dangermond, K., & Oberijé, N. (2015). *Internationaal literatuuronderzoek Brandveilig Leven*. Arnhem: IFV.
- Duyvis, M., Kobes, M., Oberijé, N., & Roos, M. (2014). *Zelfredzaamheid en CRBN, een verkennende literatuurstudie*. Arnhem: Instituut Fysieke Veiligheid.
- Eysink Smeets, M., Van Duin, M., Heijman, M., Oberijé, N., Raasing, H., & Postma, R. (2015). *Gedragsverandering voor brandveilig leven. Inzichten en aanbevelingen*. Arnhem: Wetenschappelijke Raad Brandweer.
- Garland, D. (2001). *The Culture of Control*. Oxford: Oxford University Press.
- Hagen, R., Weges, J., & Van Brandenburg, M. (2014). *Brandveilig leven. Toepassing op de woonomgeving*. Arnhem: IFV.
- Haver, L., & Van Bussel, H. (2010). *BrandVeilig Leven Evolutie of Revolutie? Op weg naar een andere brandweer. Rapportage verkenning BrandVeilig Leven*. Arnhem: NVBR.
- Helsloot, I., & Van 't Padje, B. (2010). Zelfredzaamheid bij crises in de fysieke veiligheid. In I. Helsloot, & B. Van 't Padje, *Zelfredzaamheid: concepten, thema's en voorbeelden nader beschouwd*. (pp. 23-54). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Helsloot, I., & Van 't Padje, B. (2010). *Zelfredzaamheid. Concepten, thema's en voorbeelden nader beschouwd*. . Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Hijkema, S., Van Der Meulen, S., & Timmer, J. (2013). *Actief, ondersteunend en inspirerend in veiligheid. Een onderzoek naar zelfredzaamheid en de rol van burgers, professionals en bestuurders*. Zwolle: Christelijke Hogeschool Windesheim.
- Hurenkamp, M., Tonkens, E., & Duyvendak, E. (2006). *Wat burgers bezielt. Een onderzoek naar burgerinitiatieven*. Den Haag: Universiteit van Amsterdam; NICIS Kenniscentrum Grote Steden.
- IFV & politieacademie. (2011). *Community safety. Internationaal vergelijkend onderzoek MCPM 2*. Arnhem: IFV & politieacademie.
- Infopunt Veiligheid. (2012). *Zelfredzaamheid en crisissituaties*. Arnhem: Infopunt Veiligheid.
- Kanne, P. (2012). Zelfredzaamheid. *InGovernment*, 14.
- Kirkpatrick, D., & Kirkpatrick, J. (2006). *Evaluating training programs: The Four Levels*. San Francisco: Berrett-Hoehler Publishers.
- Kirkpatrick, J. D., & Kirkpatrick, W. K. (2016). *Kirkpatrick's Four Levels of Training Evaluation*. Alexandria: AYD Press.
- Kobes, M. (2008). *Zelfredzaamheid bij brand. Kritische factoren voor het veilig vluchten uit gebouwen*. . Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Koppenjan, J., Van Sluis, A., Van Der Meer, F. B., Kuipers, B., & Van Paridon, K. (n.b.). *Exploring Tensions in the Management of Organizational Change of Public Organizations Towards a Multi-level Approach*. Rotterdam: Erasmus University Rotterdam.

- Kuipers, B., De Witte, M., & Van Der Voet, J. (2013). Verandermanagement in publieke organisaties. (B. Steijn, & S. Groeneveld, Red.) *Strategisch HRM in de publieke sector*, 1-21.
- Lowndes, V., Prachtett, L., & Stoker, G. (2006). Local political participation: the impact of rules-in-use. *Public Administration*, 539-561.
- Mertens, C., Duyvis, M., & Oberijé, N. (2013). *Burgerhulp bij grootschalige geneeskundige hulpverlening*. Arnhem: Instituut Fysieke Veiligheid.
- Ministerie BZK & Ministerie VROM. (2009). *Visie op brandveiligheid*. Den Haag: Ministerie BZK & Ministerie VROM.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2009). *Actieprogramma brandveiligheid 2007-2008*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2013). *Wet veiligheidsregio's*. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Nederlandse Brandwonden Stichting. (2016). *Evaluatie campagne 2016 'He doe de deur dicht'*. Beverwijk: Nederlandse Brandwonden Stichting.
- Newton, F. (2010). *Zelfredzaamheid bij rampen en crises: stimulerende beleidsinstrumenten van de overheid*. Enschede: Universiteit Twente.
- NVBR. (2009). *Strategische reis als basis voor vernieuwing; de Brandweer over morgen*. Arnhem: Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding.
- Overbeeke, A. (2009). *Community safety of fictie? Is in Nederland een optimum bereikt of kan het met Community Safety nog beter?* Rijsbergen: Overbeeke Advies.
- Prins, R., & Boutellier, H. (2010). De lokale voorzorgcultuur. *Tijdschrift voor veiligheid*, 3-17.
- Regionale Brandweer Rotterdam Rijnmond. (2008). *Vijfjaren Actieprogramma Community Safety 2008-2013*. Rotterdam: Regionale Brandweer Rotterdam Rijnmond.
- Ruitenbergh, A., & Helsloot, I. (2004). *Zelfredzaamheid van burgers bij rampen en zware ongevallen*. Rotterdam: COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement.
- Sels, L., Forrier, A., Maes, J., & Bollens, J. (2000). *'Meer is niet altijd beter'. De relatie tussen kwaliteit en kwantiteit van opleidingsinspanningen*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Specht, M. (2012). *De Pragmatiek van Burgerparticipatie. Hoe burgers omgaan met complexe vraagstukken omtrent veiligheid, leefbaarheid en stedelijke ontwikkeling in drie Europese steden*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Stoker, G., Lowndes, V., & Pratchett, L. (2006). Diagnosing and remedying the failings of official participation schemes. The CLEAR framework. *Social Policy and Society*, 281-291.
- Stol, W., Rijpma, J., Tielenburg, C., Melching, G., & Roest, M. (2008). *Basisboek Integrale Veiligheid*. Bussum: Coutinho.
- Van Den Brand, R. (2005). *Zelfredzaamheid en fysieke veiligheid van burgers. Verkenningen*. Arnhem: Nederlands Instituut van Brandweer en Rampenbestrijding.
- Van Der Most, H., De Wit, S., Broekhans, B., & Roos, W. (2010). *Kijk op waterveiligheid*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- Van Lochem, P., Huijsman, M., Hendriks, R., & Helsloot, I. (2014). *Burgermoed als oplossing voor onveiligheid in het openbaar vervoer? Een literatuuronderzoek in opdracht van*

- de SMV naar de wenselijkheid en mogelijkheid dat reizigers ingrijpen in situaties van sociale onveiligheid in het openbaar vervoer.* Renswoude: Crisislab.
- Van Steden, R. (2008). *Samenleving en veiligheid. Handboek Lokaal Sociaal Beleid.* Amsterdam: Elsevier.
- Van Thiel, S. (2009). *Bestuurskundig onderzoek. Een methodologische inleiding.* Bussum: Coutinho.
- Van Twist, M. W., & Van der Steen, M. A. (2013). Netwerksturing vereist gemengd organiseren. In G. Overbeek, & I. Salverda, *De energieke overheid: Visies op netwerkend samenwerken voor een groene en veerkrachtige economie.* (pp. 25-39). Wageningen: LEI Wageningen UR.
- Veiligheidsberaad. (2014). *Strategische agenda versterking Veiligheidsregio's 2014-2016.* Arnhem: Veiligheidsberaad.
- Veiligheidsberaad. (2015). *RemBrand. Brandveiligheid is coproductie.* Arnhem: Veiligheidsberaad.
- Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. (2010). *Handboek zelfredzaamheid.* Amsterdam: Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland.
- Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. (2015). *Beleidsplan 2017-2020. Samen voor veiligheid.* Dordrecht: Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.
- Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. (2017). *Jaarplan Veilig Leven 2018 (concept). Voor de gemeenten in Zuid-Holland Zuid.* Dordrecht: Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.
- Verhoeven, I., & Tonkens, E. (2011). Bewonersinitiatieven: partnerschap tussen burgers en overheid. *Beleid en Maatschappij*, 419-437.
- VRZHZ. (2016). *Jaarplan 2017 Brandweer Zuid-Holland Zuid.* Dordrecht: VRZHZ.
- VRZHZ. (2016). *Uitvoeringsplan brandveilig leven 2017.* Dordrecht: VRZHZ.
- VRZHZ. (n.b., n.b. n.b.). *Veiligheidsregio ZHZ.* Opgeroepen op april 5, 2017, van Organogram: <http://vrzhz.nl/organisatie/organogram>

Agendapunt III-1
 Registratienummer 2017/2233

Voorstel voor de vergadering van:	Het algemeen bestuur
Datum vergadering:	30 november 2017
Onderwerp:	Terugkoppeling BBC benchmark
Gevraagd besluit:	Het algemeen bestuur wordt gevraagd: <ul style="list-style-type: none"> • kennis te nemen van de eerste bijeenkomst van de bestuurlijke begeleidingscommissie benchmark. • kennis te nemen van de opdrachtformulering.
Vergaderstuk:	2017/2233/A – Opdrachtformulering benchmark
Toelichting:	<p>In het AB van 29 juni 2017 zijn de verdieping van de benchmark overhead 2017 en de voorstellen van de BBC kostenverdeelssystematiek betreffende een nieuwe kostenverdeelsleutel behandeld. Geconcludeerd is dat het gewenst is via een benchmark onderzoek uit te voeren naar de kosten en baten van de VRZHZ en hiervoor een bestuurlijke begeleidingscommissie (BBC) in te richten. Dit is gebeurd door middel van een instellingsbesluit in de vergadering van 27 september 2017. De BBC benchmark wordt ondersteund door een ambtelijke werkgroep en een externe deskundige partij.</p> <p>Op 8 november 2017 heeft de eerste bijeenkomst van de BBC plaatsgevonden en is onder andere gesproken over de concept opdrachtformulering en de inzet van een externe partij. In de bespreking ervan is een aantal aanpassingen voorgesteld en u treft bij deze de definitieve opdrachtformulering aan.</p> <p>Vervolg De BBC benchmark zal aan de hand van een plan van aanpak de komende maanden de opdracht nader uitwerken en de leden van het algemeen bestuur hierover informeren.</p>
Juridische aspecten:	n.v.t.
Financiën:	n.v.t.

Procedure:

Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad:

Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum n.v.t.

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen:

Nvt

Communicatie:

nvt

Organisatie eenheid

Indiener niveau 2

Concerncontroller

Directiesecretaris

Bedrijfsvoering

D. Vermeulen

J. Rutten

J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Datum:	14 november 2017
Versie:	1.0
Status:	Concept

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In het AB van 29 juni 2017 zijn de verdieping van de benchmark overhead 2017 en de voorstellen van de BBC kostenverdeelssystematiek betreffende een nieuwe kostenverdeelsleutel behandeld. Geconcludeerd is dat het gewenst is via een benchmark onderzoek uit te voeren naar de kosten en baten van de VRZHZ.

Het algemeen bestuur heeft op 27 september besloten hiertoe een bestuurlijke begeleidingscommissie (BBC)-benchmark in te stellen. De eerste taak van de BBC is het formuleren van een inhoudelijke opdracht voor het uitvoeren van een benchmark.

1.2 Dit document

Het voorliggende document beschrijft deze opdracht. Achtereenvolgens komen daartoe aan bod:

- Opdracht: opdracht en deelopdrachten.
- Proces: Structuur/rollen en verantwoordelijkheden, planning op hoofdlijnen.

2 Opdracht

2.1 Algemeen

Het algemeen bestuur heeft op 29 juni 2017 besloten een onderzoek uit te voeren naar de kosten en baten van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid via twee sporen.

In het eerste spoor wordt aan de hand van de inkomsten uit de BDuR en de toekenningscriteria onderzocht of deze passend is voor Zuid-Holland Zuid.

Het tweede spoor betreft het in onderlinge samenhang nader duiden van de kosten en baten. In de voorliggende opdracht worden deze twee sporen gebundeld.

2.2 Deelvragen

Het onderzoek is op te splitsen in de volgende deelvragen:

1. Analyseer de bijdragen van de gemeenten aan de VRZHZ in relatie tot de bijdragen die de gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds. Ga daarbij uit van de nieuwe verdeelsleutel per 1-1-2019. De basis is de begroting van 2018.
2. Maak een vergelijk tussen de gegevens bij deelopdracht 1, aangevuld met de overige baten en kosten van de VRZHZ, en overeenkomstige gegevens van maximaal vier andere veiligheidsregio's.
Deze veiligheidsregio's dienen naar aard, risicobeeld en omvang in de basis vergelijkbaar te zijn met de VRZHZ.
3. Analyseer de ontvangsten BDuR van de VRZHZ in relatie tot andere Veiligheidsregio's. Onderzoek aan de hand van de omvang van de inkomsten uit de BDuR en de toekenningscriteria of deze passend is voor een regio als Zuid-Holland Zuid met al onze specifieke (risico-)kenmerken.
4. Maak met behulp van objectieve maatstaven, dan wel externe onderzoeken, waar mogelijk gestandaardiseerd geframed (zodat het onderzoek in de toekomst herhaald kan worden) een kwalitatieve duiding van de eventuele verschillen, die gevonden zijn bij deelopdrachten 2 en 3.
5. Maak, voor zover mogelijk, inzichtelijk wat diverse ontwikkelingen betekenen voor de uitkomsten van de deelopdrachten 2, 3 en 4. Hou daarbij rekening met in ieder geval de volgende ontwikkelingen:
 - a. Gemeentelijke herindelingen.
 - b. Herstructurering organisatie VRZHZ.

3 Proces

3.1 Structuur/rollen en verantwoordelijkheden

Opdrachtgever/opdrachtnemer

Opdrachtgever is het algemeen bestuur.

De BBC zal namens het AB optreden als uitvoerend opdrachtgever.

Opdrachtnemer is de directeur Veiligheidsregio.

Projectstructuur

De projectstructuur bestaat naast de bestuurlijke begeleidingscommissie uit een ambtelijke werkgroep.

De samenstelling is als volgt:

Bestuurlijke begeleidingscommissie (BBC)	Beoordeelt voorstellen inhoudelijk en procesmatig, alvorens deze door te geleiden naar het DB/AB.
De heer Luteijn	Burgemeester gemeente Cromstrijen
De heer Waaijer	Burgemeester gemeente Strijen
De heer Van Hemmen	Burgemeester gemeente Sliedrecht
De heer Ten Kate	Burgemeester gemeente Giessenlanden
De heer Mos	Wethouder gemeente Dordrecht

Werkgroep	Bereidt voorstellen voor ten behoeve van de BBC
Mevrouw Dekker	Kernteam
De heer Maaskant	Kernteam
De heer Bosua	Gemeente Dordrecht
De heer Boogaard	VRZHZ
Mevrouw Boons	VRZHZ
Mevrouw Brouwer	VRZHZ
De heer Vd Koppel	VRZHZ
De heer Vermeulen	VRZHZ
Overige	
Externe ondersteuning	n.t.b.

In de projectstructuur is gekozen voor een brede samenstelling, zodat er naast een brede vertegenwoordiging, ook borging is van expertise over dit onderwerp en kennis uit het verleden. Uitgangspunt daarbij is dat de ambtelijke leden in de werkgroep hun collega's informeren en waar nodig informatie/standpunten ophalen. Natuurlijk kan daar door de VRZHZ bij worden ondersteund.

De opdrachtnemer (directeur Veiligheidsregio) stemt op regelmatige basis de voortgang af met de voorzitter van de BBC en de voorzitter van de werkgroep.

De bestuurlijke begeleidingscommissie zal bijeen komen op momenten dat het voor deze opdracht functioneel is. Vooralsnog wordt ingeschat dat dit een vijftal keren zal gebeuren tot juni 2018.

De werkgroep zal aanvankelijk iedere twee weken samen komen, waarna –als de voortgang dit toelaat- de frequentie verlaagd zal worden naar één keer per maand.

Externe ondersteuning

Ten behoeve van een objectieve blik, deskundigheid en inzicht in de gegevens van andere veiligheidsregio's wordt externe ondersteuning ingeschakeld.

De algemeen directeur heeft mandaat om een kandidaat te selecteren en opdracht te verlenen.

Relatie met strategische heroriëntatie

De voorliggende opdracht richt zich allereerst op de analyse. De BBC kan aanbevelingen doen hoe met de hieruit volgende constatering kan worden omgegaan. Hierin ligt een (mogelijke) relatie met de bestuurlijke werkgroep strategische heroriëntatie.

De voorzitter van de BBC benchmark en de voorzitter van de bestuurlijke werkgroep strategische heroriëntatie houden hierover afstemming.

3.2 Planning op hoofdlijnen

Periode	Resultaat
Oktober - november 2017	Opdrachtbeschrijving voorbereiden
30 november 2017	Opdrachtbeschrijving in AB
Oktober - november 2017	Selectie externe ondersteuning
November - december 2017	Opstellen plan van aanpak
December 2017 - Mei 2018	Uitvoeren opdrachten
12 april 2018	Stand van zaken in AB
28 juni 2018	Behandeling benchmark bij AB

4 Versiebeheer Projectopdracht/aanpak

Versie 0.1/0.2/0.3 - Ambtelijke voorbereiding

Versie 0.4 - Versie afgestemd met werkgroep

Versie 0.5 - Versie afgestemd met BBC

Versie 1.0 - Voorstel voor AB.

Agendapunt III-2
 Registratienummer 2017/2234

Voorstel voor de vergadering van: Het algemeen bestuur

Datum vergadering: 30 november 2017

Onderwerp: Overzicht incidenten

Gevraagd besluit: Het algemeen bestuur wordt gevraagd kennis te nemen van:
 Het overzicht recente multidisciplinaire incidenten VRZHZ

Vergaderstuk: 2017/2234/A - Overzicht recente multidisciplinaire incidenten VRZHZ

Toelichting: In het vorige AB overleg heeft het bestuur gevraagd om inzicht te krijgen in de recente (multidisciplinaire) incidenten binnen de VRZHZ.
 In bijgaand overzicht vindt u het gevraagde overzicht. Naast een overzicht van incidenten vindt u de hoofdlijnen uit de evaluaties van de multidisciplinaire incidenten terug.
 Tot slot is een overzicht toegevoegd van de multidisciplinaire vakbekwaamheidsactiviteiten in de regio. In verband met het teruglopend aantal grotere incidenten wordt immers ingezet op vakbekwaamheid om de professionaliteit van de organisatie op orde te houden.
 Gelet op het geringe aantal GRIP incidenten in de regio en voor de volledigheid wordt met de brandweer, GHOR en bevolkingszorg overlegd om ook grotere monodisciplinaire incidenten aan het overzicht toe te voegen zodat er een completer beeld ontstaat. Bij de volgende AB-vergadering zullen die aan dit overzicht toegevoegd zijn.
 Dit overzicht betreft de periode van 1 januari tot 31 oktober 2017. Actueel is nog dat op 8 november 2017 in het kader van bijstandsverlening het COPI VRZHZ is ingezet bij een incident in Rotterdam, in verband met meerdere gelijktijdige GRIP-incidenten. In het volgende verslag wordt hier dieper op ingegaan.

Het verzoek aan het bestuur is om aan te geven of de huidige opzet aan de behoefte voldoet.

Juridische aspecten: n.v.t.

Financiën: n.v.t.

Procedure:

Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:

☐ MT	☒ AB
☐ AGV	☐ Audit commissie
☐ DB	☐ Anders, nl. ...
	☐ Niet van toepassing

Ondernemingsraad:

Doorgeleiding naar de (centrale) ondernemingsraad:

☐ Ter kennisname	☐ Voor instemming
☐ Ter advisering	☒ Niet van toepassing

Gevraagde inbreng (C)OR

Zaaknummer (C)OR

Datum nvt

overlegvergadering (C)OR

Vervolgstappen: n.v.t.

Communicatie: n.v.t.

Organisatie eenheid

Indiener niveau 2

Concerncontroller

Directiesecretaris

VRC

R.P. Bron

J. Boons

dd. 13-11-2017

dd. 13-11-2017

Overzicht recente multidisciplinaire incidenten in de VRZHZ

Inhoud

1. Inleiding	1
2. Opgeschaalde incidenten afgelopen periode.....	2
3. Toelichting per incident.....	2
GRIP 1 Gorinchem, 31 augustus 2017	2
GRIP 1 Papendrecht, 29 juli 2017	3
GRIP 1 Leerdam, 17 juni 2017	5
GRIP 1 Giessenlanden, 11 juni 2017	7
4. Statistieken multidisciplinaire incidenten periode 2008 - 2017.....	9
5. Multidisciplinaire vakbekwaamheidsactiviteiten afgelopen periode	10

1. Inleiding

Het Algemeen Bestuur VRZHZ heeft verzocht om een periodiek overzicht van multidisciplinaire incidenten in het gebied van de VRZHZ en inzicht in de belangrijkste lessen uit die incidenten. In dit overzicht is deze informatie opgenomen.

Belangrijk hierbij is de observatie dat opschaling van een incident los kan staan van de impact van een incident in de samenleving. Een incident kan beheersbaar zijn voor de hulpdiensten en geen opschaling vereisen (maximaal motorkapoverleg) maar toch impact hebben op de samenleving vanwege de zichtbaarheid van het incident of vanwege andere omstandigheden. Deze incidenten worden beschouwd als 'mono' omdat elke hulpdienst vanuit zijn eigen mandaat aanwezig is en het incident bestrijdt. Deze staan dan ook niet in dit overzicht. In afstemming met de brandweer, GHOR en bevolkingszorg wordt voor gewerkt aan een eenduidige wijze om deze incidenten toe te voegen. De volgende rapportage zal daarmee uitgebreider zijn.

In de afgelopen jaren is zichtbaar dat relatief vaker grotere incidenten in een motorkapoverleg worden afgehandeld. Dit heeft onder meer te maken met doorgaande professionalisering van de organisatie waardoor opschaling geen meerwaarde biedt ten aanzien van de coördinatie bij het incident en niet leidt tot een betere prestatie. Zoals aangegeven kan de impact desondanks groot zijn en daarom wordt rechtstreeks door operationeel leidinggevendenden bij het incident contact gezocht met de verantwoordelijke bestuurder en de gemeente om hierover af te stemmen. Waar nodig worden deze incidenten vanuit een multi-perspectief geëvalueerd om ook uit deze incidenten lessen te trekken voor de multidisciplinaire samenwerking.

Per incident worden aanbevelingen benoemd. Deze worden binnen de VRZHZ verzameld en de opvolging ervan wordt gemonitord. Actiehouders zijn de operationeel verantwoordelijken per kolom en per partner. In periodieke overleggen wordt de voortgang op de actiepunten besproken.

2. Opgeschaalde incidenten afgelopen periode

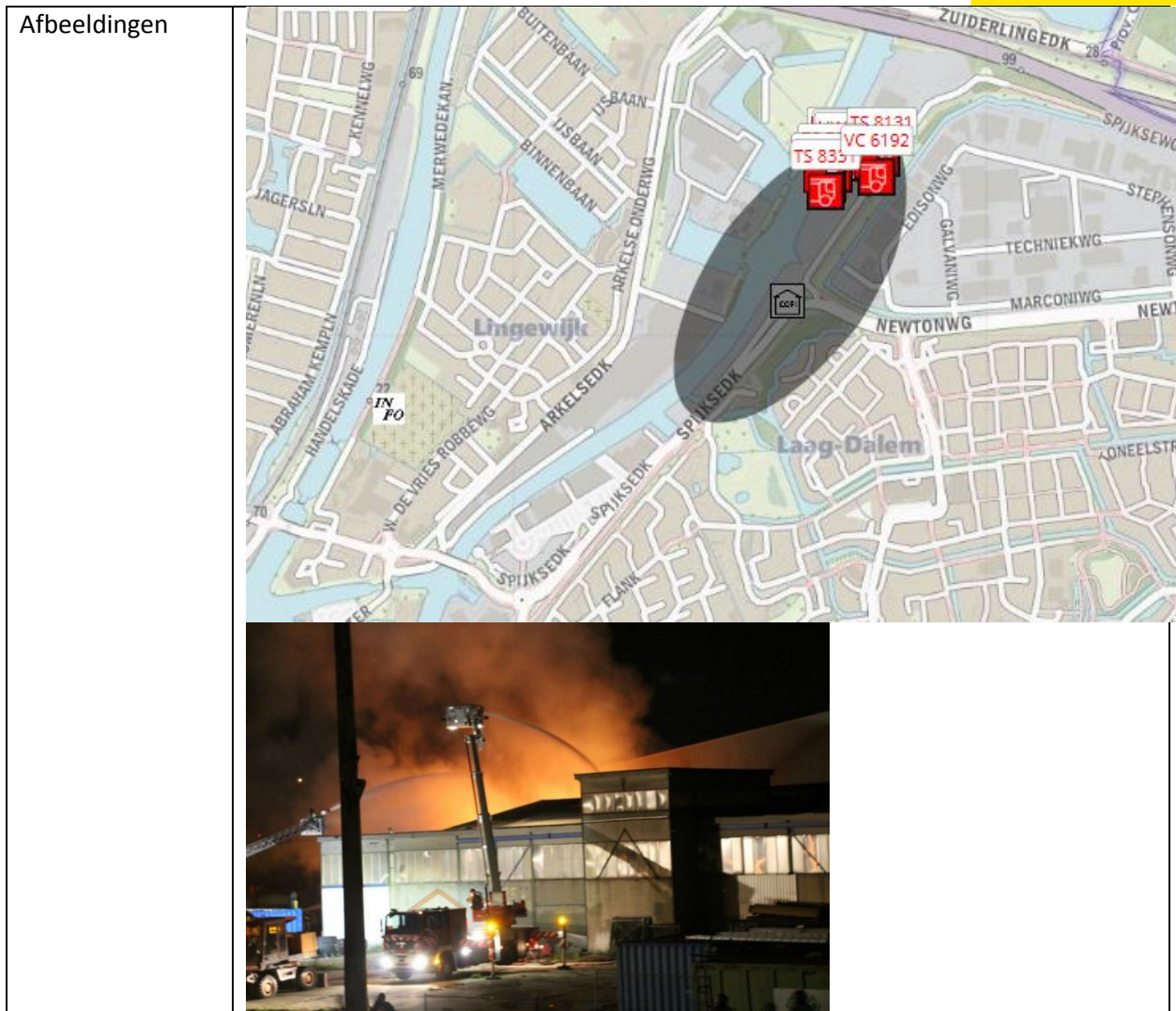
Periode: 1 januari – 31 oktober 2017

Alle incidenten zijn GRIP 1

1	31-8-2017	Gorinchem	Spijksedijk 56	Brand kantine Grotius beton
2	29-7-2017	Papendrecht	Stellingmolen 212	Zeer grote brand woning
3.	17-6-2017	Leerdam	Hoogstraat 54	Zeer grote brand woning
4.	11-6-2017	Giessenlanden	Stationsweg 24, Arkel	Brand Betonson

3. Toelichting per incident

GRIP 1 Gorinchem, 31 augustus 2017	
Gegevens	<p>Zeer grote brand Spijksedijk 56 te Gorinchem 31 augustus 2017, eerste melding om 22:43 uur. Opschaling: @GRIP1 om 23:11 uur. Afschaling: @GRIP0 om 00:21 uur.</p>
Korte omschrijving	<p>Donderdagavond 31 augustus 2017 werd de brandweer om 22.43 uur gealarmeerd voor een brand in de voormalige betonfabriek Grotius aan de Spijksedijk in Gorinchem. De brand bleek al snel uitslaand en vanwege de ligging van het pand werd er voor de waterwinning binnen 10 minuten opgeschaald naar zeer grote brand. Om de coördinatie van alle hulpverlening goed te laten verlopen werd er om 23.10 uur GRIP1 gemaakt. Doordat er veel rook vrijkwam is het advies gegeven, via NL-alert, om ramen en deuren te sluiten en ventilatiekanalen uit te zetten. Tevens zijn er metingen verricht door meetploegen van de brandweer. Hierbij zijn geen gevaarlijke stoffen waargenomen. Na het afnemen van de rook is het NL-Alert ingetrokken. De brand bleef beperkt tot de kantine van het gebouw. Het naastgelegen pand waar een legermuseum is gevestigd bleef gespaard. Rond 01.10 uur was de brand onder controle en is het sein 'brand meester' gegeven.</p>
Evaluatiepunten	<p>Successen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Informatie bij alarmering was kort en duidelijk. 9 Snelle opschaling en juiste (plan van) aanpak brandweer waardoor alles snel onder controle was. 9 Snelle contacten en korte afstemmingslijnen buiten het COPI overleg om <p>Aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 VIC is niet specifiek gealarmeerd bij gebrek aan een procedure hiervoor. Aanbevolen wordt om te onderzoeken welke alarmeringsprocedure voor het VIC wenselijk is. 9 LiveOp pakt het incident erg traag op en LiveOp via WIFI-point telefoon is wat omslachtig. Snelle informatie in het veld is daardoor trager. Aanbevolen wordt te monitoren of er vaker sprake is van vertraging van informatie via LiveOp.

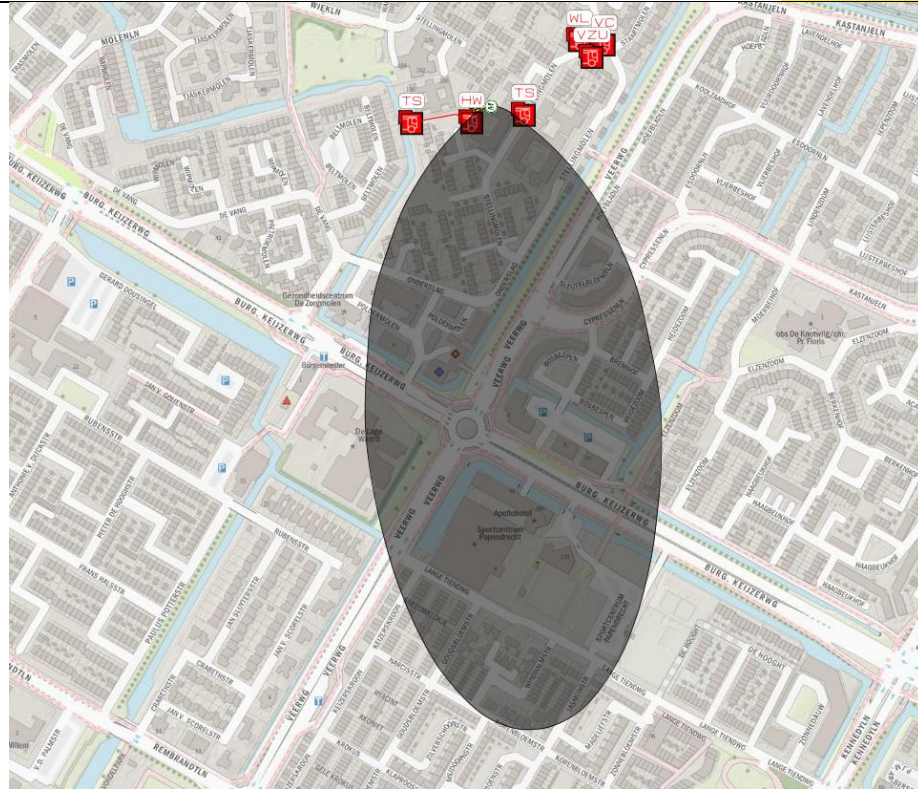
GRIP 1 Papendrecht, 29 juli 2017	
Gegevens	<p>Zeer grote brand Stellingmolen te Papendrecht 29 juli 2017, eerste melding om 20.24 uur. Opschaling: @GRIP1 om 20.48 uur. Afschaling: @GRIP0 om 23.00 uur.</p>
Korte omschrijving	<p>Zaterdagavond 29 juli 2017 omstreeks half negen werd brand gemeld in een woning aan de Stellingmolen te Papendrecht. Bij aankomst van de brandweer was er sprake van een flinke uitslaande brand in twee woningen. Uit één van de woningen heeft de brandweer een aantal katten gered. Er raakte niemand gewond, wel is één persoon door de ambulancedienst gecontroleerd op mogelijke rookinhalatie.</p> <p>De brandweer heeft alles in het werk gezet om uitbreiding te voorkomen en kwam met veel materieel ter plaatse. Vanwege de coördinatie tussen de hulpdiensten werd GRIP-1 afgekondigd. Vanwege de rookontwikkeling in de gemeente Papendrecht werd het advies gegeven om uit de rook te blijven en bij</p>

	<p>overlast ramen en deuren te sluiten en ventilatie uit te schalen. Ook werd een NL-Alert verstuurd waarin werd doorverwezen naar het nieuwe informatiesysteem van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid: www.zhvveilig.nl. Twee woningen raakte door de brand ernstig beschadigd. Vier andere woningen liepen voornamelijk rook- en waterschade op. Gedupeerden hebben de nacht elders doorgebracht. Stichting Salvage en de woningcorporatie zijn ingeschakeld om de gedupeerden bij te staan voor de afhandeling van de schade.</p>
Evaluatiepunten	<p>Successen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Er was sprake van een correcte opschaling naar het juiste GRIP niveau. 9 IM ZW is terwijl IM NO aanrijdend was gestart met het aanmaken van het incident in LCMS en deze te vullen met informatie. Er was een duidelijke taakverdeling tussen de informatiemanagers. 9 In het COPI waren vragen over het verspreidingsgebied van NL Alert. Dit gebied is aan de GMC opgevraagd en als bijlage in LCMS geplaatst. 9 In het COPI is als een team gewerkt. <p>Aanbevelingen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Koppeling OVI tool was er niet en werd gemist. LCMS is nu in eerste instantie gevuld met informatie vanuit LiveOp, twitter en afstemming met de informatiemanager NO. Aanbevolen te monitoren of deze koppeling vaker wordt gemist. 9 De OVD-B en OVD-P hebben opdracht gegeven tot NL-Alert, omdat het versturen hiervan gezien de rookontwikkeling niet kon wachten op het COPI. De woordvoerder is ook niet op de hoogte gesteld van deze communicatie. Hiermee is afgeweken van de procedure inzet NL-alert. Aanbevolen wordt betrokken functionarissen te informeren over de actuele procedure en (volgend uit de informatieronde) de huidige procedure te bezien op snelheid, effectiviteit en besluitvorming. Daarbij dient er aandacht te zijn voor het waarborgen van betrokkenheid van de communicatiekolom en het informeren van de LCOPI en/of ROL. 9 In de hectiek was het lastig om bewoners te traceren die elders al opvang hadden of nog zouden moeten krijgen. Aanbevolen wordt na te gaan of de huidige afspraken met betrekking tot centrale registratie en een meldpunt voor gedupeerden toereikend zijn. 9 Er was geen informatie vanuit het (BAG-)register van de gemeente, waardoor er geen informatie beschikbaar was met betrekking tot het aantal bewoners. Hier was wel behoefte aan. Aanbevolen wordt na te gaan hoe deze informatie in korte tijd beschikbaar kan komen. 9 Vroeg in het incident zijn de woningbouwvereniging (Woonkracht 10) en Salvage aangehaakt mbt de zorg voor de bewoners (schade, onderdak, herhuisvesting). Na eerste overleggen met de Ovd Bevolkingszorg hebben deze partijen de zorg overgenomen. Aanbevolen wordt de verwachtingen met betrekking tot de betrokkenheid van de OVD-Bz / VRZHZ na afschaling naar GRIP 0 in brede zin (zowel onderling binnen de VRZHZ als van bestuurders) te onderzoeken en af te stemmen.

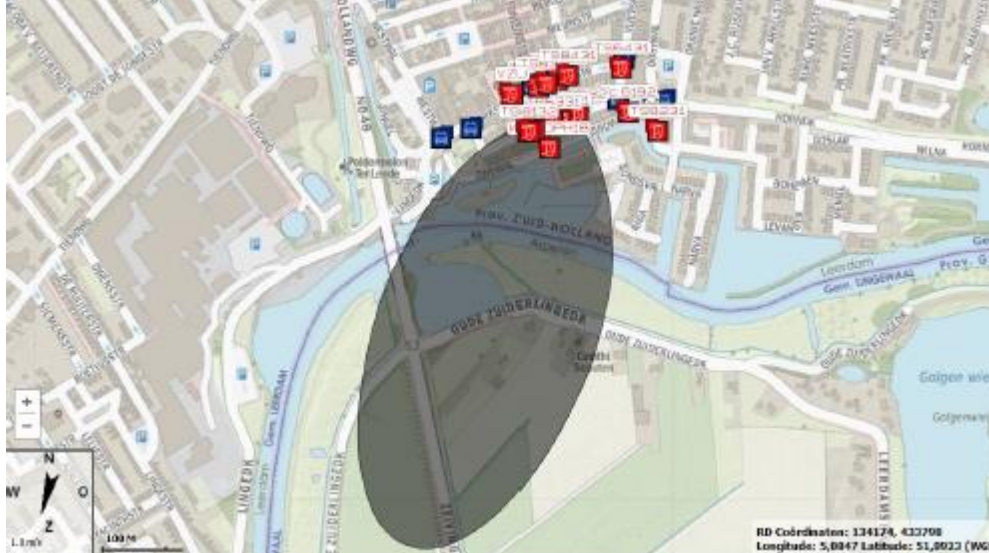
Afbeeldingen

GRIP 1 Leerdam, 17 juni 2017

<p>Gegevens</p>	<p>Zeer grote brand binnenstad Leerdam Hoogstraat Leerdam 17 juni 2017, eerste melding om 23:14 uur. Opschaling: @GRIP1 om 00:16 uur. Afschaling: @GRIP0 om 03:28 uur.</p>
<p>Korte omschrijving</p>	<p>Een grote brand heeft zaterdagavond 17 juni 2017 in het centrum van Leerdam aan de Hoogstraat een winkel en de bovengelegen woningen verwoest. Omstreeks kwart over elf kwam de eerste melding binnen over rook uit een winkel aan de Hoogstraat in het centrum van Leerdam. Hierop is de brandweer van Leerdam gealarmeerd. Ter plaatse bleek het te gaan om een snel</p>

	<p>ontwikkende brand. De brandweer schaalde op naar zeer grote brand en kwam met veel mensen en materieel ter plaatse. Om de coördinatie tussen de hulpdiensten zo makkelijk mogelijk te maken werd er opgeschaald naar Grip 1. De brand trok veel publiek naar het centrum van de stad, ook kwam er veel rook vrij waarop de hulpdiensten adviseerden ramen en deuren gesloten te houden en vooral uit de rook te blijven. De politieheliikopter heeft doormiddel van de warmtecamera's de brandweer kunnen helpen met het lokaliseren van de brandhaarden. Omstreeks kwart over 2 was de brand onder controle en kon er worden begonnen met het blussen van de overgebleven brandhaarden. De naastgelegen winkels en woningen raakten ook door de brand zwaar beschadigd. Stichting Salvage is ingeschakeld om de gedupeerden bij te staan in de afhandeling van de schade. Voor de bewoners van de zwaar getroffen panden heeft de gemeente een slaappleats kunnen regelen. Bij de brand is niemand gewond geraakt.</p>
<p>Evaluatiepunten</p>	<p>Successen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Opstellen COPI voldoende dicht bij incident maar toch met afstand. 9 Samenwerking met de gemeente mbt communicatie en opvang en verzorging. 9 Woordvoerder snel betrokken, waardoor er heel snel duidelijkheid kon worden gegeven aan de bewoners van de direct aangrenzende panden die heel veel vragen hadden. Ook de bewonersavond is goed ontvangen. 9 Informatie ophalen bij OVD's / HOVD door IM bij incident geeft meer beeld en kleur bij schriftelijke tekst in LCMS. <p>Aanbevelingen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 IM: Het COPI is voor het beschikbaar krijgen van beelden afhankelijk van derden. Zo konden bij dit incident de helicopterbeelden niet gekoppeld worden. <i>Aanbevolen wordt om na te gaan hoe de beschikbaarheid van beelden in het COPI verbeterd kan worden.</i>
<p>Afbeeldingen</p>	

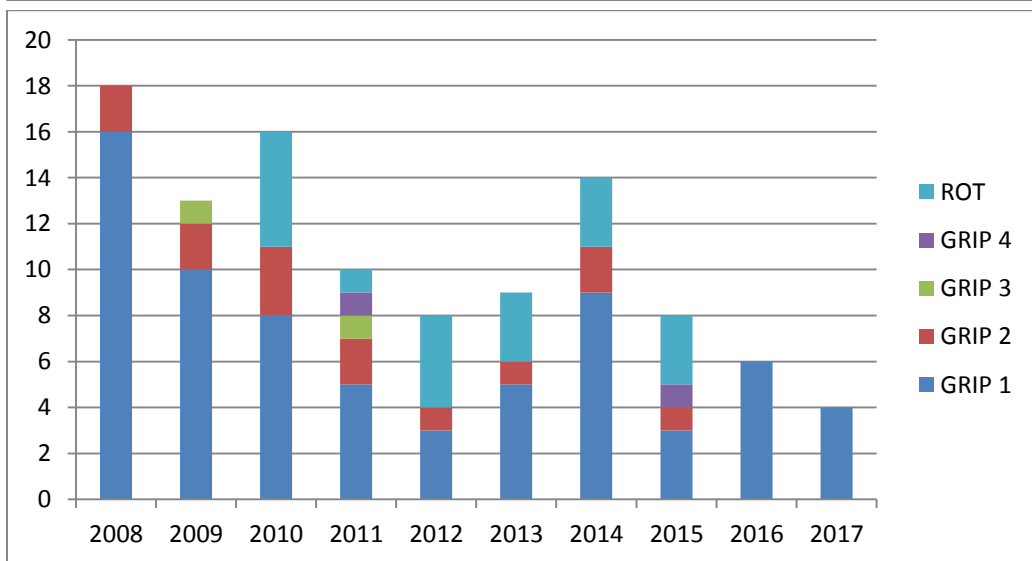
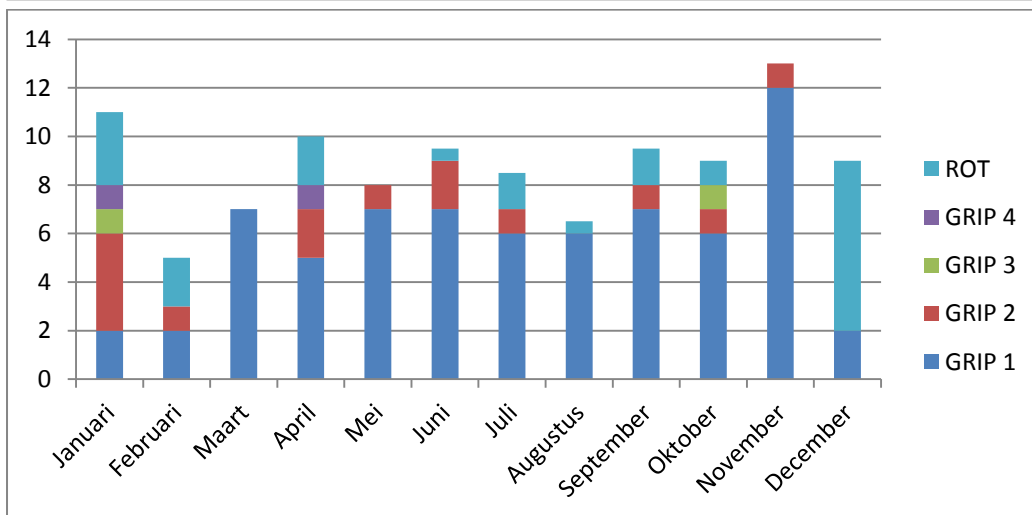
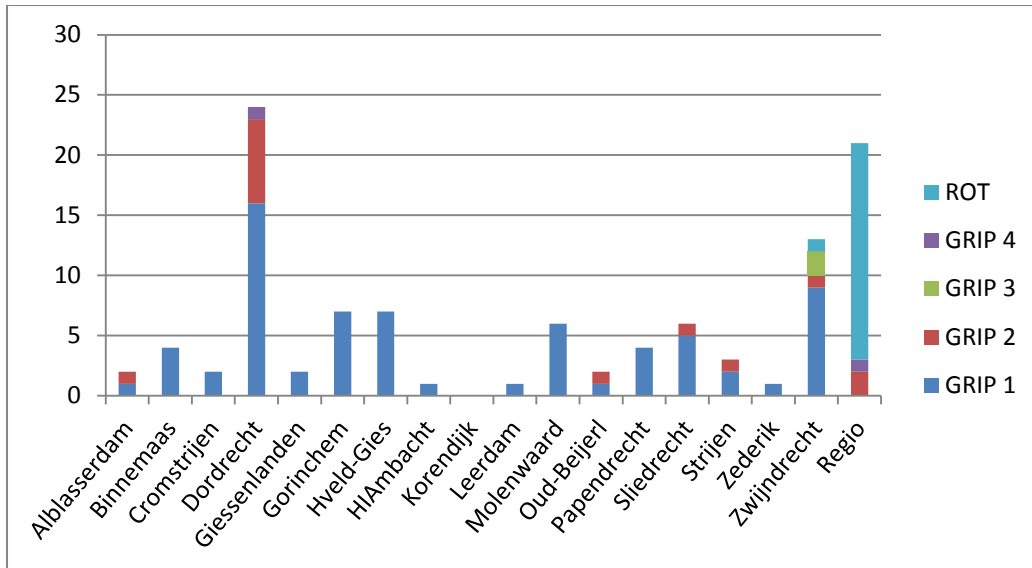

GRIP 1 Giessenlanden, 11 juni 2017	
Gegevens	<p>Zeer grote brand Stationsweg 24 Arkel 11 juni 2017, eerste melding om 22:02 uur. Opschaling: @GRIP1 om 22:40 uur. Afschaling: @GRIP0 om 23:54 uur.</p>
Korte omschrijving	<p>Zondagavond 11 juni om 22.02 uur kreeg de 112-alarmcentrale melding van vlammen en rook zichtbaar uit leegstaande loods bij de oude betonfabriek aan de stationsweg in Arkel. Al snel breidde de brand zich uit tot een zeer grote brand. Het was een felle uitslaande brand in 1 van de 4 leegstaande loodsen. Door deskundig optreden van de brandweer kon verdere uitbreiding voorkomen worden.</p> <p>Binnen een half uur is opgeschaald naar zeer grote brand en daarna naar GRIP 1. De brand veroorzaakte veel rook en de brandweer adviseerde om vooral uit de rook te blijven en bij last van de rook de ramen, deuren en ventilatieroosters te sluiten. Daarnaast heeft de brandweer metingen verricht om te kijken er schadelijke stoffen vrijkwamen. Alleen op het bedrijfsterrein zijn mogelijk asbestdeeltjes aangetroffen. Dit wordt nader onderzocht. (Naschrift: uit het nader onderzoek is gebleken dat het materiaal op het buitenterrein geen asbest is. In de loods is wel asbest aangetroffen, maar dit is niet buiten het pand verspreid) Uit voorzorg zijn de hulpverleners die op dit gedeelte van het terrein hebben gelopen afgespoeld. In de omgeving van het terrein zijn verder geen schadelijke stoffen gemeten. Om 00.36 uur was de brand volledig onder controle en is het 'sein brandmeester' gegeven. De brandweer is 's nachts nog bezig geweest met nablussen.</p> <p>Gelukkig zijn er geen gewonden gevallen. Team brandonderzoek zal onderzoek doen naar de oorzaak van de brand.</p>
Evaluatiepunten	<p>Successen</p> <p>9 Alle benodigde functionarissen en disciplines waren tijdig aanwezig en</p>

	<p>beschikte over voldoende informatie om aan de slag te gaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Tijdige op- en afschaling. 9 Heldere taakverdeling met het vragen van de juiste zaken aan de juiste functionarissen. 9 Informatiemanager direct betrokken bij het ophalen van informatie voorafgaand aan het eerste COPI. <p>Aanbevelingen</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 Er is behoefte aan het tijdig informeren van de directeur VRZHZ, mede in relatie tot de bestuurlijke en media-impact. Dit punt is inmiddels besproken in het overleg met de Regionaal Operationeel Leiders en Leiders COPI d.d. 27 juni 2017. <p>Afgesproken is dat de Leiders COPI een notitie schrijven over het snel informeren van de burgemeester en directeur VRZHZ bij een incident.</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 De incidentbestrijding wordt beïnvloed door mono- en multidisciplinaire aspecten. Het is daarom van belang om niet alleen naar de multidisciplinaire evaluatie te kijken, maar ook te kijken naar de monodisciplinaire evaluatie. Uit navraag bij de multidisciplinaire evaluatie blijkt dat bij COPI leden niet altijd bekend is of er monodisciplinair wordt geëvalueerd of dat dit in beperkte mate plaats vindt, waarbij er geen terugkoppeling is naar de multidisciplinaire crisisorganisatie. Aanbevolen wordt om in de evaluatieprocedures (mono- en multidisciplinair) aandacht te besteden aan het leren van en met elkaar door middel van evalueren c.q. evaluatieuitkomsten.
<p>Afbeeldingen</p>	 <p>The image block contains two visual elements. The top element is an aerial map of an industrial or agricultural area. A large, elongated red shaded area is drawn across the map, indicating a specific zone of interest. The map shows roads, fields, and a waterway. A small inset map in the bottom left corner shows the location within a larger regional context. The bottom right corner of the map includes coordinates: RD Coördinaten: 137602, 422266; Longitude: 4,9983; Latitude: 53,0045 (WGS84). The bottom element is a photograph of a large, intense fire at an industrial facility. Thick black smoke billows into the sky from the fire, which is consuming a large structure. The scene is captured at dusk or dawn, with a dark sky.</p>

4. Statistieken multidisciplinaire incidenten periode 2008 - 2017

5. Multidisciplinaire vakbekwaamheidsactiviteiten afgelopen periode

De VRZHZ zet in op het vakbekwaam blijven van haar operationele medewerkers, mono- en multidisciplinair. Zoals in de inleiding benoemd leidt de doorgaande professionalisering in de organisatie tot minder opschaling en het relatief vaker afhandelen van grotere incidenten in een mono-setting of in motorkapoverleg. Gelet op het relatief lage aantal opgeschaalde incidenten in de afgelopen jaren vergt het wel extra vakbekwaamheidsinspanningen om de blijvende vakbekwaamheid te behouden. In de afgelopen periode zijn diverse vakbekwaamheidsactiviteiten uitgevoerd. Naast vakbekwaamheid in relatie tot de hoofdstructuur van crisisbeheersing vinden talloze monodisciplinaire vakbekwaamheidsactiviteiten plaats, bijvoorbeeld bij de brandweer, ten behoeve van de GHOR-processen en ten behoeve van bevolkingszorgprocessen. Ook de secties van het ROT worden vanuit de monokolommen beoefend, evenals de samenwerking binnen de mono ketens (bijvoorbeeld de operationele witte-keten oefening (GGB+) door de GHOR of gezamenlijke oefendagen met OVD, HOVD, AGS en OBAC/MPL door de brandweer). Vertegenwoordigers vanuit de mono- en multidisciplinaire vakbekwaamheidsbureaus stemmen af met elkaar en met de meldkamer en politie (en waar nodig met andere partners) om de gevraagde capaciteit zo efficiënt en effectief mogelijk in te kunnen zetten. Zowel mono- als multidisciplinair wordt gewerkt conform de vastgestelde jaarplannen vakbekwaamheid. Vakbekwaamheidsactiviteiten worden altijd gerelateerd aan de bestuurlijk vastgestelde prioritaire risico's uit het regionaal risicoprofiel VRZHZ.

In de afgelopen periode zijn onder meer de volgende multidisciplinaire vakbekwaamheidsactiviteiten uitgevoerd:

Periode 1 januari – 31 oktober 2017

Wat	Wanneer	Toelichting
Verbindingsdag	16 februari	Een ontmoetingsdag voor alle functionarissen in de hoofdstructuur en crisisfunctionarissen bij partners. Gedurende de dag werden meerdere workshops aangeboden die ingingen op verschillende aspecten van de risico's in de regio en/of thema's binnen crisisbeheersing.
GBT Oefeningen	Diverse data	Bestuurlijke oefening voor gemeentelijke beleidsteams. De volgende zijn in de afgelopen periode gehouden: Leerdam (16 maart), Hardinxveld-G (13 maart), Giessenlanden (30 maart), Zederik (20 april), Strijen (22 mei), Oud-Beijerland (1 juni), Cromstrijen (15 juni), Korendijk (27 juni), Binnenmaas (5 juli), Molenwaard (31 augustus), Papendrecht (21 september), Zwijndrecht (11 oktober), H-I-Ambacht (31 oktober)
COPI Meerdaagsen	28/29 maart 5/6 april	Alle COPI-bezettingen zijn op meerdere dagen met verschillende scenario's beoefend. Naast de COPI-oefeningen zelf zijn tussendoor workshops gehouden waarbij partners zijn ingegaan op concrete crisissituaties die (elders) hebben gespeeld of op specifieke risico-aspecten in voor VRZHZ relevante scenario's.
ROT/COPI-oefeningen	3-6 oktober	Alle ROT-bezettingen zijn geoefend. Dit jaar is er voor gekozen om een scenario te oefenen waarbij ook het COPI

		werd betrokken om – op basis van de aanbevelingen uit de laatste systeemtest – de afstemming tussen COPI en ROT, en ROT en bestuurder, verder te verfijnen. De oefeningen zijn samen met het Albert Schweitzer Ziekenhuis georganiseerd en het scenario speelde zich ook bij het ASZ af.
Themabijeenkomst multiplanvorming	6 maart 8 juni 4 september	Bijeenkomst voor alle functionarissen uit de hoofdstructuur waarin nieuwe operationele planvorming wordt toegelicht en via verschillende werkvormen eigen gemaakt kan worden.
'Paarse week'	8-12 mei	Week waarin de functionarissen in de 'multiprocessen' (crisiscommunicatie, informatiemanagement en ondersteuning) gerichte vakbekwaamheidsactiviteiten voor hun eigen proces krijgen aangeboden
BRZO bijeenkomst	16 maart	In samenwerking met de BRZO bedrijven worden bijeenkomsten op locatie georganiseerd voor alle functionarissen in de hoofdstructuur waarbij een toelichting wordt gegeven op de belangrijkste bedrijfsprocessen en – risico's en aan de hand van het bijbehorende Rampbestrijdingsplan een scenariobespreking wordt gehouden.
Introductiebijeenkomst	1 mei 11 september	Bijeenkomsten in het RCC waarbij alle nieuwe VRZH medewerkers en nieuwe functionarissen in de hoofdstructuur een introductie krijgen in de werkwijze van de hoofdstructuur, de belangrijkste planvorming en een rondleiding door het RCC
Oefening terrorisme	29 juni	Hoewel strikt genomen een 'first responder' oefening is ervoor gekozen om ook multidisciplinair aan te sluiten (met een COPI), om zo de relatie tussen operationeel optreden en tactische/strategische besluitvorming verder te verfijnen
Grootschalige Geneeskundige Bijstandsoefening ism FC Dordrecht	12 april	Deze oefening werd georganiseerd door de GHOR en richtte zich op de gehele geneeskundige keten. Hoewel strikt genomen geen multidisciplinaire oefening is deze opgenomen in deze lijst vanwege de omvang van de oefening en de brede zichtbaarheid ervan.

	Agendapunt	III-3	
	Registratienummer	2017/2235	
Voorstel voor de vergadering van:	Het algemeen bestuur		
Datum vergadering:	30 november 2017		
Onderwerp:	Concept verslag auditcommissie		
Gevraagd besluit:	Het algemeen bestuur wordt gevraagd:		
	<ul style="list-style-type: none"> - kennis te nemen van het conceptverslag van de auditcommissie d.d. 2 november 2017. 		
Vergaderstuk:	2017/2235/A - conceptverslag auditcommissie d.d. 2 november 2017		
Toelichting:	Bijgaand ontvangt u het concept verslag van de vergadering van de auditcommissie d.d. 2 november 2017.		
Juridische aspecten:	Niet van toepassing.		
Financiën:	Geen		
Procedure:	Het voorstel wordt bij de volgende overleggen behandeld:		
	☐ MT	☒ AB	
	☐ AGV	☒ Audit commissie	
	☐ DB	☐ Anders, nl. ...	
		☐ Niet van toepassing	
Ondernemingsraad:	Niet van toepassing.		
Vervolgstappen:	Geen		
Communicatie:	Niet van toepassing		
Organisatie eenheid	Indiener niveau 2	Concern-controller	Directiesecretaris .
Directie	J. Boons		J. Boons
	dd. 13-11-2017		dd. 13-11-2017

Besluitenlijst

Overleg: Auditcommissie Veiligheidsregio ZHZ
 Datum: 1 november 2017
 Vastgesteld op:

Aanwezig:

J.J. Luteijn	burgemeester	Gemeente Cromstrijen (voorzitter)
D.R. van der Borg	burgemeester	Gemeente Molenwaard
J. Hermans-Vloedveld	burgemeester	Gemeente Oud-Beijerland
A.J.P. van Hemmen	burgemeester	Gemeente Sliedrecht

C.H.W.M. Post	algemeen directeur	VRZHZ
J. Rutten	concerncontroller a.i.	VRZHZ
D. Vermeulen	hoofd bedrijfsvoering	VRZHZ
G. Nassy	Beleidsadviseur financiën	VRZHZ
A.R. Wagemans	bestuursondersteuning	VRZHZ – verslag

Tevens aanwezig:

M. Steehouwer	Accountant	BDO
G. Dekker	Accountant	BDO

I Opening

Agendapunt I-1 2017/1765	Vaststellen agenda <i>De auditcommissie wordt gevraagd: - de agenda d.d. 1 november 2017 vast te stellen.</i>
Besluit	Conform

Agendapunt I-2 2017/1766	Mededelingen <i>n.v.t.</i>
Toelichting	<p>De herstructurering van de VRZHZ is in gang gezet. Er worden in dit proces managementlagen geschrapt in 2018. De COR is positief over de herstructurering.</p> <p>Er zijn financiële consequenties bij het uittreden van de Vijfheerenlanden. De Raad van State heeft op dit dossier geadviseerd geen heroriëntatie op de provinciekeuze te doen. De overdracht moet soepel verlopen, maar zorgt voor desintegratiekosten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het betreft een herindeling met provinciale impact; 2. De vergoeding aan de gemeenten is niet toegesneden op dit soort bijzondere situaties. BZK is verantwoordelijk; het gaat in december verder. De fasering, die wordt gehanteerd is nog niet bekend. De beide veiligheidsregio's zijn niet verantwoordelijk voor de extra kosten van 1,3 miljoen per jaar. Het betreft ook de andere

	<p>gemeenschappelijke regelingen zoals DG&J en OZHZ. Alleen voor de VRZHZ gaat het ook om wettelijke overgedragen taken.</p> <p>3. Ontwikkeling meldkamer: De transitie van de meldkamer naar Rotterdam is in oktober 2017 uitgesteld. De definitieve planning volgt eind dit jaar. De implementatie wordt eind volgend jaar verwacht. De kosten voor dit uitstel zijn ongeveer €300.000 per maand. Het oude C2000 wordt nu in de nieuwe meldkamer ingebouwd. De technische ontwikkelingskosten worden geraamd op 4 miljoen. Dit jaar wordt 3,2 miljoen vergoed. Het besluit over de compensatie voor volgend jaar volgt in december. Er gaan buiten de pilot van VRZHZ en VRR nog meer meldkamers last van dit probleem krijgen.</p>
--	---

Agendapunt I-3 2017/1767	Besluitenlijst <i>De auditcommissie wordt gevraagd:</i> - <i>de besluitelijst d.d. 31 augustus 2017 vast te stellen.</i>
Besluit	Conform

II Ter behandeling

Agendapunt II-1 2017/1768	Bespreking managementletter met accountant <i>De auditcommissie wordt gevraagd</i> - <i>kennis te nemen van de toelichting van de accountant op de resultaten van de interim-controle.</i> - <i>advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over de managementletter 2017.</i>
Toelichting	<p>De accountant geeft een toelichting. Er is gekeken naar het in kaart brengen van processen en normenkaders, het P&C-proces. De accountant heeft een dossier review uitgevoerd bij Deloitte. Daarna heeft BDO zelfstandig een test uitgevoerd. Bij ICT kon de test niet geheel worden gedaan o.a. vanwege de vakantie. De bevindingen van de test worden in het accountantsverslag opgenomen. BDO heeft met de directie gesproken over de verbeterpunten.</p> <p>De accountant adviseert de controlfunctie onafhankelijk in te richten waarbij de adviestaken niet door de controller worden uitgevoerd. Ter verbetering van de betalingsomgeving wordt een ingebouwde controle van vaste crediteurgegevens, zoals controle factuur en bankrekeningnummers geadviseerd. Op dit moment wordt dit risico handmatig ondervangen. Dit en de ontwikkeling rondom een unit control moet in de oplegger worden opgenomen.</p>
Acties	Controle vaste crediteur gegevens in oplegger opnemen.
Advies aan het DB	Punt m.b.t. de controle van de betalingsomgeving expliciet maken in de oplegger daarbij het advies van de accountant opnemen. Actielijst maken en voortgang bewaken.

Agendapunt II-2 2017/1769	Burap II <i>De auditcommissie wordt gevraagd:</i> - <i>Advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over Burap II en de gevraagde besluiten aan het dagelijks bestuur:</i> 1. <i>De voorliggende BURAP-II en de daarin benoemde nieuwe kredieten en begrotingswijzigingen;</i> 2. <i>Het in 2018 eenmalig niet te doteren aan de Egalisatiereserve Kapitaallasten van de bespaarde ICT-kapitaallasten van € 440.000.</i>
-------------------------------------	--

	<p>3. <i>De vorming van een bestemmingsreserve "Voorbereiding Omgevingswet" ter grootte van € 800.000;</i></p> <p>4. <i>Dit bedrag ten bate van deze bestemmingsreserve te onttrekken aan het exploitatiebudget 2017;</i></p> <p>5. <i>De BURAP-II ter besluitvorming door te geleiden naar het algemeen bestuur.</i></p>
Toelichting	<p>De auditcommissie vindt het een informatief en uitgebreid stuk, waarbij de VRZHZ beter in control is. Er zijn veel investeringen doorgeschoven naar volgend jaar.</p> <p>De onderbouwing met betrekking tot punt 2 en 3 ontbreekt.</p> <p>De verklaringen in paragraaf 3.1 moeten worden aangescherpt.</p> <p>Het stuk leest goed tot de financiële vertaalslag, daarna wordt het minder leesbaar. De burap geeft een integraal perspectief en moet geen verborgen voorstellen bevatten. Nu al een besluit nemen over €440.000 (Informatiegestuurd werken) en m.b.t. de bestemmingsreserve van €800.000 (omgevingswet) is te vroeg. Dit moet besloten worden in de resultaatsbestemming 2017 en worden betrokken bij de behandeling van de begroting 2019. In de tussentijd kan in het algemeen bestuur een inhoudelijk voorstel worden behandeld.</p> <p>De omgevingswet is wel uitgesteld, maar vraagt om digitale uitwisseling binnen de systemen. De VRZHZ loopt eigenlijk achter in de implementatie van de omgevingswet. Het onderwerp is nu toch opgenomen vanwege de investeringen om tijdig gesteld te staan.</p>
Acties	<ul style="list-style-type: none"> - Het besluit voor de bijgevoegde DB-oplegger herformuleren: "<i>Het dagelijks bestuur stelt het algemeen bestuur voor</i>"; - De oplegger en het stuk moeten scherper geformuleerd worden;
Advies aan DB	<p>-De ontwikkelingen over Informatiegestuurd werken en de Omgevingswet wel toelichten, maar besluitvorming hierover plaats laten vinden bij de behandeling van het jaarresultaatbestemming en betrekken bij begroting 2019.</p> <p>-De burap wordt met een specificering en aanscherpingen in de oplegger doorgeleid naar het bestuur.</p>

Agendapunt II-3 2017/1770	<p>Financiële verordening</p> <p><i>De auditcommissie wordt gevraagd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over de financiële verordening:</i> <ul style="list-style-type: none"> o <i>in te stemmen met de voorliggende geactualiseerde financiële verordening;</i> o <i>deze ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voor te leggen.</i>
Toelichting	<p>De algemene lijn is akkoord. Een aantal detailopmerkingen zijn besproken en apart doorgestuurd aan de afdeling.</p>
Acties	<ul style="list-style-type: none"> - De datum in artikel 2.1 (maart) moet zijn 1 januari - In oplegger benoemen waarom deze verordening afwijkt van de gemeentelijke verordening m.b.t. het verschil tussen gemeentelijke financiële verordening en financiële verordening gemeenschappelijke regeling. - In oplegger betere duiding m.b.t. de balans en wendbaarheid geven als winst tussen eigenaarschap en transparantie in deze verordening voor de gemeenten. - In de oplegger het besluit opnemen om de oude financiële

	verordening in te trekken.
Advies aan het DB	Na verwerking actiepunten doorsturen aan bestuur.

Agendapunt II-4 2017/1771	Controleprotocol accountantscontrole 2017 <i>De auditcommissie wordt gevraagd:</i> – <i>Advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over het Controleprotocol accountantscontrole 2017:</i> ○ <i>in te stemmen met het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening 2017;</i> ○ <i>het controleprotocol 2017 ter vaststelling voor te leggen aan het algemeen bestuur op 30 november 2017.</i>
Toelichting	De begrotingsoverschrijdingen beschreven op pagina 6 en 7, sluiten formeel niet aan bij de BBV. Dit stuk tekst aanpassen.
Advies aan DB	Met enkele tekstuele wijzigingen aan het bestuur aanbieden.

Agendapunt II-5 2017/1772	Begrotingsrichtlijnen 2019 <i>De auditcommissie wordt gevraagd:</i> – <i>Advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over de Begrotingsrichtlijnen 2019:</i> ○ <i>de Begrotingsrichtlijnen 2019 vast te stellen en door te geleiden naar het algemeen bestuur.</i>
Toelichting	De begrotingsrichtlijnen zijn afgestemd met de gemeenschappelijke regelingen in de regio Zuid-Holland Zuid.
Actie	In oplegger kort noemen dat specifiek voor de VRZH vanaf 2019 (indien definitief besloten) de nieuwe kostenverdeelsystematiek wordt toegepast.
Advies aan DB	Tekstuele wijzigingen verwerken bij verzending aan bestuur.

III Overig

Agendapunt III-1	Rondvraag en sluiting
Toelichting	Voor de rondvraag zijn geen punten ingebracht.